henriette yvonne stahl

DRUM DE FOC

ROMAN

Henriette Yvonne Stahl

Drum de foc

Roman

Editura MINERVA

Bucureşti, 1981

Desen copertă: Maria Dima

Versiune electronică:
[V1.0]

Corectură [V1.0]: ianuarie 2018

Capitolul I

Se încheiase Armistiţiul de un an, din vara lui 1944, dar Ana Stavri nu avusese încă puterea să meargă să vadă maldărul de cărămizi şi gropile – zgură calcifiată, care pe vremuri fusese casa ei.

O neînfrânată dorinţă o împinsese până acolo, în ziua aceea toridă de august.

Plecase hotărâtă să dea bătălia piept la piept cu trecutul. Se îndreptă cu violenţă spre locurile acelea, dar, cu cât înainta în strada plină de dărâmături, se simţea din ce în ce mai străină de tot ce fusese odată viaţa ei. Trecutul, ca şi toată strada, era cenuşă, scrum.

Călca pe ruine. Strada, cât era de lungă, răscolită şi dărâmată de la ultimele bombardamente, mirosea a cărămidă arsă, funingine stătută. În mijlocul drumului, şinele de tramvai smulse, sucite, încâlcite în sârmele electrice rupte, zăceau pe pământ ca nişte şerpi morţi. Ana trecu peste grămezi de moloz, cărămizi şi bârne carbonizate, ocoli gropi imense negre, trecu prin uşi desfundate care nu duceau nicăieri, peste acoperişuri căzute care nu acopereau nimic, pe lângă pomi desfrunziţi de pârjol, torţe stinse, strajă inutilă în faţa ruinelor. Din înaltul cerului albastru, un soare de vară şi miez de zi, lumina fără pudoare decorul.

Ana reperă cu greu, printre ruinele străzii, locul casei unde vieţuise mai bine de treizeci de ani. Totuşi, după şovăieli pline de uimire, identifică într-un uriaş maldăr de cărămizi prăvălite fosta ei casă. Privi cu o concentrată atenţie mai întâi jos la mormanul sumbru şi apoi, cu aceeaşi atenţie uimită, sus, în aer, spre cer.

În acel vid proiectat pe cer fusese odată odaia ei. Acolo paşii ei umblaseră, gândurile ei făcuseră planuri de viitor, inima ei suferise, aşteptase, se îngrozise, se exaltase…

Acolo l-a iubit pe Ion, în odăile de la etaj, acum dărâmate şi din care nu mai rămăsese nimic. Amintirea însă trăia în Ana şi ea nu dorea anihilarea amintirii. I s-ar fi părut sacrilegiu. Ştia că prin acea exaltată, dureroasă iubire, cu Ion „iubirea aşteptării”, cum ar fi putut-o numi şi care îi umpluse timp de patrusprezece ani viaţa, atinsese o înţelegere ce nu ar fi putut exista altfel.

În anii aceia, exaltaţii ani ai iubirii lor, aşteptându-l pe Ion, Ana se transformase într-o fiinţă a aşteptării. Aştepta fericirea, o fericire totală, absolută, dependentă în mod ridicol de un om care nu putea fi

oprit cu nimic din goana lui.

Spaţiul imens al anilor de aşteptare era punctat cu sporadicele lui vizite sau cu misive care soseau aducând aşteptarea: „Aşteaptă-mă că vin cât de curând. Până atunci, te sărut din oră în oră, dar fără întrerupere.”

O dilatare a timpului prin aşteptare, vertiginos concentrat când şi când prin bucuria de a-l revedea.

Până la urmă, în acea dureroasă aşteptare, în acel vid al aşteptării, inima Anei se maturizase forţat. Se înfăptuise o înnobilare a inimii prin apriga însetare a unei absolute fericiri.

În anii aceia ajunsese într-adevăr să aştepte nu pe Ion, fermecătoarea lui prezenţă, lumina albastră a ochilor lui, ci răspuns celor mai adânci chemări ale inimii, o înţelegere a fericirii, a durerii, a vieţii în sine, a iubirii în sine, a unei fericiri care să nu mai depindă de nimeni şi nimic. Nici de oameni, nici de droguri, nici de alcool, nici de satisfacţiile orgoliului.

Se deşteptaseră în ea puterile pure ale inimii în adâncul căreia descoperi că există tainic, rădăcinile unei posibile fericiri pentru viaţa independentă de orice contingenţă palpabil exterioară şi care, deşteptându-se, nu te depărtează, nu te izolează de realităţile vieţii, ci dimpotrivă, deschide perspective noi, ample, neaşteptate.

Îşi dăduse seama că, la nivelul moral încă şubred la care se afla, dacă nu ar fi aşteptat fericirea de la Ion ar fi aşteptat desigur pe altcineva, şi că acest altcineva ar fi fost tot mobilul unei fericiri incerte, schiloade şi că ar fi suferit tot atât pentru altcineva. Un *perpetuum mobile* al suferinţei în aşteptarea perfectei iubiri.

Deci, aşteptându-l pe Ion nu-l învinuise de suferinţa pe care o îndura, ci pe ea însăşi. Se învinui de pasionata ei fire care nu se putea mulţumi cu jumătăţi de măsură, de apriga, nesătula ei nevoie de-a iubi şi de robirea ei benevolă la destinul unui alt om.

Devenind conştientă, Ana nu mai dorise să schimbe omul de la care, îndrăgostită fiind, aştepta fericirea ei, ci dorise să-şi cucerească cât mai adânc, cât mai stabil, acea independenţă interioară, ale cărei simţăminte şi echilibru să nu mai fie legate de existenţa unui om.

Reuşise ca fericirea să-i stea în inimă de sine stătătoare, ca o virtute, ca o putere. O fericire natural umană, posibilă, şi care să poată anihila toată drama aşteptării şi să dea la iveală o fericire neîntinată a firii.

Astfel află, spre smerita ei uimire, practic află prin experienţă proprie, că o deşteptare interioară este uman posibilă şi că această

împlinire împuterniceşte în mod sănătos întreaga fiinţă, toate calităţile latente din om: ale inteligenţei, ale bunătăţii, ale răbdării, ale participării la viaţă, ale sacralităţii…

Într-adevăr, cunoscuse astfel atunci, în adâncul inimii, stări inefabile, care nu se mai datorau lui Ion, oricât de exaltată ar fi fost fericirea dată de el, ci acelor posibilităţi interioare nemărginite ale inimii. Ajunsese să cunoască o iubire abstractă ca mobil, dar concretă ca simţire şi eficienţă. Cunoscu reala putere ce stă în adâncul inimii. Se aprinsese focul veşnic al inimii care mocneşte virtual în inima oricărui om. Cunoscu realitatea cuprinsă în banalele cuvinte întrebuinţate de toată lumea: „inimă caldă, inimă deschisă, inimă fierbinte, inimă generoasă”.

Într-adevăr, inima Anei avusese puterea să se aşeze într-un echilibru independent de contingenţele cotidianului, a faptului banal. Cu toate că participa normal la toate întâmplările zilei.

Astfel, prin durerea pricinuită de Ion, prin hotărârea de-a nu mai robi unui om, Ana descoperise tehnica iubirii în sine, a fericirii posibile fără motiv exterior, puterea benefică a inimii.

Ar fi putut număra nu anii ci orele adunate în cei patrusprezece ani ai aşteptării petrecute în adâncirea sentimentelor ei, timp în care se maturizase puterea inimii. Fiecare minut conştient de deşteptarea fericirii absolute. O concentrare eroică.

Exerciţiu de purificare, de smerenie, fără umbră de umilinţă, o responsabilitate faţă de viaţă, o smerenie vibrantă de dorinţa de-a rămâne eficient vie, de-a nu ceda nici depresiunii, asteniei, şi nici frivolelor distracţii. Acolo sus, în odăile acelea, acum dărâmate, nu a dansat, nu a jucat cărţi, nu a învinuit… nu l-a înşelat pe Ion… nu l-a învinuit pe Dumnezeu…

Câteodată, Ion apărea. Inconştient de ce se petrece cu Ana, sosea cu toată exuberanţa, fascinanta lui fiinţă de lumină ce părea făcută pentru victorie. El însă alesese frivolitatea, jocul ca scop al vieţii. Era convins că minciunile lui acoperă cu prisosinţă încrederea Anei. Absolut neştiutor de transformarea Anei, care se înstrăina încet dar implacabil, mai grav decât prin orice altceva posibil, el juca mai departe rolul apariţiei irezistibile. Astfel îşi apăra el libertatea lui înaripată, dar tot astfel îşi anihila puterile lui creatoare majore.

Benevol claustrată, Ana nu avea voie să facă nicio mişcare neadmisă de el. Îi era interzisă orice derogare de la asceza monahală hotărâtă de Ion pentru Ana.

În haremul femeilor care toate trăiau hrănite sentimental din

fascinaţia lor pentru el, Ion avea nevoie probabil şi de o călugăriţă îndrăgostită.

Paradoxal, Ion nu era rău la suflet. Era numai răsfăţat.

Ana îşi aminti: a sosit neaşteptat în noaptea după cutremurul din noiembrie 1940.

Era spre dimineaţă când zorile nu luminaseră încă drama petrecută pe pământ, iar lumina electrică, din pricina cutremurului, era stinsă în întreg oraşul. Groaza violenţei obscure ce clătinase pământul stăpânea.

Ana era singură în casă. Sta în întunericul odăilor aşezată pe marginea patului. Se îmbrăcase şi aştepta. Ce? Nu ştia, dar aştepta. Poate numai să se liniştească ea şi pământul. Încă simţea în fiinţa ei implacabila putere care zdruncinase pământul şi îngropase de vii oameni sub dărâmăturile caselor. Ea scăpase. Abia a doua zi a văzut crăpăturile casei ei.

Sta nemişcată, răbdând cu îndârjire necunoscutul destin ce va urma.

Lui Ion probabil i se făcuse milă de singurătatea Anei şi neaşteptat a venit. Ana a auzit bătăi repetate în uşă, cu încăpăţânare. A deschis după ce i-a recunoscut glasul. Era Ion.

Fără să spună un cuvânt, Ion i-a ajutat să-şi îmbrace haina şi a luat-o cu el în stradă. Au umblat în întunericul nopţii, în umezeala rece a lui noiembrie, în ploaia ce cădea cernută peste oraş. Spaima stăpânea. Au trecut pe lângă clădiri prăbuşite, ştiau că acolo se îngropaseră sub greutatea lor oameni care încă erau vii.

Lumea care scăpase ieşise în stradă îngrozită. Ca nişte fantome speriate mişunau în întuneric…

La un moment dat, noaptea a fost sfâşiată de strigăte sosite dintr-un taxi care gonea cu farurile orbitor aprinse. Nimeni nu ştia ce crimă, ce oroare dezlănţuiseră urletele. Erau parcă strigătele durerii tuturor.

Ana şi Ion au căutat liniştea unor străzi lăturalnice, cu case joase, străzi romantice, care păreau că au învăţat să rabde spaima visului de groază ce luase fiinţă pe pământ.

Era spaimă în văzduh în anul acela. Erau orori nu numai ale cutremurului, ci şi ale crimelor făcute de oameni. Zilnic venea vestea unor noi crime, noi orori dezlănţuite; prieteni ai Anei fuseseră schingiuiţi, omorâţi duşi la abator şi înjunghiaţi, spânzuraţi acolo. Alţii, pentru că înfăptuiseră aceste crime, erau împuşcaţi, iar stârvul lor expus, exemplu, în stradă, în văzul tuturor… în plin soare…

Mai mult ca oricând a fost nevoie de răbdare pentru a putea supravieţui lucid în acel haos negru ce stăpânea pământul. Nemărginită răbdare de a nu se revolta în faţa haosului incomprehensibil şi a ororii dezlănţuite de oameni… de natură…

Ana trăise atunci, ecou, apriga durere a tuturor. Fusese o adâncire a inimii care căuta refugiu absolut în puterea răbdării, a milei.

Acum, în faţă, privind acolo sus, la casa ei dărâmată de bombardamente, proiectat pe cer, nu mai era nimic decât fundal al golului, un aer uluitor de albastru şi liniştit al zilei de vară.

Ana se uită cu intensitate la vidul implacabil unde fuseseră odată odăile ei, loc delimitat numai de amintirea în continuare a tot ce fusese pe vremuri viu, singura legătură cu trecutul ei.

Ana, jos pe pământ, în faţa ruinelor, îşi simţea în miezul trupului – aceeaşi inimă ca pe vremuri când locuinţa era întreagă – inima ei încă însetată de viaţă.

Case dărâmate, oameni morţi, despărţiri sfâşietoare, nedreptăţi uluitoare, cruzimi inimaginabile, colective şi individuale, toate erau ale trecutului, dar încă posibile în viitor. Lupta nu trebuia dusă cu trecutul, ci cu viitorul. Viitorul pândea. Erau oare oamenii rămaşi vii şi cei care se vor naşte, generaţia următoare, capabili să reînceapă ororile? Sau capabili să facă pe pământ o pace valabilă?

Ana se înfioră. Era şi ea locuitoarea pământului azvârlit în spaţiul albastru al cerului. Pe acest pământ se născuse, trăise, va mai trăi, aici va muri, în acest pământ va fi îngropată.

Acum, maldărul de cărămizi arse îi sta în faţă, cruce pe mormântul trecutului. Putea pleca. Trebuia să se întoarcă acasă la ea, unde locuia în prezent. Dar gândul odăilor pustii, al singurătăţii actuale o opri. Avea nevoie de viaţă, de oameni. Îşi aminti scrisoarea pe care o primise în ajun de la Filip Nazarie. Citită de câteva ori, o ştia pe dinafară: „Scumpa mea prietenă, dă-mi voie să-ţi mai scriu o hârtie inutilă, inutilă pentru că nu cred că ne poate apropia sau depărta orice cuvânt spus sau scris la nivelul la care suntem noi, aproape sau departe unul de altul. Eu de tine, foarte aproape. Nu am nici măcar nevoie să închid ochii ca să ştiu că ai ochi foarte ciudaţi: deloc luminoşi, nu se poate citi prin ei, dar plini de puterea de care eşti prea plină şi revărsând-o. Iartă-mi stilul răsucit: ştii că nu pot scrie altfel. Sunt aici, închis iar în haosul rău şi urât din care nu pot ieşi, în care mă simt câteodată bine, când reuşesc să-l umplu cu lucruri frumoase făcute de mine, ca să nu le văd pe cele urâte, făcute de ceilalţi, şi nici pe cei care le-au făcut… Dar astea sunt lucruri de

importanţă minoră. Ce aş vrea să ştiu eu, unde te găseşti tu, cât de aproape sau departe de mine şi în ce fel. Am s-o aflu de la tine la toamnă, peste o lună şi jumătate (nu râde de calculele mele cu finitul şi cu viaţa noastră incalculabilă), până atunci, îţi sărut mâinile. Filip."

Cuvintele de dragoste ale scrisorii, în loc să fi dat Anei bucurie, o descumpăniră: Filip, care se îndrăgostise de ea, era cu douăzeci de ani mai tânăr. Ana va împlini patruzeci. Filip abia douăzeci. Demenţială situaţie pentru a începe o dragoste. Poate cea mai perfectă dragoste, cu cel mai potrivit om întâlnit, dar pecetluită cu acest defect abstract: o diferenţă de vârstă. O farsă jucată de destin. Asta era tot.

„Când se va întoarce, îl voi goni. Nu voi continua aventura." Dar tot Ana se înfioară şi gândi: „pentru ce să-l gonesc acum, imediat, şi nu mai târziu, cât mai târziu? După toată suferinţa cu Ion, am puterea şi dreptul să nu mă tem de posibilele dureri, teama să nu-mi fie piedică de-a trăi... orgoliul piedica de-a recunoaşte încă însetarea mea de dragoste dată unui om... Pentru ce să nu mă bucur de tinereţea, frumuseţea, inteligenţa lui, de elanul dragostei lui? Pentru că mai târziu îmi va fi mai greu să mă despart? Deci, de teama vreunei dureri posibile, durere din amor, din laşitate! Vreau oare o dragoste dintru început hotărâtă de lungă durată şi perfectă? Ridicol! Ca şi cum o vârstă potrivită ar constitui o certitudine de durată, sau durata o certitudine a fericirii? Trăim cuprinşi în Eternitate, e drept, dar ne este hărăzit efemerul. Faţă de Eternitate, cinci luni sau cincizeci sau cinci sute de ani sunt egali şi, dacă această Eternitate e o realitate pentru mine, aşa cum îndrăznesc să pretind, nu mai poate conta decât calitatea faptelor trăite, iar nu durata lor şi deci trebuie să-l accept pe acest Filip sosit în viaţa mea, trimis mie de destin. Dragostea nu este, nu poate fi şi nu trebuie să fie absoluta soluţie a fericirii, ştiu, am învăţat aceasta din experienţa mea cu Ion, dar nici nu trebuie luptat împotriva vieţii atâta timp cât poate da bucuria!" Ana rămase o clipă adâncită în gândurile ei, căutând o dovadă a calităţii dragostei lui Filip care să adeverească impresia de grandoare ce i-o făcuse de la bun început întâlnirea lor. Îşi aminti cum, într-o zi, se întorceau, ea şi Filip, dintr-o vizită făcută unor prieteni, şi cum mergând spre casa unde locuia Ana, alene, au întârziat voit pentru plăcerea de a fi împreună. Era începutul lui martie, zi înaripată de toată lumina şi dulceaţa primăverii. Pe Filip îl cunoştea abia de vreo lună şi se comportase în aşa fel încât să marcheze că întâlnirea lor i-

ar fi pecetluit soarta; dar ea, Ana, dimpotrivă, căutând să sublinieze că nu voia şi nu trebuia să facă din întâlnirea lor cu iz de miracol, o permanenţă acceptată.

Trăiseră dintru început împreună, aşa cum se poate întâmpla şi dintr-o aventură fără importanţă, dar şi dintr-o întâlnire decisivă.

Nici Ana, nici Filip nu vorbiseră încă desluşit. Hotărârile lor contradictorii existau latente şi se făceau simţite cu fiecare gest, cuvânt, dovedind substratul din care se plămădeau. Cu toată violenţa sentimentelor lor interioare, gesturile şi cuvintele lor pluteau într-o incertitudine, dibuind calea unui viitor neclar, conştienţi totuşi că sunt, cu toată hotărârea de a-şi impune voinţa personală, minaţi şi de stringenţa unui destin tainic.

În drumul lor spre casă, ajunseseră în Calea Victoriei, în Piaţa Palatului. Aci, deodată, au fost opriţi locului de un imens pâlc de oameni. Piaţa era cuprinsă toată de mii de oameni. Se auzea glasul mulţimii ca valurile mării când începe furtuna. O ameninţare titanică.

Puterea năvalnică a mulţimii i-a încercuit, i-a învăluit fără ştirea lor, i-a înghiţit, i-a blocat.

„— Ce e?", şopti Ana, luptându-se înspăimântată.

„— Revoluţie", zise Filip cu glas răguşit de emoţie, luând-o cu putere strâns de umeri, ca să nu o piardă, să o ocrotească de violenţa ce-i înconjura.

„Da", gândi Ana, „nu va fi linişte. Război, bombardamente, cutremur, iar acum revoluţie. Încă va fi groază şi sânge pe pământ. Mi-a fost dat să mă nasc acum. Trebuie să rabd, să particip."

Masa compactă a mulţimii înainta, se oprea ca un singur trup. Violenţa glasurilor se înălţă unitar, implacabil, glas al hotărârii, al riscului acceptat, glas, eroic al înfruntării conştiente, de va fi nevoie, cu moartea.

Cu grea caznă, Ana cu Filip, luptându-se să se smulgă, să iasă din mulţime, reuşiră să traverseze strada şi să ajungă în grădina mică a Ateneului. Ana îşi auzea respiraţia sacadată de efortul făcut, simţea puterea lui Filip, care o ajuta.

Deodată, ţăcănitul mitralierelor sfâşie aerul. Se înălţară urlete de durere şi revoltă. Ana auzi gloanţele vâjâind, trecând pe lângă ea. Simţi cum Filip o culcă la pământ şi, ca să o apere, o acoperă cu trupul lui.

Se înălţau salvele, glasul mulţimii striga. Eroismul celor ce-şi riscau voit viaţa cuprinsese clipa, moartea era pretutindeni, era lângă

Ana şi Filip. Puteau muri împreună. Un destin ce nu fusese gândit de ei, care, cu câteva clipe înainte, căutaseră să socotească durata dragostei lor.

În violenţa pericolului, a morţii posibile, acerbarea gândurilor Anei, a simţirii se unificară, clarificându-se vertiginos şi uimitor de acut.

Trupul lui Filip apăru greu asupra ei, o sufoca în efortul lui de a o apăra riscându-şi el viaţa. Copleşită de greutatea trupului lui, Ana îl simţi pe acest om mai al ei, mai drag decât îi fusese vreodată, el sau alt om, în clipele de dragoste, ale plăcerii.

În abisalul pericol al morţii, Ana avusese puterea să gândească la miraculoasa întâlnire cu acest om care o apăra cu riscul vieţii lui. Atunci ştiu că-l iubeşte, nu pentru ea, ci pentru el, cu recunoştinţă, atunci i se făcuse spaimă de responsabilitatea ce şi-o lua acceptând să rămână cu Filip. Ce-i rezerva viitorul acestui om al forţei şi ambiţiilor nemăsurate? Ambiţii şi calităţi egale, deci posibilităţi de reuşită sau eşec şi ele egale în jocul hazardului în determinări date.

Din ziua aceea, Ana ducea grija lui Filip, a destinului lui. Nu mai putuse şi nici nu mai voise să pună în cumpănă frivolitatea plăcerii, aşa cum o făcuse la începutul întâlnirii lor. Oare faptul că-l va accepta îl va ajuta să se realizeze în posibilităţile lui maxime sau, dimpotrivă, îi va fi o piedică? Oare stringenţa la care va fi supus lângă ea nu-l va face mai târziu să caute false compensări facile, care, inevitabil, duc la eşec?

Ana, acceptându-l sau refuzându-l, nu se putea gândi numai la ea, la posibila ei durere sau fericire. Vrând-nevrând, intra în joc şi reuşita acestui om care prin simpla lui prezenţă pe pământ reprezenta, virtual, o victorie omenească.

Asta era ce îşi amintise, ce o frământa acum, stând în faţa ruinelor fostelor ei case.

Brusc, Ana întoarse spatele ruinelor, trecutului şi amintirilor şi o porni spre locuinţa ei actuală, spre viitor.

După câţiva paşi, deprimată la gândul odăilor goale, la pustiul vieţii ei, pe care încă nu ştia cu ce să-l umple, se hotărî să nu meargă direct acasă, ci să treacă mai întâi pe la Didona Dragomir. O alesese pe ea la întâmplare între zeci de posibilităţi, aşa cum ai da cu zarurile.

Să tot fi fost patru după-amiază. Cuptorul soarelui era încins în plină dogoare, zăpuşeala aerului apăsătoare, dar Ana Stavri o porni fără să mai ţină seama de piedici. Probabil că pe Didona Dragomir, tocmai din pricina căldurii o va găsi acasă. Dacă nu, o va aştepta

acolo. În grădină, la umbra pomilor. Într-un caz sau altul, se va odihni o clipă, apoi, pe înserate…

Umblând spre Didona Dragomir, pe străzi cu case mai mult sau mai puţin ruinate de bombardamente, îşi dădea seama că nu va uita uşor această zi toridă de august. Îi era o înaintare în destin, o răscruce conştientă ce se pecetluia în nervii ei. Îşi accepta viaţa, îl va accepta probabil pe Filip, prin puterea vie ce sălăşluia în voinţa ei de a trăi, fără să vrea să cunoască amănuntele posibilelor întâmplări ale viitorului. Viaţa trebuie acceptată în ritmul desfăşurării ei: zi de zi.

Capitolul II

Ca să intre la Didona Dragomir, Ana trecu printr-o grădină năpădită de frunze şi flori, urcă vreo zece trepte de piatră exterioare ale clădirii şi pătrunse într-un vast şi întunecos vestibul.

Din toată casa, destul de mare, Didona Dragomir ocupa acum o singură odaie, celelalte fusese constrânsă de lege să le cedeze unor oameni rămaşi după război fără adăpost, ca atâta şi atâta lume.

În acest vestibul domnea un haos de nedescris. Ana trecu printre maldăre de lăzi, damigene, câini care lătrau, lămpi de gaz care ardeau, saci cu cartofi, ligheane şi, ajunsă în faţa odăii Didonei Dragomir, bătu discret la uşă. După o clipă, uşa se crăpă prudent şi capul mare, palid şi placid al Didonei apăru. Ochii ei mici şi oblici aruncară o privire suspicioasă. Anei i se făcu teamă ca nu cumva să o fi deranjat, dar Didona, când o zări pe Aria, deschise mai larg uşa şi cu o exclamaţie nestăpânită de victorie, spuse:

— Ah! Ana, tu eşti!? Vai, extraordinar! Ce intuiţie formidabilă! Eşti extraordinară! Numai tu eşti în stare să simţi că trebuia neapărat să vii!

Destul de mirată de primirea exagerată ce i-o făcea Didona, Ana Stavri intră în odaie.

Cu toată căldura de afară, geamurile odăii erau larg deschise spre grădină. Un pom cu frunzişul des era atât de aproape de geam, că părea a fi crescut în odaie cu crengile lui ca o vastă tapiserie.

În faţa acestui geam deschis şi împodobit cu pomul verde, stătea aşezat un domn pe care nu-l mai văzuse niciodată.

Când Ana intră, el se ridică încet în picioare şi rămase nemişcat.

Din prima clipă, Ana a fost izbită de ochii proeminenţi şi de un albastru electric al acestui om. De o înălţime potrivită, poate mai

mult scund decât înalt, omul purta, cu toate că era vară şi atât de cald, un costum bleumarin, strict închis în nasturi. Gulerul şi manşetele cămăşii, de un alb impecabil, se revărsau strălucitoare, romantic demodate. Omul părea să tot aibă cincizeci de ani. Părul abundent, dat pe spate, mustaţa şi o barbă mică blonde, erau şi ele uşor încărunţite. Părea propriul lui portret.

Didona îl prezentă Anei cu emfază:

— Domnul doctor Emanuel Reich.

Fără voie, Ana îl privi fără sfială, cu exagerată atenţie, şi pentru că tonul Didonei fusese exaltat de încântare, dar şi pentru că într-adevăr întreaga înfăţişare a acestui om era remarcabilă.

Emanuel Reich stătea în continuare nemişcat. Albastrul ochilor lui domina.

Didona continuă cu o voce plină de entuziasm:

— Într-adevăr, Ana, ce intuiţie ai avut venind! Mă gândeam tocmai adineauri, când a sosit domnul doctor Emanuel Reich, că mi-ar plăcea să vă cunoaşteţi; iar faptul că, neaşteptat, nechemată, ai venit, îmi confirmă că pot exista întâlniri predestinate…

Doctorul Emanuel Reich se înclină puţin. Faţa îi rămase impenetrabilă.

— Domnule doctor, vă prezint pe prietena mea Ana Stavri, o poetă, o scriitoare, dar mai ales o persoană care v-ar putea aprecia aşa cum meritaţi.

— Atmosfera pe care mi-o creaţi, doamnă, mă măguleşte, cu toată că nu ştiu cu ce o merit, iar numele doamnei Ana Stavri îmi este cunoscut şi nu e de mirare. Mă bucur să o cunosc şi personal, nu numai prin cărţile domniei-sale.

Politeţea lor căpătase o exagerată ostentaţie. Obrazul Didonei, mare, palid, cu ochi oblici ca ai tibetanilor, iar doctorul cu onctuozitatea exagerată a manierelor lui, părea şi el sosit din vreo ţară îndepărtată. Ana nu s-ar fi mirat să-i vadă făcându-şi repetate plecăciuni.

— Ana dragă, ţin să-ţi spun de la bun început… în fine, domnul doctor Emanuel Reich, pe care am avut cinstea să-l fi primit azi în casa mea pentru întâia dată şi, sper, nu ultima, este un mare savant…

Ana azvârli iar o privire atentă către Emanuel Reich, care stătea neclintit. Întrebă:

— Doctor?… Ce specialitate?

Didona exclamă:

— Cabalist.

— Cabalist!

— Da, cabalist.

— Adică… domnul doctor… nu este medic?

Didona, fericită de mirarea Anei, râse în hohote, cu un aer de mare superioritate şi profundă încântare:

— Nu, dragă… nu medic!

— A studiat Cabala?

— Nu „a studiat”, ci „lucrează”. Este un iniţiat, un magician în adevărata putere a cuvântului.

Apoi, Didona adăugă cu un ton mai scăzut şi cu o grabă copilăroasă:

— A fost şi rabin.

Ana Stavri se întoarse complet către Emanuel Reich, care părea hotărât să rabde tot ce spune Didona, cât şi privirea Anei.

— Se poate studia Cabala în România?

Pe buzele lui, până acuma atât de încremenite, apăru un vag surâs. Didona se repezi să răspundă ea, dar nu reuşi să spună decât:

— Aş…

Căci Emanuel Reich îi luă cuvântul şi spuse el pe un ton aşezat:

— Tatăl meu a fost, o vreme, rabin în Ierusalim. Eu am fost dat la o şcoală de cabalişti din cetatea Merona de lângă Ierusalim. Acolo am stat toată copilăria, toată adolescenţa.

— Cetatea Merona e o şcoală, sau o mânăstire?

— O şcoală cu o disciplină de mânăstire…

Didona, deodată speriată, îi întrerupse:

— Vai, dar de ce stăm în picioare?! Vă rog să luaţi loc… vă rog.

Se aşezară. Ana întrebă:

— Cum se face că vorbiţi atât de bine româneşte?

— E limba care se vorbea la noi în casă, pe care am învăţat s-o iubesc. Mai târziu m-a legat o dragoste de această ţară, aşa că nu am vrut să uit limba ei.

— Mă bucur…

— Românii au o naturală, caldă omenie. Afirm că în România au fost mai puţine orori în timpul acestui război decât au fost în alte ţări. De n-aş aminti decât că două surori ale mele au fost arse la Auschwitz, dar că înainte de a fi luate de germani, vecinii, români, oameni simpli, au căutat, cu riscul vieţii lor, să le salveze. Asta nu se poate uita. Nu-i cunosc personal pe acei oameni, deci nu pot fi recunoscător decât acestei ţări.

La amintirea ororilor trăite, Ana simţi o înfiorare în inima ei. Şopti cuvântul de participare:

— Înţeleg!

Nici chiar Didona nu îndrăzni să frângă liniştea grea ce se aşezase. Abia mai târziu Ana întrebă:

— În cetatea Merona… aţi avut profesori laici sau un maestru?

Privirea sclipitoare a lui Emanuel Reich se abătu asupra Anei. Vocea i se adânci:

— Şi un maestru pe care am avut cinstea să-l servesc ani de zile…

Ana îl privi atent, apoi, dusă pe gânduri, întrebă cu grijă:

— Maestrul dumneavoastră mai trăieşte?

Emanuel Reich se ridică în picioare. Fără voia ei, Ana se ridică şi ea. Didona Dragomir îi privi cu uimire, dar rămase nemişcată. Îi era teamă că, neridicându-se, Emanuel Reich să nu creadă că e antisemită, dar şi teamă că, ridicându-se, să creadă că Ana este evreică. Fulgerător, se întrebă dacă nu cumva Ana era oare evreică şi că ascunsese acest lucru de părea atât de respectuos interesată de Cabală. Didona, aşezată, îi privi cu uimire.

Emanuel Reich zise clar:

— Cu voia Domnului şi după câte ştiu eu, trăieşte, spre marea şi supusa mea bucurie.

Apoi amândoi se reaşezară. Didona întrebă:

— Avea puteri supranaturale?

— Se spune că da, dar ca orice iniţiat autentic, nu făcea niciodată ostentativ uz de ele, paradă de ele.

Didona exclamă:

— Vai, dar de ce!? Ar fi fost atât de interesant!… nişte demonstraţii de parapsihologic! E poate la modă!

Ana se întoarse vioi către Didona:

— Exhibiţia puterilor neobişnuite, Didona, ştii bine că pot da naştere la superstiţie, la obscurantism…

Emanuel Reich sublinie:

— Şi la un orgoliu de cea mai proastă calitate.

— Atunci, cum poţi dovedi că Dumnezeu există? întrebă Didona cu emfază.

Ana exclamă, aproape strigă:

— Celor ce nu le este suficient că miracolul Vieţii există şi că mintea omenească poate socoti şi lucra cu legile Vieţii, cred că a face orice exhibiţie de telepatie, levitaţie, fără a avea ca ţintă progresul moral al omului, înseamnă a înjosi legile sacre ale Vieţii.

Dar Didona, vrând neapărat să arate că se pricepe în astfel de probleme, insistă:

— Atunci, unde rămâne Dumnezeu? În afara lumii şi a realităţii?

— Dumnezeu, dacă poţi crede că El există, trebuie căutat în însăşi realitatea Vieţii.

Emanuel Reich sublinie:

— Şi mai ales în adâncul inimii tale.

Vizibil, Didona aşteptase un răspuns mai spectaculos. Dădu din umeri enervată. După o pauză destul de lungă şi într-un fel oarecum penibilă, Ana întrebă:

— Domnule doctor, se pot transmite puterile Cabalei?

— Cabala este o ştiinţă, deci se poate învăţa.

Ana Stavri şi Emanuel Reich se priviră în ochi. Pe faţa Anei se putea ghici aviditatea ei. Emanuel Reich îi spuse cu gravitate:

— Dumneata, doamnă Ana Stavri, pentru că adineauri, când am pomenit de maestrul meu, te-ai ridicat instinctiv în picioare, fără a fi evreică, ţi-ai câştigat un drept asupra mea. Nu aş vrea să mă înţelegi greşit…

— Sper că nu…

— Sunt convinsă că foarte curând posibilităţile umane încă nestudiate vor fi aduse la lumină prin investigaţii ştiinţifice. Va fi un dat al epocii noastre.

— Este obscurantism şi să crezi că ştii tot. Refuzând cercetarea, se merge direct la obscurantism.

Didona suspină:

— În numele diferitelor religii au fost înfăptuite orori!…

Ana se avântă:

— Au fost şi sfinţi şi vor mai fi.

— Misterul „Existentului”, al naşterii, al morţii, al durerii, ai bucuriei, e prea insondabil ca să poţi prin cuvinte extirpa dorinţa de a-l înţelege.

— Ar trebui respectat sentimentul de sacralitate a Vieţii, chiar şi în laboratoare, sau mai bine-zis: în laboratoare.

— Giordano Bruno… spuse Didona.

Emanuel Reich o întrerupse:

— Şi atâţia alţii, atâţia, atâţia… Aşa a progresat omenirea, întâi pedepsind pe cei ce aveau curajul să încerce să ştie mai mult, ca pe urmă să-i accepte.

Didona Dragomir, şocată că nu este suficient amestecata în discuţie, zise cu emfază:

— Dumneavoastră, domnule doctor, căutaţi să ajutaţi oamenii să iasă din durerile lor, să reuşească în speranţele lor. Sunteţi un binefăcător.

Emanuel Reich se opri, o privi scurt cu o atenţie uimită, apoi i se adresă cu o exagerată politeţe, voind vizibil să atenueze faptul că nu o luase în seamă:

— Nu ştiu cum să vă mulţumesc pentru admirabila primire ce mi-o faceţi în casa dumneavoastră, doamnă…

După o vagă ezitare, Didona Dragomir, într-un suspin, începu să vorbească abrupt, cu patimă, ca omul care s-a abţinut îndelung şi nu se mai poate stăpâni:

— …dacă timpurile ar fi fost ca înainte, altfel v-aş fi primit, domnule doctor, dar, iată că ei mi-au luat odăile…

— Cine „ei”? Comuniştii? întrebă Emanuel Reich cu răceală.

Didona clipi repede din ochi:

— Bineînţeles… şi, în loc să vă primesc într-un apartament demn de dumneavoastră, aşa cum îl aveam înainte, iată că ne înghesuim într-o singură odaie…

— Doamnă…

— Aţi văzut, cred, ce au făcut noii „locatari” din vestibulul meu, splendoarea de vestibul!

— Doamnă, problema se pune cu totul altfel!…

— Am muncit o viaţă întreagă să am o casă spaţioasă şi acum îi văd pe alţii lăfăindu-se…

Ana zise:

— Trăim timpuri care depăşesc chiar pe cei ce le aşteptau, dar pe cei ce… nu le aşteptau… Trebuie să ne adaptăm noilor realităţi… ca să le putem… suporta. Alţii şi-au pierdut casele în bombardamente… şi nu se plâng…

— Ştiu că ţi-au fost casele bombardate, Ana dragă, dar… eu vorbesc de mentalitatea actuală a unor oameni care…

— Alţii şi-au pierdut viaţa, zise Emanuel Reich.

— Totuşi, eu…

Ana exclamă:

— Poate ai fi vrut, Didona dragă, revoluţie fără greşeli sau chiar fără schimbări?!

Didona se dezlănţui:

— Probabil că nu sunteţi la curent, că nu aţi auzit ororile ce se înfăptuiesc. Se arestează oameni nevinovaţi. Percheziţii peste percheziţii, noaptea pe negândite. Oricine se poate aştepta la orice,

nimic nu mai este sigur. Niciun plan de viitor nu se mai poate face.

Emanuel Reich o întrerupse iar:

— Soarta noastră a fost să ne naştem în acest timp istoric, în această parte geografică a lumii…

Didona deveni vizibil prudentă:

— Şi eu sunt comunistă, căci sunt femeie cu cultură şi modernă… dar pe măgarii care mi-au luat casa… Nu sunt o femeie rea, dimpotrivă, dar dacă aş avea putere… noii chiriaşi… ei se pretind comunişti, dar nu sunt decât profitori… înjosesc ideile comuniste de altruism, pe care de altfel şi Cristos…

— Doamnă… altruismul… comunismul… nu faceţi greşeala… să confundaţi… pe Cristos… cu…

Dar Didona, avântată, nici nu-l privi:

— Mă gândesc apropo de putere, de Cabală, că dumneavoastră, domnule doctor, aţi putea lucra ceva… să-i scoateţi de aici, din odăile mele… pe intruşi… Ei nu merită să stea în odăile mele…

— Vă rog… vă rog, doamnă… aşa ceva nu se poate. Nu-mi stă în putere şi nici în preocupări.

— Didona dragă, cred că ar fi bine să înţelegi… că într-o revoluţie nu îşi poate fiecare argumenta, revendica, pleda, drepturile personale… sau să-şi impună părerile şi interesele individuale…

— Da, dar ei, chiriaşii, Ana dragă, şi-au aranjat drepturile personale aşa cum le convine, sub auspiciile comunismului, pe socoteala mea, nu uita.

Ana Stavri cunoştea pe dinafară plângerile Didonei. Exasperată de timpul pierdut şi din milă pentru Emanuel Reich, care vizibil făcea eforturi să rămână calm, Ana, fără sfială, întrerupse lamentările Didonei şi se adresă doctorului Reich:

— Dumneavoastră, domnule doctor… am înţeles să sunteţi rabin.

— Am fost.

— Şi nu mai sunteţi?

— Nu.

— Pot întreba de ce?

— Ideile mele nu au fost suficient de ortodoxe. Şi nu m-am sfiit să o spun. Fără să mă fi gândit vreodată să trec la creştinism totuşi, Cristos, fiind prea aproape de inima mea, iar eu declarând acest lucru cu prea mare ostentaţie – poate era orgoliu din parte-mi în a sfida dogma acceptată – am indispus pe toată lumea. Şi pe evrei, şi pe creştini… şi… fără folos…

Dus pe gânduri, Emanuel Reich adăugă:

— De fapt, nu am vorbit numai de Cristos. Am alăturat lui şi alte nume.

Ana, surâzând, continuă:

— …Buda… Socrate…

— Poate Karl Marx, zise Didona, râzând în hohote, apoi, brusc, se opri din râs şi se uită speriată în jurul ei.

Emanuel Reich continuă:

— Am vorbit despre oameni care şi-au consacrat viaţa pentru a uşura durerea de pe pământ, deci şi de Karl Marx.

Didona, încă enervată, sublinie:

— …repet, în numele acestor oameni s-au făcut multe cruzimi… Karl Marx, de pildă…

— Lucrul acesta vă obsedează, doamnă.

— Mă înfioară, spuse Didona, când văd ce pot face oamenii cu lucrurile cele mai nobile. În numele lui Cristos… de pildă…

Ana exclamă cu patimă:

— Important e mesajul lor, nu greşelile celor ce nu i-au înţeles. Au fost şi sfinţi în numele lor, nu numai călăi.

Didona întrebă cu o ironie ce se voia subtilă:

— Sfinţi, la comunişti?

— Da, Didona, da, incontestabil sfinţi, martiri ai comunismului, cu toate greşelile posibile ale comunismului aplicat.

Didona suspină şi ridică cu nevinovăţie privirea spre cer:

— Dacă o afirmi tu, Ana dragă… şopti cu condescendenţă şi dispreţ, nu mă mai amestec în… teoriile tale asupra comunismului…

Se făcu câteva clipe linişte. Apoi, Emanuel Reich avu un uşor suspin:

— Din pricina vehemenţei mele am suferit mult. Dar nu-mi pare rău. Şi chiar dau dreptate celor care m-au făcut să sufăr. Ei au avut dreptate să mă izgonească din rabinat, căci nu se cuvine ca cei ce servesc în „biserici” să fie „originali”, aşa cum am fost eu. Ori, dacă mi-am permis să fiu „original”, trebuia să îndur consecinţele.

— Vă înţeleg atât de bine, suspină Didona Dragomir, tot cu privirea înălţată spre plafonul odăii.

— De altfel, trebuie să spun – vedeţi că nu mă pot abţine de a vorbi, afirm, cred, că întreaga organizare a lumii, deci şi biserica, cunoaşte cea mai violentă criză prin care a trecut vreodată. Şi dacă Biserica…

— Care Biserică?

— Toate… nu vor lua măsuri hotărâte pentru a fi în pas cu

realitatea nouă ce se naşte pe pământ, vor avea mult de suferit, esenţial de suferit. Vorbesc de toate credinţele pământului, laice şi religioase.

După o pauză, Emanuel Reich continuă, părând că vorbeşte pentru a se lămuri pe sine:

— ...şi nu mici schimbări cu rol de camuflare, ci ca ultimele citadele învechite să fie depăşite. Stagnarea cuprinde un risc abisal. Şi pentru multă vreme iremediabil.

— Oamenii, însă, şopti Didona, natura omenească...

— Schimbările nu trebuie să fie create în afara naturalului omenesc, ci din interiorul omului, adică înnobilarea omului, zise Ana.

— Nu va fi uşor, zâmbi Didona tot dispreţuitoare.

Emanuel Reich surâse Anei cu blândeţe:

— Acum, într-adevăr, a venit momentul unei severe revizuiri. Sunt atâtea de spus... dar chiar şi atât cât am spus dovedeşte, repet, cu prisosinţă, pasionalitatea firii mele.

— Sunteţi un om sincer, decretă Didona Dragomir.

— Dacă minciuna e întotdeauna un defect, sinceritatea nu este întotdeauna o calitate!

Didona râse cu poftă ca de un „banc" bun. Emanuel Reich continuă nestingherit:

— Calea mea îmi pare totuşi bună şi o voi păstra, cu toate că nu o pot numi uşoară.

Mintal, Ana Stavri revăzu ruinele caselor şi din nou se înălţă în ea amintirea a tot ce suferise pentru Ion şi spaima dragostei ei pentru Filip Nazarie, responsabilitatea ei faţă de acest om... apoi lipsa de lucru, de bani... greutăţile toate... da, nu era uşor...

— ...dar ce este uşor acum? şopti.

— Trăim timpuri când nimic nu este uşor. Ne va trebui puterea să ne conformăm, fără prejudecăţi timpurilor care ne-a fost dat să le trăim... altfel... va fi grav şi greu.

— Dumneavoastră credeţi că sunteţi fără prejudecăţi?... pregătit... să... înfruntaţi?...

Punând această întrebare doctorului Reich, Ana Stavri o făcu controlându-se totodată şi pe sine. Într-adevăr, era oare ea, Ana, pregătită... să facă faţă avalanşei schimbărilor?!

Emanuel Reich declară apăsat:

— Îmi cunosc limitele, puterea şi slăbiciunile, dar mai ştiu că mă străduiesc să fiu un reazem pentru cei ce vor cere ajutorul meu.

Ana îl privi cu uimire, dar rămase neutră, prudentă; în schimb

Didona Dragomir, frenetică, se amestecă cu o curiozitate indiscretă, ironic sfidătoare:

— Sunteţi cumva comunist, domnule doctor?

Emanuel Reich nu se putu abţine şi râse făţiş:

— Cred că da, sau mai bine-zis, probabil că da.

— Cum, probabil? Ori da, ori nu!

— Temperamental, da, sunt, dar comunismul meu mă tem să nu fie şi el cam personal. Probabil că şi asta o să-mi dea de furcă.

Didona Dragomir păru clătinată:

— Adică cum… comunism personal?

— A fi de dreapta sau de stânga cred că e o chestiune de temperament, deci sunt comunist, dar… impulsivitatea mea… neintegrarea mea, neconformismul meu…

Ana zise:

— Vor fi oameni care vor lupta să menţină încremenită o stare care de fapt cere o permanentă răsturnare a valorilor. Nu vor putea însă opri mersul înainte… sunt convinsă că în tot cazul nu veţi face parte din aceştia… care frânează…

Didona Dragomir exclamă:

— Ana, nu ştiam că eşti şi sociolog!

Ana, vorbind, îşi simţi fiinţa cuprinsă în puterea nestăvilită misterioasă a viitorului, în responsabilitatea hărăzită locuitorilor pământului.

Emanuel Reich se întoarce brusc către Ana şi o întrerupse:

— De obicei, nu vorbesc despre aceste lucruri… dar mi-aţi pus întrebări: de ce nu mai sunt în biserică şi dacă sunt comunist. Oare am răspuns?

Didona exclamă:

— Nu, nu aţi răspuns! după părerea mea nu aţi răspuns.

Emanuel Reich, tot întors spre Ana, fără să o ia în seamă pe Didona, adăugă:

— Ce gândim, ce simţim e greu de concretizat în cuvinte, dar repet: viaţa nu a fost uşoară şi nu va fi uşoară, pentru nimeni. Ştiu.

Didona Dragomir spuse cu un ton de gazdă afabilă:

— Vă iubeşte multă lume, domnule doctor!

— Asta poate fi o mare consolare.

Şi Emanuel Reich rămase tot cu ochii întorşi spre Ana. Didona Dragomir aruncă o privire ciudată spre ei, se sculă, se scuză, spunând că trece alături, în vestibul, să pregătească şi să aducă ceaiul.

Rămasă singură cu Emanuel Reich, Ana se gândi că ar putea profita pentru a-şi satisface apriga curiozitate, dar crezând că ar întrece marginile discreţiei, se înfrână şi spuse numai:

— Dacă nu mi-ar fi teamă că vă supăr… aş avea atâtea întrebări de pus… mai târziu poate… dacă îmi veţi permite… Cabala îmi este numai vag cunoscută…

Cu toate că îşi domolise vorba, în glasul Anei era exaltare.

— Doamna Dragomir a avut dreptate: nu cred să ne fi întâlnit întâmplător! Îmi permit să mă bucur la gândul unei revederi.

— Aş fi mai mult decât fericită…

— Lumea a trecut prin mari greutăţi. Vă va trebui încă multă răbdare.

Ana tresări:

— Nu mă plâng!

— Curajul vă onorează. Sunteţi o femeie singură şi e greu!

— Sunteţi clarvăzător?

Emanuel Reich râse îngăduitor.

— Ce uşor ar fi să răspund afirmativ! Toată lumea aşteaptă de la mine lucruri neobişnuite, mă forţează să joc rolul magicianului. O fac câteodată tocmai pentru a-i putea ajuta… au oamenii nevoie să fie confirmaţi în aşteptările lor copilăreşti.

— Minimalizează miracolul, căutându-l unde nu e important şi îl ignorează unde e decisiv, nu?

— Cu dumneata, Ana Stavri, nu am nevoie să joc rolul vrăjitorului. Sunt lămurit că vrei să te orientezi în mod lucid, să colaborezi cu viaţa dumitale, cu miracolul Eternităţii în care suntem cuprinşi. Deci, dumitale prefer să-ţi spun că am o mare experienţă de viaţă a oamenilor… foarte, foarte mare… experienţă…

— Aţi afirmat lucruri pe care nu vi le-am spus: că nu sunt evreică, că sunt singură, că mi-e greu.

— Aţi venit aci, la ora asta, pe căldură, singură. Asta este suficient ca să „ghiceşti" că sunteţi tulburată şi singură.

— Şi dumneavoastră sunteţi aci, la ora asta şi singur.

Emanuel Reich râse iar, vizibil amuzat:

— Da, dar eu am o meserie care mi-a impus, să fiu aci. Am treabă. Dumneata ai venit că nu ştiai ce să faci cu timpul dumitale şi cum să scapi de singurătate. Singurătatea e un lucru foarte greu de suportat.

— Da, greu, şopti Ana.

— Iar pentru o femeie, deosebit de greu. E chiar în *Biblie* un verset!

— Dacă o să-mi permiteţi, mai târziu, să-mi daţi câteva date… v-aş

putea, poate, fi de folos…

— Credeţi că există vreo legătură între cifrele Cabalei şi… umila mea fiinţă?

— Credeţi că există vreo legătură între soare, lună şi noi?…

Ana continuă:

— Între calculele matematicii şi aplicativitatea lor concretă la realitatea cotidiană? Da, da, ştiu, dar ştiu şi cât e de periculos ca nu cumva omul, din curiozitate sau orgoliu, să înceapă a mânui aceste puteri fără a cunoaşte suficient, fără…

— A le respecta suficient.

— Într-adevăr… oamenii au făcut, acum, în urmă, în laboratoare în loc de-a căuta elixirul vieţii şi piatra filosofală, bomba atomică… Incipient, totul e vrăjitorie… numai în urmă devine lucrare ştiinţifică.

— Albă sau neagră…

— Ca şi vrăjitoria, deci. Bomba atomică: energie binefăcătoare, sau…

— Exact.

Emanuel Reich râse uşor şi o privi pe Ana cu mai mare atenţie, dar Ana, adâncită în gândurile ei, murmură:

— Facem parte integrantă din trupul acestui Univers.

Emanuel Reich sublinie:

— Libertatea omenească înseamnă să ştii să mânuieşti cu respect Legile care determină Viaţa, Universul.

— „Libertatea în determinare”?

— Exact. Mă bucur că l-ai citit pe Lenin. Fraza şi pe mine m-a frapat prin anvergura ei. Nu se poate vorbi, în ziua de azi, decât cu un om care a înţeles filosofia materialismului dialectic, care ştie ce se petrece în laboratoare.

Ana, căzută pe gânduri, vorbi ca pentru ea:

— …în 1917… Revoluţia din Rusia mi-a părut semnalul unui început fabulos, gong teatral, scena fiind întreg pământul… Important ar fi ca desfăşurarea actului să nu se petreacă… cu prea mare durere. Prea multă durere a fost, mai ales în ultimii ani, pe pământ…

— Sub toate timpurile oamenii au ştiut să aducă durere pe pământ.

Ana se frământă. Se simţea realmente cuprinsă în „devenirea actelor istorice”, care îi erau date a le trăi, de durerea posibilă creată de oameni. Simţi un fior. Ştia că oamenii pot aduce pe pământ durere, neasemuită durere. Durerea încă pândea.

Emanuel Reich o privi atent:

— Aş fi fericit să vă pot fi vreodată de folos... prin calcule cabalistice... sau în afara lor. Sunteţi, ca atâta lume, la o răspântie. Oh! nu e greu, vă asigur, să fii clarvăzător.

Realmente, acest om era impulsiv! Adineauri vorbise generalizând, iar acum propunea insistent ceea ce ea nu ceruse. Ana se ridică, scuzându-se:

— Cred că ar fi necesar să văd dacă nu cumva amica noastră are nevoie de ajutorul meu. Am să vă las o clipă singur.

— Nu sunt niciodată singur.

Ana ajunsese la uşă când a auzit replica. S-a oprit, s-a întors către Emanuel Reich. Îi spuse repede:

— De când mă ştiu mi-a fost teamă de singurătate... şi totuşi, ştiu că mă pândeşte singurătatea. Nu mă refer la spaima bătrânelor, la incapacitatea lor de a mai participa la viaţă, la dramatica lor izolare. De fapt, eu am dorit chiar din adolescenţă puterea singurătăţii... ca o disciplină de lucru, nu izolarea mizantropului... nu turnul de fildeş... care...

Emanuel Reich o întrerupse cu răceală:

— Cred că sunteţi încă departe de această reculegere a singurătăţii şi... nu cred că izolarea ar fi calea pentru a te desăvârşi, pentru a ajuta pe alţii.

— A ajuta?

— Un exemplu bun e întotdeauna un ajutor

Ana se înclină uşor:

— Şi totuşi, cred că primul pas al singurătăţii fecunde l-am făcut: am avut puterea să gândesc acest lucru, să-l doresc.

Ochii lui Emanuel Reich deveniră mai albaştri. O privi pe Ana fix.

Uşa se deschise şi Didona Dragomir apăru victorioasă, aducând tava cu ceai. Ana o ajută să aşeze totul pe masă.

Doctorul Reich era în picioare cu spatele la geamul larg deschis spre grădină, spre pomul cu freamătul frunzişului de un verde somptuos. În clipa asta, Ana l-a văzut bine pe Emanuel Reich: părul argintiu îi descoperea fruntea largă, haina îi era severă ca o uniformă, ochii lui albaştri emanau putere.

O neaşteptată căldură din adâncul inimii i se înălţă pentru acest om.

Didona Dragomir a servit un ceai excelent. Se făcu linişte, fiecare preocupat de ceaşca lui.

— Doamnă, azi am venit şi pentru plăcerea de a vă vizita, dar

ţineam să vă invit personal la conferinţa ce o voi avea poimâine, ora 18. O rog şi pe doamna Stavri să accepte. Prezenţa dumneavoastră m-ar onora.

Didona se mişcă pe scaun cu satisfacţie.

— Pot aduce şi prieteni?

— A, desigur! Aş fi foarte flatat. Voiam tocmai să vă rog…

— Persoane pe care, de altfel, aş dori să le cunoaşteţi. Mă gândeam tocmai că ar fi bine…

Didona se întoarse către Ana şi Ana exclamă:

— Da, da, Vlad Axente şi Simion Şora.

— Eşti extraordinară! Cum ai ghicit?!

— Vai, Didona, dar era natural să…

— Nu, nu, eşti extraordinară.

— Didona, îţi spun că era natural să ghicesc.

— Ba da, ba da, eşti…

— Să nu spui că sunt clarvăzătoare!

Doctorul Reich râse în hohote, spre marea uimire a Didonei, care se înroşi ofuscată.

Emanuel Reich se opri din râs, întrebă cu afabilitate:

— Pot să aflu cine sunt aceşti prieteni?

Didona se avântă:

— Persoane foarte, foarte… interesante. El, Vlad Axente, absolut deosebit, este un om, da, de ce să nu recunoaştem, extraordinar. Inteligenţa lui, originalitatea lui… cultura… El… este…

Reich întrebă scurt:

— Ce meserie are?

Ana zise:

— E… e matematician, fizician… modern… ultimele probleme ale calculatoarelor… Ultimele probleme ale mecanicii cuantelor, cu toată anvergura filosofică ce o aduce gândirii umane această teorie, care trebuie să recunoaştem marchează epoca nouă a umanităţii… Dar nu a avut noroc… adică, acum e vorba să-l facă profesor la facultate… dar până acum…

Didona, umilită că nu are titluri răsunătoare pentru a-şi prezenta prietenii, întrecând timiditatea, se avântă:

— Trebuie să-l cunoaşteţi… aţi fi… de părerea mea..

— Ce vârstă are?

— Patruzeci de ani.

— Şi nu s-a afirmat până acum?

— Tocmai aici este… eu cred… adică susţin că nu a avut cine să-l

îndrume…

— Asta ar putea fi un început de explicaţie, dar s-ar putea ca omul să aibă un temperament veleitar.

— Vai, cum aţi ghicit! Sunteţi într-adevăr extraordinar.

Emanuel Reich se enervă. Se stăpâni.

— Nu, doamnă, nu am ghicit. E logic. Patruzeci de ani şi încă nerealizat! De obicei, veleitarii spun că nu au avut noroc… că împrejurările… dar în 99 de cazuri se amăgesc.

— Dar soarta, şopti Didona cu o melancolie ostentativă în glas, care vădit demonstra că se socoteşte printre nedreptăţiţii soartei.

— Soarta e 90 la sută însuşi caracterul nostru.

Şi după o pauză întrebă:

— Şi… acest om, acest fizician modern este bogat sau sărac?

— Sărac. Ea, soţia, ar fi avut ceva avere, dar el… în zbaterile lui pentru a ieşi din anonimat, a cam risipit… acum cu o biată leafă de profesor la liceu…

— Un ambiţios, deci.

Ana Stavri se amestecă.

— Da, foarte ambiţios şi totuşi nu, judecând după posibilităţile lui. La el ambiţia e motivată, vă asigur.

Încurajată, Didona se avântă iar:

— Credeţi-mă, acest om, bine condus… dar soţia lui… Verona… e incapabilă. Este o piatră… o piatră…

Emanuel Reich, cu calm, o ajută:

— O piatră de încercare, poate…

— Da. O piatră de încercare grea, şopti Didona, care transpirase din pricina ceaiului şi a bruştei enervări.

Reich începu a o privi pieziş, dar atent. Întrebă:

— Ce fel de femeie e soţia lui?

Didona, cu aceeaşi furie, continuă:

— O! cum să vă spun… este în nori… Este imposibilă. Numai ea e de vină. Total inumană. Se crede frumoasă…

Ana exclamă:

— Cum se crede… Este frumoasă!

Reich o întrebă pe Ana:

— E realmente frumoasă?

— Da, patetic de frumoasă… dar plină de complexe… complexe copilăreşti… caută confirmări…

Didona Dragomir adăugă:

— Aş! e pur şi simplu frivolă!

— Frivolă?

— Desigur.

Dar Ana interveni cu bruscheţe:

— Nu, domnule doctor, nu frivolă şi nici inumană. Este caldă şi umană, dar incapabilă să se concentreze pe realităţi imediate. Fantazează inutil, până a părea mincinoasă, până a părea neserioasă. Visează ce nu se poate, şi mai ales pretinde de la alţii ce nu poate realiza ea.

Didona izbucni iar nestăpânită:

— Ana, gândeşte-te numai cât este de mâncăcioasă!

Emanuel Reich râse iar, foarte amuzat.

— Deci, e mâncăcioasă!

— Da, lacomă, şi... s-a şi îngrăşat acum în urmă peste măsură, nepermis, zise Didona cu aceeaşi furie.

Ana se uită la Didona cu uimire. Ana tăcu, cu discreţie, cu milă, pentru inconştienţa Didonei, care continuă cu vehemenţă:

— Vă spun că e păcat de el, de Vlad. Lângă altă femeie, înţelegătoare, serioasă... în fine, o femeie demnă de el...

Ana o întrerupse... iar de astă dată cu violenţă:

— Nu, Didona, lângă nicio altă femeie. Au şi un copil, nu uita!

Emanuel Reich urmărise cu atenţie cum se contrazic, întorcând privirea de la una la alta.

Dar Ana se opri brusc şi întrebă cu o vădită grijă:

— Vai, Didona! Nu te-am întrebat. Ce face Marina, fetiţa?

— Prost, foarte prost, poate şi mai prost.

— Atunci... Verona n-o să poată veni la conferinţă!

— Cred şi eu că n-o să poată veni! De ce să vină? Nici nu o interesează.

Didona se întoarse către Reich şi îi explică:

— Marina e copilul lor. Fetiţa lui Vlad. E foarte grav bolnavă.

— Ce are?

— O boală enigmatică!

— Ce vârstă are copilul?

— Patrusprezece ani... dar e precoce, foarte inteligentă. Seamănă cu el.

— Ce e de făcut? întrebă Ana. E foarte grav.

— Ar fi de încercat, dar e foarte greu, murmură Emanuel Reich.

— Dumneavoastră... puterea dumneavoastră, exclamă Didona... Ajutaţi-o. E aproape pe pragul morţii. Vlad, tatăl ei, este distrus...

Emanuel Reich privi în gol:

— Nu m-a rugat nimeni.

Ana exclamă:

— Aţi aflat acum.

— Nu este suficient. E lege. Nu te poţi amesteca fără să fi fost rugat.

— Nici pentru a face bine? întrebă cu uimire Ana.

— Ce e bine?

— Să se vindece copilul, în cazul de faţă.

— De unde ştii că ar fi bine?

— Un copil redat vieţii…

— Nu poţi schimba destinul unui om decât schimbându-i caracterul, altfel… e foarte periculos. Plăteşte mai târziu… Nu poţi rămâne dator destinului… Câteodată crezi că ajuţi şi pur şi simplu violentezi legile date… încarci omul cu îndatoriri ce nu i se potrivesc, ce nu le poate duce… E o mare responsabilitate

— Copilul, Marina, trebuie salvat. Viitorul e în faţa ei. Poate va şti mai târziu cum să plătească… schimbându-şi conştient caracterul, spuse Ana.

Reich replică:

— De unde ştiu ce destin îl aşteaptă pe acest copil cu numele Mariana? Poate că nu peste multă vreme va încerca să se sinucidă!

Ana se revoltă.

— Atunci să nu-i aducem nici doctor, nimeni să nu mai ajute pe nimeni. Să nu mai dai nicio bucată de pâine cerşetorului cu mâna întindă, ca să nu te amesteci în destinul lui!

— Niciun doctor nu vine fără să fie chemat, niciun chirurg nu operează fără consimţământul familiei, al pacientului…

— Dar noi putem încerca tot pentru salvarea copilului bolnav, noi avem datoria să-l ajutăm, datoria să-i dorim vindecarea.

— Desigur, ne putem ruga, şi e sigur că mă voi ruga pentru Marina, chiar de nu mi-aţi fi spus să mă rog, e de la sine înţeles. Dar trebuie să facem deosebirea între a ne ruga şi a lucra magic. Şi Cristos spunea: „Nu eu ci Tatăl din mine” şi „Du-te şi nu mai păcătui”. Or, eu nu pot lucra fără să mi se ceară în prealabil. E o mare diferenţă.

După o pauză, Didona a spus:

— Le voi comunica. Vlad îşi adoră copilul…

Emanuel Reich întrebă încet:

— Dar ea… ea… mama?

Didona o privi în grabă, pieziş, pe Ana, apoi spuse sfidând:

— O!… ea, ea… mai puţin.

Ana se revoltă iar, făţiş:

— Vai, Didona, cum poţi vorbi aşa?!

Dar Emanuel, fără a le mai băga în seamă, se înclină:

— Dumnezeu e atotputernic şi inima mea e cuprinsă de milă. Şi eu am copii şi soţia mea e o mamă exemplară. O mamă întotdeauna suferă mai mult. Cum o cheamă pe mama acestui copil bolnav?

— Verona.

Emanuel Reich repetă numele încet, şoaptă abia perceptibilă: „Verona”.

După o pauză destul de lungă, întrebă:

— Adineauri aţi spus Vlad Axente şi… aţi spus şi Simon Şora, îmi pare.

Didona se avântă iar:

— Da, şi Simon Şora… un prieten al inginerului Vlad Axente. Vă daţi seama că dacă un tânăr de douăzeci şi şase de ani… înseamnă că acest om este…

Ana şi Emanuel Reich schimbară o privire fugară şi îşi surâseră. Dar Didona sări la timp peste epitetul temut şi, dându-şi seama de ce se întâmplă, tăcu brusc.

Emanuel Reich zise i-ar:

— Simon Şora! îl cunosc. Mi-a fost prezentat chiar zilele astea. Mă bucură această coincidenţă şi aveţi dreptate, doamnă Dragomir: acest tânăr este o fiinţă aparte, absolut aparte. Integritatea gândirii lui şi a simţămintelor sale este evidentă şi se face simţită ca o putere. Doamnă, sunteţi într-adevăr înconjurată de oameni excepţionali şi mă bucur să-i cunosc prin dumneavoastră.

Emanuel Reich se întoarse către Ana şi îi surâse cald.

În clipa asta, Ana îşi dădu seama că de când îl întâlnise pe Emanuel Reich, o plenitudine se deşteptase în ea. „În definitiv”, gândi Ana, „mi s-au dărâmat casele, sunt sărăcită şi fără lucru, sunt îndrăgostită de un om cu atât mai tânăr ca mine, dar sunt vie, şi mai ales viaţa în eternitatea ei e vie!!!” O recunoştinţă îi umplu inima. Totul îi păru împrospătat, un început de viaţă. „În mine alegerea, în mine puterea”, îşi mai zise.

Îmbărbătată de acest elan, capabilă să înfrunte pustiul odăilor ei, se ridică în picioare pregătindu-se să plece. Emanuel Reich se uită la ceas. Didona o privi pe Ana cu furie:

— Pentru ce vrei să pleci? E prea cald afară!

— Trebuie.

— Nu plecarea doamnei Stavri mă face să-mi amintesc ora. Atmosfera agreabilă pe care am găsit-o aci a fost amplificată, e drept, prin prezenţa doamnei Stavri, dar nu aş vrea acum să fiţi învinuită, doamnă, de familia mea de o greşeală numai a mea. Sunt aşteptat acasă.

Au plecat amândoi, conduşi până la poartă de Didona, care i-a privit cum se depărtează, stăpânită de otrava invidiei în inimă. Gândi: „Nu trebuia să-i deschid uşa şi să o primesc! Ca întotdeauna, femeia asta nu s-a putut abţine să nu se pună în evidenţă, fără să ţină seama de mine, care, în definitiv, eram gazda. Fără ea, aş fi putut avea eu o conversaţie interesantă cu omul acesta, dar ea cu tot felul de întrebări, care, în definitiv, o interesau numai pe ea, mi-a stricat după-amiaza... Şi cum o apără pe Verona! Se potrivesc! Mă mir cum de le rabdă Vlad! O să meargă acolo la ei şi o să pretindă că ea i l-a prezentat lui Vlad pe rabin. Aşa cum o cunosc, e capabilă acum să se ducă direct cu rabinul acasă la ea şi să se culce cu el! O! cum aş vrea să ştiu, să aflu dacă Verona îl înşală sau nu pe Vlad! Să aflu cu cine îl înşală! Probabil că Ana ştie. E complice!”

Capitolul III

Ana era conştientă că Emanuel Reich plecase dinadins odată cu ea. Certitudinea că se legase o prietenie între ei îi era caldă bucurie.

Au fost de acord să umble pe jos. Arşiţa soarelui se domolise. Lumina înserării părea încremenită. În aer nicio adiere. Ruinele caselor arse de bombardament aminteau războiul ce abia luase sfârşit. Un coşmar al trecutului. Mergeau încet. Prin curţi, lumea stropea florile. Mirosea plăcut a pământ ud.

Înaintând aşa pe străzi, Ana îşi da seama mai pregnant decât la Didona, cât de deosebit era Emanuel Reich faţă de ceilalţi oameni pe care îi cunoscuse până atunci. Părea demodat, dar personal până la extravaganţă. Nimeni nu ar fi putut hotărî dacă este bătrân, tânăr, urât, frumos, sărac sau bogat, pentru că atenţia îţi era cuprinsă de ceva ce întrecea toate aceste definiţii.

Zăpuşeala zilei fusese atât de copleşitoare şi Ana alergase atâta prin căldura soarelui, încât ameţi. Casele, oamenii, totul se învârti. Speriată, Ana se sprijini de braţul lui Emanuel Reich.

— Am ameţit.

El se opri şi îi spuse grav:

— Te rog să te sprijini de mine. Te rog sa o faci cu toată încrederea. Aşteptam să-mi ceri acest lucru.

Ana, sprijinită de braţul lui, cu toată ameţeala, îşi spuse: „Iar îmi propune să mă ajute fără să-i cer! E generos, dar impulsiv.” Umblară mai departe încet. Ameţeala îi trecuse, dar încă înfricoşată rămase aşa, ţinându-l de braţ. În fugă, pieziş, îl privi. Îi păru că pătrunde în adâncul fiinţei lui.

Au mers mai departe. Grădina Cişmigiu le era în drum. Intrară în splendoarea pomilor, în aerul limpezit al grădinii.

În faţa lor, lacul parcului oglindea cerul. O barcă, mânuită de un tânăr, aluneca pe apă lăsând în urmă o dâră care, încet, se ştergea. Un nor alb, răsfrânt în apă, trecu pe cer.

— Trebuie să recunosc că simt o reală bucurie de a vă fi întâlnit. Aţi avut dreptate: singurătatea mă apasă.

— Se cunoaşte că ai suferit. Eu te voi ajuta după puterile mele şi voinţa dumitale.

El o întrebă:

— Eşti fără bărbat?

— Da. Fără.

— Ai fost căsătorită?

— Am trăit patrusprezece ani cu cineva. De aproape opt luni m-am despărţit de el.

— Îl înşelai?

— Nu. Nu l-am înşelat niciodată. El însă, da, mereu, înfiorător de mult, cu oricine… şi, afară de „oricine”, avea şi legături durabile… femei care mă urau. Le spunea să aibă răbdare, că nu mă poate lăsa, că sunt bolnavă, dar că în curând voi muri… va fi liber. Mie îmi spunea că este impotent. Ultimii patru ani nu a trăit cu mine. Îl distra asceza mea, să mă ştie călugăriţă, aşteptarea mea îi era un divertisment. Cred că apoi i-a lipsit acest stimulent. Mă căuta mereu. Zicea că îi este greu fără mine. De fapt, e un mare poet al ţării, numele lui va rămâne în antologii şi în mintea oamenilor. Versuri de ale lui sunt spuse de orice om care iubeşte poezia. Cine nu cunoaşte celebrele versuri:

De n-aş fi braţul ce despică valul
Prin drept de Cânt mă simt stăpânul mării

Atunci nu am mai vrut să-l accept. Ca despărţire mi-a trimis o poezie. Este, cred, încă nepublicată, inedită. O am în sertar. Ascultă:

Glasul, când a tremurat

am auzit în el singurătatea:
darul amar ca ghimpele deşertului
l-am primit în gând, l-am închis în inimă.

Pentru tot ce a fost, pentru ce n-a fost încă
ai strivit o lacrimă tăcută
ca pe un mormânt cotropit
de buruieni, în uitarea sfântă.

Pasul ţi s-a depărtat sunând
ca o toacă-n sicriul trecutului.
Dincolo de mine ţi-ai trimis
Suveran şi lunatic, cântecul.

Seară-ntre seri, semn a rămas
prinsă-ntre filele sufletului.
Ca o epavă se zbate de atunci
visul, în stâncile lutului.

Un simţământ al libertăţii câştigate se împuternici în inima Anei. Şi clar îşi făgădui că nu va mai primi constrângerea iubirii sclave pentru nimeni în lume, nici chiar pentru magnificul Filip Nazarie.

— Cu Ion a fost multă dragoste, multă poezie, multă durere, dar şi neîndurat de multă minciună! Şi s-a minunat că nu l-am admirat pentru acest eroism al minciunii, cum îşi numea el minciuna!

— Minciuna putea fi realmente o dovadă a dragostei lui, nu ai înţeles?

— Eu nu am preţuit-o. Am cunoscut personal vreo cinci-şase femei care, fiecare mi-au spus că ea a fost unica lui iubire. Nu mi-a prea plăcut să intru şi eu în cârdul de halucinate! Ce oroare!

Tăcură iar o vreme. Ca un tablou văzut aievea în trecut, Ana revăzu surâsul lui Ion, fermecătorul lui surâs şi îi reauzi glasul, glasul lui de catifea cu care o mângâiase, o supusese: „Tu Suavitatea Sa I-a a României”… Se juca permanent cu toate femeile de-a „iubirea cea mare”. Nu putea îndura să nu cucerească definitiv orice femeie. Voia dovada integral trăită de la toate femeile, că el este iubirea unică, întâlnirea cu idealul visat. Apoi, nu ştia cum să se descurce… mai apoi uita drama învechită, absorbit fiind de o nouă cucerire, de o nouă intrigă amoroasă, totală, absolută. Se hrănea din dramele care îi dădeau confirmarea farmecului lui irezistibil de Don Juan al

României:

Ca o stea singură
Inima sângeră
în noaptea gemetelor
în veghea spectrilor.

Din trecut ne ajung jurăminte vechi,
se deschid în umbră pleoape uitate,
creşte ruga palidelor mâini,
veşted e paradisul trădărilor.

Inima singură
în noaptea ultimă
în marea stingere
ca o stea singură
Inima sângeră.

Obsedat de sexualitate, anihilat ca putere prin abuz erotic, era totuşi în mod evident de o cinste şi generozitate autentică în aspiraţiile lui sociale, aspiraţiile inimii către oameni pe care însă, fiind absorbit de aventurile lui erotice, nu le-a putut duce niciodată la bun şi clar sfârşit. Îşi stabilise reputaţia că nu se poate conta pe el, că e „poet". Acest om, Ion, fără niciun volum tipărit de poezii în timpul vieţii lui era în mod incontestabil unanim socotit şi, recunoscut, poet.

El se mulţumea cu acest titlu lipsit de „patalamaua" adecvată, lipsă cu care cocheta. *„Ce prince de la poésie!"* Cum fusese poreclit…

Conştient că ar putea da mult mai mult în creaţia poetică, cinstit fiind, căuta să pară că nu-i pasă de succesul sau insuccesul lui literar. Refuza cu înverşunare să fie publicat. Manuscrisele lui, mai toate, au văzut lumina tiparului în ajunul morţii lui, sau post-mortem.

Până la urmă, cu toată crâncena boală care l-a răpus, a rămas cu aceeaşi privire clar albastră, candid mirată, aprig avidă şi cu acelaşi surâs fermecător pe buze.

Şi pe catafalc, pe faţa lui scheletică surâsul lui, celebrul lui surâs rămăsese intact. Surâsul acela, surâsul lui Ion, a fost îngropat în pământ.

Aşa îi rămăsese în minte Ion, marea ei iubire, pe catafalc, scheletic de slab, cu surâsul lui încă pe buze cu care cucerise atâţia oameni

atâtea femei. Numai albastrul ochilor fusese acoperit de oboseala pleoapelor…

Ana avu un fior. Deodată reveni la prezent: se afla în Cişmigiu lângă Emanuel Reich care alături ei tăcea. În tăcerea asta li se întâlniră privirile. Ana gândi: „Iată un om lângă care poţi şi vorbi, dar poţi şi tace”.

Emanuel o întrebă:

— Ţi-a fost grea despărţirea?

— Da, foarte. El, bineînţeles, nu şi-a dat seama cât sufăr, iar eu, din orgoliu, i-am ascuns suferinţa mea. I-am spus că l-aş putea vedea făcând dragoste în faţa mea cu o altă femeie şi că nu mi-ar păsa. Poate că între timp devenise – prin durere – şi afirmaţia asta adevărată.

Ana se uită cu uimire în jurul ei la pomii ce îi stau în faţă, la cerul ce se oglindea liniştit, la norii ce se vedeau pe cer şi pe lac. Trecuse mult timp din viaţa ei. Viitorul ce-i sta în faţă i se făcu iar simţit, ca un mister. În curând Filip Nazarie se va reîntoarce… de la ţară din vacanţă…

Emanuel Reich o privi lung, atent.

— Puterea despărţirii nu o are oricine. Repet, Ion te minţea, dar te iubea, şi, în tot cazul, ai suferit pentru un om de calitate. A suferit şi el. Poate cât şi dumneata. E un dar să suferi din pricina unui om de calitate…

— În tot cazul, îi pot fi recunoscătoare pentru un lucru incontestabil: aşteptându-l, neîndrăznind să mă mişc de acasă ca nu cumva să sosească în lipsa mea, ca să umplu timpul, mi-a fost dat perfectul prilej să scriu, să citesc şi să gândesc. O concentrare indiscutabilă. Fiinţa mea interioară a căpătat putere.

Emanuel Reich se ridică în picioare:

— Să nu întârziem. Realmente familia mă aşteaptă pentru cină.

Îi oferi Anei din nou braţul şi o porniră aşa mai departe.

— Eşti scriitoare. O meserie fără vârstă. Ai să-ţi refaci viaţa. Eşti încă tânără.

Ana îşi aminti de tinereţea lui Filip Nazarie şi de vârsta ei. În calmul înserării ce se lăsa implacabil, râse melancolizată, cu indulgenţă pentru actuala, omeneasca ei slăbiciune pentru Filip.

— …încă!… încă tânără!

— Da, încă. Eşti o femeie interesantă. Vei îmbătrâni târziu. Poţi plăcea… poţi fi mult iubită!

— Trebuie să spun că acum trăiesc destul de uşor cu orice bărbat.

Mă întreb: oare mă răzbun pe Ion, fostul iubit care mă înşela şi pe care eu nu îl înşelam?!

— Sfidezi, Ana?!

Ana tresări. Îi spusese pe nume. O chemase parcă.

— O! nu, nu sfidez. Din necaz mărturisesc.

— N-ar trebui mărturisit acest lucru… trecător… decât Domnului, până la curăţirea ta.

— Nu aş vrea să crezi tocmai dumneata că sunt ceea ce nu sunt. N-aş vrea să afli de la alţii… şi să te dezamăgesc, poate, într-un timp când eu m-aş fi legat atât de prietenia dumitale, încât să-mi fie grea despărţirea. Prea multe despărţiri esenţiale am avut, ca să mai rabd o despărţire de un om ca dumneata.

— Cauţi încă un „mare amor" şi, în acelaşi timp, eşti însetată de „singurătate", de asceză, de ieşire din contingenţele umane de jos.

— Exact, şi nici nu vreau să mă potolesc, să adorm, să mă auto-rabd. Sper să am puterea în timp util a unei autodepăşiri.

Ana îl auzi spunând desluşit:

— Eu nu mai sunt demult bărbat.

Pentru ce vorbise? Ca să facă şi el, la rândul lui, o confidenţă? Un schimb politicos de confidenţe? Sau şi la el o reală tristeţe? Sau… încă…

Ana tresări. Dacă ce îi spusese ea lui fusese greşit înţeles şi a părut un ciudat avans? O! mai mult decât stupid, iar rabinul Reich, delicat, îi spusese că el… în fine… o refuzase… Sau dacă dimpotrivă…

Un pustiu cuprinse inima Anei. Întâmplarea îi păru fără formă. Nu se putu stăpâni şi exclamă:

— Sper că nu m-am exprimat greşit, că nu m-aţi înţeles greşit, domnule doctor!

Emanuel Reich se întoarse cu vivacitate către ea:

— Sper că nici dumneata pe mine, Ana!

Tăcură iar. Îndelung. Paşii lor măsurau timpul. Apoi, Ana zise:

— Adineauri, când eram la Didona Dragomir, mi-ai spus că ai învăţat cu un maestru de o elevaţie puţin obişnuită. Întotdeauna am dorit din toată inima, să fac un efort interior, să-mi îmbunătăţesc calitatea mea umană. Adică, o expansiune a posibilităţilor mele cele mai înalte, adânci, dar naturale. Am, ca şi dumneata, oroare de lucruri obscure, inutil misterioase.

Tăcut, Reich dădu afirmativ din cap. Spuse mai pe urmă:

— Domnul netezeşte calea celor aleşi.

— Oare despărţirile, casele dărâmate, durerile suferite, să-mi fi netezit calea?

— Poate.

Ana se frământă. Îşi aminti anii de chin în aşteptarea lui Ion, ani de revoltă, de maturizare interioară, apoi deodată luă o hotărâre şi începu abrupt:

— Acum, că am înţeles că ne vom mai vedea, eu doresc să ne mai întâlnim, trebuie să vă spun un lucru foarte important.

— Spune, Ana.

— Când eram mai tânără, adică din întâmplare precis treizeci şi trei de ani, am cunoscut o stare de extaz.

Ana văzu cum Emanuel Reich se opreşte din mers, o desprinse de braţul lui, se întoarce către ea mirat, şocat:

— Şi? întrebă, apoi, fără să aştepte răspunsul Anei, o porni din nou la drum, singur, ostentativ indiferent şi fără să-i mai dea braţul.

Ana o porni încet după el. Era pentru prima dată când vorbea despre acel extaz trăit cu ani în urmă. Din nou îşi aminti clipa aceea supranaturală pe care până nu ai trăit-o, nu o poţi imagina. O depăşire a condiţiei umane obişnuite, o spargere a dimensiunii intelectuale, a intuiţiei, a inspiraţiei chiar. O bruscă lărgire într-un domeniu cu gust sacru. O senzaţie unică de fericire desăvârşită, fără pată, o revărsare în Eternitate, o Eternitate activă, posibilă, conştientă. Ana se opri locului, copleşită de realitatea amintirii. Îl văzu pe Emanuel Reich cum se depărtează încet. Îl simţi puternic, dar încă prea vulnerabil. Îl văzu apoi cum se opreşte locului şi o aşteaptă. Ana îl ajunse din urmă.

— Şi?... o întrebă din nou.

— Şi... extazul nu s-a mai repetat niciodată. Am trăit după, luată de curentul vieţii, război, cutremur, sărăcie, aproape ca orice om. Dar aci rămâne adevărata mea dramă, adevăratul meu păcat, nu casele dărâmate, nu despărţirea de bărbat, nu bărbaţii cu care trăiesc. De atunci după extaz, nu mai fac parte din nicio categorie de oameni, mă simt mai matură ca ei... ca şi cum aş fi obligată prin destin să trăiesc printre copii neştiutori... Şi totuşi nu suficient de matură. Nerepetarea extazului trăit mă frământă... Singurul lucru care mă susţine e că niciodată nu am uitat miracolul acelei clipe, dimpotrivă, cu cât trece vremea, cu atât amintirea şi nostalgia acelei trăiri e mai pregnantă, mai vie, mai obsedantă. De atunci aştept mereu să se repete, să nu mor fără să fi recâştigat dreptul la acea trăire absolută, care mi-a dovedit posibila noastră omenească participare conştientă

la Eternitate. Incontestabil, omul cuprinde în posibilităţile lui naturale încă puteri, eficienţe, care aşteaptă să fie aduse la suprafaţă, să fie în stăpânirea lui.

— Ce numeşti dumneata extaz? Vorbeşti, cred, cam uşor.

— Nu cred că vorbesc uşor! Am vorbit cu dumneata şi niciodată cu nimeni altcineva. Nici chiar cu bărbatul cu care am trăit patrusprezece ani. Lui Ion nu i-am spus. S-ar fi jucat şi cu asta! Credeam că dumneata poţi recunoaşte când un om minte sau spune adevărul, când se auto-înşală şi mai ales când merită să fie luat în seamă. Adineauri, când eram la Didona, ai spus că, de obicei, nu vorbeşti uşor şi am crezut că ai vorbit cu mine, că nu era doar să cred că pentru Didona vorbeşti! Şi că ai înţeles importanţa pe care o dau acestor probleme…

— Eşti foarte inteligentă, Ana!

— Da, suficient de inteligentă ca să-mi dau seama că inteligenţa nu poate dezlega taina Vieţii, a Existentului. Până şi cei mai inteligenţi oameni trăiesc în misterul vieţii… cei mai victorioşi nu ştiu ce e moartea… Da trăim… Trăim toţi cuprinşi în acel mister al vieţii…

Ana se înfioră copleşită de responsabilitatea de a se fi născut. Violent, îşi dădu seama că prin extaz trăise ceea ce nu e dat pe pământ decât la foarte, foarte puţini oameni. Că în acel extaz există posibilitatea dezlegării misterului. Spuse:

— Nu mă poţi clătina. Nimic nu mă poate clătina. Certitudinea mea e perfectă. Eu nu sunt perfectă dar certitudinea mea e perfectă.

Ana continuă:

— Nici nu mă interesează altceva, decât acea posibilitate esenţială umană de a depăşi condiţia umană atinsă până în prezent de oameni. Tocmai pentru a servi viaţa. E drept, sunt încă legată de slăbiciuni banal omeneşti pe care, recunosc, nu am fost capabilă încă să le stăpânesc total, dar am căpătat certitudinea, prin experienţă directă, că se poate, că omul poate să întreacă condiţia actuală, într-o naturală înnobilare a lui şi că poate… poate vreodată voi realiza acea depăşire… ca o cucerire eficientă permanentă iar nu ca o amintire…

— Eşti foarte deşteaptă, repetă Emanuel Reich.

— Suficient de inteligentă ca să nu-mi fac din inteligenţă un orgoliu. Inteligenţa nu-mi va fi niciodată limita.

— Dar ce îţi va fi?

— Instrument al progresului.

— Bagă de seamă să nu ceri ceea ce nu îţi este dat. Eşti încă mult

avidă de bucurie omenească, a trupului. Cine cere de la fiinţa lui ce nu-i e potrivit, riscă să se detrace şi să fie cuprins de o tristeţe egală cu spaima morţii, tristeţea sterilităţii.

— Şi contrariul e valabil. Efortul de a se întrece pe sine, de a nu muri sufleteşte înainte de moartea trupească, e dătător de viaţă. Mişună pe pământ oameni morţi, care nu îşi dau seama că sunt cadavre, fantome. Se îmbuibă cu doctorii ca să prelungească lunga, trista, sterila, agonica lor viaţă.

— Evident, efortul este necesar, pretind numai să-ţi cunoşti măsura. Să nu distrugi printr-o caznă deplasată bucuria naturală a vieţii. Au fost nenumărate cazuri de detracare…

— Şi contrariul este valabil. Şi fără efort poate fi moarte. Moartea ne pândeşte în multiple modalităţi. Ce caut eu e o naturală amplificare a omului viu şi sănătos. Idealul ar fi să pot fi eu un exemplu al acestei posibilităţi.

— Eşti încăpăţânată, Ana!

— Da, sunt. Conştient implicată în ceea ce cred, ceea ce ştiu. Prefer tristeţea nereuşitei, care pentru moment este a mea, îmi aparţine, decât o inconştienţă sterilă, obtuză, întunecată, care m-ar înstrăina de mine însămi, eu cea esenţial umană.

— Ana, îmi pare bine că te-am întâlnit. Avem multe de vorbit. Peste câteva clipe ne vom despărţi. Aş fi tare mâhnit de n-ai veni la conferinţă. Te voi aştepta şi voi vorbi mai ales pentru dumneata.

— Pot întreba ce subiect?

— Despre posibila libertate a omului în determinare. Ana… şi dacă ţi s-a părut că nu te-am înţeles, te rog să crezi că reticenţele mele au fost datorate numai temerii ca nu cumva să te rătăceşti în probleme şi trăiri atât de… dificile. Te rog să ai răbdare în a mă înţelege. Îndrăznesc să spun: măcar dumneata să mă înţelegi. Să nu mă judeci grăbit. Să dăm în clipa asta un gând de recunoştinţă Didonei Dragomir care, cred că s-a simţit frustrată prin vizibila noastră înţelegere în afara ei, dar spun ca ea „că nu ne-am întâlnit zadarnic”. Avem nevoie unul de altul, Ana. Am nevoie de dumneata, Ana!

Opriţi în stradă înainte de a se despărţi, Emanuel Reich i-a dictat adresa lui de acasă şi numărul de telefon, apoi a scris şi el adresa Anei şi numărul ei de telefon. Toate cu răbdare şi cu o linişte ciudată, atentă, ca pe o datorie, un ritual, un legământ.

Aerul era încremenit în cenuşa înserării. Se întunecase. Ana se simţea transparentă, descărcată de povara grijilor inutile. L-a privit pe Emanuel Reich.

Neaşteptat, stând aşa, în faţa Anei, înainte de a se despărţi, el i-a spus:

— Da, nu mai sunt demult bărbat, Ana, şi nu mă mai interesează... totuşi, întâlnirea noastră, prietenia noastră, poate căpăta un sens de putere, de bucurie. O prietenie între o femeie şi un bărbat este altceva decât cea între două femei sau doi bărbaţi. Alte forţe sunt puse în joc. Avem nevoie unul de altul. Poate că greşesc spunându-ţi acum, când încă nu mă cunoşti, acest lucru, dar voi avea răbdarea să aştept să mă cunoşti, să nu mă înţelegi greşit. Cred că merit.

Erau faţă în faţă. În cenuşiul înserării, Ana l-a văzut pe Emanuel Reich ca o arătare, cu ochii fantastic de albaştri. Luminau.

Se întunecase. Emanuel Reich a întins mâna. Ca orbii a întins mâna şi, uşor, a atins sânul Anei, aşa cum atingi florile, morţii, moaştele. Ana nu s-a mişcat, nici măcar nu a tresărit. Ca morţii, ca florile a stat. Gestul lui Emanuel Reich cuprinsese o tristeţe nemărginită şi Ana simţi deodată pentru el un sfâşietor pustiu. Un plâns neplâns i se urcă din inimă în gât, ca o presimţire nemotivată, de moarte. O clipă de ameţitoare tristeţe şi spaimă. Îşi aminti de casa dărâmată, de spaţiul gol profilat pe cerul albastru, ca ochii lui Emanuel de albastru, golul unde odinioară fusese odaia ei, unde locuise, iubise, suferise, unde avusese extazul şi unde acum nu mai era nimic. Oare omul acesta ce mai aşteaptă de la viaţă? Ce înfruntări?

S-au despărţit. Emanuel Reich mergea acasă. Îl aştepta nevasta şi copiii.

Ana, oprită locului, l-a privit îndepărtându-se. Părea, în înserare, vulnerabil, cenuşiu... propria lui fantomă.

Ana a plecat şi ea încet, mai bine-zis s-a târât. O copleşise tristeţea gestului lui: mâna lui întinsă atingându-i sânul.

Gestul nu cuprinsese niciun fel de poftă şi nici frivolitate. Ce putea, totuşi, însemna acel gest? De ce puteri misterioase ale prieteniei dintre un bărbat şi femeie vorbise? Altele decât ale obişnuitelor dorinţe, obişnuitului instinct? Singur şi el? Cuprins şi el de spaima singurătăţii, a sfârşitului tinereţii, a morţii, încercase trist şi zadarnic, gestul ancestral?

Ana ca să-şi potolească melancolia, umblă mult, ocoli străzi. Tristeţea fusese mare... Deodată, se opri. I se păru că trebuie să ceară iertare, dar nu ştia cui. Nevoia de a cere iertare se aprinse aprigă în inima Anei. Lumii întregi să ceară iertare, pentru greşelile

tuturora şi mai ales pentru toate greşelile ei, toate întârzierile ei, îndoielile ei, pentru toate clipele de inconştienţă. Şi şi-a adus aminte că nimeni nu-şi cunoaşte ceasul morţii.

Capitolul IV

— Dacă nu sunt indiscret, pot să ştiu ce faceţi azi după-masă? întrebă Simon Şora.

Vlad Axente surâse cu amărăciune: nu avea nimic de făcut, adică nimic care să-i dea senzaţia că trăieşte. Citea toată ziua cărţi şi rezolva probleme de specialitate. Măcar aşa uita că zilele i se irosesc zadarnic. Puterea lui neîntrebuinţată îi era povară. Răspunse ironic:

— Pentru ce mă întrebi? Ai să-mi propui ceva... interesant? Într-adevăr, tinere, ce-ţi veni să învârteşti cuţitul în rană? Pentru ce acest interes pentru programul meu? Ştii că Marina e înfiorător de bolnavă?

— Cum îi mai e? Voiam să vă întreb...

— Prost, prost, foarte prost...

— Şi totuşi, v-aş fi propus...

— Aş accepta orice propunere, numai să pot ieşi puţin din casă, să uit... Am avut o noapte înfiorătoare cu Marina...

— Şi doamna cum suportă?

— Doamna? Ca de obicei: şi-a pierdut capul şi i se pare că asta este suficient. E mai placidă ca oricând. Îi ceri un pahar şi îţi dă pieptănul, îi ceri termometrul şi-ţi aduce barometrul... Dar, probabil că e şi ea grav tulburată, căci văd că mănâncă ceva mai puţin ca de obicei... Dar unde voiai să mergem, dragul meu?

Simon Şora se tulbură. Bolborosi jenat:

— Nu ştiam că Marinei îi e chiar atât de rău...

— Unde voiai să mergem?

— Am aflat... mi s-a părut că v-ar putea interesa... O conferinţă. Va vorbi un om pe care l-am cunoscut întâmplător... zilele astea... Un om de mare cultură tradiţională, un cabalist de primă forţă, deschis oricărei idei cât de noi... şi... s-ar părea, un om de mare putere.

— Putere?

— Da.

— O fi ocultă?

— Se zice.

— Ia te uită! Şi de ce nu mi-ai vorbit până acum de scamator?

— Am aşteptat oarecum să verific, să nu fac şi eu ca Didona Dragomir…

Vlad Axente izbucni în râs:

— Eşti formidabil! Într-adevăr, la concurenţă cu Didona. Deci ai întâlnit un om extraordinar!

— V-am întâlnit şi pe dumneavoastră.

— Adorabil!

— Eu vă spun ce am auzit, vă spun ce mi s-a părut. Nu am avut timp să verific. Nu l-am văzut decât de două ori, şi numai a doua oară ceva mai mult, dar ce a fost ciudat, e că cerându-i voie să vă invit la conferinţa lui, mi-a pus câteva întrebări despre dumneavoastră, despre posibilităţile dumneavoastră.

— Auzise vorbindu-se de mine?

— Probabil. Părea interesat să vă cunoască. Nu ştiu ce aţi pierde să veniţi un ceas acolo cu mine. O să vă facă bine să ieşiţi din casă.

— Spune-mi ce ai auzit despre acest om. Cum îl cheamă?

— Emanuel Reich.

— Originar de unde? Moldova? Bucovina?

— Nu, Transilvania. Crescut însă în Palestina, la şcoala tradiţională de cabală, Merona. Din tată-n fiu rabini. Şi el a fost rabin, apoi exclus din preoţie din pricina unei prea liberale interpretări a dogmelor, devieri din pura ortodoxie tradiţională. Prea modern şi revoluţionar.

— Ia te uită!

— Alţii afirmă că, exclus din pricina unor nereguli de ordin financiar, făcute cu averea comunităţii…

— Escrocherii… cu alte cuvinte.

— Poate şi aci interpretări prea personale în întrebuinţarea fondurilor…

— Eşti interesant, tinere!… şi de temut. În fine, eu nu ştiu dacă îl aperi sau îl acuzi…

— Cum aş putea acuza sau apăra, când nu ştiu adevărul?! Caut să neutralizez ironiile dumneavoastră şi să vă relatez ce am aflat, fără să afirm însă nimic! Pentru ce tocmai eu s-o fac?

— Într-adevăr, destul de interesant, nereguli săvârşite întru acceptarea lui Isus de către un rabin sau derobări de fonduri. Derobare de fonduri… tentant lucru… de la Stat… anonim… Comunitate… anonim… poţi crede că nu lezează nici văduva… nici orfanul…

— Eu aş propune să nu începeţi bătaia de joc până nu cunoaşteţi

omul, şi, cât de cât, faptele lui. Altfel voi regreta că v-am vorbit despre acest om, care poate merită să fie respectat. În tot cazul, pot să vă afirm că nu se întâlnesc des oameni ca el, o prezenţă ca a lui!

— Îmi place că te superi, crezând că vreodată mă vei apăra şi pe mine cu tot atâta vehemenţă.

— Cu caracterul pe care-l aveţi, n-ar fi de mirare să aveţi şi dumneavoastră vreodată nevoie să fiţi apărat.

— Ai darul să spui, fără ca omul să se poată supăra, lucruri destul de tari!

Simon se înclină politicos, fără ostentaţie şi fără ironie, cam neatent!

— Nu pot fi altfel.

— Ştiu... În tot cazul nevoia dumitale de „absolut"; văd că te complaci în întâlniri destul de ciudate. Spune-mi mai departe ce ştii despre acest Emanuel Reich. Câţi ani are? Cum arată? Prin ce este interesant?

— Nu pot spune decât că aş dori... că trebuie să-l vedeţi şi dumneavoastră.

— Trebuie?

— ...cred că da.

— Cum arată?

— Ochii izbitori de albaştri, frunte înaltă, frumoasă, păr abundent, blond-argintiu, un cioc mic, cărunt şi el...

— Dacă are cioc, mă dau bătut şi vin oriunde cu tine să-l văd.

— Tac.

— Nu, te rog, dimpotrivă.

— Ce să vă mai spun? Veniţi şi vedeţi.

— „Să dea Nazaretul...?" să se fi născut la noi în Transilvania...?

— Ştiu, doriţi să nu fie profet în ţara lui, iar de este sfânt, să nu aibă necesităţi naturale.

Vlad Axente râse nestingherit.

— Spune-mi te rog exact câţi ani ai?

— Douăzeci şi şase..

— Pentru puritatea şi tinereţea ta, dragă Simon, ar trebui să fii mai naiv. Dar, te rog, să-mi spui cum se face că, fiind atât de interesant, nu s-a auzit nimic până acum de el? Pentru ce nu este celebru la vârsta lui? Un ratat?

— Dar dumneavoastră, pentru ce nu sunteţi celebru? Eu cred că aţi merita... iar vârsta nu v-ar fi o piedică.

— Una caldă, una rece. Mai lipseşte să-mi reproşezi că nu am

cioc!… Hai, tinere, să continuăm biografia omului…

— Venit în ţară nu demult… cam prin 1938…

— De unde venit?

— De pretutindeni, şi ultima oară din Ungaria, din pricina persecuţiilor naziste. Anii din urmă, petrecuţi aci, în ţară, prin lagăre. În mod miraculos scăpat teafăr. Două surori ale lui, arse la Auschwitz…

Tăcură o clipă, copleşiţi de amintirea ororilor petrecute. Apoi, Vlad Axente întrebă:

— Apartenenţa politică?

— Nu-l cunosc suficient ca să ştiu dacă are sau nu vreo apartenenţă politică, dar dacă da, aş putea jura că de stânga.

— Un comunist mistic. Asta mai lipsea în România!

— Nu-mi închipui că acest om, cu claritatea inteligenţei lui, ar putea confunda sentimentalitatea cu o doctrină ştiinţifică!

— Un comunist mistic! Ideea e de tot hazul! Va avea de furcă cu realităţile concrete ale vieţii ce ne aşteaptă!

— Poate un comunist progresist.

— Împăciuitorist!

— Lăsăm glumele!

— Şi ia ascultă, tinere, nu cumva glumind întârziem la conferinţă?!

Simon Şora izbucni el, de data asta, în râs:

— …Vă cam grăbiţi…

— Bine, bine. Ia spune-mi, e ascet?

Simon Şora râse mai tare:

— Ca orice rabin, e însurat şi cu o droaie de copii.

— Of! încă un om pierdut! Iar acum, te rog, părerea dumitale personală despre acest om?

— Nu, nu. V-am spus că nu am avut timp să mă lămuresc. Are tot atâţia partizani, câţi duşmani înverşunaţi. Eu nu pot face parte din aceste grupuri… fanatizate, minţi obscure!

— Totuşi!

— Certă rămâne impresia că te afli în faţa unui om aparte… Se zice că a lucrat mai multă vreme la Vatican, în secţia documentelor – cunoaşte ebraica şi arameea – aducând reale servicii în elucidarea unor controverse. Şi, cu toate că a refuzat categoric să treacă la creştinism, la catolicism în speţă, totuşi, şederea lui acolo, contactele cu lumea aceea, imprudenţa cuvintelor lui, nu i-a ajutat să-şi lămurească situaţia în rabinat. Se mai zice că ar fi căutat o mediere

între aceste biserici, neînţelegerea lor, ura lor…

— Care biserici?

— Toate, începând bineînţeles cu, cele creştine… şi probabil şi cu cea ebraică…

Aici, Simon Şora făcu o pauză, deodată adâncit în gânduri, Vlad Axente îl privi cu atenţie, aşteptând urmarea spuselor lui, dar Simon Şora, absorbit de gânduri, tăcu îndelung, ca apoi, cu o neaşteptată vehemenţă, să exclame:

— Blestemul, blestemul ancestral… să se termine… Au suferit destul, ca niciodată… arşi în cuptoare, îngropaţi de vii sute şi sute de mii de oameni şi spaima, groaza… să se pună capăt urii, răzbunării… să se ridice blestemul… de pe ei… de pe acest pământ…

Vlad Axente îl privi şi mai atent:

— Eşti filo-semit?

— Câtuşi de puţin. Şi asta ar fi rasism. Sunt pentru depăşirea unor stări de obscurantism camuflat. Asta sunt.

Vlad îl privi din ce în ce mai atent:

— Mi-a spus Didona… E adevărat că te-ai înscris la teologie? Că înveţi Sanscrita? Nu-ţi ajunge Medicina?

— Da, e adevărat.

— De ce? Ce-ţi veni? Vrei să te călugăreşti?

Vlad îi făcu cu ochiul. Simon îl privi atent, uşor uimit. Putea fi şi milă în privirea lui, apoi spuse rar:

— Importanţa rolului pe care l-a jucat religia în istoria omenirii este indiscutabilă şi nu poate fi neglijată, anulată, mai ales acum, când va fi negată. Reacţia e inevitabilă. Nu-l poţi împiedica pe om să se caute pe sine în adâncul lui, în cele mai tainice posibilităţi ale fiinţei lui. Formula lui Socrate este organică în om; iar tendinţa acestei căutări, în mod natural, ia aspect religios şi, nedirijat, poate duce la cele mai obscure aberaţii. Ar fi mai practic ca religia să fie nepărtinitoare… dirijată în modalităţile ei noi, inevitabil noi…

— Adică… noul dumitale prieten, rabinul Emanuel Reich… te-a determinat…

— Nu el. Sunt integral responsabil de actele mele.

— Şi el… el vrea… acceptă să se modifice Tradiţia?

— Tradiţia nu poate fi modificată, dacă prin Tradiţie înţelegem un Adevăr primordial al Existentului… Dar explicaţia Tradiţiei poate fi mereu adecvată timpurilor actuale.

— Eşti deci… preocupat de ambalaj?

— Şi ambalajul contează. Sunt sincer speriat de criza prin care

trec religiile. Aş vrea să se păstreze respectul faţă de Tradiţie, de Existent deci, a sacralităţii vieţii dar să se găsească modalitatea unei explicaţii valabile nivelului mintal omenesc actual. Esoterismul ocultat trebuie depăşit şi studiat, făţiş, fără prejudecăţile unor simple negaţii. Mistica ocultată, metafizica, trebuie depăşită şi studiată făţiş, ca orice realitate existentă.

— În laboratoare?

— Da, în laboratoare!

— Ce faci cu filosofia idealistă?

— Este un mod perimat de a interpreta realitatea.

— Care realitate? Realitatea iluziei? O plagiezi pe Ana. De te-ar auzi, s-ar bucura! De fapt, între noi fie vorba, semeni cu ea…

— Da, realitatea iluziei. Vi se pare că faceţi un joc de cuvinte, când de fapt enunţaţi un adevăr incontestabil. Da, realitatea iluziei. În tot cazul, doresc să nu se mai facă din religii o spaimă obscură, să fie înlocuită cu sentimentul respectului faţă de Existent. Adevărul e însăşi Viaţa şi dacă această Viaţă există, cercetarea poate varia la infinit.

— Te pomeneşti că noul dumitale prieten rabin se vrea şeful unei noi religii!

— Să nu exagerăm. Nu se crede Mesia.

— Bine… dar rabinul dumitale…

— Crede că ştiinţele exacte ale laboratoarelor dumneavoastră vor ajunge la concluzii care vor satisface cele mai materialiste minţi.

— Care ştiinţă?

— Tocmai ştiinţa în care v-aţi specializat: analiza puterii cuprinsă în materie, în atom, puterea care susţine Existentul. Misterul cuprins în Existent… una şi aceeaşi putere în infinitele ei modalităţi…

Vlad Axente îl privi cu mare atenţie:

— Problemele astea te leagă de acest om… întâlnit întâmplător?

— Ştiţi bine că aceste probleme m-au preocupat întotdeauna. Mă interesează un om sau altul, în măsura în care şi el se preocupă de problemele mele… Aceste probleme m-au atras şi… spre dumneavoastră, şi tot ele spre rabinul Emanuel Reich, întâlniţi întâmplător…

— Şi zici că l-ai văzut numai de două ori? Puţin pentru atâta entuziasm!

— Prima dată, într-adevăr puţin, o jumătate de oră, v-am spus. A doua oară însă, câteva ceasuri. Vorbeşte destul de mult şi de bine.

— Zici că te-a întrebat de mine?

— Da.

— A auzit vorbindu-se de mine?

— Probabil… altfel mă întreb… de ce?…

— Cine i-o fi vorbit? Nu ştii cine i-a vorbit?… înţelegi, nu este indiferent cine te descrie prima dată…

— Nu ştiu cine.

— Ce te-a întrebat?

— Ce vârstă aveţi, dacă sunteţi sărac, dacă nu sunteţi profesor universitar…

— Într-adevăr, de ce nu sunt?

Vlad Axente se uită la Simon cu atenţie.

— Privindu-te şi auzindu-te, nu-mi dau seama, dragă Simon, dacă eşti un om foarte slab, în căutarea a ceva încă nedefinit sau foarte puternic şi care ştie ce vrea.

Simon Şora se gândi serios şi spuse cu simplitate, ca şi cum nu ar fi fost vorba de el:

— Câteodată fac lucruri pe care numai oamenii foarte puternici le fac, spre uimirea mea şi a tuturor.

— Ca omul timid care, câteodată, e obraznic?

— O, nu! Altfel, cu totul altfel… Aşa ca un fel de chemare…

Şi Simon Şora surâse cu surâsul lui fără apărare.

— Cum?

— Nu ştiu. Câteodată mi se pare că este datoria mea să acţionez şi atunci acţionez, aşa, cu ochii închişi şi cu linişte, cu orice risc… dar fără violenţa timidului.

— De fapt, eşti un puternic, dar sensibilitatea ta fizică nu te lasă să acţionezi decât rar. Arma ta care dezarmează aproape pe toată lumea este tocmai simplitatea ta directă, lipsită de ostentaţie…

— Vreţi să spuneţi că i se face omului milă de mine?

— Da, şi asta, dar, în acelaşi timp, i se face omului şi teamă de tine. Nimeni nu ştie când te apucă curajul şi când începi să spui omului pe faţă lucruri care, de obicei, se tac şi de care oamenii se tem, sau să faci lucruri pe care numai atleţii morali şi le pot permite.

Simon Şora părea dus pe gânduri.

— Da… da… şopti.

Vru să spună ceva, dar se întrerupse brusc, căci uşa se deschise şi Verona Axente intră în odaie.

Faţa ei era nefardată, buzele nefăcute, părul ridicat la întâmplare în creştet. Marea ei frumuseţe era, în clipa asta, patetică. Era dintre femeile care, nefardate, capătă adevărata lor frumuseţe. Tenul ei

ivoriu, unitar pe faţă, gât, şi mâini, îţi amintea de un trandafir palid. Se opri în prag, uşor stingherită, se aşteptase desigur să-l găsească pe soţul ei singur. Simon Şora se simţi şi el stingherit. Vlad Axente se ridică brusc de pe fotoliu şi întrebă speriat:

— Îi e cumva Marinei mai rău?

— Nu ştiu nici eu. În clipa asta a adormit. Geme. Voiam să te întreb dacă n-ar fi bine să mai chemăm un doctor. Nu ştiu ce să mai fac!

Verona se lăsă căzută pe primul scaun.

— Pe cine să chemăm?

— Nu ştiu. Nu mai pot! Am obosit îngrozitor…

— Cheam-o pe Didona să mai stea şi ea.

— Didona are azi treabă… Şi Marinei îi e atât de rău! Ce să mă fac?

Ochii i se umplură de spaimă şi lacrimi.

— Tasia unde e?

— Acum… e cu Marina.

Vlad Axente se plimbă câţiva paşi prin odaie, apoi zise:

— Eu ies un ceas. Când mă întorc, vin cu un doctor… Să vedem pe cine aduc…

— Unde te duci?

Vlad Axente tăcu o clipă, căutând vizibil să-şi stăpânească enervarea, apoi, răspunse zâmbind ironic, în zeflemea:

— Tânărul acesta neserios mă antrenează… Mergem să ascultăm un nou conferenţiar… Cică ar fi interesant.

— Emanuel Reich? întrebă Verona.

— De unde ştii? exclamă Vlad Axente, uluit.

— Mi-a telefonat Didona adineauri, tocmai ca să-mi spună că nu poate veni la Marina, că merge… Că trebuie să mergi şi tu, că i-a vorbit lui Emanuel Reich de noi… că este un om extraordinar! Extraordinar! Extraordinar!

Izbucniră toţi trei în râs. Simon Şora zise:

— Şi totuşi, de data asta s-ar părea că doamna Didona are dreptate.

Adăugă:

— De fapt, la doamna Dragomir întâlneşti, într-adevăr, şi oameni excepţionali…

— Pe noi de pildă!

— De fapt, tot felul de oameni banali cât vrei – zise Vlad Axente, şi printre ei şi excepţionali.

— Dar comicul lucrului este că ea nu-i deosebeşte pe unul de altul, adăugă Simon.

— Oamenii excepţionali sunt rari. Nu poţi umple salonul numai cu excepţionali – şopti Verona cu un ton moale, neglijent.

— Da.

— Doamnă, zise Vlad Axente, noi acum nu mergem pentru a auzi un conferenţiar „cult", ci pentru a vedea cum arată şi cum gândeşte în zilele noastre, în secolul XX, în plină revoluţie comunistă, un cabalist, un magician, un exponent al evului mediu. Pasăre rară. Poate dintre ultimele a speciei. În zilele în care filosofia materialist-dialectică efectiv ia fiinţă, el pare că vrea să reorganizeze o doctrină învechită, o gândire învechită, pentru a o menţine viabilă. Fenomenul mă interesează… În fine, ceva ce trebuie văzut…

— Puristul din dumneata, îi spuse Verona Axente lui Simon Şora – suferă să nu pună lucrurile la punct.

— Pune el şi oamenii, nu-i vorba, nu numai lucrurile, zise Vlad Axente.

— O face cu graţie, şopti Verona. Dar oare este într-adevăr interesant omul acela? Este într-adevăr un făcător de minuni, cum afirmă Didona?

— Tocmai asta vrem şi noi să aflăm.

Vlad Axente se uită la ceas:

— Acum, chiar că o să întârziem…

— În tot cazul, te rog să nu uiţi de doctor la înapoiere – spune Verona plecând.

Merse până la uşă cu paşii ei legănaţi, de femeie plină şi leneşă, senzual leneşă. Dar la uşă se opri şi se întoarse cu faţa către cei doi bărbaţi care, involuntar, tăcuseră şi o priviseră cum pleacă. Verona spuse cu un surâs candid, de mare farmec:

— Vreau să vin şi eu cu voi…

Vlad Axente se răsti, exasperat:

— Şi Marina?

— E Tassia. Trebuie să ies un ceas din casă. Simt că mă îmbolnăvesc şi eu. Mă îmbrac. Cinci minute şi sunt gata…

— Asta înseamnă pe puţin o jumătate de oră.

— Nu, un sfert.

Verona râse uşor. Dinţii îi străluciră, minunaţi. Cu tot râsul, privirea îi rămase speriată, o privire de căprioară inconştientă şi tandră.

Surâse şi Vlad Axente, fermecat.

— Bine. Te aşteptăm. Dar repede!

Se uită iar la ceas. Imediat ce Verona ieşi din odaie, izbucni:

— Îi este imposibil să fie serioasă. În faţa celei mai mari dureri, tot la distracţii se gândeşte!

— Acum mai puţin de o jumătate de ceas şi dumneavoastră aţi spus că trebuie să ieşiţi din casă. Tot distracţie căutaţi şi dumneavoastră…

— Nu e la fel… Nu e acelaşi lucru… O cunosc. N-ai văzut cum îi luceau ochii de plăcere la gândul că se va distra, că va vedea ceva nou? Câteodată mă îndoiesc dacă simte şi altceva decât frivolitatea distracţiilor epidermice.

— Părea foarte tulburată. M-am speriat cât părea de obosită. N-am văzut-o niciodată aşa…

— Mai bine-zis, n-ai văzut-o niciodată nefardată, dragul meu, căci, cu toate că am implorat-o să nu se fardeze… că-i mai frumoasă fără fard, ea nu ştie, una face! Se vulgarizează cu tot felul de vopsele… Şi apoi, dacă arată atât de obosită, asta întăreşte teoria mea că nu poate suporta nimic grav. E inuman de inconştientă şi superficială. Marina, copilul ei, este în pericol, şi ea merge…

— Încă o dată vă amintesc că şi dumneavoastră mergeţi…

— Eu… repet, e altceva! Nu vezi diferenţa? E mamă. Nu vede de copil. Când era Marina sănătoasă, o lăsa, de când era mică, pe mâini străine. Poate n-ar trebui să-ţi vorbesc aşa… eşti prea tânăr şi nu ne cunoaştem de prea multă vreme, dar ai darul să provoci confidenţe… Vezi să nu abuzezi… Această femeie pare caldă, dar e numai lipsită de voinţă. Pare iertătoare, dar e numai indiferentă. Niciodată n-am înţeles ce este în sufletul ei. Capabilă să dea haina de pe ea din lipsă de energie şi incapacitate de a se opune şi, totodată, încăpăţânată pe unele lucruri, pe fleacuri muiereşti, în a se farda, de exemplu. Pare blazată, dar este numai apatică. Probă este că se amuză copios de copilării. Total inconştientă de marea ei frumuseţe, are complexe de adolescentă şi din pricina asta este veşnic în căutări de verificări, cochetă până la exasperare, incapabilă să iubească şi parcă mereu gata să păcătuiască…

— Bine, dar e îngrozitor! Din descrierea dumneavoastră… mai e un pas până la… orice…

— Exact. Un pas până la crimă. Şi Didona mi-a atras atenţia. Un pas până la crimă: responsabilă de crime de care nu şi-ar da seama că le înfăptuieşte. Seara, se roagă Domnului în genunchi, dar nu ştie ce vrea.

— Dar… este… catastrofal!

— Exact.

— Niciodată n-aş fi bănuit!

— Nu am dispreţ decât pentru mine. De mult ar fi trebuit să termin. Un divorţ…

— Şi?

— Am amânat… Nici eu nu ştiu ce să spun. Mă trage în jos. E un balast… îngrozitor al vieţii mele… Eu aş învinui-o pe ea, fără remuşcări, de incredibila mea nereuşită în viaţă!

— Este soţia dumneavoastră…

— O… cât de puţin soţie!

— Mama copilului dumneavoastră…

— O… cât de puţin mamă!…

Simon Şora rămas pe gânduri întrebă:

— Oare toate căsătoriile neizbutite pot invoca destinul?

— Orice detaliu, cât de infim, poate invoca destinul. Probabil că ar trebui să fim mai atenţi, conştienţi atenţi la ecuaţia perfectă dintre fiinţa şi evoluţia noastră, ca să înţelegem legea destinului. Oare de ce ar fi răbdat Socrate pe Xantip? Din conştiinţa că Xantip reprezenta contradicţia, negaţia dialectică a fiinţei lui?

— Avea oare nevoie, el Socrate, de proba aceasta?

— Poate pur şi simplu s-a supus ca să nu-şi contrazică destinul.

— Poate un act de izbândă interioară.

— Eu nu am puterea lui, iar nerealizarea mea îmi dă un sentiment de păcat, de neîmplinire a datoriei: am impresia că, pus în condiţii adecvate, aş putea da oamenilor ceva. Crezi că greşesc gândind astfel?

— Gândind astfel nu greşeşti, dar numai proba trăită, proba faptelor, a vieţii va putea confirma de aveţi sau nu dreptate în ce gândiţi.

După un timp Vlad şopti, căutându-şi cuvintele ca un om care îşi aminteşte versuri odată ştiute:

— „Simţim că şi atunci când am dat răspuns tuturor întrebărilor, problema vieţii noastre nu s-a rezolvat. Negreşit atunci nu mai rămâne nicio întrebare şi aceasta este tocmai răspunsul.”

— Witgenstein?

— Exact – tinere.

Verona intră iar în odaie. Se fardase violent, cu toate că se vedea că în grabă. Acum părea cu totul altă femeie. Surâsul ei, adineauri atât de suav, avea acum ceva forţat, teatral, împietrit: surâsul unui

actor care are trac şi vrea să pară degajat.

Pe faţa lui Vlad Axente, până acum voit gravă şi elevată, se ivi o expresie de ironie şi iritare. Îi spuse printre buze:

— Iar te-ai fardat! De ce te-ai fardat? Ţi-am spus că-ţi stă prost fardată… Era şi momentul să te fardezi!… Ca să-l seduci pe cabalist! Te anunţ că e însurat şi cu o droaie de copii.

Verona îi azvârli o privire fugară, indiferentă, poate dispreţuitoare, dar nu-i răspunse. Exclamă:

— Vezi, sunt gata şi… mai repede decât am spus…

— Oh, un miracol! Un adevărat miracol, recunosc. Ce zici? Poate primul miracol al cabalistului nostru: ai fost gata la timp, pentru prima oară în viaţa ta!

Nimeni nu râse, nici măcar nu surâse. Fiecare părea copleşit de preocupări personale grave, absorbante.

Plecară toţi trei în grabă, tăcuţi.

Capitolul V

Cu toate că, situată într-o stradă centrală a Bucureştiului, aripa clădirii unde era improvizată sala conferinţei nu avea ascensor.

Vlad, Verona şi Simon urcară pe jos cele patru etaje. Vlad, nerăbdător ca întotdeauna, îi depăşise cu câteva trepte, în timp ce Simon urca alături de Verona, aşteptând-o. Din când în când, fără să se poată stăpâni, o privea, căutând a-i lămuri caracterul. Tot ce-i spusese Vlad Axente despre ea înaintea plecării lor îl copleşise. Contradicţia dintre frumuseţea ei, caldă, suavă, şi cuvintele lui Vlad, care o descrisese ca pe o femeie capabilă, din inconştientă frivolitate să meargă „până la crimă”, îi părea neverosimilă şi revoltătoare. Putea oare o atât de dulce frumuseţe să ascundă atâta inumanitate? Simon se simţea profund tulburat. Ştia, aşa cum toată lumea ştia, că ei nu se înţeleg, totuşi, nu bănuise că această femeie era, într-un fel, un monstru.

Nestăpânit, o privea, o vedea acum din profil, un profil perfect, profil grecesc, vedea şi sprâncenele ei lungi, nobile şi liniştite… o privea de parcă era prima oară când o vedea şi îşi dă seama cât e de frumoasă.

Când au intrat în sala destul de mică şi ticsită de oameni, conferinţa părea de mult începută, poate spre sfârşitul ei. Apariţia lor provocă o rumoare, iar cel ce vorbea, doctorul Emanuel Reich, îşi opri

conferinţa, suficient ca între timp lumea să caute pentru Verona un scaun liber mai în faţă. Vlad Axente şi Simon Şora rămaseră politicoşi în picioare, în fundul sălii.

Verona observă, în timp ce înainta să se aşeze, pauza pe care o făcuse conferenţiarul şi că el o privea tot timpul acesta cu mare atenţie. Observă cât de albaştri îi erau ochii, cât de sărac era îmbrăcat, cât de severă îi era faţa…

Stingherită de întreruperea făcută din pricina sosirii lor întârziate, şi ştiindu-se vinovată de întârziere, când întâlni privirea rabinului Emanuel Reich, care încă o fixa, Verona, fără voie, ca să fie iertată, îi surâse, surâsul ei dulce şi dezarmant. Gândi: „numai de nu s-o fi supărat, Doamne, de n-ar fi supărat, de-ar vrea să mă ajute! Cât îi e de rău Marinei!" Apoi se aşeză în grabă şi cu timiditate.

În sală se făcuse o linişte deplină, dar Emanuel Reich nu începu imediat să vorbească. Stătea nemişcat, cu faţa la public, încremenit în tăcerea lui. Era palid şi, în mod foarte ciudat, la un moment dat închisese ochii şi rămase aşa un timp atât de lung, încât în sală trecu un fior. Apoi, Emanuel Reich deschise ochii şi spuse încet, de parcă îşi vorbea sieşi, nu celor din faţa lui, şi atât de încet, încât publicul, ca să audă ce spune, făcu o linişte mormântală:

— Îmi pare necesară o paranteză care mi-ar da prilejul să spun celor sosiţi acum că, cu toată întârzierea lor, m-am bucurat că au venit. Nu cunosc motivul întârzierii. El este, desigur, valabil, grav poate, totuşi, pentru că dorinţa de a veni aici a existat certă, eu nu voi ţine seama decât de această dorinţă a lor, nu de întârziere.

Verona gândi: „Deci, nu este supărat, mă va ajuta. Doamne, cât îi e de rău Marinei, Doamne, de-ar putea să o vindece!"

Verona, cu ochii măriţi de lacrimi, îl privi şi îi surâse iar cu surâsul ei fermecător.

Apoi, Emanuel Reich îşi relua conferinţa cu o voce inconsistentă, care se caută pe sine, vocea unui om revenit la viaţă dintr-un leşin:

„Adineauri spusesem că Libertatea există. Repet: Libertatea există, dar nu poate exista decât numai în împlinirea Legii. În concordanţa cu legile Vieţii. Libertatea nu poate însemna haos. Viaţa e Lege. Lege dură, dar pentru că e Lege, poate fi mânuită, stă în puterea omului să se integreze Legii şi să mânuiască Legea.

Abaterea de la Lege este durere, iar această durere provocată de om prin încălcarea Legii nu este însăşi dovada Libertăţii omului de a greşi sau nu, deci a Libertăţii.

Această Libertate este mai ales dovada că durerea există făcută de om iar nu inerentă Existentului. E făcută de om nu de Dumnezeu. S-a zis că Viaţa, Creaţia e un joc divin. Eu cred că Dumnezeu fiind implicat în opera lui nu se poate amuza de greşelile săvârşite de oameni, de durerea provocată deci incompatibilă lor de-a se conforma Legilor Vieţii. Călcarea Legii, durerea pe pământ e opera oamenilor nu a Creatorului.

Pentru a vă afirma acestea, am îndrăznit să vă chem aici. Nu ştiu dacă voi reuşi să vă comunic sentimentul de respect, de uimire sacră care mă domină, faţă de Legea Vieţii, a Existentului, când mă gândesc la posibilităţile omului faţă de Legea Naturii. Pentru a înţelege această Lege am trăit, trăiesc, m-am zbătut, mă zbat, m-am bucurat, mă bucur şi am luptat toată Viaţa.

Să nu pară paradox ce voi afirma acum: cea mai clară dovadă a Libertăţii omului este să poată să facă voit efortul de a se supune Legii, destinului său.

De aici, urmare logică, excluderea fatalităţii, căci această supunere este voită, gândită, acceptată.

Îi este dată omului libertatea luptei, a efortului. E responsabil de perfecţionarea lui, de nestagnarea lui. Se poate grăbi în a se desăvârşi.

Afirmând puterea inexorabilă a Legii, a Existentului, afirm însăşi sacralitatea Legii, a Puterii vii, care este una cu noi, închisă în conştiinţa noastră lăuntrică, suferind de greşelile noastre când înjosim Viaţa, şi răbdând în Eternitatea ei, să devenim conştienţi de existenţa Puterii sacre, de existenţa Lui sacră, a Vieţii ce ne-a fost hărăzită.

Îndatorirea fiecăruia dintre noi este să ia cunoştinţă de responsabilitatea ce o poartă în inimă faţă de Viaţă în totalitatea ei.

Acestei Puteri care susţine Viaţa dar care nu se ştie şi nu se poate şti nicicum de unde vine, de ce există este studiată în laboratoare. Înainte vreme i se spunea Dumnezeu. Acum, acest cuvânt nu mai este la modă, dar oamenii rămân supuşi aceloraşi Legi, oricum le-ar numi. Durerea rămâne durere, bucuria bucurie, Viaţa tot Viaţă şi efortul omului de a se orienta fecund în Viaţă tot sfânt rămâne. Nivelul moral al omului în ultimă instanţă e singurul lucru valabil.

Îndatorirea fiecăruia dintre noi este să ia cunoştinţă de responsabilitatea ce o poartă în inimă faţă de Viaţă. Dacă fiecare cetăţean al pământului ar fi conştient de această responsabilitate, calitatea pământului s-ar înnobila. Soarta pământului ar fi uşurată.

Din puterea atomică se poate face armă de distrugere sau de ajutor. La alegere. La liberă alegere.

Aceasta nu este o afirmaţie vană, aşa-zis mistică, misterioasă, sentimentală, ci acceptarea responsabilităţii omului faţă de Viaţă, Legile inexorabile ale Vieţii. Nu sunt afirmaţii nebuloase, imponderabile, ci tangibile, experimentabile şi, de par miraculoase şi inexplicabile, trebuie să avem numai răbdare în a le înţelege. Ce părea imposibil acum zece ani, azi este experimentat în laboratoare. Laboratoarele vor deveni locul minunilor, concretizate în cotidian. Cine nu poate recunoaşte că Viaţa este un miracol şi nu o poate respecta, este un invalid al Vieţii, moralmente un invalid.

Cine lucrează cu aceste puteri în laboratoare şi nu le poate respecta sub pretext sau de teamă să nu i se spună că este superstiţios, este un invalid al Vieţii.

Să nu negăm ce nu cunoaştem, căci ne închidem posibilitatea de a cunoaşte.

Un singur lucru nu se va destăinui niciodată nimănui, şi nu va putea fi niciodată divulgat: ce este Eternitatea Existentului.

Puterea care se manifestă în infinitele ei modalităţi, Puterea care susţine lumea o vom putea folosi, participând cu ea, noi înşine fiind susţinuţi de acea Putere, creaţi din acea Putere, dar la acea ultimă întrebare: «ce este acea putere?» nu se va putea în vecii vecilor răspunde.

Existentul, el este şi va rămâne singurul mister, mister absolut, sacru; iar nouă nu ne este dat decât rolul sublim să nu batjocorim acest Existent, această Putere, ci să o folosim spre Viaţă respectându-i Legile."

Aci Emanuel Reich făcu o pauză. Ochii i se deschiseseră mai mari, privind în jurul lui păru că face un efort pentru a se lămuri unde se află şi ce caută această lume adunată în sală... şi zise apoi desluşit cu o cutremurare: „Nu doresc decât să am puterea să mă conformez spuselor mele"; iar după ce spuse această frază făcu iar o pauză. Lumea în sală crezu că se terminase conferinţa; iar Verona gândi cu disperare: „nu poate să o vindece pe Marina, nu poate. Am venit degeaba" dar nu avu timp să gândească nimic căci Emanuel Reich, după această pauză, neaşteptată, reîncepu să vorbească mai aprins ca până atunci:

„Fantezia sau fanatismul este de prisos, arbitrarul de prisos. De

aceea îndrăznesc să spun că cel mai mare semn al cunoaşterii sacralităţii Existentului, semn că eşti pe calea sfinţeniei, este tocmai supunerea la Lege, luptând în Lege, iar ca să te supui cu adevărat, ca să lucrezi cu folos, trebuie să cunoşti Legea. Aceasta, absolut în toate domeniile: artă, social, ştiinţă, fizică, etică. Aceasta este datoria întâia, cea dintâi şi cea din urmă: cunoaşterea Legii şi supunerea.

Între cunoaştere şi supunere, interdependenţa este reciprocă şi totală. O colaborare naturală, care exclude mecanizarea şi fatalismul. Dacă nu ar exista Libertate, nu ar exista nici greşeală, deci nici responsabilitate, nici durere.

În potenţial, Existentul este perfect, dar în desfăşurarea lui, în permanenta lui devenire, este cuprinsă şi posibilitatea omenească de a greşi. Implicată. Într-un fel, un sentimentalism ştiinţific poate fi afirmat. Fără paradox."

Emanuel Reich vorbise fără emfază, dar cu o convingere care îi făcu pe ascultători să fie atenţi, chiar de nu participau decât la un nivel mediocru, căci îi este dat omului să rămână cu încăpăţânare satisfăcut cu înţelegerea lui.

Câteva clipe, conferenţiarul se opri iar. Făcu o pauză. Se auziră oameni tuşind, scaune mişcându-se.

Vlad Axente a fost tentat să profite de această pauză, ca să încerce să-l confrunte pe conferenţiar, punându-i câteva întrebări cheie, dar nu îndrăzni, făgăduindu-şi, totuşi, să o facă altădată, când va găsi un moment prielnic. Ştiindu-se foarte ager în mânuirea ideilor şi ştiind că orice idee poate fi susţinută pro şi contra, îl fascina gândul să-şi desfăşoare posibilitatea lui mintală în a argumenta contradictorii, chiar de era de aceeaşi părere cu cel pe care îl combătea. Susţinea că tocmai combătând astfel, ideile emise capătă o substanţială structură.

De partea ei, Verona Axente se simţi acum profund dezamăgită. Nu venise ca să asculte o conferinţă. Era sătulă de vorbăriile interminabile de la ea de acasă, pe care Vlad le avea cu toată lumea: cu Simon Şora, cu Ana Stavri cu Otto şi chiar cu Didona Dragomir. Venise să ceară ajutor. Didona îi spusese că acest om ar putea-o salva pe Marina. „Ar fi trebuit să spună precis ce poate, ca să ştiu ce să-i cer!" gândi.

Verona privi în jurul ei. Îl zări pe Vlad şi pe Simon. O izbi contrastul dintre aceşti oameni. Ochii lui Vlad erau grei şi negri. Ai lui Simon albaştri, clari. O văzu şi pe Didona Dragomir, şi pe Ana

Stavri… în tot cazul – gândi Verona – Vlad va avea ce discuta cu Simon, tocmai în această problemă a Libertăţii, care îi pasiona şi cu care nu erau de acord… Apoi văzu din nou privirea lui Emanuel Reich aşezată asupra ei. O trecu un fior… Oare omul acesta o va putea totuşi ajuta?

Spre marea uimire a Veronei, conferinţa reîncepu. De data asta, omul vorbi cu un ton mai puţin patetic, un ton familiar:

„Ca să închei conferinţa voi spune că noi, cabaliştii, învăţăm tocmai ce este Legea şi cum s-o mânuim."

Deodată, sala deveni foarte atentă. Din stradă se auzi desluşit un claxon de automobil, care sună straniu în acea tăcere.

„De aceea, noi, calabiştii, adesea putem ajuta."

Un suspin de uşurare înălţă pieptul Veronei: va putea deci cere ajutor. Acasă, Marina se zbătea, gemând, între viaţă şi moarte… Doctorii o priveau neputincioşi… Totul părea zadarnic… şi copilul ei… fetiţa ei… atât de ciudată… De fapt, Marina numai pe tatăl ei îl iubea… Pe Vlad, care o răsfăţa… Semănau… fetiţa ei… copilul ei… iar omul ăsta Emanuel Reich cu ochii atât de albaştri, care vorbea… Didona îi spusese că dacă îl va ruga, ea personal, ca mamă, o va salva pe Marina. Poate că pe el îl va asculta Dumnezeu. Existentul… cum îi spunea el lui Dumnezeu… Da, după conferinţă îl va ruga, îl va implora să-i salveze copilul…

Verona redeveni atentă la ce spunea Emanuel Reich:

„Am să spun, pentru a încheia, o poveste orientală. A fost odată un rege puternic, puternic şi credincios, supus Domnului. Într-o zi, acest rege s-a supărat înfiorător pe fiul lui. Furios, spuse: «Jur că atunci când fiul meu se va întoarce în casa mea, voi da cu piatra asta în el!» Curtenii se înfiorară. Ştiau cât de tare îşi iubea regele fiul şi vedeau cât de mare era piatra. Nu i se putea decât trage moartea fiului.

Câteva zile trecură şi furia regelui se domoli. I se făcu dor de fiul lui. Îl aştepta plângând şi zbătându-se amarnic. Jurase că va da cu piatra, nu putea să-şi calce jurământul şi din asta se va trage moartea fiului lui, iubit…

Chemă pe înţelepţii ţării, să se sfătuiască cu ei. Unul spuse: «Vom sparge piatra în bucăţi mai mici. Vei da zilnic cu câte o bucăţică, până toată piatra va fi azvârlită în fiul tău, până la împlinirea cuvântului dat»."

Emanuel Reich vorbise în urmă cu o grabă vădită, chiar cu o

uşoară neglijenţă, ca şi cum nu mai avea răbdarea să termine. Se opri brusc. Se auziră aplauze. Emanuel Reich coborî imediat de pe estradă, din dosul mesei, şi se amestecă cu oamenii care îl înconjurară. Răspundea afabil felicitărilor, dar ochii lui căutau în sală.

Un bărbat se desprinse din public şi se îndreptă cu elan spre Emanuel Reich. Înalt, atletic, foarte brun, faţa lată, masivă, comună de nu ar fi fost expresia ochilor calzi pătrunzători:

— Domnule doctor… de cincisprezece ani nu v-am auzit…

Emanuel Reich îl privi o clipă cu atenţie. Spuse rar, mai mult în treacăt privindu-l însă cu încordare:

— Da… da la Iaşi… Unica mea conferinţă acolo „Determinism şi Liber arbitru”… Erai… stăteai în faţă rândul 1, lângă uşă…

Stupoarea gâtui vocea interlocutorului. O replică aproape şuierat:

— Dar… domnul doctor, sunt cincispreze ani…

— Cum să comunici ceva unui public pe care nu-l analizezi ca să-l cunoşti cât de cât, şi să-l iubeşti? Pe fiecare în parte de s-ar putea… Te-am remarcat atunci.

Vocea lui Emanuel Reich se stinse într-un suspin foarte adânc… Ochii lui căutau în continuare prin sală… îl părăsi brusc pe om şi merse spre Didona Dragomir, care părea mândră ca şi când ar fi ţinut ea conferinţa. O salută, apoi trecând pe lângă Ana Stavri îi şopti: „ne vom revedea cât de curând. Îţi voi telefona” şi fără să se oprească, se îndreptă spre Simon Şora şi îi întinse mâna:

— Mi-a făcut plăcere… că aţi venit… Motivul întârzierii? Sper că nu ceva grav?

— Voiam cu tot dinadinsul… În ultima clipă…

— Cu toate că era în timpul conferinţei… mi-am dat totuşi seama că, într-adevăr, prietenul dumitale Vlad Axente, pare un om deosebit… m-aş bucura să-l cunosc…

Emanuel Reich făcu o pauză în debitul lui şi întrebă cu acelaşi interes:

— Doamna… e soţia lui?

— Da.

— Verona…

Simon îl privi cu uimire şi inocenţă:

— De unde ştiţi cum o cheamă?

— Mi-a spus doamna Dragomir… Un surâs care m-a mişcat. Nu se înţelege bine cu soţul ei?

— Nu… câtuşi de puţin. E o femeie imposibilă.

Emanuel Reich îl privi mirat, deschise ochii mari de uimire.

— Cum, imposibilă? De unde ştii?

— Mi-a spus el... soţul ei... şi... şi doamna Didona Dragomir mi-a spus, spuse Simon Şora, jenat de inconsistenţa argumentelor lui.

Emanuel Reich izbucni într-un râs uşor ironic:

— Apoi, dragul meu, te sfătuiesc ca altădată să-ţi formezi propriile dumitale opinii, iar nu după părerile altora, mai ales ale soţului despre soţie, şi nici ale Didonei Dragomir despre alte femei... Mă ierţi... mă aşteaptă...

Şi Emanuel Reich se îndreptă spre alt grup de oameni care se adunaseră şi îl aşteptau.

Simon Şora se simţi lovit. Îl duruse ce-i spusese Vlad Axente despre Verona înaintea plecării la conferinţă, iar acum Emanuel Reich îl lovise şi el... Se aşteptase ca Emanuel Reich să fi fost, ca de obicei, afabil... Se uita în jurul lui... îl văzu în grupul unde se afla Vlad Axente. Didona Dragomir făcea prezentările. Simon Şora merse spre Ana Stavri. Mai târziu, îl văzu pe Vlad Axente că rămăsese singur de vorbă cu Emanuel Reich. Stăteau faţă-n faţă, amândoi foarte atenţi.

Într-adevăr, acum, aceşti doi oameni Vlad Axente şi Emanuel Reich se întâlniseră. Vlad Axente poza; iar Emanuel Reich deveni, brusc, pentru câteva clipe, de o afabilitate exagerată, prea vizibilă, prea onctuoasă:

— Vă mulţumesc că m-aţi onorat cu prezenţa dumneavoastră...

— Cu toate că nu am auzit decât sfârşitul conferinţei, totuşi suficient pentru a dori ca vreodată să am cu dumneavoastră o discuţie mai... detaliată... Aş avea unele întrebări... poate unele obiecţiuni de făcut...

— Mi-ar face plăcere să le aud. Anume?

— O, nu este momentul...

— Totuşi, ţin să ştiu părerea dumitale... spontană.

— Problema liberului arbitru... de exemplu...

— Cea mai gravă problemă a omului...

— Da, da, o să discutăm vreodată...

Brusc, Vlad Axente surâse viclean:

— Povestea regelui... adică posibilitatea de a păcăli destinul...

— A păcăli!?! Ah! da! A păcăli! A păcăli destinul!

— O şmecherie... E interesant!

Emanuel Reich îl privi câteva secunde cu mare atenţie. Afabilitatea de pe faţa lui dispăruse, devenise severă. Expresia unui om care se

pregăteşte să sară în vid. Spuse rar, după o pauză exagerat de lungă:

— Aş avea o rugăminte să vă fac, domnule Axente… Vlad Axente…

— Mă rog…

— Scrie, te rog, cu mâna dumitale, numele întreg, data exactă şi locul naşterii dumitale.

— Acum? Aici?

— Da, acum, aici.

Glasul lui Emanuel Reich scăzu până la şoaptă.

Amuzat, Vlad Axente făcu câteva gesturi de satisfacţie şi apărare totodată. Emanuel Reich continuă:

— De obicei, mă las eu rugat. De astă dată, te rog eu. Sunteţi, domnule Axente, în mod deosebit de frământat şi la mare răscruce. E un moment important, de alegere, şi pentru dumneavoastră, ca pentru atâta lume. Poate că aş putea să vă fiu de folos cu vreo „şmecherie"! Poate!

Vlad Axente se gândi imediat că Simon şi Didona făcuseră indiscreţii şi că acest cabalist pozează în clarvăzător. Se enervă. Reich îi spuse:

— Nu trebuie să vă enervaţi. Indiscreţia e numai a mea, ca şi oferta de ajutor. Aşa încât nu trebuie să vă supăraţi pe nimeni. Iar indiscreţia mea va rămâne numai între noi.

„Cât de ieftin! cât de ieftin!" gândi Vlad Axente, auzindu-l vorbind şi simţi o mulţumire că este atât de perspicace şi că nu se lasă păcălit de cabalist. Ostentativ, căută să rămână foarte rece.

Emanuel Reich scoase un carnet din buzunar, rupse o foaie, apoi şopti, întinzând hârtia:

— Stilou… poate aveţi un stilou? Pe-al meu l-am uitat acasă…

Vlad Axente scoase la iveală, din buzunarul hainei, un splendid stilou de aur, apoi, aşa, în picioare, scrise pe hârtie datele cerute. Înmână hârtia lui Emanuel Reich, surâzând ironic. Acesta îi spuse:

— Câteva clipe numai… Mă voi retrage aici, în bibliotecă… împrumută-mi, te rog, o clipă, stiloul.

Şi, fără a mai băga pe nimeni în seamă, Emanuel Reich, într-adevăr, cu hârtia şi stiloul în mână, merse în odaia alăturată şi se aşeză în faţa unui birou.

Vlad Axente îl văzu dispărând: „Acest om, care ştie arameea şi alte câteva limbi moarte şi vii, are maniere de scamator", gândi. „Conferinţa lui, însă, avea ceva… Ceva aparte…"

Vlad Axente era, de fapt, extrem de măgulit de atenţia ce i-o dăduse rabinul Reich şi, în acelaşi timp, cuprins şi de o mare

curiozitate şi nelinişte. Într-adevăr, ce-i va spune Emanuel Reich? În clipa în care îşi scrisele numele şi data naşterii, Vlad Axente îşi dăduse deodată seama, în mod uluitor, sfâşietor de clar, cât de mult trecuse din viaţa lui şi că, până acum, nu făcuse nimic. Pentru un om care a ajuns la concluzia că „totul e permis" şi care observă că încă nu a făcut nimic, clipa nu este uşoară. „Marina bolnavă, Verona neserioasă! Ce balast! Ce viaţă! Ce ratare! Unde erau darurile pline de avânt ale tinereţii incipiente? Cărţile scrise, renumele, elevii, banii, gloria? Zilele se irosiseră! Iar acum, în plină revoluţie, care putea aduce atâtea surprize, iar Marina atât de bolnavă, Vlad se simţea ca pierdut în deşert şi fără busolă.

Îl căută pe Simon Şora din ochi. Ar fi vrut să-i comunice dezagreabila impresie pe care i-o făcuse cabalistul. Îl văzu într-un grup, cu Ana Stavri, Didona, Otto, discutând. Renunţă să-l cheme. Aştepta singur, părăsit, cu o angoasă grea în inimă.

În sala conferinţei era încă multă lume, fiecare aşteptând să poată sta de vorbă cu Emanuel Reich. Într-un fel, oamenii erau oarecum jigniţi că sunt neglijaţi şi că toată atenţia lui Reich fusese pentru acel necunoscut venit târziu. Mai mulţi merseră şi se uitară fără discreţie să vadă ce face marele cabalist, retras în acea odaie. Îl văzură aşezat în faţa mesei, scriind foarte concentrat. Singur la el acasă să fi fost şi n-ar fi putut fi mai liniştit. Până la urmă, îl lăsară în pace. O parte din public plecă. Odaia mare a conferinţei golită de oameni părea o sală unde fusese o recepţie, o petrecere care acum se terminase. Lumea pleca agale. Cei puţini rămaşi discutau. Principalul subiect era încă ademenitoarea perspectivă pe care le-o făcuse cabalistul, cum că soarta oamenilor ar putea fi modificată, greutăţile înlăturate... Fiecare povestea întâmplări miraculoase, stranii, coincidenţe uluitoare, cazuri de telepatie, hipnotism, premoniţii... vise...

Vlad Axente, plictisit că rămăsese singur, ar fi fost tentat să plece şi el fără să mai aştepte rezultatul făgăduit de Reich. Să-i joace o farsă cabalistului, să dispară, dar îl reţinea şi o curiozitate pe care nu şi-o mărturisea, şi dorinţa de a-şi recăpăta splendidul lui stilou de aur, la care ţinea.

Se trezi cu Emanuel Reich lângă el. Faţa acestui om era gravă, plină de nobleţe şi câtuşi de puţin afabilă. Poate rece, dură. Nu mai păstra nimic din „scamator". Vlad Axente, fără voie, se înfioră uşor. I se făcu teamă de ce îi putea povesti acest om.

Reich îi zise:

— Auzisem, într-adevăr, vorbindu-se de dumneata, dar acum, că am văzut cu ochii mei viaţa dumitale, sunt cutremurat! Nu este uşoară!

Teama din inima lui Vlad Axente se mări. Surâse crispat şi tăcu.

— Este o mare nedreptate că nu eşti întrebuinţat aşa cum trebuie, şi mai ales mari greşeli din partea dumitale, care au determinat situaţia precară, penibilă, în care te afli. Şi ciudat, sau nu ciudat... ci... în fine, pot să-ţi spun că te afli exact la o răscruce, nu vorbesc de cea colectivă, generală, ci personală, şi că multe ar putea fi încă îndreptate. Da, s-ar putea acţiona...

— Fărâmiţa piatra?

— Nu, dimpotrivă: adunând bucăţelele pentru a face ceva valabil.

Emanuel Reich îl privi brusc în ochi. Ochii lui deveniseră extraordinar de strălucitori. Din faţa lui nu se mai vedeau decât ochii. Păreau două scântei albastre. Vlad Axente simţi o uşoară ameţeală, ca atunci când priveşti brusc o lumină prea puternică.

Reich continuă să-l privească. Îi şopti:

— Iată, în maximum optsprezece zile vei căpăta un răspuns, o propunere, o satisfacţie neaşteptată. Lucrul acesta ţi-l spun eu, Emanuel Reich, în numele a ceea ce ştiu şi mi s-a dat să pot.

Emanuel Reich tăcu. Vlad Axente era stingherit. Nu ştia dacă trebuia să fie serios, indiferent, sau să ia totul în glumă. Fiind însă singur cu Reich, îşi permise să fie serios, îi plăcea scena. Simţise chiar şi un fior de-a lungul şirei spinării. Se înclină uşor, foarte uşor:

— Nu pot decât să vă mulţumesc pentru bunăvoinţă!

Emanuel Reich îl privi batjocoritor şi râse ironic, rece:

— Bine, bine, vom vorbi peste optsprezece zile despre bunăvoinţă.

Se înclină şi el uşor şi voi să plece. Vlad Axente îi spuse, oprindu-l:

— Dacă sunteţi amabil, domnule Reich stiloul meu a rămas la dumneavoastră...

Reich avea stiloul în mână. Îl ridică. Îl ţinu aşa. Privirea îi era încă neobişnuit de strălucitoare. Spuse:

— Stiloul?! Uite-l... dar... te-aş ruga să fii atât de amabil şi să mi-l dăruieşti...

— Stiloul... meu?

— Da.

— E... de aur...

— Ştiu. Doresc foarte mult, foarte mult să mi-l oferi. Şi nu pentru că este de aur, ci pentru că este al dumitale.

Vlad Axente se înroşi. Ţinea încă mâna întinsă. Reich spuse, şi el

cu mâna ridicată, ţinând stiloul:

— Insist. Te rog să fii atât de amabil şi să-mi oferi acest stilou pe care, dacă nu vrei să mi-l dai, ţi-l redau. Poftim, iată-l, îl poţi lua…

Vlad Axente, cu gest violent, în care era şi dispreţ şi nevoie de aventură, de risc, făcu cu mâna un gest de sfidare şi spuse:

— Poftim!… Vi-l ofer.

Emanuel Reich, cu linişte, îşi puse stiloul la el în buzunar:

— Peste optsprezece zile vei veni la mine. Îţi dau voie să vii la orice oră din zi şi din noapte. Şi trebuie să ştii că acest stilou nu este o plată la ce vei căpăta. Ar fi o plată prea insignifiantă şi ar însemna să cred că eşti un om meschin, şi mai ales un nesăbuit. Stiloul ţi l-am cerut ca să nu mă uiţi, ca să te simţi legat de mine, să înţelegi că ceea ce ne leagă nu este de joacă. Şi acum, că mi l-ai oferit, îţi spun că peste optsprezece zile îţi voi da stiloul înapoi, orice ar fi, reuşită sau eşec. Fii fără teamă, stiloul îţi aparţine.

Emanuel Reich îi întoarse spatele şi se îndepărtă repede.

Rămas singur, Vlad Axente simţi că este furios. Se abţinu să nu alerge după Emanuel Reich ca să-i ceară înapoi stiloul. Apoi, brusc, a fost cuprins de nestăpânite hohote de râs. Simţea râsul cum îi urcă în gât. Reuşi totuşi să se abţină şi de data asta. Era lume în odaie. Îl priveau.

„Auzi, ce tupeu!… Ce tupeu! gândea. De o dibăcie de necrezut. Adevărat scamator!”

Îl căută pe Simon Şora. Îl zări, merse spre el, îl luă la o parte. Încă se abţinea cu greu să nu râdă în hohote… Frumosul lui stilou de aur!…

— Într-adevăr, îi spuse lui Simon. Nu regret că am venit aici. Cabalistul dumitale e uluitor! Bravo lui! şi începu să râdă nestingherit.

— V-a plăcut conferinţa?

Simon Şora îl privi mirat.

— Ce conferinţă!… Care conferinţă?

Şi Vlad Axente, tot râzând, îi povesti pe scurt cele întâmplate cu stiloul. Simon se înroşi.

— Nu se poate… nu se poate…

— Ba da, dragul meu, se poate, şi nici măcar nu regret. *Hocus-pocus preparatus*, şi stiloul meu a trecut în buzunarul lui şi eu… de acord! Ce zici?!

— E inimaginabil… După conferinţa lui…

— Ha, ha, ha – râse în hohote Vlad Axente, fericit că poate râde,

într-adevăr, nemaipomenit! De mult nu am văzut ceva de amploarea asta... Ei, acum cred că e timpul să mergem şi acasă. Am văzut, am auzit, am plătit! Să mergem...

Instinctiv, o căutară din ochi, amândoi deodată, pe Verona. O zăriră imediat. Era cu Emanuel Reich într-un colţ al odăii, lângă geam. Faţa îi era scăldată în lacrimi. Emanuel Reich îi vorbea. Simon se uită la Verona cu o milă sfâşietoare, cu remuşcări. Femeia asta suferea. Copilul ei era bolnav, iar Vlad Axente avea cuvinte infamante pentru ea.

Într-adevăr, Verona pândise cu înfrigurare clipa să poată vorbi cu Emanuel Reich. De aceea venise. Ascultase cu greu, cu nerăbdare, conferinţa. După conferinţă, îl văzuse mai întâi stând de vorbă cu Vlad şi se ferise să se apropie. Apoi îl văzuse dispărând pentru un timp destul de lung în odaia cea mică. Îl văzuse scriind acolo, aşezat la o masă. Înaintase după el până în prag, dar nu îndrăznise să-l deranjeze; apoi, îl zărise iar cu Vlad. Atunci, năpădită de îngrijorare, mersese până la geamul odăii şi, întoarsă cu spatele la sală, se prefăcu că priveşte afară. În gât, lacrimile o sugrumau. Marina era în pericol... viaţa copilului ei în pericol... Lacrimile începură să-i curgă abundent pe faţă.

Deodată, simţi că se apropie cineva de ea. Crezu că e Vlad, se întoarse şi se află faţă în faţă cu Emanuel Reich care, oprit locului, o privea nemişcat. Verona, într-o mare tulburare, cu faţa scăldată în lacrimi, făcu un pas spre el.

— Îmi este copilul bolnav, unica mea fetiţă... grav! Am venit aici, la dumneata, ca cea mai nenorocită femeie... ca să mă ajuţi. E unicul meu copil. Numai în dumneata mai am speranţă!...

Verona tăcu brusc. Vorbise ca în febră. Lacrimile îi curgeau nestingherite pe obraz. Se opri, îl privi pe Reich şi văzu că şi el o priveşte cu mare atenţie, absorbit, cu o privire atât de îndepărtată, transfigurată încât Verona se înfricoşă. Auzise oare ce-i spusese? Îl supărase cu ceva? Iertase întârzierea? Verona rămase împietrită, neîndrăznind nici să mai vorbească şi nici să plece. Uită să-şi şteargă lacrimile care curgeau pe faţa ei întinsă spre el în implorare.

— Ce vrei de la mine? şopti Emanuel Reich cu o voce abia perceptibilă.

Unde mai auzise ea fraza aceasta? „Ce vrei de la mine, femeie?" Ah, da, în Evanghelie parcă.

Din ochii Veronei lacrimile curgeau. Îşi apropie faţa, aşa udă, de Emanuel Reich.

— Nu mă respinge! Nu am pe nimeni pe lume!... Am venit la dumneata... în disperare am venit...

Emanuel Reich o privea tot atât de ciudat şi pierdut. Spuse încet:

— Aş avea mai întâi o rugăminte către dumneata, dar te rog să te gândeşti înainte de a răspunde.

— Da.

— Te rog să făgăduieşti acum că niciodată, niciodată, orice s-ar întâmpla, nu vei uita clipa asta. Să nu uiţi că m-ai rugat şi că eu am acceptat pentru că m-ai rugat.

— Să uit? Pentru ce să uit? Cum să uit?

— Jură că nu vei uita niciodată că m-ai rugat.

— Jur!

— Vei ţine minte clipa asta, disperarea dumitale şi ce viaţă ai acum?

— Da. Ştiu, şi ţin minte. N-aş putea uita.

Emanuel Reich făcu o pauză. Părea un om care înaintează în noapte întunecată şi ape adânci.

— Bine. Bine. Şi acum spune ce vrei de la mine.

Verona îşi dădu seama cât e de ciudată scena dintre ei, dar nu avea timp să gândească. Făcu un gest de dăruire. Împreună mâinile, lacrimile îi curgeau încă nestingherite pe obraz.

Emanuel Reich zise:

— Făptura dumitale a avut darul să mă înduioşeze de cum ai intrat în sală. Durerea dumitale este acum şi durerea mea. Voi face ce-mi stă în putinţă. Spune, ce vrei?

— Mi-e copilul bolnav... aproape... aproape pe...

Emanuel Reich o întrerupse brusc:

— Cu voia Domnului, se va vindeca.

— Sunt nenorocită şi singură pe lume...

— Nu vei mai fi singură. Din clipa asta, eu îţi voi fi alături.

Ameţită, Verona îl privi aproape clătinându-se, făcu un pas spre el. Erau aproape. El zise:

— Cum o chemă pe fetiţă?

— De unde ştii că e fată?

— Mi-a spus Didona Dragomir, iar adineauri mi-ai spus-o şi dumneata, fără să-ţi dai seama. Didona mi-a mai spus şi cum o cheamă, dar acum vreau să-mi spui şi dumneata cum o cheamă?

— Marina.

— De acum înainte îi vei spune în inima dumitale, şi din când în când, chiar şi ei, „Maria”.

Verona şopti:

— Maria!

— Mă voi ruga pentru Maria.

— Cu ce-aş putea mulţumi? Cu ce voi putea vreodată mulţumi?

Emanuel Reich o privi din nou pe Verona cu privirea aceea atât de atentă şi absentă totodată, privirea unui orb care poate privi în soare fără să clipească.

— Ah! mă întrebi cu ce mă poţi dumneata mulţumi pe mine? Cum mă vei putea răsplăti? Ce vreau eu de la dumneata în schimb? Oare nu-ţi dai seama că ce-mi ceri nu poate îi plătit cu nimic? Cu ce poţi plăti viaţa copilului dumitale? Cu nimic.

Emanuel Reich făcu o pauză, apoi adăugă:

— Şi totuşi, va fi nevoie de un simulacru de plată.

Glasul i se avântă brusc:

— Spune-mi, te rog, care este primul obiect la care te gândeşti că-l ai în casă şi de care ţi-ar părea rău să te desparţi? Un obiect… mic… din odaia dumitale.

— Am… am în odaie… o casetă de argint cizelat.

Verona vorbea ca în vis.

Emanuel Reich îi spuse:

— Ei bine, mâine în cursul dimineţii voi trimite eu pe cineva la dumneata să ia caseta. Are să-ţi pară rău, ştiu, destul de rău şi asta o să fie bine. Trebuie să mi-o dai înainte ca Maria să se vindece, ca un sacrificiu, nu după, ca o plată, ci înainte –, ca un sacrificiu. Dacă te vei răzgândi, eu mă voi ţine totuşi de cuvânt şi mă voi ruga pentru copilul dumitale cu aceeaşi fervoare. Dar atunci după vindecare noi, dumneata şi cu mine, nu ne vom mai vedea niciodată…

Verona exclamă:

— Voi da caseta cu bucurie.

Emanuel Reich plecă fruntea.

— Câţi ani are Maria?

— Paisprezece.

— E de vârsta fetiţei mele, Bella.

Verona stătea încremenită în faţa rabinului Emanuel Reich. Se simţea şi exaltată şi stingherită.

Reich îi spuse:

— Acum du-te. Soţul dumitale te caută. E inutil ca el să ştie ce-am vorbit noi acum. Îţi cer o absolută tăcere. Nu ai voie, sub niciun pretext, să spui nimănui ce-am vorbit. Nu uita că tot ce-ţi cer sunt condiţii inexorabile. Şi… foarte, foarte grave.

— Da.

— Acum du-te, te rog. Păstrează-ţi încrederea!

Şi Emanuel Reich, fără să-i întindă mâna, plecă. Verona rămase locului încremenită. Îl văzu cum se depărtează, îl văzu vorbind în treacăt, câteva secunde, cu Ana Stavri, şi cum se amestecă, dispare, printre oamenii rămaşi după conferinţă în sală. O trezi vocea lui Vlad, care o striga:

— Verona… Verona… plecăm.

Vlad Axente era cu Simon Şora.

— Sper că nu noi am întrerupt o scenă interesantă. Te-am văzut cu lacrimi pe obraz, dar să nu uităm că asta este pentru dumneata un lucru facil…

Verona şopti: „E Marina bolnavă!", apoi tăcu, cu încăpăţânare şi cu conştiinţa limpede că purta o taină. Era încă stăpânită de marea exaltare pe care o simţise lângă Emanuel Reich. Îi păru bine că Vlad vorbeşte, ca de obicei, în zeflemea: o ajuta astfel să-şi păstreze taina. Legământul ei cu Emanuel Reich era viu. El o va ajuta. Se simţea plină de speranţă, îi făgăduise că vor fi prieteni.

Au plecat de acolo în grup: Vlad şi Verona, Otto, Didona, Ana, Simon. Se îndreptară spre casa lui Vlad Axente.

— Te văd foarte poetizată – spuse Vlad – Veronei. Cabalistul a avut darul să te cucerească. Interesant om, nu? Ţi-a spus că eşti frumoasă, sau te-a impresionat problema Conferinţei a Libertăţii, de eşti atât de gânditoare?

— Da, totul… da…

Vlad Axente izbucni în râs. Hohote de râs nestăpânite.

— Întâi îmi fură stiloul şi apoi nevasta! E mai tare decât mi-am imaginat, Didona dragă, ai avut dreptate: e un om extraordinar! Extraordinar!

— Nu ţi-am spus eu? şopti Didona satisfăcută.

— Care stilou? întrebă Verona.

— Stiloul meu de aur. Stiloul meu din buzunarul meu, din haina mea, de pe trupul meu…

— Cum, ţi l-a luat?

— Da… *hocus-pocus*… mi l-a luat…

Verona, într-o clipă, fulgerător, îşi căută inelul de pe deget. Nu-i lipsea. De altfel, nu dăduse mâna cu el. Emanuel Reich nu o atinsese.

— Ţi l-a furat? întrebă Verona încet. Ce vrei să spui? Cum, furat?

— Da, aproape furat… cu cvazi-asentimentul meu.

Ana spuse:

— Vlad, de ce nu vorbeşti desluşit? E prea grav ca să glumeşti!

— Desluşit: mi-a cerut împrumut stiloul din buzunarul meu ca să facă nişte socoteli pe seama mea, pe un petec de hârtie, scos din buzunarul lui. Apoi, mi-a vorbit în bobote şi apoi m-a rugat, cu o insistenţă... ciudată, jenantă, să-i fac cadou stiloul meu. Şi i l-am făcut cadou. Scamator, nu glumă!

Didona exclamă:

— Vai, dragă, de mult îl bănuiam eu... Mi se părea mie... Se spunea că a deturnat fonduri... că e comunist...

Verona se cutremură. Ei îi ceruse caseta de argint. Un escroc? Şi ei îi vorbise în bobote. Oare acum Marina se va mai vindeca? Nu-şi găsise în cabalist un prieten? Verona tăcu, copleşită. Mergea cu capul plecat, ca după dric.

Vlad Axente o întrebă:

— Spune, nu ţi-a luat vreo brăţară, inel, broşă sau cercel?

— Nu... nu mi-a luat nimic.

— Ai scăpat ieftin.

— Să mergem repede. Marina e singură – şopti Verona cu spaimă. O durea inima de grijă şi disperare, în gând îşi spuse repetat: Maria, Maria...

— Nu te grăbeai când vorbeai cu cabalistul!

— Nici tu.

— Tot ce vorbeşti este extrem de logic! O plăcere!

Verona nu răspunse. Parcă nici nu-l auzise pe Vlad. Mergea repede, pierdută. În gând încă şoptea cu disperare: „Maria! Maria!"

Simon Şora o privi. O bruscă emoţie îi trecu prin trup. „Într-adevăr, gândi, poate măcar, în această privinţă Emanuel Reich a avut dreptate. Ar trebui s-o judec singur, s-o observ singur pe această femeie, iar nu să mă iau după spusele lui Vlad Axente, care – nu aş putea spune – că se poartă frumos cu ea. Şi nici după spusele Didonei, care, vădit, o invidiază."

Simon Şora se întrebă iar: „Oare într-o fiinţă de o frumuseţe atât de pură poate să existe perversitate?"

Verona Axente umblă câtva timp copleşită, apoi îşi dădu seama că încet se liniştea şi că, pe nesimţite, bucuria, exaltarea, sentimentul de încredere, de protecţie pe care-l simţise lângă Emanuel Reich se ivea din nou în sufletul ei. Omul acela parcă îi mergea alături. Puterea lui... Privirea lui... Apoi sentimentul prezenţei lui a fost atât de viu, încât Verona surâse. Lacrimi de recunoştinţă, îi umplură iar

ochii: „Da, îi voi da caseta. Şi n-o să-mi pară rău! Cine ştie? Dacă, totuşi, este un om extraordinar? Dacă, într-adevăr, Marina – Maria se va vindeca? Dacă-mi va fi prieten? Ce valoare poate avea o casată? Şi ce valoare cuvintele lui Vlad? Trebuie să risc. Întâlnirea merită risc. Voi risca să am încredere, voi avea încredere…

Simon Şora se apropie de Verona şi-i spuse:

— Doamnă, aţi spus adineauri că doreaţi să mai chemăm un doctor…

— Da, dar pe cine?…

— V-aş oferi eu… un bun prieten, un om de mare fineţe… un diagnostician… de calitate… cu vastă experienţă…

— O, te rog!

Simon Şora plecă în grabă, fără să mai dea bună ziua celorlalţi.

Ana Stavri se apropiase de Verona, o luă de braţ, umblară tăcute una lângă alta. O vedea suferind şi-şi dădea seama că nu o poate ajuta decât cu prezenţa ei. Se gândea cu uimire că Emanuel Reich abia o băgase pe ea Ana în seamă, el, care în ajun fusese atât de cald cu ea! Nu se preocupase decât numai şi numai de Vlad şi Verona Axente, ca şi cum întreaga lui conferinţă fusese pregătită şi ţinută numai pentru ei. În afara lor, pentru Emanuel Reich nimeni şi nimic nu existase.

În tot timpul drumului tăcură, obosiţi sau preocupaţi. Vlad se gândea obsedat la Emanuel Reich: a optsprezecea zi limită… „atunci, fie ziua, fie noaptea, la orice oră poţi veni la mine”, aşa îi spusese.

Iar Verona, cu cât se apropia de casă, cu atât se grăbea înfiorată. Îi era dor şi grijă de Marina.

Ajunşi acasă, Verona, Didona şi Ana urcară sus la etaj, la Marina, să afle cum se mai simte. Vlad însă se scuză spunând că le va urma imediat şi, intră la el în birou. Se apropie de calendar, îl luă şi numără cu atenţie optsprezece zile, ziua limită. Însemnă foaia cu creionul roşu.

Capitolul VI

În noaptea aceea, târziu după conferinţă, Emanuel Reich rămăsese singur în odaia lui de lucru. Aşezat în capul mesei, terminase de citit rugăciunile rituale. Sta nemişcat, cu coatele pe masă, fruntea rezemată în mâini. În casă domnea o linişte deplină. Demult – soţia şi copiii – se culcaseră. În toată odăiţa lămpile erau stinse, numai el

veghea. Într-un târziu se ridică şi se plimbă îndelung prin încăpere. O luciditate ciudată îl stăpânea. Era absolut conştient şi de puterea, dar şi de slăbiciunea lui omenească, descoperită violent în seara aceea. Nădăjduia totuşi ca puterea lui, să fie victorioasă. Până acum, întotdeauna izbutise să stăpânească faptele, dar acum, un simţământ nou, peste măsură de fierbinte, îl domina.

Îşi aminti de drumul făcut pe străzile Bucureştiului acum trei zile cu Ana Stavri, în înserarea caldă a lunii august în grădina Cişmigiu. I se părea o întâmplare de demult. Atunci, chiar atunci, ar fi trebuit să-şi dea seama că e vulnerabil: o simţise lângă el, ca femeie, ceea ce lui nu-i era permis. Mai îndrăznise în seara aceea să o judece pe Ana pentru simţăminte care, acum îl tulburau pe el până în rădăcinile fiinţei lui. Într-un fel, se lăudase Anei, pozase, jucase un rol.

Auzea glasul Anei: „mi-e teamă de singurătate", iar el îndrăznise să afirme: „Eu nu sunt niciodată singur", îndrăznise şi, dominat de orgoliul puterii lui, crezuse în adevărul cuvintelor lui. Nu ştia că Domnul, grăbit în a-i arăta lipsa de smerenie, îl va face foarte curând să simtă toată deşertăciunea cuvintelor lui.

„Şi când te gândeşti că poate tocmai Anei Stavri voi fi nevoit să-i cer ajutor în spaima singurătăţii mele. Ciudate sunt căile Tale, Doamne, pentru a ne face să înţelegem puterea Ta şi slăbiciunea noastră; iar astă-seară, la conferinţă, am îndrăznit să afirm publicului adunat să ia pildă de la mine, lucruri în care, repet, cred total, dar faţă de care sunt departe de a mai fi o pildă. Totuşi am zis: «nu doresc decât să am puterea să mă conformez spuselor mele, singura clipă de omenie».

Sunt oare un făţarnic sau numai un biet păcătos plin de mândria fiinţei mele, o biată făptură care se străduieşte să fie aşa cum afirmă că este?"

Revedea publicul adunat la conferinţă ascultând atent şi îşi amintea avântul cu care afirmase la început totul, asta până în clipa intrării Veronei în sală, până în clipa surâsului ei, dulce surâs, care cerea iertare de întârziere, ca şi cum ei s-ar fi cunoscut de mult şi ea ştia că poate conta pe buna lui voinţă, pe căldura inimii lui, clipa când ea, surâzând, pecetluise destinul lui.

Îşi amintea cât de greu i-a fost după acel surâs să reînceapă să vorbească, să termine conferinţa, grăbit să fie liberat de mulţimea oamenilor care îi ascultau cuvintele ca pe adevăruri de netăgăduit, în timp ce el era cuprins de groaza posibilei făţărnicii, stăpânit de graba de a putea sta de vorbă cu Verona, cu Vlad, soţul ei, cu aceşti oameni

care, intrând în sală, intraseră de fapt în viaţa lui.

Pe Ana Stavri o evitase după conferinţă. I-ar fi fost greu să stea de vorbă cu ea. Ce îi putea spune? Îi făgăduise că pentru ea va vorbi, ori şi asta devenise minciună. De fapt vorbise ca să o uimească, să o cunoască pe Verona. Se temea de judecata ei. Deci tot ce vorbise cu Ana acum câteva zile nu mai era valabil. Putea oare să-i spună că trăieşte o abisală schimbare a inimii lui, când încă nici el nu se limpezise cu el însuşi? Cu cine ar fi putut vorbi? Cu nimeni pe lume. Era singur şi înspăimântat în singurătatea inimii lui.

„Acum, îşi zise, e datoria mea să am puterea de a ţine în frâu întâmplările" şi surâzându-şi amar adăugă în şoaptă: „Întâmplările inimii mele".

Chiar şoapta glasului lui îl sperie; iar inima în adâncul ei, îi păru că strigă acum: „Totuşi, năzuinţele mele sunt drepte, desăvârşit sincere, de o viaţă sincere, şi nu le voi nega niciodată, niciodată nici în clipa morţii mele, dar iată că slăbiciunile mele omeneşti, încă neînvinse şi fără voia mea camuflate, au pândit din ascunzişul lor şi au ieşit neaşteptat la suprafaţă. Cuvintele îmi erau ale năzuinţei, iar sentimentele ce s-au ivit ale slăbiciunii. Poate că având curajul să recunosc acest adevăr voi fi ajutat să devin vreodată aşa cum ştiu că ar fi bine să fiu. Violenţa din mine să nu fie a patimei, ci a căutării perfecţiunii din mine. De ce să acopăr ce e sfânt în adâncul inimii mele cu ce duritate omului slab din mine? Oh, de-aş găsi puterea să-l las pe El să comande, Domnul să existe, iar nu efemera mea iluzie, iluzia libertăţii mele de a beneficia de ce nu îmi este dat?! Libertatea în Lege, calea sfântului. Cine mai bine ca mine ştie că Domnul este calea? Mai ştiu că la Domnul este iertare, dar nu scuză. Oare Domnul va găsi răbdare aşteptându-mă fără a mă pedepsi? Dă-mi, Doamne, puterea ca ea, Verona să nu afle niciodată îndrăgostirea mea – sau poate numai după moartea mea – chinul meu, ca ea să nu cunoască decât prietenia mea. Dă-mi, Doamne, puterea să găsesc cuvintele, gândurile, simţămintele cu care s-o apropii de mine fără păcat. Atâta aş dori: să aibă nevoie de mine, să mă caute şi să fiu lăsat să o văd. Atât. Îl voi ajuta şi pe soţul ei. Poate fi ajutat. Este o reală capacitate, am aflat, poate fi folosit. Chiar înainte de a o fi văzut pe ea, hotărâsem şi am făcut demersurile necesare să-l ajut, mi s-a făgăduit că va fi chemat, cazul lui cercetat… acum voi umbla mai grăbit, gândindu-mă că pe ea o ajut, pentru ea toată cazna mea, pentru fericirea ei, familia ei… copilul ei, Maria, Maria, Maria.

Apoi, Emanuel Reich mai umblă un timp prin odaie dar,

neputându-se linişti, deschise uşa balconului şi ieşi.

Jos, strada săracă cu case scunde se adâncea în întuneric. Câteva lumini, ale străzii, a unor geamuri ici-colo, mai dăinuiau slabe. Emanuel Reich înălţă ochii. Sus, cerul era plin de stele. Înfiorat murmură: „Să nu mă laşi, Doamne, să nu mă laşi. Oh! cât de singur în faţa Ta şi câtă spaimă e în inima mea în această singurătate! Să nu mă umileşti acum. Altădată, dacă încă voi greşi în greutatea ce mă apasă, mă vei judeca, mă vei umili, şi voi răbda smerit, dar nu acum, nu acum! Dă-mi un timp să mă pot reculege, să pot învinge în mine ce îmi este otravă, dulce otravă, dulce nălucire, amară disperare... Doamne, mai rabdă-mă, mai rabdă-mă un timp, ascultă-mi rugăciunea. Sunt aici pentru a te implora. Oamenii aceştia aşteaptă. Vlad, Verona, Maria. Auzi, Doamne, aceştia aşteaptă. Vindecarea copilului lor cu o minune făcută acum îi voi putea aduce către Tine, Doamne... Orgoliul meu e pentru Tine. Pe Tine doresc să te servesc, pe Tine să te preamăresc. Gloria Ta doresc să le-o arăt. Nu mă umili, Doamne! Această mamă îşi va recăpăta fiica, Maria, bolnavă pe moarte, şi va crede în Tine, va fi a Ta şi Maria se va vindeca, iar Verona, mama ei, şi Vlad, tatăl ei, vor crede în Tine, în gloria Ta. Doamne, nu mă umili pentru că îndrăznesc să am totală încredere în Tine, că îndrăznesc să cer, căci Ţie îţi cer, Doamne, nu altcuiva, Ţie care în orice clipă, mă poţi sfărâma. Cine altcineva m-ar putea sfărâma dacă Tu eşti cu mine? Şi de la cine altcineva s-ar putea face simţită mie umilinţa când inima mea este întoarsă către Tine? Credinţa mă face să cer, totala mea dăruire către Tine, mă face să îndrăznesc să cer şi să îndrăznesc să fiu sigur că voi fi ascultat. Maria se va vindeca. Vindecă-o, Doamne, şi Verona va crede. Va îngenunchea alături de mine pentru a-ţi mulţumi, căci ştiu că va trebui să-ţi mulţumim şi eu şi ea, că ne vei da prilej să-ţi mulţumim, şi, Doamne, crede că voi găsi tot atâta putere pentru a-Ţi mulţumi, cât am pentru a-Ţi cere, tot atâtea cuvinte de recunoştinţă, tot atât de fierbinţi pe cât de fierbinte este ruga. Vindecă, Doamne, copilul, vindecă, Doamne, vindecă, Doamne pe Maria! Maria o cheamă, Doamne! Auzi? Maria... Vindec-o pe Maria!”

O uşoară transpiraţie umezi fruntea lui Emanuel Reich. Înălţă iar faţa şi întinse mâinile în implorare sus, deasupra capului, spre stele, spre cer. Cuvintele i se opriră, respiraţia i se sugrumă. Căldura din inimă crescu fierbinte ca o rană. Emanuel Reich deveni atent, uimit de ciudata acuitate a inimii lui. O căldură neobişnuită. Înfricoşat, Emanuel Reich aşează amândouă mâinile pe inimă. În clipa asta, îl

năpădiră lacrimile. Nu mai putu sta în picioare. Îngenunche. Lacrimi îi curseră pe faţă. Nimeni pe lume n-ar fi putut spune pentru ce plânge şi mai ales el n-ar fi putut spune pentru ce plânge. Nu plânsese de ani şi ani; iar pentru copii bolnavi se rugase de atâtea ori!

Acum bolborosea:

„Doamne, şi eu am copii. Copiii mei, făcuţi cu voia şi binecuvântarea Ta. I-am crescut, am muncit pentru ei, i-am vegheat când au fost bolnavi, m-am rugat pentru ei şi m-am bucurat şi mă bucur de viaţa lor. Totuşi, acum mă rog fierbinte pentru copilul altcuiva, copil străin, pentru unicul copil al unei femei străine. E mai slabă ca mine şi are un singur copil. Şi apoi, Doamne –, aci glasul lui Emanuel Reich se făcu şoaptă umilă, – eu Te am pe Tine, încă nu m-ai părăsit; iar ea încă nu te cunoaşte cum Te cunosc eu."

Câteva secunde, Emanuel Reich îşi opri rugăciunea sau, mai bine-zis, rugăciunea se opri. Buzele lui încă se mişcau, dar fără niciun sunet. Emanuel Reich nu mai îndrăzni să-şi audă glasul şi nici să audă ce cere. Cerea ce niciodată nu ceruse. Faţa lui era înfricoşătoare. Din ochii răsturnaţi, orbi, lacrimi curgeau, buzele lui decolorate se mişcau fără sunet: Taina era prea mare pentru a fi rostită. Domnul îl putea auzi şi aşa, El care cunoaşte şi gândul încă negândit.

Tăcerea lui nu dură decât câteva clipe, – apoi Emanuel Reich se trezi. Se afla în balconul casei lui, sus, la etajul III. Deasupra lui erau miile de stele neclintite pe boltă ca de mii şi mii de ani. Îl cuprinse un fior. I se păru, cu toată căldura nopţii de august, că noaptea e rece, stelele reci. Emanuel Reich se ridică de jos şi intră repede în odaia lui de lucru. Îi păru părăsită de multă vreme, nesocotit de multă vreme. Triste şi cărţile de rugăciune aşezate teanc pe masă, triste ceştile de cafea golite, triste bibelourile toate, adunate de la atâta lume, pentru care se rugase şi triste şi amintirile trecutului. Singur în noapte, rupt de tot ce fusese el până acum, îşi era lui însuşi un străin pe care încă nu-l cunoştea şi de care se temea.

Aprinse repede lămpile odăii. Lumina prea mare îl duru, îi păru îngrozitoare. Stinse lămpile, lăsă numai una slabă, de veghe. Preferă tristeţea întunericului decât grozăvia acestei lumini orbitoare. Îl duruseră violent ochii şi adânc în inimă. Îi erau ochii fierbinţi după lacrimile vărsate. Uitase că plânsese, mai bine-zis nu îşi dăduse seama că plânsese. Îşi aminti lacrimile cu spaimă şi zvârcolire. Omul vechi plânsese, omul vechi din el, plecând, plânsese. Acum, Emanuel

Reich nu dorea decât să nu-i mai fie atât de greu în inimă ca în clipa asta. Un fior persista în trup. Începu să se plimbe iar de colo-colo prin odaie. Înaintea lui plutea faţa Veronei, aşa cum o văzuse: patetică, total lipsită de apărare, scăldată în lacrimi… Şi ea plânsese. Plânsese ea întâi în faţa lui. Acum, în noapte, singur, plânsese el în faţa Domnului. Oare întâlnirea lor era a plânsului? Şi cât de frumoasă era faţa ei udă de lacrimi! Privirea ei dulce şi inconştientă ca a căprioarelor. Privirea Veronei îi sta în faţă. Aşa intrase în sala conferinţei, în viaţa lui, cu privirea candidă, lipsită de apărare şi putând cu inconştienţă păcătui, fără margini păcătui. Intrase în viaţa lui. Îi cuprinsese inima cu o căldură niciodată simţită. Adânc. Întâi a fost uimirea pentru liniştita ei frumuseţe, surâsul ei cerând iertare, apoi dăruirea feţei ei plină de lacrimi. Parcă lacrimile ei, ale Veronei, le plânsese el acum, aceleaşi lacrimi. Se amestecaseră lacrimile lor. Legământul de tăcere îi unea. Ea va mai veni la el. O va vedea. Aprigă nevoie de a o mai vedea: Dacă Maria, copilul ei, se va vindeca, Verona va veni.

Strâmtorat de spaţiul mic al odăii, Emanuel Reich începu să se plimbe în jurul mesei ca într-o cuşcă. Paşii îl legănau. Se plimbă mai bine de un ceas, poate două, poate trei. Timpul îşi pierduse măsura. Plimbându-se, o uşoară potolire i se aşeză în nervi. Murmura o frază dintr-o rugăciune, mereu aceeaşi, o singură frază, de ani şi ani, aceeaşi frază… O frază atât de mult spusă, încât fraza se spunea acum singură. Se sprijini de ea ca de ultima legătură cu trecutul lui, ca de singura dovadă că el, cel cunoscut, încă mai există. Se plimba şi, monoton, buzele murmurau cuvintele fără să fie nevoie să le urmărească sensul. Parcă le spunea în el altcineva, ca să-l aline. Umbla aşa roată, rugându-se, fără să-şi dea seama că timpul trece, căutând numai potolirea inimii. Apoi se bucură că e noapte, că e singur, că mai are ceasuri întregi înaintea lui până în zori, ceasuri să se regăsească. Ştia că Estera, soţia lui, niciodată nu intra noaptea în odaia unde lucra el, cum o femeie nu merge să stea de vorbă cu sentinela chiar de sentinela îi este bărbat. Estera dormea liniştită, fără să se îngrijoreze de veghea lui. Ştia că soţul ei, noaptea lucrează. Emanuel Reich, la un moment dat, se gândise că ar fi bine să meargă să se culce, să se odihnească, în atmosfera atât de bine cunoscută şi potolită a dormitorului conjugal, să nu mai stea singur cu fiorul rece în trup, să se regăsească poate astfel pe sine, dar la gândul că ar fi trebuit, cuprins de insomnia pe care o simţea aprigă, să stea nemişcat lângă Estera, să trebuiască să stea poate de vorbă cu ea, se

înspăimântă mai tare. Singur trebuia să stea, singur toată noaptea asta şi încă multe alte nopţi. Lui îi trebuia puterea să stea singur, să vegheze.

Murmură rar „Şi, ridicându-se din rugăciune a venit la ucenicii lui şi i-a aflat adormiţi de mâhnire… şi le-a grăit: «Ce dormiţi? Sculaţi-vă şi vă rugaţi ca să nu cădeţi în ispită»".

Târziu, obosit, foarte obosit, cu acelaşi gol dureros în inimă, se aşează la locul lui, în faţa cărţilor. Deschise prima, la întâmplare, o trase cu un gest moale şi începu să citească rar, ca un om care a învăţat de curând carte. Textul era în limba aramee, atât de dragă lui, atât de bine cunoscută, dar acum nu înţelegea nimic şi nici nu simţea nevoia să înţeleagă. Avea nevoie numai şi numai de legănarea monotonă a cuvintelor ştiute. Citea încet, rar. Din când în când îi apărea pe carte chipul Veronei, faţa ei udă de lacrimi. Atunci, blând ca o mângâiere, întorcea pagina.

În odaia de alături, în dormitor, Estera, soţia doctorului Emanuel Reich, se culcase devreme, dar nu putuse adormi. Cu toate că era obişnuită ca soţul ei să vegheze, totuşi, în noaptea asta Estera Reich tare ar fi dorit să fie una din acele rare seri când soţul ei să se fi culcat devreme şi astfel să fi putut sta de vorbă cu el. Avea atâtea să-i spună! Atâtea trebuiau lămurite, iar în ultimele zile şi nopţi ea nu găsise o clipă prielnică pentru a-i vorbi. Fusese mereu plecat sau închis la el în odaie. Pregătise probabil conferinţa… iar după conferinţă nici nu mai venise, ca de obicei, să mănânce cu ei. După ce se scuzase şi le spusese noapte bună, se retrăsese imediat la el în birou, şi se încuiase spunând că are de lucru. Estera auzise ţăcănitul cheii întoarse pentru a-l izola.

Mai târziu Estera tresări auzind cum se trânteşte uşa balconului. Apoi desluşi iar paşii lui la nesfârşit şi murmurul rugăciunilor.

Esterei, la un moment dat, i se păru că nu va mai putea îndura să audă pasul monoton, aşteptarea ei şi murmurul rugăciunilor. Într-adevăr, îi trebuia multă putere să nu se ridice din pat şi să nu meargă la el, să vorbească cu el. Numai teama de a-l supăra, respectul o opri. Hotărî însă că a doua zi neapărat va vorbi cu el, va provoca o discuţie. Cu orice risc.

Neputând aţipi, începu să-şi pregătească în gând tot ce-i va spune a doua zi. Estera Reich se obişnuise cu meseria de cabalist a soţului ei, şi, cu toate că era mândră de el, mândră că el se trăgea dintr-o celebră familie de rabini, totuşi o înfricoşa faptul că el fusese eliminat

din congregaţia preoţească pentru acuzări ciudate de erezie, pe care nu le înţelegea. Auzise de compromisuri de dogme, de originalităţi şi nesupunere. Emanuel spunea: „Voi nu înţelegeţi că aţi încremenit în ale voastre şi că în orice lucru încremenit intră moartea? Sunt evreu, rămân evreu, dar respect orice credinţă şi mă îngrozesc când văd încremenirea oamenilor care servesc bisericile! Generaţiile noi vor fugi de bisericile încremenite." El zice că tocmai pentru a salva bisericile luptă.

Dar mai ales, ce nu putea înţelege Estera, era că soţul ei rămăsese sărac. Desigur că din pricina originalităţii lui le mergea atât de prost şi ajunseseră în mizerie.

„Îţi stă bine să fii original", gândi Estera, „dar numai dacă eşti bogat! Omul sărac trebuie să fie modest!"

La ce îi folosea inteligenţa, cultura, renumele, dacă îşi ţinea familia în sărăcie şi nu numai în timpul anilor de război, când evreii fuseseră atât de fioros prigoniţi, ci din totdeauna viaţa alături de Emanuel fusese un fel de permanentă aventură, iar acum, în urmă, cu toate că se făcuse pace între popoare, sărăcia la ei în casă era mai grea ca niciodată. La ce-i folosea că venea la el atâta lume care îi asculta cuvintele cu sfinţenie, că ţinea conferinţa când lor, cu copii cu tot, le mergea atât de prost? El sfătuia pe toată lumea. Pe unii îi sfătuia chiar ce trebuie să facă pentru a se îmbogăţi. Şi Estera îi vedea îmbunătăţindu-şi starea lor materială, în timp ce ea cu copiii tot săraci rămâneau. Şi parcă, cu cât creştea mizeria în casă, creştea şi mândria lui Emanuel, intransigenţa lui. Cum de nu ştia să se facă plătit după meritele lui, cum de nu ştia să-şi uşureze viaţa, lui şi a familiei lui, el, care sfătuia cu folos pe toată lumea?! Căci era neîndoios că sfaturile lui erau bune, căci altfel nu ar fi avut renumele pe care îl avea! Estera ştia precis că despre soţul ei se vorbea ca de un mare cabalist, un făcător de minuni, un vindecător, un clarvăzător, un îndrumător care putea să scape oamenii de necazuri, să-i împace... da, da, toate astea Estera era sigură că le putea împlini soţul ei, dar numai în casa altora, la străini. Odată, Emanuel îi spusese, surâzând, surâsul lui de împăcare: „Ai auzit vreodată ca un chirurg să-şi facă lui însuşi o operaţie, sau familiei lui?" Mai spunea: „Plata e la Domnul. Îi priveşte dacă oamenii sunt nerecunoscători şi nu înţeleg că şi eu trebuie să trăiesc. E păcatul lor, nu al meu. Să cer bani pentru mânuirea Cabalei? Să cer bani pentru că mă rog? Asta nu se poate!" Iar între timp, în casa marelui cabalist Emanuel Reich domnea o sărăcie reală. Covoarele roase până la urzeală, fotoliile

desfundate, rufele se rupeau în mâna spălătoresei, haina de blană a Esterei nu mai putea fi reparată fiind coaptă... Şi nicio provizie în cămară. Cămara era goală şi zilnic, cu puţini bani în mână, alergau înnebuniţi să găsească ceva pentru ziua aceea. De pildă ieri, venise şi sunase la uşă o femeie de la ţară cu nişte făină şi o gâscă. Dar doctorul auzise gălăgie în antreu, ieşise personal în uşa biroului lui şi spusese răspicat femeii: „Mulţumesc, nu avem nevoie..." şi închisese uşa fără să se uite nici la Estera şi nici la copiii adunaţi. Fetiţa cea mică, începuse să plângă după gâscă, iar sora ei, Bella, îi astupase repede gura, cu mâna, de teamă să nu o audă tatăl ei. Oare lui nu-i era milă de copiii lui, care voiau să mănânce gâscă?

Situaţia devenise intolerabila! Şi totuşi, Emanuel era mai toată ziua acasă şi lucra. Nu-l putea bănui că s-ar fi înstrăinat de familia lui. Şi acum, de pildă, nu este cu ea în odaie, dar e alături, îl aude cum umblă, cum se roagă. Estera gândi: „El nu mă poate înşela, nu dă banii lui într-altă casă. Eu nu trebuie să bănuiesc aşa ceva! Cum aş putea afla ceva ce nu există!? Eu nu trebuie să aflu nimic urât despre el. Datoria mea e să nu aflu. Eu îi sunt soţie şi deci el nu are altă soţie. Parcă dacă l-ar chema cineva să-i dovedească lui că Dumnezeu nu există, el s-ar duce? Ce, ar fi prost să se ducă, când tot ce are de la Dumnezeu are? Iar eu, de la soţul meu am. Când câştigă bani, el îmi dă. Haine, adăpost, relaţii, onoare, iar numele lui îl port, iar copiii ai lui sunt."

Apoi, Esterei îi mai trecu prin minte că poate ar fi bine să meargă la Comunitate să se sfătuiască ce e de făcut cu sărăcia, dar imediat se înfioră la gândul că Emanuel s-ar supăra tare de tot. În schimb, hotărî că mâine, cu orice risc, va vorbi cu el, va avea o discuţie...

Târziu, spre ziuă, Estera adormise. Trupul ei gras şi blond se odihni cu îngrijorarea potolită numai pentru câteva ceasuri, ceasurile somnului.

Alături, în odaia lui de lucru, Emanuel Reich adormise şi el cu capul căzut pe masă, între cărţi, braţele sub cap. Până în ultima clipă buzele lui murmuraseră rugăciunea aceeaşi de ani de zile, de viaţa lui întreagă...

A doua zi, doctorul Emanuel Reich a fost trezit de zgomotul brutal al uşii pe care cineva încerca să o deschidă cu tot dinadinsul.

Emanuel Reich se dezmetici, se ridică, maşinal îşi aşeză cu mâinile părul şi descuie.

Era femeia de serviciu, care venise să cureţe odaia.

Ochii lui Emanuel Reich erau atât de mari şi albaştri, şi privirea

atât de fixă, încât femeia se sperie şi rămase împietrită, neştiind dacă trebuie să fugă sau să stea. Dar doctorul, trezindu-se complet, îi spuse:

— Du-te şi fă, te rog, foc la baie. Şi să nu intri în odaia asta. Am de lucru. Altădată, te rog să nu mai vii aici nechemată.

Glasul îi era liniştit, dar prea sever. Se simţea slăbit ca după o boală. Când merse la baie, încuie uşa biroului lui şi luă cheia cu el.

Apa călduţă a băii îl învioră, îl purifică. În timpul cât se bărbierea se uită deodată cu mare atenţie la faţa lui. Cincizeci de ani. Nu fusese niciodată frumos, dar acum îşi vedea numai defectele. Se privi cu oarecare duşmănie, fără milă. Şopti: „urâtă-i bătrâneţea!" Apoi se privi în faţă, drept în ochi. Erau extraordinari: albaştri, mari, strălucitori.

Emanuel Reich se întoarse la el în birou. Descuie şi intră. Se simţea reîmprospătat din nou, gata de luptă. O putere misterioasă îi stătea în inimă. Chinul nopţii era un coşmar al trecutului. Omul acestei dimineţi nu părea să fie atât de trist pe cât voise să se arate în noapte. Trebuia luptat.

O bătaie hotărâtă în uşă îi întrerupse gândurile.

— Cine e? întrebă cu glasul enervat.

— Eu, Estera.

Nu îşi văzuse soţia din ajun şi în acea clipă nu dorea să o vadă. Se ridică, merse la uşă, o descuie, o deschise şi aşa, rămas în prag, întrebă:

— Ce e?

— Bună dimineaţa, spuse Estera şi îi privi faţa.

— Bună dimineaţa, spuse Emanuel Reich şi o privi şi el.

— Trebuie să-ţi vorbesc.

Estera încă îi privi faţa şi i se făcu teamă. Ochii lui erau prea ficşi, prea strălucitori. Probabil noaptea de insomnie!

— Ce este? întrebă el cu ton sever.

— Mă gândeam… poate ai ceva de coşniţă!

Emanuel Reich se căută instinctiv prin buzunare. Pipăind, întâlni tocul, tocul de aur al lui Vlad Axente, apoi scotocind scoase toţi banii pe care îi avea şi îi dădu Esterei. Dar Estera nu plecă:

— Emanuel, trebuie să-ţi vorbesc…

— Acum? întrebă el cu uimire.

— Da, acum.

— Bine, spune, te rog.

Rămăseseră aşa în picioare unul în faţa celuilalt, despărţiţi de

prag.

— Emanuel, începu Estera, şi simţind că o înecă plânsul, căută să se domolească, dar o cuprinse o furie nestăpânită.

În afară că o lăsa să trăiască în mizerie, acum o şi înjosea, ţinând-o în picioare în antreu, el, care poftea pe toţi străinii la el în birou, el care era renumit pentru amabilitatea lui... el care până acum nu-i făcuse niciodată niciun afront!

— ...trebuie să-ţi vorbesc... aşa nu se mai poate...

Şi două lacrimi îi curseră pe obraz. Emanuel Reich o privi. În clipa asta, Estera nu era frumoasă şi Estera ştiu din privirea lui că nu este frumoasă. Emanuel Reich o privi adânc, ca şi cum o vedea pentru întâia dată. Nu fusese niciodată îndrăgostit de ea şi nici de o altă femeie, dar cu timpul se legase adânc de ea. Când fuseseră persecutaţi, chinuiţi, urmăriţi, înspăimântaţi, ea suferise alături de el, neclintită. O milă acută îi cuprinse inima pentru Estera, soţia lui, mama copiilor lui, care plângea şi ea în faţa lui.

— Cum „aşa", Estera?

— „Aşa", în mizerie.

Copleşit de milă, Emanuel Reich tăcu. Lacrimile ei îi aminteau lacrimile Veronei. Păru ca nu o mai vede pe Estera. Copilul Veronei, era pe moarte. Îi făgăduise că se va ruga pentru viaţa copilului ei. Trebuie să fie liniştit şi să se roage mai întâi pentru vindecarea acelui copil. Acel copil trebuia acum salvat. Un fior îl cuprinse. O expresie de exaltare apăru pe faţa lui.

Esterei i se făcu frică. Oare soţul ei înnebunise? Estera începu să plângă mai tare...

— Emanuel... îţi baţi joc de mine... niciodată până acum...

Emanuel Reich făcu un semn cu mâna, ca şi cum ar fi îndepărtat ceva de la el şi, revenindu-şi în fire spuse:

— Te rog să mă ierţi... am lucrat toată noaptea. Ştiu că suntem în mizerie, tocmai de aceea am nevoie de linişte, de mult calm, Estera. Să nu plângi, Estera... noi am plâns destul... Iartă-mă că nu te-am primit în birou... Voit nu te-am primit. Câteva zile... Câteva zile să nu intre nimeni, nici femeia la curăţat. Te rog să mă ierţi. Am nevoie de mult calm. Te-am mai rugat şi te rog din nou, ai grijă să fie linişte în casă. Ştiu că pot conta pe tine. Câteva zile, am spus numai câteva zile. Numai tu mă poţi înţelege şi ajuta.

Şi pentru că soţul ei stătea tăcut şi nemişcat în faţa ei, Estera profită şi explică volubil:

— Bine, dar trebuie să înţelegi şi dumneata că nu mai avem ce

mânca. Împrumut de la vecini ca să hrănesc copiii. Cămara e goală. Bani nu am... lemne nu sunt...

Dar Emanuel Reich, care asculta destul de distrat, o opri deodată şi, ridicând uşor mâna dreaptă, spuse:

— Cămara va fi plină, lemne vor fi...

— Cum? Când?

— Cum, nu ştiu exact! şi Emanuel Reich surâse destul de ciudat; dar în ce priveşte data, ţi-o pot spune: aproximativ optsprezece zile. O zi a şi trecut.

— Emanuel, de ce îţi baţi joc de mine?

Şi din nou ochii Esterei se umplură de lacrimi. Erau lacrimi de ruşine, şi din nou Estera gândi că poate soţul ei face o demenţă. De la originalitate la demenţă...

Emanuel Reich se trezi parcă din vis:

— Nu plânge, Estera, te implor, nu plânge. Repet: Noi am plâns destul. Fii liniştită. Peste puţină vreme, mi s-a făgăduit, maximum peste două săptămâni, dacă nu-ţi plac datele fixe, nu vom mai fi atât de lipsiţi, nici tu, nici copiii. Mă străduiesc, ştiu că e greu. Chiar dacă fiecare clipă trece greu, te rog să ai răbdare. Sau crezi, Estera, că mie îmi este uşor? Că sunt inconştient? Copiii sunt şi ai mei, nu numai ai tăi! Estera, copiii sunt ai noştri.

Emanuel Reich rămase câteva clipe nemişcat şi tăcut, ca şi cum cuvintele spuse de el i-ar fi dezvăluit un adevăr nou, negândit până acum de el. Apoi încet mai şopti o dată:

— Şi vezi, Estera, să nu fiu deranjat. Ştiu că pot conta pe dumneata. Fă, te rog, linişte în jurul meu... şi te rog să mă ierţi că nu te-am poftit înăuntru, dacă te-am supărat să mă ierţi...

Apoi fără grabă, intră la el în odaie. Închise încet uşa şi o încuie cu cheia.

Capitolul VII

Ana Stavri a fost trezită destul de devreme de soneria telefonului.

— Ana, aici este Emanuel Reich.

— Oh! domnule doctor, şi eu voiam să vă telefonez... să vă mulţumesc... conferinţa de ieri-seară... a atins probleme care mă frământă... Cum aş dori să stăm de vorbă!...

— Simt, scumpa mea Ana, că în clipa asta nu primesc felicitări de obligaţie...

— O, câtuşi de puţin! De când v-am întâlnit la Didona Dragomir am dorit să vă revăd… foarte… iar acum…

— Ne vom revedea.

— Abia aştept.

— Mai repede decât îţi imaginezi.

— Şi cât de des.

— Glasul dumitale, Ana, mă încântă şi e cert… ne vom revedea…

— Mă simt fericită, a mai spus Ana cu elan, apoi se opri brusc, aşteptând să afle pentru ce îi telefonase atât de devreme. Simţise chiar o uşoară îngrijorare. După o scurta pauză, Emanuel Reich îi spuse desluşit:

— Am să-ţi fac o rugăminte.

— Cu plăcere.

— Ai răspuns înainte de a şti despre ce e vorba.

— Am toată încrederea în dumneavoastră.

— Da, da, eşti o fiinţă rară… mă bucură elanul… elanul… generozitatea…

— Nu am întâlnit mulţi oameni care să mă fi scos din banal. E imens. Vă rog să-mi spuneţi ce aţi vrut să-mi cereţi?

— Nu cer. Îţi voi face o rugăminte. Ana, aş dori să vii la mine, să-mi faci onoarea şi plăcerea să vii în această dimineaţă în casa mea şi… dacă se poate, chiar acum.

— Acum?

— Da, dacă se poate, chiar acum. E ora 8.

— Domnule doctor, exact timpul cât să mă îmbrac şi să sosesc. Cunosc adresa.

— Te aştept.

Şi Emanuel Reich a închis brusc telefonul.

Anei îi păru că după afabilitatea cu care începuse conversaţia, Emanuel Reich închisese telefonul destul de brutal. Oare se înşelase când simţise că în glasul doctorului era tristeţe? De ce o chemase atât de devreme? Ana rămase câteva secunde nemişcată, apoi se grăbi să se îmbrace, dându-şi seama că graba ei era excesivă. Emoţie? Nu avea timp să se gândească. Se grăbea.

A ajuns la adresa căutată. O stradă periferică, săracă, dar foarte populată. O casă cu 4 etaje aşezată înaltă printre case scunde. Ana urcă scările. Un etaj, al doilea. La al treilea văzu la uşă o tăblie neagră sărăcăcioasă, pe care scria cu vopsea albă: „Doctor Emanuel Reich”, şi mai jos, în litere ebraice probabil acelaşi lucru. Ana sună, aşteptă. Uşa se deschise. În faţă îi stătea chiar Emanuel Reich.

Din prima clipă, Anei îi păru că omul este palid. Inima îi fu cuprinsă de un sentiment cald de duioşie.

— Am dorit să-ţi deschid eu uşa casei mele.

Oare aceste vorbe, solemnitatea lor, erau gesturile unei politeţi, ori ale unui ritual? În adâncul ei, în tăcerea inimii îşi spuse: „Fii atentă”.

Intrară într-o încăpere mare. Pe pereţi, mulţime de tablouri, rafturi cu cărţi, în vitrine bibelouri. În mijlocul odăii era o masă, în jurul mesei scaune, iar la capătul ei un fotoliu de lemn. Masa era acoperită cu o catifea, iar pe masă maldăre de cărţi, hârtii, caiete şi o maşină mică de scris.

Emanuel Reich, tăcut, solemn, se aşeză pe acel fotoliu din capul mesei şi abia apoi o pofti pe Ana să stea alături lui pe un scaun. Îi spuse:

— Aceasta este o clipă importantă, clipa în care ai venit la mine în casă, clipa în care îţi voi cere ceva. Nimeni nu trebuie să ceară uşor, iar noi cabaliştii nu avem voie să cerem zadarnic.

Ana tăcu. Aştepta. O privire albastră, ca un fulger, se abătu asupra ei. Ana dădu din cap afirmativ. Aştepta.

— Ana, Ana, acum trei zile nu ne cunoşteam şi nu ştiam că acest nume va însemna pentru mine atât de mult, şi iată că spunându-l, am ciudata impresie că suntem de mult prieteni. Eşti aproape de inima mea. Acesta este motivul pentru care te-am ales şi voi îndrăzni să-ţi cer ce îţi voi cere. Iată despre ce este vorba: aş dori să mergi de aci, de la mine, direct la doamna Verona Axente şi să-mi aduci de acolo un obiect pe care dânsa trebuie să mi-l dea. Înţelegi că oricine mi-ar putea aduce acel obiect, chiar şi dumneaei personal ar putea veni, dar eu aş dori să fii dumneata, numai dumneata, dumneata singură, fără să ştie nimeni altcineva decât numai doamna Verona, dumneata Ana, şi cu mine. Nimeni să nu ştie.

Ana îl privi atentă. Omul era într-adevăr palid, părea să aibă febră:

— Este… pentru Marina?

Înainte de a răspunde, Emanuel Reich o privi adânc, apoi spuse hotărât:

— Da.

— V-a rugat ieri Verona?…

Aceeaşi cauză, acelaşi răspuns hotărât:

— Da.

— Mă voi duce imediat. Merg direct acolo, apoi direct la dumneata.

— Doresc să mergi neînsoţită de nimeni, neoprindu-te nicăieri şi nevorbind cu nimeni în drum. Nu te vei sui în niciun vehicul. Vei

merge pe jos. Te vei întoarce aici pe jos. E departe... dar trebuie. Acolo, cu doamna Verona poţi vorbi, strictul necesar, cu nimeni altcineva. Evită pe cât se poate...

— Cred că va fi uşor.

— Presimţeam că e bine să te chem pe dumneata în ajutor. Chiar a doua zi după ce ne-am cunoscut... să am încredere... Te rog să ştii că îţi voi rămâne dator.

— Pentru atâta lucru?

— Atâta lucru?! Nu înţelegi însemnătatea faptului că eu te rog pe dumneata într-o lucrare pentru a salva viaţa unei fiinţe omeneşti şi că dumneata te duci pentru mine?

— Da, înţeleg. Desigur... înţeleg...

— Este o fericire, într-adevăr, să ne fi întâlnit tocmai acum... când am nevoie de dumneata. Presimt că prietenia noastră va avea însemnătatea ei şi sper să nu te dezamăgesc. Îmi este grijă de părerea pe care o vei avea despre mine.

Emanuel Reich s-a ridicat în picioare. S-a ridicat şi Ana. A condus-o până la uşa de afară. A încuiat în urma ei.

Ana a plecat de la Emanuel Reich cu un sentiment ciudat. O deruta că între Emanuel Reich, cel cu care plecase de la Didona, şi cel pe care îl văzuse acum la el acasă, contradicţia era inexplicabilă. Era oare numai multiplicitatea omului bogat în posibilităţi, sau fazele naturale ale unei prietenii ce se leagă?

Ana îşi amintea scena dintre ea şi Emanuel Reich, când plecase de la Didona, în înserare. Cum putea uita gestul acela al unei fantome cu ochi strălucitori de lumină albastră, care încercase într-un gest al unei disperate tristeţi să se lege de viaţă: îi atinsese sânul.

Ana observă cu uimire că de câte ori se gândea la gest, o milă misterioasă i se ivea în inimă. Îşi amintea acum şi râsul lui Vlad Axente după conferinţă: „Iată un om care a reuşit să mă păcălească şi să-mi ia stiloul de aur şi nevasta! *„Hocus-pocus-preparatus”*.

Ana umblă mai departe cu hotărâre. Îşi acceptase responsabilitatea. Se grăbea. Era nerăbdătoare să ştie cum îi mai era Marinei, s-o vadă pe Verona. Oare Verona îi va spune ceva despre Emanuel Reich care s-o lămurească?

A mers aşa pe jos, cum făgăduise. A ajuns. Când a sunat, s-o bucurat văzând că-i deschide uşa chiar Verona. Fusese astfel scutită de a vorbi cu altcineva. De cum a intrat, a fost izbită de cât de speriaţi erau ochii Veronei. Ana a cuprins-o şi a sărutat-o. Verona şi-a lăsat capul pe umărul Anei.

— Ce e, Verona, ce e?

— Îi e mai rău Marinei… mai rău! Doamne, să nu o pierd.

Ana a auzit-o şoptind de mai multe ori, ca o rugăciune: Maria, Maria, Maria, şi Ana şi-a închipuit că invocă ajutorul Maicii Domnului. I-a spus repede:

— Mi-a telefonat azi de dimineaţă doctorul Emanuel Reich. M-a rugat că merg la el. Am fost. Mi-a spus să vin la tine… Am venit. Zice că ştii tu despre ce este vorba.

Verona scoase un strigăt înăbuşit:

— Ţi-a spus că o poate vindeca pe Marina?

— În tot cazul, trebuie crezut, că încearcă. Probabil că încearcă… altfel nu m-ar fi trimis la tine. Şi el e om. Nu poate nici el decât ce vrea Domnul… Era foarte palid, parcă, ar fi vegheat noaptea…

— Da, da.

Au urcat amândouă în grabă scările.

Casa era mare, demodată, sărăcită. Au mers direct în dormitorul Veronei. Vlad nu era acasă. Ana s-a aşezat. Era obosită. Verona a stat în faţa Anei nemişcată. Avea mâinile încrucişate ca pentru rugăciune, apoi le-a strâns într-o mare frământare. A şoptit:

— Mi-e şi teamă de el… este… evreu. Tu ştii că nu sunt antisemită, dar sunt creştină… eu cred în Cristos şi biserica Lui. Acum, la disperare, apelez la el… din slăbiciune omenească…

— O, Verona, dar şi el îl respectă pe Cristos.

— Dar oare îl iubeşte?

— A suferit pentru el… A fost dat afară din rabinat!

— Nu-i creştin. Dacă l-ar iubi, s-ar fi botezat. Ana, el nu e creştin!

— Să-ţi ajungă acum, că lui, evreul, îi este milă de tine creştina şi vrea să te ajute. Se va ruga unicului Dumnezeu. Dacă Dumnezeu există, nu pot exista doi Dumnezei şi nu cred că ar fi de folos ca evreii să treacă la creştinism, creştinii la budism, brahmanii la sofism, ortodocşii la catolicism şi aşa mai departe, pentru ca oamenii să se „iubească între ei ca pe ei înşişi”. Nu cred că religia creştină interzice să ne ajutăm unul pe altul!

Verona încă îşi frământa mâinile. Trupul i se frământa, cuprins de furtună lăuntrică.

— Ştiu… ştiu… dar voiam ca tu sa ştii că eu îl iubesc pe Cristos.

Ana a sărutat-o:

— Şi eu îl iubesc şi cred că orice om, fie el budist, marxist, evreu, trebuie să-l respecte, măcar ca om. Îţi făgăduiesc că, dacă, pe măsura puterilor mele, voi observa ceva nelalocul lui la doctorul

Reich, îţi voi spune. Până una-alta, ia ajutorul de unde ţi se dă, fără prejudecăţi meschine, gândeşte-te cât au suferit în anii ăştia evreii... Nu adăuga şi tu, nici cu gândul, ceva ce-i pecetluieşte în blestem... Mă înţelegi!? Şi crede-mă, nu sunt filosemită, căci şi asta ar fi împotrivă, i-ar izola...

Verona şopti:

— Vorbeşti ca Simon Şora! Chiar cu cuvintele lui!

— Poate că el, Emanuel Reich, e un om a cărui rugăciune e mai ascultată ca a ta sau a mea. O fi având mai multă putere, are, dar pentru orice trebuie har! Marina e unicul tău copil...

Faţa Veronei era scăldată în lacrimi. Când Ana o sărută îi rămase gustul sărat al lacrimilor ei pe buze.

Verona a mers până la un dulap, l-a deschis, apoi s-a întors la Ana, ţinând în mâini o casetă mică de argint. O putea ţine uşor, ca pe o bijuterie. A înfăşurat-o într-o batistă albă de mătase. I-a dat-o Anei cu exaltare:

— Ţine-o. Ia-o. Du-o.

Ana o puse în poşetă şi, cu toată oboseala, a plecat fără să mai întârzie.

Iar a umblat pe jos. Drum lung. Când a ajuns, era istovită. A sunat. Tot Emanuel Reich i-a deschis. Au mers în odaia aceea cu masa lungă şi cu scaune multe ca pentru un banchet. Emanuel Reich s-a aşezat la locul lui, în capul mesei. Ana i-a dat caseta. I se păru că el tresare când văzu în mâna Anei pachetul acoperit cu batista albă de mătase. A luat caseta, a privit-o lung. A şoptit:

— Sărmana femeie!

La ce se referea: la durerea de mamă a Veronei, sau la sacrificiul făcut dând caseta?

S-a întors către Ana cu vivacitate:

— Ana, de acum încolo te poţi considera printre puţinii oameni care îmi sunt aproape. Ţi-ai câştigat dreptul prieteniei asupra mea. Te rog să nu pleci imediat. Să bei o cafea cu mine. Te văd istovită.

— Şi dumneavoastră sunteţi palid.

— Da, da, a răspuns Emanuel Reich surâzând în grabă.

Pe faţa lui palidă era exaltare. A sunat, a mers la uşă, a dat poruncă să i se aducă două cafele, fără să lase femeia să intre în odaie.

— Ana, sunt fericit că te-am cunoscut. Ana, eşti sora mea.

Ana nu-şi putea închipui că el se bucură într-atât că primise caseta. Totuşi, de când primise caseta, părea fericit.

— Şi când vei fi acasă singură, să te rogi şi tu Domnului să-mi dea putere să pot ajuta. Maria să se vindece…

Ana i-a şoptit, privindu-l drept în ochi:

— Marinei îi e şi mai rău.

— Ana, nu ai văzut niciodată împlinindu-se un miracol?

Emanuel Reich s-a ridicat şi a pus caseta pe dulap, vizibil la loc de onoare, aşa, acoperită cu batista. A întârziat acolo câteva secunde, apoi s-a întors vioi:

— Ana, eşti foarte obosită?

— …oarecum, da.

Ana se simţea sleită de puteri. O durea corpul de oboseală.

— O oboseală sfântă. Să nu-ţi pară rău. Când te-am întâlnit, inima mea mi-a spus că nu va fi zadarnic, totuşi, nu mi-am închipuit că va fi atât de important… şi… nici în acest fel…

Emanuel se întrerupse şi cu un ton schimbat, aproape ordonând, spuse:

— Ana, mai am ceva să-ţi cer. Pot îndrăzni?

— Da.

— Mâine vei veni din nou la mine, după-masă, mai târziu. În drumul tău spre mine, vei aduna unsprezece lei, pe care mi-i vei aduce, dar în orice caz înainte de ora 12 noaptea.

Ana bolborosi:

— Unsprezece lei… pot chiar acum…

Emanuel râse cu duioşie:

— Nu scumpa mea, unsprezece lei de la unsprezece persoane diferite… Eu îţi mulţumesc şi repet, îţi rămân îndatorat. E foarte important.

— Înţeleg.

— Te întreb însă: ce pot face pentru dumneata. Cere-mi, Ana. Repet: Nu pot lucra, nu mă amestec, fără să mi se ceară.

— Repet şi eu: nimic. Nu vreau nimic.

— Eşti foarte săracă… în mizerie, Ana… singură.

— Momentan.

Emanuel Reich s-a enervat puţin. A şoptit sever:

— Te priveşte.

Fata de serviciu a bătut la uşă. N-a intrat. Emanuel Reich a luat cafelele şi le-a pus pe masă. Surogat de cafea.

Au băut în tăcere. Emanuel Reich avea o faţă transfigurată. Părea că uitase de Ana. Totuşi, Ana a întrerupt tăcerea:

— Dar… totuşi… voi cere ceva… dacă vreodată aţi vrea să-mi

explicaţi… să mă învăţaţi şi pe mine… să-mi explicaţi… Ajutorul pe care îl putem da… Ştiu că gesturile exterioare nu au nicio valoare dacă nu le corespund o putere interioară, altfel oricine ar putea „lucra” magic!

A privit-o lung, foarte lung.

— Dacă mi-o da voie Domnul, da: te voi învăţa. Puterea ta interioară, în inimă, este fierbinte, matură, aşteaptă să fie întrebuinţată.

— Depinde de mine sau de dumneata?

— De amândoi, într-un fel, şi de niciunul într-altul. E ca şi când cineva ar cere să fie învăţat să cânte la pian: există pian, există mâini, note… dar trebuie ani şi ani de muncă pentru ca să adune puterea specifică în degete ca să poată da un concert. Se pot acumula în om diferite puteri care, cu timpul, devin valabile… şi asta nu este magie. Asta este o ştiinţă. Înţelegi?

— Da.

— E o muncă interioară care devine forţă transmisibilă, cu care poţi lucra…

Emanuel Reich o privi atent:

— Ana, ce doreşti cel mai mult pe lume?

— E atâta durere pe pământ! Pe cine pot învinui?

— Oamenii creează durerea.

— Aş dori să fiu fericită. Asta ar implica şi că am înţeles rostul vieţii, şi că personal am depăşit întunericul. O fericire lucidă.

— Da, poate că într-adevăr întâlnirea noastră să nu fie fără sens… Ana, regret profund că nu te-am întâlnit mai devreme… auzi, Ana… totul ar fi fost altfel. Sufletul meu avea nevoie de tine, de iubirea ta pură.

— Domnule doctor, dar eu… şi acum… vă iubesc.

— Numele meu este Emanuel.

— Să îndrăznesc?

— Îţi ordon.

Ana i-a spus:

— Emanuel, clipa întâlnirii noastre, nu a fost întâmplătoare…

Emanuel a rămas împietrit. Vorbi ca pentru el:

— Da, da, poate că tu trebuia să fii… tu… dar iată… Ana, te rog să nu uiţi niciodată fraza asta… chiar dacă nu o înţelegi… Da, ar fi fost bine să fi fost tu. O! cât de simplu… cât de înalt… dar iată… a fost scris să fie altfel. Ana, crede-mă, aşa se pregăteşte durerea: din slăbiciunile noastre… Nu Domnul e de vină, ci omul. Domnul suferă

odată cu noi. Noi îl facem să sufere în perfecţiunea lui, în libertatea ce ni s-a dat noi greşim... Te-am întâlnit pe tine întâi ca să ştiu că puteam alege... O clipa am crezut. Dar să ştii, că în seara întâlnirii noastre... pentru mine a fost un gest sacru... gestul către tine... aş putea spune un gest sacru pe care nu l-am înţeles. Un ordin pe care nu l-am executat. Ciudat... ciudat! Când ne-am întâlnit mi-ai spus că te temi de singurătate... eu am îndrăznit să-ţi spun că niciodată nu sunt singur, dar iată că acum îţi zic: „Ana, sunt un om singur pe lume, simt spaima singurătăţii mele!"

Anei i se strânse gâtul de emoţie:

— Emanuel, atâta lume are nevoie de dumneata!

— Tragedia omului e că poate cuprinde şi atâta putere şi atâta slăbiciune deodată. Iadul şi raiul este în noi. Fraza poate părea banală, dar de fapt a devenit banală pentru că este esenţială... Trăim sub semnul ei, efortul între bine şi rău.

— Emanuel, a şoptit Ana repetând dinadins aidoma cuvintele lui: simt spaima singurătăţii mele!

Emanuel a închis ochii, a spus:

— Şi totuşi, e o mare mângâiere că te-am întâlnit. Dacă altceva nu a fost să fie, prietenia noastră s-a legat.

Emanuel Reich s-a ridicat în picioare:

— Şi acum, du-te. Nu te voi conduce. Vei trage tu uşa în urma ta, ca la tine acasă.

Ana a plecat, a tras uşa, a coborât scara şi, cu toată oboseala, umbla în grabă. Acasă, frântă de oboseală, s-a culcat şi a adormit imediat. Şi-a zis: „Mâine voi aduna cei unsprezece lei".

Capitolul VIII

A doua zi devreme, Ana, cuprinsă de nelinişte, s-a gândit să telefoneze lui Vlad şi Veronei să afle de sănătatea Marinei. Dar nimeni nu-i răspunse. A încercat să telefoneze Didonei şi lui Simon. Nici acolo nu a răspuns nimeni.

Neliniştea Anei crescu într-atât încât se îmbrăcă şi porni, cu toată căldura soarelui ce dogorea asupra oraşului, spre Vlad şi Verona, să afle ştiri despre Marina. Când să plece, telefonul sună. Era Emanuel Reich. Îi spuse să nu uite să adune cei unsprezece lei şi din nou îi recomandă să fie la el cu banii cât de devreme, în tot cazul înainte de miezul nopţii.

Ana, plecând, ca să nu piardă timp, se opri pe la etajele casei ei şi ceru de la vecini „pentru tramvai, că nu am mărunţiş", câte un leu. Îi puse separat în poşetă, într-un plic anume pregătit. Apoi plecă spre Verona şi Vlad Axente. Ajunsă acolo, uşa i-a deschis-o Vlad. Părea straniu de surexcitat. Ana îl întrebă cu spaimă:

— Ce face Marina? Unde e Verona?

— Intră. Bine ai venit! Pe căldura asta!

— Ce face Marina, întrebă din nou Ana. Nu auzi? Ce face Marina?

Vlad o privi lung fără să răspundă. Se aşeză pe un scaun şi începu să mişte nervos, un picior.

— Vlad, te-am întrebat ce face Marina.

Ana simţi cum inima îi bate repede.

Vlad spuse rar şi tare:

— Marina s-a vindecat.

Ana sări în picioare, se apropie de el:

— Vlad!

— Da, brusc s-a vindecat. Adică îi este mult, mult mai bine. Deodată mai bine. Când a venit medicul, s-a minunat. Ce ochi făcea!

Vlad râse cu ostentaţie.

— Vlad…

De emoţie, Ana nu mai putea vorbi.

— Hai, Ana… ştiu ce vrei să spui. M-am gândit, bineînţeles, şi eu. Verona a fugit ca o nebună. Spunea că merge la biserică, dar desigur că s-a dus la el, natural, la rabin, nebuna, sau poate la vreunul din amanţii ei!

— Şi tu nu crezi că Emanuel Reich a ajutat la vindecarea Marinei?

— Pentru ce să nu cred?

— De teama de a nu fi superstiţios?

— Dar de ce să cred că el a vindecat-o? Am probe?

— Mi-e teamă mai curând că negi ca să nu fii recunoscător.

Vlad râse copilăreşte:

— Dar tu crezi că el a vindecat-o?

— Eu cred că trebuie să fim recunoscători tuturor care au participat cu gândul sau cu fapta.

Vlad şopti dus pe gânduri:

— Întâi conferinţa, apoi luarea stiloului, *hocus-pocus*, proorociri… optsprezece zile, auzi optsprezece… trei au şi trecut… apoi mai binele Marinei… Contradicţii şi coincidenţe prea uluitoare ca să mă pot supune supoziţiilor mele.

— Parcă tu nu ai fi făcut din cele mai absurde contradicţii şi totuşi

exişti!

Vlad se porni pe râs.

— Mi-ai spus-o.

— Da.

— …cele mai absurde contradicţii – deci!

— Tu, când spui dacă crezi sau că nu crezi în Dumnezeu, preventiv, faci cu ochiul, ca să fii pus la adăpost de orice eventualitate.

Printre hohotele lui de râs, Vlad spuse:

— Vasăzică, Emanuel Reich a vindecat-o pe Marina… de la distanţă.

— În tot cazul, nu uita că i-ai cerut ajutorul.

Vlad se opri din râs speriat.

— Ba nu, zău… crezi, crezi cu adevărat că el a vindecat-o?!

— Sigur. Cred. Pentru ce să nu cred? Şi tu crezi, dar nu vrei să recunoşti. Ţi-e teamă să nu pari naiv, superstiţios. Nu-i la modă. Politic, nu-i la modă. Te pregăteşti pentru eventualele posibilităţi politice… ministru… ambasador…

— Mă pui pe gânduri… Atunci… omul acela…

— Uite ce e: om vedea. Sau te grăbeşti? Pentru un om care vorbeşte despre Eternitate ca o realitate, eşti cam grăbit… şi uşuratic în concluzii. Ai răbdare până când laboratoarele dumitale de parapsihologic le vor verifica… ca să-ţi permiţi să afirmi că de fapt, tu demult credeai că…

— Ce-i cu tine azi? Mă ataci?! Sau te-a cucerit şi pe tine magicianul?

— De ce să nu te atac? Sau vrei să-ţi cânt din harfă ca în rai?

Vlad începu să se plimbe prin odaie, nervos.

— Îmi pare bine că ai venit. Nu aveam cu cine vorbi şi este preferabil că Verona nu este aici. A ajuns să mă exaspereze în ultimul timp…

— A fost Marina bolnavă.

— Poate că nu e potrivit acum, când Marina s-a vindecat, să fiu amar, dar Verona…

— Îi găseşti defecte care la început ţi-au părut calităţi. Poate că eşti şi tu de vină…

— E drept, cu tine nu e ca în rai, dar n-ai putea, totuşi, fi mai indulgentă şi cu mine, nu numai cu Verona şi să-mi ascultaţi doleanţele?…

— E mai slabă ca tine.

— Dar e neclintită în inerţia ei. Nu face decât ce vrea, cu toate că pare că nu vrea nimic. Ca un animal capricios, un animal inconstant. Se lasă dusă…

Ana declamă cu exagerată seriozitate:

— Ca frunza în vânt…

— Nu-ţi mai bate joc de mine, Ana. Îţi jur că sufăr.

— Şi ce ai vrea?

— Ce aş vrea? Greu de spus.

— Să-ţi spun eu ce vrei.

— Mă rog…

— Ai vrea să fii liber, să faci tot ce vrei, fără să pierzi nimic din ce ai şi fără să fii tras la răspundere.

— Frumos portret! Tot ca să nu mă plictisesc ca în rai?

— Portretul aventurierului ratat.

— Mulţumesc. Frizează insulta. Accept de la tine. În tot cazul, simt în mine puteri… Eu cred că… eu aş vrea să… aş putea dovedi că…

— Vrei lucruri extraordinare şi recunosc că eşti făcut pentru extraordinar, dar nu ţi le pregăteşti. Le trăieşti în imaginaţie şi le ratezi…

O pauză. Ana izbucni:

— Pentru ce ai spus că Verona este ori la biserică ori la amant? În clipa când ar trebui să fii cu ea, ca să mulţumiţi împreună Domnului de vindecarea Marinei, fie la biserică, fie la rabin.

— Crezi că a spus unde merge sau că m-a rugat s-o însoţesc? Simple supoziţii. A plecat în goană.

— O forţezi să se ascundă… şi dacă o bănuieşti că are „amanţi”, văd că de când s-a vindecat Marina întrebuinţezi pluralul amanţilor, ţi-e teamă să afli că nu are amanţi şi atunci ce te faci?

— Mă exasperează. Minte şi când nu trebuie. Te zăpăceşte la cap cu tăcerile ei. Viaţa cu ea e ca o partidă de biliard: nu lucrează decât în ricoşeuri.

Tăcură îndelung, nestingheriţi de tăcerea lor. Apoi Vlad murmură aşa, mai mult ca pentru el:

— …Deci… crezi în miracole… în minuni… obscurantism… obscurantism – în vindecări miraculoase… Ai să ai de furcă acum cu „Materialismul dialectic” instaurat.

— De fapt, totul e miracol. Existentul e miracol…

— Din păcate, eu personal nu am întâlnit niciodată un om perfect, un om care să mă satisfacă, model al posibilităţilor umane ideale… şi care să facă miracole. Nu, nu am întâlnit.

— Rămâne deschisă posibilitatea să devii tu acel „om perfect”. Ai avea dovada peremptorie că om perfect există, cu caracterul care-l ai. Numai aşa te-ai putea convinge.

Vlad o privi adânc.

— Tu ai putea fi propriul tău exemplu? Te-ai gândit vreodată că ai putea deveni propria ta dovadă? Satisfăcută de tine? De speţa umană, deci?

— Îmi pare lucru tentant… foarte tentant…

— Ce orgoliu!

— Se poate încerca să devii perfect şi din smerenie… din smerenie… în taină. O caznă trăită în taină.

— Iluzii… iluzii… vis!

— Dacă vorbim despre ceva, înseamnă că acel ceva există. Dacă vorbim despre iluzie, înseamnă că iluzia are o realitate, există, deci poate fi studiată, scoasă din „Metafizică”, deci din nonexistent.

— Ai ajuns iar la marota ta preferată: „Realitatea Iluziei”.

— A fost o vreme când omul, neavând la îndemână microscop, microbii să-i pară inexistenţi, metafizici.

— Microbi metafizici, deci!

Râseră amândoi cu plăcere.

— Deci… după tine, după logica ta, nu există diferenţă între materialism şi idealism!

— Diferenţa, cum am spune… între… clişeul unei fotografii şi copia aceluiaşi clişeu. Ele reprezintă acelaşi lucru. Existentul: pozitiv şi negativ. La ce mi-ar folosi să spun „vis” sau „iluzie”, când acel vis, acea iluzie m-a durut, a existat?! Totul e material, există… şi visul… real şi el. Reală şi iluzia, real şi miracol, dacă se înfăptuieşte. Totul e miracol sau nimic.

— Ce facem cu Dumnezeu?

— L-aş numi Sacralitatea Existentului şi…

— …Şi?

— …Şi această sacralitate este proba materială, existentă, a lui Dumnezeu… a legilor…

— Deci, un materialism religios!

— Religios! Crezi că cu acest Dumnezeu – ce se vrea demodat – vei desfiinţa nevoia omului de a avea un ideal de a crede în perfecţiunea absolută, în Eternitatea absolută!? în sensul absolutului, în motivarea efortului uman spre mai bine?

— Idealism!

— Hai, Vlad, nu face pe prostul cu mine, că ştii bine că nu mă

duci cu calambururi şi nici nu cred că nu eşti de părerea mea. Vrei numai să te „convingi” dacă eu... cred în... ceea ce spun.

Faţa lui Vlad luă brusc o expresie de adâncă seriozitate.

— Ana... eu cred numai că ai dreptate, dar că acest sentiment „sacru” pentru Existent se va naşte acum, în secolul ce-l trăim şi cel ce vine, în laboratoare.

— Microbi metafizici.

— Da. Analiza materiei, a Forţei care susţine materia, imponderabilul Existentului, este atât de uluitoare şi tainică. Cele mai subtile analize, descompuneri ale atomului au dus la rezultate inimaginabile... Este cutremurătoare această Forţă... Ai dreptate...

— Bineînţeles că am dreptate şi că tu vorbeşti în contradictoriu numai aşa, ca să încerci omul. Te îndoieşti permanent. Îndoiala e boala ta.

— Mă îndoiesc. Dar nu neg. Vreau certitudini certe.

— Toma necredinciosul.

— Mai mult ca Toma. Eu, în locul lui, m-aş fi îndoit de ce văd, ce pipăi. Aş fi bănuit că e un caz de hipnoză.

— Şi... la boala asta gravă a omului care caută şi nu crede, nu ţi-ar putea ajunge autenticitatea căutării tale.

— Nu. Ar fi într-un fel autohipnoză.

— Instinctul de nedezrădăcinat de a dori ceva perfect nu este un început de probă?

— Pentru mine un început chinuitor.

— Tu nu ai crede decât dacă ai vedea cu ochii tăi că Verona te înşală. Căci nu poţi dovedi că nu te înşală, fiindcă oricând te va putea înşela.

— În credinţă, de fapt, nu se poate dovedi că nu există perfecţiune absolută. Argumentele ateilor sunt slabe, totalmente slabe, insuficiente, neconcludente, naive. Ei nu cred, dar misterul Existenţei rămâne acelaşi.

— Ca şi pentru credincioşi.

— Credincioşii au în favoarea lor argumentul însetării lor, organică, foame şi însetare de perfecţiune, de înţelegere perfectă. O deschidere spre viaţă...

— Eşti ca un bolnav care ar vrea să mănânce ceva bun, dar fiind bolnav nu-i place nimic. Te-a cuprins o nostalgie de ceva nou... ceva nemaipomenit, fără să ai răbdare pentru nimic.

— Ana vorbeşti ca un om care suferă de aceeaşi boală!

— Poate că da, dar eu sunt mai răbdătoare. Ştiu că Eternitatea

există, dar am răbdarea clipelor… efemere.

— Sunt înfiorat de nerăbdare. E adevărat.

— Şi zi aşa, dragă Vlad, Verona te înşală mereu.

— Da.

— Şi e capabilă şi de crimă?

— Ştiu că-ţi baţi joc de mine acum, dar nu ţi-aş dori să fii în locul meu.

Ana se gândi o clipă. Spuse desluşit:

— Am fost patrusprezece ani cu Ion şi m-a minţit şi m-a înşelat peste poate. El singur mi-a declarat că: „Te-am minţit eroic", şi m-am despărţit de el. Suferinţa minciunii bănuită şi încă nedovedită o cunosc. A fost mare şi prea chinuitoare. Zicea tuturor că mă minte din milă.

Vlad recunoscu:

— Da, adevărat. Ai suferit şi tu.

— Am suferit, dar asta nu înseamnă că trebuie să te laşi dus de suferinţă. Eşti ridicol în zbaterea ta seacă. A început lumea să surâdă când aminteşti de gelozia ta devenită… proverbială. Să ştii, Vlad, că aşa cum te porţi cu Verona, este inevitabil să te înşele. E inevitabil. O forţezi, o trimiţi.

Vlad suspină. Ana continuă:

— Verona mi-a spus că unii prieteni, crezând că realmente este aşa cum o descrii tu, i-au făcut propuneri.

Vlad tresări:

— Cine, cine a fost măgarul?

— Asta-i bună! Cum îţi închipui că am să-ţi spun cine? Hai să zicem: toţi. Asta te-ar satisface, cred.

Vlad rânji, stătu câteva clipe pe gânduri. Ana crezu că este pătruns de ce îi spusese, dar deodată el o întrebă cu înfrigurare:

— Spune, Ana, spune drept, când te-ai despărţit de Ion, ai aflat cumva, ţi-a spus el că ar fi trăit cu Verona?

Ana rămase uluită:

— Cum era să aflu? Ce, eşti nebun? Verona cu Ion?

— Eu însă am aflat. Până acum nu am vrut să-ţi spun… în fine… dar acum, că te-ai despărţit de el… pot să-ţi spun…

— Verona cu Ion… Ion al meu… cu Verona?

Ana păru zdruncinată:

— Chiar aşa ceva nu mi-a trecut prin minte!

— El se culca cu toate femeile.

— Bine… dar… Verona era… este… prietena mea…

— Nu o cunoşti. E capabilă de nişte lucruri atât de incredibile.

Ana bâigui:

— Ceva precis. Ştii ceva precis… cu Ion?

— Păi, aici e toată drama, că ştie să se ascundă… să se prefacă… Ion mi-a spus… Ţie nu ţi-a spus? Zi, Ana, nu ţi-a spus?… Te rog, Ana, spune… drept… nu ţi-a spus?

— Nu, niciodată… chiar aşa ceva… cu Verona…

Ana părea atât de tulburată, încât Vlad se uită la ea cu stupoare:

— Ana… ce? încă te doare ce făcea Ion, acum, după despărţire?

— Nu… nu asta. Asta nu mă doare… dar, drept să-ţi spun, acum mă doare că Verona ar fi putut… că a putut… Nu înţelegi că în clipa asta pierd o prietenă? O pierd pe Verona… Atâta minciună… Încep să-ţi dau dreptate, că Verona e capabilă de orice…

Vlad se fâstâci. Se înroşi. Se frământă, spuse:

— Te-am minţit. Iartă-mă, Ion nu mi-a spus nimic. Credeam că ţi-a spus Ion ţie, că ştii tu ceva şi am vrut să aflu.

Ana îl privi cu groază.

— Sărmane! Eşti infernal! Trăieşti în infern.

— Mi-a dat de bănuit Otto.

— Otto! Şi l-ai crezut! Credeam că numai fiziceşte este un monstru… dar iată…

— Da, e mincinos… totuşi, câteodată, îl poţi crede şi pe el. Mi-a povestit odată că într-o zi, când Marina avea amigdalită, 40 grade, şi am telefonat după Verona la nişte prieteni să vină imediat, şi ea a venit cam târziu, că a fost mai întâi la garsoniera unui bărbat pe care l-a întâlnit în tramvai venind spre casă.

— Şi Otto de unde ştia povestea asta?

— …după câteva zile, când m-a văzut tulburat de întârzierea Veronei, mi-a spus că a aflat întâmplător de la un prieten care era prieten cu acel bărbat…

Ana întrebă rece:

— Şi Verona, săraca, ce a spus?

— A negat, ca întotdeauna. A zis că a fost mai întâi la farmacie… că ştia ce îi trebuie Marinei… E adevărat, a sosit cu medicamentele necesare…

— Şi tu o aşteptai cu ceasul în mână şi ai socotit că a avut timp şi de farmacie şi de garsonieră… bravo, vitează femeie!

— A întârziat ceva cam mult, şopti Vlad ponosit.

— Neîncrederea e sora sacrilegiului.

— Azi numai în lozinci mă ţii.

Vlad se opri în faţa Anei şi o privi cu mare atenţie, cu o uşoară uimire chiar:

— Cum… Ana… tu nu erai geloasă când Ion te înşela… proverbial de… cu toate femeile…

— Nu ştiam… Deci nu puteam fi geloasă. Sufeream numai de lipsa lui, permanentele lui dispariţii…

— Ion s-a luptat să nu afli. E bine să ştii. Grija lui era autentică, permanentă. E bine să ştii. Poate îţi este dovadă că realmente te iubea. În noaptea în care una din amantele nu s-a otrăvit şi a fost dusă în comă la spital, Ion s-a frământat mai mult din pricina ta decât de a ei. Ion aflase că nebuna, înainte de-a lua otravă îţi scrisese o scrisoare în care îţi destăinuia tot… Tot ce făcea Ion… şi cât suferea ea… Ion înspăimântat ne-a căutat pe Verona şi pe mine într-o sală de cinematograf în care aflase că eram. Ion şi omul cu lanterna ne-a căutat până ne-a găsit, asta spre furia publicului deranjat, şi ne-a rugat să-l ajutăm. Am plecat cu el. Era seara târziu. Era într-un hal fără de hal. Îi era mai mare grijă de tine decât de cea din spital, repet. Grija lui era să nu găseşti tu scrisoarea sinucigaşei. Am mers cu Ion, noaptea târziu, la tine, şi, cu ace de tricotat, am reuşit să scoatem din cutie scrisoarea ce ţi-o trimisese femeia disperată, înainte de a se otrăvi…

— Toate astea le-am aflat după ce m-am despărţit de Ion. Toată lumea se simţea parcă obligată să-mi povestească ce făcea Ion. O adevărată avalanşă de poveşti…

— Te minţea… din dragoste. Erai principala lui preocupare.

— Ştiu: mă minţea „eroic” după spusele lui.

— Lumea credea că te prefaci că nu ştii ce face Ion… că te prefaci din interes ca să nu-l pierzi. Dar Verona şi cu mine ştiam că nu te prefaci, că încrederea ta era autentică… Asistam la performanţele lui Ion şi la inconştienţa ta cu groază. Parcă erai pe trapez la 10 metri fără plasă dedesubt! Aşa trăiai! Ca un somnambul, ca o lunatecă.

— Când am aflat m-am despărţit… nu pentru că mă înşela dar pentru că minţea. Minciuna îi era inerentă… Se juca de-a minciuna… Nu se putea vindeca… Şi după ce am aflat tot ce făcea… încă încerca să explice… minţind…

Pe gânduri Vlad reflectă:

— Verona… probabil că şi ea minte „eroic”. Eu însă nu am să aflu niciodată adevărul… Nimeni nu are să-mi spună adevărul… Nici tu nu vrei să-mi spui adevărul… Am atâta nevoie de un om cinstit…

— Dacă ţi-aş spune că nu ştiu nu m-ai crede.

— Nu, nu, te-aş crede.

— Sunt înspăimântată. Trăieşti în infern. Vlad, tu eşti totuşi, într-un fel, frate cu mine. Ce, crezi că am uitat că tu cu Verona m-aţi ascuns la voi în casă când am fost urmărită, întâi de nemţi, cică aş fi fost evreică, apoi ca nemţoaică de către ruşi, până am dovedit că nu eram nici nemţoaică nici evreică. Te cunosc, îţi cunosc prietenia pe fapte concrete. Eşti poate, într-un sens, al erudiţiei, cel mai dotat din câţi cunosc şi, în acelaşi timp, atât de neserios în viaţă, încât îmi este teamă să nu devii clovnul propriilor tale calităţi.

Vlad se opri în faţa Anei şi-i făcu cu ochiul. Ana îl privi cu uimire.

— Exact… exact… chiar când suferi faci cu ochiul. Eu, cel puţin, sunt cutremurată de responsabilitatea ce-mi revine prin însuşi faptul de a mă fi născut acum şi de teama de a nu rata momentul – trecuţi printr-atâtea şi fără să putem şti ce ne mai aşteaptă, în timp ce tu…

— Te asigur că-mi dau seama de importanţa momentului şi tocmai de aci nerăbdarea mea. Gândeşte-te că, pus în condiţiile maxime ale posibilităţilor mele, aş dovedi că şi aci, în România, se nasc oameni…

— Ce? Te decretezi încă un român neluat în seamă la el în ţară… şi care ar putea fi celebru în străinătate?!

— N-am spus asta. Am spus condiţiile maxime ale posibilităţilor mele. Sunt o valoare neîntrebuinţată, aci, în ţară.

— Eu nu am nerăbdare decât în faţa imperfecţiunii mele. În jocul hazardului contează covârşitor calitatea omului. Ştiu, cred că dacă aş merita-o, viaţa s-ar schimba potrivit mie. Multe sunt posibile dacă se împlinesc condiţiile necesare.

— Vorbeşti ca la conferinţa lui Emanuel Reich. Crezi că s-ar putea să mă dematerializez şi să dispar şi să mă rematerializez într-altă parte? M-ar interesa!

— Probabil că s-ar putea, dar tu nu poţi.

— Nici tu.

— Să nu ne plângem. Numai noi doi suntem de vină că nu putem. Hai să fim serioşi…

Ana se ridică să plece. Vlad, cu un glas jenat, o întrebă:

— Ba nu, zău, Ana, spune, nu ştii nimic precis despre… Verona?

— Ştiu precis că tu eşti în stare să iei drept dovadă şi ce vezi în vis.

— Nu-i lipsită de miez aserţiunea ta. Deci, mai spuse Vlad dus pe gânduri, tu crezi că doctorul Reich a vindecat-o pe Marina.

— Da.

— Bine… bine…

Ana se pregăti să plece. Se răzgândi:

— Vlad!
— Da, ce e?
— Dă-mi te rog un leu…
— Asta tot pentru doctorul Reich, sau de tramvai, sau de pâine?
— Pentru doctorul Reich.
— Glumeşti?!
— Nu.
— Pentru ce îi trebuie?
— Nu ştiu.
— Lucrezi cu el?
— Aş dori.
— Nu vrea?
— Încă nu ştiu.
— I-ai cerut?
— Da.
— Vă cunoaşteţi demult?
— De câteva zile.
— L-ai văzut des?
— În fiecare zi de vreo două ori.
— Te-a apucat nebunia?
— Da.
— Şi, ai încredere în el?
— Încă nu.
— Atunci?
— Nimic. Merg mai departe.
— Nu-ţi este teamă?
— Ba da. Puţin.
— Teamă de ce?
— Nu ştiu. Încă nu ştiu. Dă-mi un leu.
Vlad a scos un vraf de bani mărunţi.
— Numai un leu? Poate vrei mai mult?
— Nu. Un leu.
— Ciudat… ciudat.
Vlad se plimbă de colo-colo, dus pe gânduri. Zise:
— Ana eu cred că pentru tine a venit momentul să intri în asceză… Eşti singură… ai împlinit patruzeci de ani… ai suferit destul…
Ana începu să râdă în hohote. Vlad o privi cu autentică mirare.
— Pentru ce râzi?
— Pentru stilul propunerii! Da ce ăsta este un lucru care se propune, aşa, cum m-ai sfătui să iau o aspirină… este… ca şi când

mi-ai spune: „eu cred că este momentul să te îndrăgosteşti de domnul... cutare!”

Ana continuă să râdă.

— Nu mai râde.

— Nu pot.

— Fără glumă, nu îţi dai seama că eşti la un punct al vieţii tale în care ai putea alege asceza?

— Ba îmi dau seama, dar încă îmi este teamă de umanul, banalul, cotidianul din mine. Aştept momentul când mi se va impune, natural, echilibrat, sănătos. Nu impus, sau din orgoliu, din lipsă de smerenie, sau propus de tine.

— Te-ai gândit deci şi tu la asta?

— Da. Toată lumea se gândeşte la un moment dat al vieţii... la asceză, călugărie... de obicei, din teama bătrâneţii, a morţii... nu din putere vitală, care vrea un efort, un elan în plus spre depăşire...

— Crezi că Emanuel Reich e ascet?

— E însurat.

— Căsătoria, după ani de fidelitate absolută, devine prima fază a călugăriei... bineînţeles dacă nu eşti ca mine, înnebunit de gelozie... suspiciuni.

Vlad merse în faţa unui calendar. Răsfoi filele. Le numără. La foaia care s-a oprit era un semn roşu. A şoptit:

— Din optsprezece zile, au mai rămas patrusprezece. Interesant... interesant! A început să mă intereseze şi pe mine!

— Vlad, înainte de a pleca aş vrea s-o văd pe Marina.

— E Didona cu ea.

— Perfect. O să-i cer şi ei un leu.

Vlad râse. Îi făcu cu ochiul.

Când Marina o văzu pe Ana, se bucură. Privirea fetiţei era limpede. Nu mai gemea. Ana o îmbrăţişă. Vlad îi spuse Didonei, cu o exagerată seriozitate.

— Didona, fii te rog drăguţă şi dă-i un leu Anei.

Vlad, binedispus, surâdea de încurcătura Anei, de mirarea Didonei.

— Cum... un leu?

— Nu are de tramvai, cel puţin aşa pretinde... iar eu nu am schimbat, mărunt.

Marina exclamă:

— Vreau şi eu să-i dau un leu de tramvai.

— Bună idee, spuse Ana, şi luă cu bucurie leul dat de fetiţă din

puşculiţa ei.

— Pot să-ţi dau mai mult. E plină. Tata mi-a dat de câte ori luam o doctorie.

Didona, după ce insistă să-i dea şi ea mai mult, îi dădu Anei un leu.

Ana luă banii şi îi puse cu grijă alături de ceilalţi adunaţi.

— L-ai mai văzut pe doctorul Emanuel Reich? întrebă Didona.

Ana ezită să răspundă. Se temu de invidia Didonei. Dar Vlad decretă cu emfază:

— Îl vede în fiecare zi de două-trei ori.

Didona, însă, spre uşurarea Anei, crezu că Vlad glumeşte şi râse amuzată.

— Spune drept, Ana, l-ai mai văzut?

— Da…

— Ce om! Am să-i telefonez. El a vindecat-o pe Marina. Am spus eu că e extraordinar!

Vlad zise:

— Până una-alta, dragă Didona, te rog să ne faci nişte cafele. Da? Bei, Ana? Ne ghiceşte Didona totul… şi ne va spune şi cine a vindecat-o pe Marina..

— Nu. Mă grăbesc. Eu plec.

Ana îşi luă rămas bun şi plecă.

După plecarea Anei, Vlad se întoarse către Didona, care tocmai se pregătea să meargă să fiarbă cafeaua, o opri şi-i spuse:

— Ascultă, Didona, n-am vrut să-i spun Veronei, ştii… mi-ar fi pus tot felul de întrebări plicticoase… în fine, uite ce este: eu, de mai multă vreme, trebuia să merg la Brăila pentru câteva zile, dar înţelegi, din pricina fetiţei n-am plecat. Cum să mă fi îndurat… Am amânat… la limită. Acum plec. Am chiar peste o oră un tren. Tu să stai aici până vine Verona. Mănânci aici, dormi aici, faci ce vrei, dar stai. Când o veni Verona îi spui că nu ştii unde sunt, dar că mă întorc peste câteva zile… trei zile. Da?

— Bine… bine… dar o să se supere.

— N-are decât!

— …De ce nu i-ai spus că pleci?

— Să se înveţe minte! Ce, ea mi-a spus acum unde s-a dus?

— La biserică!

— Îţi baţi joc de mine?

— De fapt nici eu nu am crezut-o când a spus că merge la

biserică… în loc să stea aici, cu copilul!…

Vlad o privi fix:

— Învârte şi tu cuţitul în… gelozie. Fă-mi acest mic serviciu… prietenesc… Hai, termină! că e degeaba! Hai, hai, repede o cafea şi apoi îmi ajuţi să-mi fac valiza şi nu te mai amesteca între Verona şi mine! Adu cafeaua să-mi ghiceşti… dacă rabinul vostru a vorbit serios că mă îmbogăţesc… dacă el a vindecat-o pe Marina cu moşmoanele lui… dacă Verona este acum la el sau la vreun amant… în fine tot… dar nu comenta!

Capitolul IX

Ana plecă de la Vlad grăbită. Vindecarea Marinei o umpluse de exaltare, dorea să împlinească exact ce făgăduise doctorului, cu toate că nu înţelegea câtuşi de puţin ce însemna ceea ce executa. Se gândea cu îngrijorare la banii pe care încă trebuia să-i completeze pentru a-i duce lui Emanuel Reich. Nu mai ştia cui cere… Emanuel îi spusese: „Cât de repede”.

Deschise poşeta şi numără din nou banii. Avea cu totul şapte lei, deci îi mai trebuiau patru.

De departe îl zări pe Simon Şora. Părul lui blond strălucea în soare. Fiinţa lui toată era ivorie. Era fără cravată, gulerul cămăşii răsfrânt. Pantofii îi erau albi. O eleganţa făcută mai ales din transparenţă, puritate. Umbla adâncit în gânduri, fără însă a părea copleşit.

Ana se hotărî să-l cheme. Îi va cere şi lui un leu. Când îl strigă, Simon, se desprinse încet din liniştea în care era adâncit. Lumina din privirile lui crescu.

— Ana… dumneata eşti! Ah, bună seara. Ai fost la Vlad Axente?

— Da.

— Doamne, ce face Marina? Te întreb cu mare îngrijorare… Săraca femeie, Verona… ce chin…

Ana îi spuse privindu-l drept în ochi:

— Marina s-a vindecat. Brusc, îi e mult mai bine.

Simon tresări. Se înroşi uşor, ca o boare.

— Când? Cum? E adevărat?

— Da, e adevărat.

Simon tăcu îndelung, apoi întrebă cu patetica linişte a vocii lui:

— Îi era foarte, foarte rău, mortal de rău. Nu?

— Dar iată că merge spre vindecare.

Simon stătea în plin soare. Ana avu timp să-l vadă ca niciodată de bine. Simon, părea singur, izolat de orice contingenţă cotidiană. Ridică privirea şi întrebă:

— Crezi că Emanuel Reich a ajutat?

— Cred că da, dar fără voia Domnului nu se face nimic. Tot cu voia Domnului tu ai adus un nou doctor… Poate că el…

— A, da! dar doctorul adus de mine era mai mult decât pesimist.

Urmă o pauză.

— Şi îţi place omul? întrebă Simon.

— Care om? Emanuel Reich?

— Da.

— Şi da şi nu şi ambele cu putere.

— Pentru ce da şi pentru ce nu?

— Încă nu ştiu. Poate pentru că la puterea lui l-aş dori mai puţin uman…

— Mai puţin uman? Poate fi cineva învinuit că e prea uman? Cine e prea uman?

— Vreau să spun mai puţin pământean.

— Mai puţin milos?

— Nu, nu asta. Nu despre milă este vorba…

Ana îşi aminti gestul în înserare, în prima lor întâlnire, şi continuă:

— Mai puţin pasional. Arde. E foc. Ar trebui ca puterea lui să-i confere o detaşare completă. Dar dumitale, Simon, îţi place?

— Încă nu ştiu.

Apoi Simon adăugă, gânditor:

— Numai să nu ne facem o părere justă prea târziu…

— Ce înseamnă prea târziu?

— …am vorbit aşa, fără să gândesc. Oarecum am senzaţia fascinantă şi penibilă pe care o ai la circ cu dresorii în cuşca fiarelor fără botniţă. Da, e fascinant… Aş vrea să-l mai văd.

— Du-te la el. Te va primi cu plăcere.

— Crezi?

— Sigur.

— Eu… eu am să mai aştept puţin.

— Până o să aibă prietenul nostru Vlad o părere exactă? sfidă Ana.

Simon Şora se înroşi. Ana îi spuse:

— Iartă-mă, te rog, dar cred că ar trebui, cu toată admiraţia binemeritată pe care o ai pentru Vlad, admiraţie pe care eu însumi o

împărtăşesc, să-ţi păstrezi şi faţă de Vlad simţul critic, nu numai faţă de Emanuel Reich.

— Mi s-a mai spus. Chiar Emanuel Reich mi-a atras atenţia.

— Încă o dată, te rog iartă-mă, dar cred că mi-am putut, că îmi pot permite să te rog să nu-l răsfeţi atât pe Vlad. Am impresia că este mai necontrolat ca niciodată.

— Bine, bine… Merg acum până la ei. Vreau să o văd pe Marina.

S-au despărţit. Ana se depărtă, dar nu făcu decât câţiva paşi şi-şi aminti că uitase să-i ceară un leu. Înainte de a avea timp să se întoarcă, se auzi chemată din urmă de Simon Şora. Ana se opri. Simon se apropie în grabă de ea. Părea tulburat, zise:

— Te rog… voiam să te întreb mai de mult, dar n-am îndrăznit… Soţia lui… a lui Vlad, Verona… crezi că este chiar atât de… de inumană pe cât spune Vlad?

Ana se revoltă:

— Cum poţi crede una ca asta! Dacă ar fi adevărat, Vlad nu ar fi stat cu ea. O critică, dar aşteaptă să-l contrazici. Şi el doreşte puritate, puritate absolută, măcar la alţii, dacă nu o poate el realiza. Îl tulbură propriile lui defecte; iar ea este o romantică. Vlad, incontestabil are mai multe calităţi posibilităţi creatoare decât Verona, dar ea este de calitate mai bună ca el. Este o diferenţă între a avea calităţi şi a fi de calitate bună.

— Atunci?

— Ea este o romantică, o sclavă înnăscută, o veşnică adolescentă, o fantezistă fără putere. Este de fapt o victimă…

— Victima cui?

— Victima propriei slăbiciuni… Se lasă dusă.

— Totuşi, este deşteaptă…

— Foarte, dar numai la replică, în contradictoriu dar nu în creativitate. Ea nu ştie ce e lupta constructivă, nu are „plan”. Ea îndură cu eroism. Eroism pasiv.

Tăcură amândoi, apoi Simon întrebă cu o nuanţă de timiditate:

— Nu te întorci cu mine la Marina?

— Nu. Sunt grăbită. Uite… Simon, te rog fii bun şi dă-mi un leu.

— Nu ai mărunt de tramvai?

Ana se fâstâci. Nu-i plăcea să-l mintă pe Simon nici măcar cu „trucul” tramvaiului. El o privi cu uimire.

— Poate vrei mai mult?

— Nu, că ţi-aş cere pe faţă. Un leu. Atât.

— Bine.

Se scotoci prin buzunare. Scoase un leu. Îl dădu Anei. Şi Ana îl auzi şoptind, în timp ce ea punea leul în poşetă:

— E ceva… o lucrare cu Emanuel Reich?

— Ei da, asta e. Exact.

— Te rog să fii atentă… poate că nu-i bine…

— Marina s-a vindecat.

— Slavă Domnului!… deci îl vezi pe Emanuel Reich?

— Da.

— Şi eu am fost la el.

— Dumneata, Simon? Adineauri ai spus că ai vrea să-l vezi.

— N-am vrut să ştii, dar de ce să mint? Mă interesează omul…

— De ce nu mi-ai spus de la început?

— Nu ştiam că mergi şi dumneata!

— Iar eu te învinuiam că eşti supus lui Vlad! Te pomeneşti… că şi Vlad merge în ascuns.

— Nu, el nu s-a dus încă, din mândrie.

— Fiecare îşi are metodele lui de libertate, sau sclavie, mândrii individuale…

— Dar, te rog, fii atentă. Bagă de seamă!

— Bine. Bine, îţi mulţumesc.

— Şi eu îţi mulţumesc… mult.

— Pentru ce?

— O, simplu. Pentru că mi-ai făcut o bucurie spunându-mi ce mi-ai spus despre Verona Axente. Mi-e mai uşor acum.

Ana îi surâse înduioşată. Îi plăcea calda, profunda linişte a acestui om. Ar fi spus: „pasionata linişte" a acestui om.

Se despărţiră. Ana plecă. Umblă în grabă câtva timp. Se temea să nu fie în întârziere. Nu mai putea merge pe la cunoscuţi să ceară câte un leu şi nici nu cunoştea oameni cărora să le ceară un leu. Mai mulţi bani, da, dar un leu! Şi trebuia să ajungă la timp la Emanuel. Începuse să se întunece. Strada o înfricoşa. Străzi sărac luminate, ca după război. Pustii. Tramvaie rare. Oameni speriaţi de un viitor incert. Tineret sălbăticit de război, de pericol, făcând planuri imprecise dar exagerate, de recuperare.

Brusc, Ana se hotărî. Se opri în faţa unui bărbat. Nu era tânăr, nu era sărac, nu era frumos, dar nici bătrân şi nici urât.

— Fii, te rog, bun şi dă-mi un leu.

Omul o privi lung. Surâse:

— Nu vrei mai mult? Dacă vrei, ţie îţi dau mult mai mult. Nu vrei să vii?

— Nu, mulţumesc. Un leu… Nu am de tramvai şi am obosit.

Omul, când îi dădu leul, o apucă de mână:

— Nu vrei? Mult mai mult… îţi dau.

— Nu.

Ana trase mâna şi, speriată, se grăbi să plece. Se depărtă repede. Se opri în faţa unei femei sărac îmbrăcată, simplă.

— Fii bună şi dă-mi, te rog, un leu.

Femeia o privi lung de sus şi până jos şi plecă fără să-i răspundă. Ana se simţi mai tulburată de refuzul femeii decât adineaori, de propunerea bărbatului. Nu înţelegea de ce femeia o privise cu atâta dispreţ. Se auzi strigată din urmă:

— Duduie… hei, duduie!

Ana se opri.

— Şi la ce îţi trebuie un leu? Cerşeşti? Văd ca eşti bine îmbrăcată?!

— Doamnă… este pentru un bolnav. Maslu.

Femeia se închină repede.

— De ce nu spuseşi aşa, frate! Să-ţi dau mai mult?

— Nu, mulţumesc. Atât. Un leu ajunge.

— Poftim şi Maica Domnului să vă ajute şi te rog să mă ierţi…

— Bogdaproste… şopti Ana şi gândi că nu minte. Era pentru un bolnav. Marina era bolnavă… şi indiferent în ce biserică şi ce slujbă se împlinea… inima omului se poate ruga şi în pădure şi în adâncul tăcerii ei.

Ana plecă mai departe. Apoi opri alt bărbat, mai în vârstă:

— Dă-mi, te rog, un leu.

Omul a dus grăbit mâna la buzunar şi îi dădu un leu. Când Ana luă leul, bărbatul o privi. Avu o privire de uimire. Îi spuse cu dezgust:

— Ia te uită! Să-ţi fie ruşine. Auzi vorbă! să-i dau un leu! Ai mutră să ceri un leu! Să-ţi fie ruşine. Intri aşa în vorbă cu bărbaţii.

Omul plecă repede, fără să o mai privească. Ana, rămasă încremenită cu leul în mână, se gândi să alerge după el să-i dea leul înapoi, dar şi asta ar fi fost o acostare. Dar Anei nu-i era ruşine. Îi era absolut indiferent. Era bucuroasă că, în fine, avea suma necesară şi că nu mai trebuia să ceară nimănui. Simţea că atinsese din misterul cerşitului pe stradă. Era foarte obosită, străină de ea însăşi şi cu un vag gust de boală în trup. Singurătatea în care trăia se făcu simţită, iar, ca o rană pe trup.

Cu toată sărăcia, fiind prea obosită, se hotărî să ia un taxi. Mai mult căzu decât se aşeză în taxi. În mintea ei se făceau când goluri,

când se precipitau amintirile a tot ce trăise... spaima anilor din urmă... apoi i se făcu dor de Filip, dor de fericire. În clipa aceea întâlnirea ei cu Filip căpătă o valoare imensă. Şi Ana îşi surâse cu indulgenţă: „Parcă aş fi Didona, tot printre oameni extraordinari mă învârtesc!" Îi era dor de Filip... Când Filip se va întoarce la toamnă de la ţară, poate... că va avea puterea să se despartă de el... Apariţia lui Filip nu putea fi decât posibilitatea de a uita trecutul. Faptele petrecute odată deveniseră vis... Vlad îi vorbise de asceză... Asceză... Filip să plece... odată va pleca... odată vor muri cu toţii... atâţia morţi... Te naşti oare numai ca să mori!? E inevitabil...

Ana tresări Aţipise? În tot cazul, căzuse într-un gol care o zdruncină... o cădere într-un spaţiu necunoscut şi totodată într-o valorificare neaşteptată a tot ce a fost. Încă o depăşire interioară a unor fapte petrecute, şi totodată o putere proaspătă pentru întâmplările viitoare...

Ajunsese la Emanuel Reich. A plătit taxiul. Ce risipă de bani! Asta însemna, pentru a recupera aceşti bani, câteva zile de mâncare insuficientă! În fine... preferabil, decât să se fi îmbolnăvit sau să fi ajuns prea târziu...

Ana urcă scările în goană. I-a deschis tot doctorul. O izbi expresia feţei lui. Din nou altă faţă. Faţa unui preot care oficiază. Poate semi-transă. Pleoapele îi erau plecate, abia deschise. Nu i se vedeau ochii. Faţa, aşa, fără ochi, părea mască.

Ana şopti din prag, neîndrăznind să intre:

— Am adus banii, şi apoi tăcu nemişcată.

— Vino la mine. Mi-l vei da acolo. Şi să stai o clipă. Eşti palidă.

Emanuel Reich intră el întâi. Ana îl urmă. Emanuel Reich purta un halat lung de mătase, curat, dar ros de vechime. Odaia era luminată numai de lumânări aprinse pretutindeni în sfeşnic. Ana îi dădu banii. Emanuel Reich îi numără. Numără unsprezece. Erau.

— Domnul să te aibă în paza Sa, Ana.

— Şi pe dumneata, Emanuel. Se pare că Maria a scăpat. Merge spre bine.

El nu avu nicio tresărire.

— Ştiu. Doamna Verona Axente a venit la mine şi mi-a spus. Domnul fie lăudat. Ana, du-te acasă. Eşti palidă. Şi iartă-mă că nu-ţi pot da bani de taxi. Nu am nici eu. Mâine nu ştiu ce vom mânca.

În grabă, Ana se gândi să împartă cu el puţinul ce-l avea, dar un simţământ ciudat o opri.

Emanuel Reich o conduse până la uşa intrării. Înainte de a o

deschide, i-a spus Anei ca în ajun:

— Să nu mă laşi singur. Tu să nu mă laşi... Sunt un om singur, Ana. Ameţitor de singur!

Şi, pentru prima oară, când vru să plece, înainte ca Ana să fi avut timpul să-l oprească, Emanuel Reich îi sărută mâna.

Când ajunse în stradă, Ana îşi dădu seama că plângea în hohote.

Acasă, Ana găsi o scrisoare de la Filip. A urcat cu scrisoarea în grabă sus la ea. Da, îi era dor de Filip, dor de Filip care nu putea fi al ei, dor de Filip, de care probabil că se va despărţi: „Când va veni, la toamnă, ne vom despărţi, dacă nu într-o zi tot va pleca..."

Puterea de a iubi e tot atât de rară ca un mare talent. Pentru a iubi perfect, trebuie geniu, dar în inima ajunsă la limita extremă a unei iubiri umane, spontan o depăşeşte şi capătă puterea iubirii abstracte, perfecte, totale, anonime.

O! de ar putea Filip să o iubească până la sfârşitul zilelor ei! Ea, mai în vârstă, va muri înaintea lui... Ana se cutremură. Se auzi şoptind: „Pentru nimic în lume nu voi cere aşa ceva. Ar fi magie. Pentru nimic în lume. El, Filip, trebuie să fie liber, în gândurile mele de pe acum liber, oricât aş suferi la despărţire. De pe acum îi dau libertatea destinului lui! Nu sunt proprietăreasa nimănui. Oare doresc o eternitate mediocră în care până la urmă m-aş putea sinucide din pricina acestei eternităţi, gândită de mintea mea umană, deci imperfectă? O eternitate probabil, străină de realitatea ei adevărată."

Ana citi scrisoarea lui Filip.

Da, Filip va veni la toamnă, Filip era hotărât să rămână cu Ana; iar Ana încă nehotărâtă în acceptarea acestui om trimis de destin.

După ce termină de citit scrisoarea, Ana o puse lângă ea pe marginea patului. Era singură în toată casa. Goală toată casa. Goală de mobile, de oameni. Mobilele arseseră, oamenii muriseră, alţii plecaseră pentru totdeauna în alte ţări, alte continente. Şi asta era un fel de moarte. Rămăsese singură, iar Emanuel Reich, care avea soţie, copii, îi spusese ei: „Ana, sunt singur. Sunt un om singur. Tu să nu mă laşi, să nu mă părăseşti..." Oare ea va putea striga către Filip, când viaţa îl va duce departe: „Filip, să nu mă laşi!" Nu, nu va putea. Îi va da voie să plece, îl va ajuta să plece. Îşi va ascunde durerea. Să te simţi proprietarul unui om! Un om în stăpânirea altui om! Ce oroare!

Oare singurătatea celui care a depăşit nivelul obişnuit al umanului

cuprinde spaimă? Asta era oare spaima lui Emanuel şi oare asta era singurătatea dureroasă care o pândea pe ea, Ana?! Dar oare, prin această auto-depăşire voită spre mai înalt, mai nobil, nu începe să se ivească în om o nouă putere, un nou echilibru dătător de viaţă, de bucurie? O bucurie ivită fără motiv, de la sine, din adâncul fiinţei?

Ţelul Anei ar fi fost puterea de a sta singură, fără spaimă, cu bucurie, prietenă cu lumea întreagă, fără să depindă de un singur om; însă acest nivel nu îl poţi atinge decât tu prin tine însuţi, printr-o maturizare interioară. O depăşire de nivel a omenescului obişnuit.

Ana se despărţise de Ion după patrusprezece ani de convieţuire. Acum ajunsese la vârsta de patruzeci de ani, ce mai putea face ea din viaţa ei ca să nu moară de uscăciune sufletească, în disperarea singurătăţii, a inutilităţii? să nu moară cu „talanţii îngropaţi”?

Amintirea extazului odată trăit rămăsese chezăşia realităţii lui. Cu fiecare zi ce trecea, nostalgia acelui extaz era şi mai vie şi mai ales mai bineînţeleasă. Avea certitudinea, prin proprie experienţă, că omului îi este dată o posibilitate conştientă de a exista într-o superioară modalitate în afara celei viscerale, mentale, sentimentale, nervoase.

Vidul vieţii ei de acum nu fusese oare necesar ca să facă loc acestei mai înalte înţelegeri, participări la viaţă?

În Eternitate, totul este dat. Rămâne necesară, însă, puterea eroică de a aduce la suprafaţă latenţa cea mai înaltă a fiinţei tale. Acel „cunoaşte-te pe tine însuţi” a lui Socrate, cert că nu se referea la o cunoaştere a unei psihologii mai amănunţite, ci la descoperirea unor posibilităţi umane superioare esenţiale.

„Iată-mă şi Socrate”, gândi Ana. Dar de ce nu? Şi Socrate era om, deci un exemplu uman posibil. De ce să nu se mai găsească oameni care vor căuta să-l imite? Sau măcar să înţeleagă ce a vrut să spună prin acel „cunoaşte-te pe tine însuţi”?

Ştiu că e realitatea unui ţel posibil. Oh! de aş putea căpăta mai multă răbdare în a-mi îndura slăbiciunile, întârzierile!

Deodată, în liniştea serii, Ana auzi soneria intrării. Tresări. Nu aştepta pe nimeni. Era absolut singură în casă. Cine putea fi la ora aceea din noapte? Filip abia scrisese că nu poate veni decât spre toamnă…

Ana merse la uşă, tiptil şi se uită pe ochiul magic, fără să aprindă vreo lumină. Îl văzu pe „Mişubou”, unul dintre amanţii ei, unul dintre cei cu care căuta să uite pe cel important, întâi pe Ion cu Filip şi acum pe Filip… cu oricine…

Ana descuie uşa.
— Sărut mâna, Ana, pot intra?
— Intră.
Mişubou intră şi o îmbrăţişă.
— Mi-a fost dor de tine… şi am venit.
— Unde ai fost?
— Craiova.
— Cu cine te-ai culcat acolo?
Mişubou o privi, speriat.
— Cu… nişte femei…
— Vai! m-ai înşelat!!!
— Oh, tu eşti altceva!
Ana râse în hohote seci.
— Cum sunt eu?
— Tu eşti… tu eşti… eşti… în fine…
Ana râse mai tare. Mişubou făcea vizibile eforturi ca să găsească ceva inteligent de spus. Era frumos, înalt, sănătos şi foarte binedispus.
„În fine, gândi Ana, iată unul pe care Didona nu l-ar găsi «extraordinar»!" Şi Ana se înduioşă.
— Nu te căzni, Mişule. E bine şi-aşa. Înţeleg…
Şi, în gând, cu aceeaşi duioşie, Ana îşi spuse sieşi: „Mişubou".
Mişubou spuse surâzând:
— Am adus şi nişte prăjituri…
— …Nişte femei… nişte prăjituri… Dar nişte vin nu ai adus?
— Ba da. Şi nişte fructe şi altele…
— Perfect. Nişte… de toate…
Târziu, în noapte, Ana nu putea dormi. Lângă ea, bărbatul însă adormise. Încă o ţinea în braţe. Mişubou dormea fără apărare. Un animal frumos, sănătos şi simplu până la ridicol. Dormea ca un copil. Era candid.
Era vară. Geamul odăii era larg deschis. Etajul III. Aerul în noapte era proaspăt. Prin geamul deschis, pe cer, Ana vedea stelele pălind. Se legănau acolo sus, palpitau ca nenumărate inimi de foc.
Ana se uită la bărbatul de lângă ea. Omul acesta nu o iubea şi nici ea nu-l iubea. Fusese plecat departe, cu alte femei, şi venise la Ana pentru că şi Ana îi plăcea. Şi el îi plăcea Anei. Mâine va pleca şi zile şi săptămâni Ana nu se va mai gândi la el; iar dacă nu va mai veni niciodată, poate că Ana nici nu va observa că n-a mai venit. Târziu, cândva, îşi va aminti de el şi va surâde. Şi între timp Filip, de care se

va despărţi şi la care se va gândi mereu, de care îi va fi dor… mereu dor. Sfâşietor dor…

Acum sta în braţele acestui străin. Când Ana se mişca, el o căuta în somn. Desigur, nu ştia că este Ana lângă el. „Nişte femei.” O femeie. Atât.

Pe cer, stelele, din ce în ce mai palide, se stingeau, în aerul transparent al dimineţii. Se lumina încet de zi. Şi Anei îi era dor, dor de Filip. Rămase nemişcată. Bărbatul care o ţinea în braţe n-a ştiut că femeii care îi sta în braţe îi este dor de alt bărbat. De altfel, i-ar fi fost şi indiferent. I-ar fi propus să mănânce, să bea sau să facă dragoste. Când Ana se mişca, Mişubou o căuta şi o strângea lângă el mai tare, gata şi aşa, în somn, să facă iar dragoste. Un animal frumos. Atât. Animal.

Capitolul X

În după-masa aceea, Verona, într-adevăr, alergase la Emanuel Reich.

Iată cum se petrecuseră lucrurile: cu câteva ceasuri înainte, peste măsură de obosită, stătuse aşezată pe un fotoliu lângă Marina cu spaima în suflet, sfâşiată de durere, de starea Marinei, speriată şi la gândul că, desigur, Vlad va observa lipsa casetei. Apoi Verona mersese la ea în odaie şi se întinsese pe canapea să se odihnească. Era istovită. Îi era şi foarte cald în acea zi de august fierbinte. Îşi scoase halatul şi se întinse pe divan aşa dezvelită, să se liniştească măcar câteva clipe, dar de îndată adormise fără voia ei un somn adânc.

O deşteptară ciocănituri repetate, din ce în ce mai tari în uşă. Tresări înspăimântată. Dormise somn profund, fără vise, iar acum, la deşteptare, primul gând plin de spaimă a fost pentru Marina. Cum putuse adormi, cum o putuse uita pe Marina? „Maria… Maria… Maria…” îşi spuse în inimă o implorare către Maica Domnului. În faţa ei răsăriseră strălucitori ochii lui Emanuel Reich. O priveau cu putere. Verona se trezi complet şi merse repede la uşă şi descuie. Era Didona. Grasă, cu faţa mare, palidă, cu ochii mici, oblici, privea uimită la Verona, la trupul ei aproape gol. Gândi: „E ca un trandafir înflorit! dar ce tâmpită pare când se holbează aşa la mine!” Spuse:

— Ce te uiţi aşa la mine?! Eu sunt, dragă, eu, Didona. Nu mă mai cunoşti? Sau visezi încă.

— Marina… Marina…

— Tocmai că te cheamă.

— Doamne… îi e mai rău…?!

Înfiorată, Verona îşi simţea inima bătând în nestăpânită spaimă.

— Nu, dimpotrivă. Ce ciudat! Realmente ciudat! S-a ridicat, s-a aşezat şi întreabă unde eşti. Îl vrea şi pe tat-su. Ce să spun, dragă, o adevărată minune.

Veronei începu să-i tremure mâinile. Căuta să se îmbrace, dar nu nimerea mânecile. Murmura încă: „Maria… Maria… Doamne, Maria". Încă îi stăteau în faţă ochii lui Emanuel Reich. Spaima îi era mai mare ca recunoştinţa, o cutremurare sacră, plină de spaimă.

Când intră la Marina, îl găsi pe Vlad acolo. Stătea în picioare lângă pat. Părul îi era uşor răvăşit, dar profilul impecabil. Marina, rezemată în perne, strălucea, surâdea. Părea mai copil decât vârsta ei adevărată. Verona se aşează pe pat, lângă ea. Vlad se aşează şi el în cealaltă parte a Marinei. Didona, rămasă în picioare, îi privea pe toţi trei.

— Spune-mi, tată, ce-mi cumperi?

— Îţi cumpără tata tot ce vrei.

— Şi mama?

— Şi ea, tot ce vrei.

— Vreau şi o bicicletă.

— Şi un cal şi un automobil şi o barcă şi un vapor.

Marina râse. Verona, cu ochii în lacrimi, şopti râzând şi ea:

— Prea multe deodată, n-o să avem unde le pune.

— Iar începi?!

Verona înălţă din umeri şi se ridică în picioare. Îndreptă pernele pe care stătea fetiţa. O mângâie. Vlad îi căuta pulsul, îi dezveli fruntea, urechile. Şopti:

— Şi un inel cu briliant îi cumpără tăticu.

— Şi unul cu smarald.

— În fiecare deget un inel.

— Da nu de sticlă!

— De sticlă adevărată.

— Şi un iaht…

— Da. Şi plecăm amândoi în lumea largă. Tata o să fie foarte bogat…

Vlad se întoarse către Verona şi Didona.

— Acum, că omul vostru a vindecat-o pe Marina, am dreptul să cred că se va ţine de cuvânt şi cu mine. Aştept orice minune. Dar ce

faci? o întrebă pe Verona, care, în faţa oglinzii, se pieptăna în grabă, cu violenţă; ea, care de obicei avea mişcări atât de molcome.

— Mă reped… până la biserică.

— Minţi.

Verona înălţă din umeri şi-şi aşeză părul mai departe.

— Te duci la el.

Verona nu răspunse.

— Vezi să nu-ţi ceară un inel.

— Le voi da pe cele făgăduite de tine Marinei.

— Tată, să nu o laşi să-mi ia inelele.

Vlad râse mulţumit. Mângâie copilul.

— Fără teamă. Noi suntem aliaţi.

Didona spuse:

— O să obosiţi copilul cu nebuniile voastre. Ce educaţie!

Verona, obsedată de gândurile ei, se pieptăna în faţa oglinzii, fără însă să se uite la chipul ei. Când se întoarse cu faţa spre odaie, era iar într-una din clipele ei de patetică frumuseţe. Ochii ei aveau o lumină exaltată.

— Ce frumoasă este mama. Vreau să fiu şi eu ca ea.

— O să fii şi mai frumoasă, şi tata o să te iubească numai pe tine.

— Taci, taci… şopti Verona.

Se aplecă, cuprinse fetiţa, o sărută, o mângâie, apoi îi spuse lui Vlad un bună ziua scurt, hotărât, dar şi plin de timiditate.

Didona se luă după Verona. Rămase cu ea, se aşeză, pe un scaun şi o privi cum se îmbracă. O gelozie dureroasa îi crispa inima.. Nu se sătura privindu-i trupul şi abia îndura chinul invidiei. Gândi iar: „ca un trandafir”. Când Verona a fost gata, Didona o conduse până jos la ieşire. Verona o întrebă:

— Te mai găsesc când mă întorc? Te rog, Didona, stai cu Marina. Mă întorc imediat, mănânci diseară cu noi.

— Sigur. Du-te liniştită. Oi fi având şi tu nevoie de un pic de destindere… de distracţie… că înnebuneşti aici… Vlad e din ce în ce mai imposibil. Eu cred că nu e zdravăn… Nu vezi ce face cu Marina?!

— Lasă… lasă… De bucurie că o vede sănătoasă.

— Totuşi, draga mea! prea de tot! Da’ cu tine cum se poartă?

Verona plecă în grabă. Didona, rămasă singură, urcă încet scările şi merse la Marina. Vlad era încă acolo. Se plimba nervos prin odaie. Când o văzu pe Didona, se apropie de ea şi îi şopti aşa, ca să nu audă Marina:

— E în stare să meargă direct la amant.

— Ba bine că nu! exclamă Didona, cu un zâmbet mieros şi excedat. E capabilă de orice.

— Buna dumitale prietenă.

— Nu-mi este prietenă. Eu cu dumneata sunt prietenă. Pentru dumneata fac ce fac şi rabd ce rabd.

Vlad o privi o clipă, apoi îi făcu cu ochiul. Didona se fâstâci. Nu înţelegea bine ce însemna gestul. Totuşi, se hotărî să pară că se amuză.

— Nu vrei o cafea, Vlad? întrebă ca să iasă din încurcătură.

— Hai, fă, şi-mi ghiceşti?

— Da.

— Vreau şi eu o cafea, să-mi ghicească şi mie.

— Îţi ghiceşte tăticu fără cafea, o să-ţi cumpere tot ce vrei. O să plecăm amândoi în străinătate…

— Cum, fără mama?

— Fără. Ei o să-i cumpărăm cadouri. O seară cu tine la Operă la Paris. Tu în rochie albă cu trenă pe scările Operei, la braţ cu tăticu în frac, poplin alb…

— O să mă mărit la Paris?

— Lasă acum măritişul… că ai obosit, culcă-te şi dormi. Trebuie să fii sănătoasă, ca să putem pleca…

Ajunsă în stradă, Verona luă imediat un taxi. Dădu adresa lui Emanuel Reich. Ajunse. Găsi casa. Urcă într-o răsuflare cele trei etaje. Văzu tăbliţa de la uşa intrării. Sună. O fetişcană îi deschise.

— Pe cine căutaţi?

— Pe domnul doctor Emanuel Reich.

— Aveţi oră?

— Du-te şi-i spune că a venit doamna Verona.

Fetişcana plecă repetând în şoaptă, fredonând Verona, Verona.

Imediat, Emanuel Reich apăru în uşa biroului lui. Verona rămase nemişcată. Se simţea fără putere, aproape de leşin. Nu vedea decât albastrul ochilor lui, care străluceau în semi-obscuritatea antreului.

— Am venit, murmură Verona, am venit…

— Fii binevenită, îi făcu loc. Îi şopti: E prima dată când treci pragul casei mele, Verona.

Apoi, fără să mai vorbească, o pofti la el în birou. Se aşeză el întâi în capul mesei şi apoi făcu semn Veronei să stea lângă el. Se aşeză apoi şi spuse încet, rar, şoaptă înfiorată:

— Marina, – „Maria” s-a vindecat, îi este mai bine…

Emanuel Reich se ridică în picioare. Verona se ridică şi ea.

— Fie Domnul lăudat, zise Emanuel şi se aşează imediat la loc.

— Domnul fie lăudat, repetă Verona şi îşi făcu larg cruce, apoi se aşează şi ea, şi, brusc, se aplecă, lua mâna lui Emanuel Reich care sta pe masă, şi o sărută.

Emanuel Reich închise ochii. Aşa îi ţinu, aşa îl văzu Verona mai apoi, când îi privi faţa: împietrit, cu ochii închişi. Cutremurată, Verona nu îndrăzni să se mişte.

Emanuel Reich şopti:

— Nu ştiu cum voi putea vreodată mulţumi Domnului.. Recunoştinţa mea e mare, foarte mare, Verona!

— Da.

— Dacă ai putea să mă înţelegi şi să mă ajuţi…

— Eu… pe dumneata?!

— Da, tu pe mine, Verona.

Uluită, Verona, într-o ameţeală, crezu că poate Emanuel Reich îi va cere un inel, bani… Se ruşină imediat cu un val de furie împotriva lui Vlad, învinuindu-l că-i înjoseşte neîncetat gândurile, intenţiile şi prin suspiciune.

— Da, Verona, tu pe mine. Ce mi-ai dat azi este enorm. Simt că acum aş avea puterea să nu te mai văd, fără suferinţă, dacă ai dori să nu ne mai vedem. Ce mi-ai dat e suficient să umplu viaţa mea cu un vis…

— Cum să nu ne mai vedem?… de ce să nu ne mai vedem?

— Am nevoie de linişte. Pentru toată lumea am nevoie de linişte şi pentru Dumnezeu tot de linişte este nevoie… Nu aş putea îndura incertitudinea… aşteptarea… îndoielile… chinul aşteptării… Prefer să nu te mai văd, să nu-mi stric visul… printr-un cotidian, minimalizat.

Verona oftă:

— Nu am pe nimeni pe lume.

— Soţul… copilul…

— Nu sunt fericită.

— E tânăr, deştept, frumos…

— Nu sunt fericită.

— E legat de dumneata mai tare decât îţi imaginezi. E obsedat şi asta îl supără. Îl revoltă că-ţi este supus.

— Spune că-l înşel, dar preventiv mă înşală el pe mine… mereu…

— Da, Verona, să hotărâm despărţirea mea de tine… Să hotărâm că atâta mi-a fost dat şi mă voi supune… sau…

— Sau?

— Sau să iei asupra ta că nu voi cunoaşte prin tine chinul îndoielii, al aşteptării...

Verona îi surâse dulce:

— Asta nu-mi va fi greu, dimpotrivă. Sunt atât de singură... cu toată bucuria că Marina s-a vindecat... Totuşi, am un rost pe lume... acum prin dumneata...

Emanuel Reich o privi adânc.

— Oare ce îţi voi putea da eu îţi va umple viaţa? Minunea asta pe care am dreptul să o doresc nu am dreptul să o cer.

— Aş vrea să nu mai fiu atât de pustiită...

Şi Verona adăugă cu glas slab:

— ...acum, că te-am întâlnit... nu voi mai fi atât de singură... cred că ne vom vedea cât mai des... când n-am să pot veni eu, o să vii dumneata la mine... şi am să te aştept... eu am să te aştept... nu dumneata pe mine...

Verona îşi aşeză mâna pe mâna lui, mâna pe care acum câteva clipe o sărutase. Adăugă:

— Ne cunoaştem de câteva zile şi graţie dumitale nu sunt în doliu după unicul meu copil.

Emanuel nu se mişcă. Împietrit, spuse rar de tot:

— Îţi mulţumesc. Tot ce mi-ai spus este pentru mine enorm... enorm. Aş dori să fie suficient.

Făcu o pauză. Când vorbi din nou, păru că vorbeşte numai pentru el, că este singur în odaie, cu toate că Verona nu luase încă mâna de pe mâna lui.

— Da... posibil ar fi să aibă încredere în mine şi să-mi stea alături... sau... totul tăiat din rădăcină...

Verona, speriată, îşi trase mâna de pe mâna lui. Nu spuse nimic. Aştepta. El continuă cu aceeaşi aparenţă de linişte solemnă:

— Până ce voi primi răspunsul definitiv, gândit, hotărât, cântărit al Veronei, voi sta aici închis în casă, o zi, două, trei... dar nu patru. Voi aştepta. Aşteptarea în incertitudine este înfiorătoare. Am nevoie de certitudine, de linişte, ca să pot lucra. Şi... dacă nu vei accepta... prietenia mea Verona, nu ne vom mai vedea niciodată. Vei rămâne cu viaţa copilului dumitale, dăruită nouă, din mila Domnului... Eu voi fi până la sfârşitul zilelor mele recunoscător că te-am întâlnit... Oricând mă vei chema, în aceste trei zile de aşteptare îţi voi răspunde şi mă voi supune hotărârii tale.

Emanuel s-a ridicat. A mers la dulapul unde sta caseta acoperită cu aceeaşi batistă albă de mătase, a luat-o şi i-a dat-o Veronei:

— Îţi înapoiez caseta. Ia-o.

— Nu… nu…

— Ba da. Îţi va fi martora întâlnirii noastre. Eu nu am nevoie să-mi fie caseta amintire. Amintirea va rămâne vie în inima mea şi fără casetă – te asigur – şi acum du-te, Verona, du-te.

Îi puse caseta în poşetă fără să-i dea mâna, s-a aşezat la locul lui şi nu a condus-o la uşă.

Verona a plecat, ameţită, a tras uşor, cu grijă, uşa intrării şi a coborât scările.

Pe stradă, a umblat ameţită. A întâlnit o biserică. A intrat. Era răcoare şi linişte. Mergea rar şi în ascuns la biserică. Nu o lăsa Vlad. Zicea că-i imprudent politic să se afişeze… în gând îşi zicea: „Şi dacă se îmbolnăveşte iar Marina, eu ce mă fac fără Emanuel? Pentru ce despărţirea asta teatrală?" Verona sta în răcoarea bisericii, nu se putea nici ruga, nici aduna gândurile, ca într-o haltă înainte de a porni iar la drum. Drumul vieţii. I se făcu dor de Marina. O teamă i se urcă în gât. Dacă o va găsi iar bolnavă, gemând? Se cutremură. Nu îl jignise oare pe Emanuel Reich? Ar fi trebuit să-i dea răspunsul imediat, iar nu peste trei zile, acceptarea prieteniei mai desluşit, mai hotărât, afirmată nu numai aşa, cu sentimentalităţi care nu o angajau. Să se angajeze la ce? Că îl va vedea cât de des? Certitudinea prieteniei? Există oare astfel de certitudini? Dar ce ciudat om! Oare nu se va răzbuna că nu acceptase spontan prietenia lui? Verona se cutremură la acel gând! Nu, nu, omul este nobil, original, dar nobil. Prietenie, sau ceva mistic? Sau era îndrăgostit? Sau voia să aibă sclavi, după spusele lui Vlad? Moşmoane ca să zăpăcească oamenii? În tot cazul, omul nu se lăuda că ar fi vindecat-o el pe Marina. Zicea „să mulţumim Domnului". De ce mergea Ana la el? Oare şi ei îi ceruse să o vadă zilnic, să nu îl lase să o aştepte? O va întreba desluşit pe Ana. Ea o va lămuri.

Verona plecă din biserică tot atât de tulburată. Umbla prinsă de friguri. Oboseala ultimelor săptămâni, pline de spaimă, cu nopţi nedormite, de veghe lângă Marina, o zdruncinase. Simţi o revoltă la gândul că acasă va trebui iar să rabde batjocura lui Vlad. Şi asta în faţa Marinei. Se simţi cuprinsă de o bruscă neurastenie. Ar fi dorit să fie bolnavă, cu febră mare, să fie lăsată în pace, sau să moară, şi să plătească cu viaţa ei, vindecarea Marinei, să-l vadă pe Vlad cu Marina plecaţi, aşa cum ameninţa, să rămână singură, să se odihnească… Marina nu o iubea, îl iubea numai pe Vlad, pe el îl admira. El era idolul visurilor ei… Ea, Verona, de fapt, nu avea pe

nimeni pe lume… decât pe acest om întâlnit întâmplător de trei zile, pe rabinul Emanuel Reich.

La acest gând, de uimire, Verona se opri locului… căută în poşetă. Învelită în batista albă, simţi caseta acolo: mică, dură, de metal nobil, cizelată, goală, putând cuprinde în acel gol orice bijuterie, orice putere… Pipăi conturul atent, căutând un sens obiectului. Se bucură că are cu ea caseta „amintire”. Uşor, mângâie caseta… apoi o porni iar la drum, mai departe, spre casă. Se grăbi.

Când intră la Marina în odaie, o găsi privind la Didona, care îmbrăca o păpuşă. Marina, lâncedă, părea neatentă:

— Mamă, de ce ai plecat? Unde ai fost? Tata a spus că nu te mai întorci, că nu ne iubeşti… s-a supărat şi a plecat şi el. Dacă nu se mai întoarce niciodată?

Verona o mângâie, o sărută. O emoţionă fragilitatea fetiţei. Se aşeză pe marginea patului şi se stăpâni să nu plângă:

— Lasă că vine… Tăticu nu poate trăi fără fetiţa lui… nici mama nu poate.

Apoi o întrebă pe Didona în şoapta:

— Unde e Vlad?

— A plecat la Brăila pentru trei zile.

— Brăila? Trei zile? Cum, este adevărat? Vlad la Brăila? Dar pentru ce?

Verona se ridică în picioare.

— Da, frate, a plecat. Şi ce te miri aşa? Avea omul treburi mereu amânate din pricina Marinei…

— Bine, dar nu putea să-mi spună şi mie?

Didona zise arţăgoasă:

— Cum era să-ţi spuie dacă erai plecată? Şi dacă mi-a spus mie, nu-i suficient?

Didona râse amar. Verona o privi uimită, dar prea preocupată de ale ei ca să aibă un gând lămurit. Vlad plecase tocmai acum… Verona auzi parcă vocea lui Emanuel Reich: „Îţi voi sta alături”.

Didona exclamă:

— Ce te uiţi aşa, frate, la mine? că doar nu s-a întâmplat vreo nenorocire?! Peste două-trei zile se întoarce, poţi să rabzi.

— Da, da, şopti Verona. Două-trei zile… două-trei clipe…

Didona se simţi stingherită.

— Bine că ai venit. Te aşteptam. Trebuie să merg acasă. Plec.

Didona se ridică de pe scaun.

— Cheam-o pe Tasia să stea cu Marina dacă nu te simţi tu în

stare… Eu am obosit…

— Da, da, şopti încă Verona.

Dorea să fie singură şi Didona plecată. O văzu cum îşi aşază părul, se pudrează, cum o sărută pe Marina, cum îi dă şi ei bună ziua şi cum pleacă. Asistă la toate cu acelaşi pustiu în inimă.

După plecarea Didonei, într-adevăr, o chemă pe Tasia să stea cu Marina şi îi spuse să nu fie deranjată cu nimic, şi se duse la ea în odaie, incapabilă să facă vreun efort. Voia să doarmă, să uite… Încuie uşa. Scoase caseta din poşetă şi o aşeză pe un raft al bibliotecii. Se trânti pe pat. Se simţi atât de singură pe lume, încât se înspăimântă. I se făcu teamă de viaţă ca de un abis, bănuit alături în noaptea neagră.

Nu mai putu răbda spaima. Se ridică brusc de pe canapea. Merse spre telefon. În drum privi caseta. Marina era vindecată. Emanuel Reich îi sta alături, prieten. Făcu legătura telefonică:

— Da, eu sunt, eu, Verona…

Verona începu să plângă. Auzi glasul lui Emanuel Reich ca un strigăt:

— Ce s-a întâmplat? Verona, ce s-a întâmplat? Îi e rău Marinei?

— Nu… nu… ea e bine… Eu am ajuns acasă… mă simt atât de singură… Nu te am decât pe dumneata pe lume… Vlad a plecat fără să-mi spună… nu mă lăsa singură… Nu te am decât pe dumneata pe lume!

Şi Verona plânse în hohote.

— Stai, Verona… în câteva clipe sunt la tine. Iau un taxi şi vin. Aşteaptă-mă, nu plânge. Mă doare prea tare plânsul tău… În câteva clipe sunt la tine, copilul meu.

* * *

— Verona, îţi dau cuvântul meu de onoare că nu era în gândul meu să se întâmple ce s-a întâmplat între noi… Gândeşte-te… (Verona îi luă mâna şi i-o ţinu strâns.) Gândeşte-te că ţi-a fost copilul bolnav, aproape de moarte şi nu ţi-am cerut nimic. Cum era să gândesc aşa ceva?! Oribil! Te implor, să nu mă judeci greşit! Eu însumi sunt cuprins de o sacră uimire văzând că, de când te cunosc, de când te-am zărit, sunt aşa cum sunt! Nu îţi este dat să mă judeci! Nici tu nu ai voie! Nimeni. Spre iertarea mea, în faţa Domnului, te întreb numai atât: dacă aş fi fost un ticălos şi îţi puneam condiţia asta, Verona, când îţi era copilul în agonie, ai fi acceptat? Spune cu gura ta: ai fi acceptat?

— Da, aş fi acceptat.

— Îţi mulţumesc.

Verona îi strânse mai tare mâna.

— Azi-dimineaţă, când ai venit la mine, ţi-am cerut să nu ne mai vedem. Verona, Verona, din nou îţi spun: încă am puterea să nu te mai văd decât numai în visul meu viu, sau să ştiu că tu ai nevoie de mine, mă vei căuta tu şi că nu voi suferi de lipsa ta, să nu cunosc chinul aşteptării zadarnice. Trebuie să fiu liniştit. Eu nu am dreptul să fiu tulburat. Rugăciunea nu are eficienţă, decât dacă este făcută în încredere, în calmul fierbinte al încrederii, dezlegată de orice alt gând uman. Verona, ştiu că nu mă poţi iubi...

Verona ridică uşor privirea spre el.

— Da, da, ştiu. Vei avea poate nevoie de mine, dar nu mă poţi iubi. Mă supun acestui destin al meu, dar dacă prezenţa mea ţi-ar completa viaţa, şi nu te-ar tulbura, încă ar fi o împlinire viabilă, acceptabilă pentru mine. Nu doresc decât să te văd. Atât. Auzi, Verona: să nu te mai văd niciodată, să-mi devii vis, sau să te văd, să am voie să te văd. Acum, am acţionat chiar împotriva planurilor mele în ceea ce te priveşte... Ce s-a întâmplat a fost mai puternic decât mine. Te rog să ştii că niciodată nu-ţi voi putea mulţumi îndeajuns pentru ce mi-ai dat... neaşteptat pentru mine, dar nu am niciun fel de drept asupra ta, sunt, rămân, acelaşi ca acum câteva ceasuri, când ai venit la mine... Verona, nu uita... să nu regreţi ce ai făcut, eu sunt aci, al tău... dar chinul îndoielii, al aşteptării nu l-aş putea îndura...

Emanuel Reich făcu o pauză, o respiraţie suspendată ca un suspin. Oare Verona îl mai înşelase sau nu pe Vlad? Suspiciunile lui Vlad... Din fiinţa Veronei emana o puritate inconştientă, ciudată... o vrajă a inconştienţei egală cu inocenţa sau cu perversitatea inconştientă... dezarmantă, învăluitoare. Pentru ce nu-i spunea că nu-l înşelase până acum pe Vlad? Avea oare Vlad dreptate în suspiciunile lui?

Emanuel continuă să vorbească:

— Ar fi prea grav pentru inima mea. Trebuie să ştiu desluşit... ce vrei de la mine... Mă îngrozeşte destinul meu, sunt cutremurat de sensul întâlnirii mele cu tine. O ispită? O recompensă? O consolare? O mângâiere neaşteptată? Sau o pedeapsă? Depinde de tine, dar nu vreau să aud cuvinte de regret din partea ta. Eşti absolut liberă să alegi. Verona, Verona, nu-mi este mintea şi inima decât plină de cutremurare... Trebuie să ştii că nu voi mai sta aşa mult în ţară.

Destinul meu este într-altă parte. Voi fi chemat în timp util. Îţi mulţumesc din adâncul inimii mele... încă nenorocită... dar plină de speranţa că într-o zi mă vei înţelege... poate când nu voi mai fi... poate atunci mă vei iubi... oricât de departe voi fi... mort de voi fi... eu cred că inima mea încă va simţi că, în fine... m-ai înţeles şi că eşti alături de mine... cu adevărat... alături...

Verona închise ochii, îşi aşează capul pe pieptul lui, şopti:

— Nu am pe nimeni pe lume decât pe dumneata.

— Verona, Verona, ce îngrozitor lucru să iubeşti atât de tare... o fiinţă omenească... o femeie... când l-ai cunoscut şi ales pe Dumnezeu!...

Capitolul XI

Era noapte. A sunat cineva. Ana şi-a spus cu ciudă: „O fi iar Mişuboul" şi gândurile i se înecară în propria lor inutilitate. O imensă disperare întoarsă asupra ei însăşi o copleşi. O ruşine.

Deodată, mergând spre uşă, Ana căzu în genunchi în mijlocul odăilor pustii, fruntea i se lipi de podea. Strigă fără glas, inima strigă în adâncul ei: „Până când, până când inutilitatea gestului zadarnic repetat, până când întârzierea mea?"

Şi Ana ştia că este încă departe de ţel. Dar lupta pentru descătuşare, era în ea aprigă. Nu cunoştea ceasul, sfârşitul luptei cu ea însăşi, dar ce cunoştea, mai presus de toate, era lucida nestrămutata ei dorinţă de a desăvârşi vreodată această descătuşare de frică, de incertitudine, de instincte primare. Oare va muri înainte de a avea puterea să împlinească ce hotărâse?

Soneria sună din nou, prelung.

Ana se ridică de jos şi merse tiptil spre uşă, hotărâtă – dacă era cumva Mişuboul – să nu-i deschidă.

Era Filip.

Se întorsese Filip. Filip se întorsese.

Ana se sperie de violenţa bucuriei ei. După puterea bucuriei îşi dădu seama cât îi fusese de dor de Filip, cât îl aşteptase, cât de inutil gândise că-l „va da afară", cât de mare îi va fi vreodată durerea despărţirii de el şi cât de departe era ea încă de „libertatea" omului împlinit, fericit, rămas „singur".

Ana se topi în îmbrăţişarea lui puternică. În clipa aceea trăia pentru că exista el. Fiinţa ei întreagă era a îmbrăţişării. Filip i-a

şoptit:

— Am venit. Sunt al tău.

— Nu, nu, te rog nu încă, îngână Ana, luptându-se cu ea însăşi.

— Cum nu? Ce înseamnă nu?

— Dacă mă învăţ cu tine, o să-mi fie prea grea despărţirea. Trebuie să ne despărţim repede, acum, până nu mă învăţ cu tine.

— Ce înseamnă repede? Contabilitate cu eternitatea? Din prima clipă aud despărţire! De ce despărţire?!

— Acum eşti îndrăgostit, dar când îţi va trece, îmi vei fi recunoscător că nu m-am gândit să fac din întâlnirea noastră ceva prea…

Filip o întrerupse cu violenţă. Îi întoarse faţa către el, o privi în ochi:

— Prea cum?

— Prea… de lungă durată…

Şi Ana a adăugat, văzând privirea lui Filip:

— Asta nu înseamnă că nu este cea mai frumoasă întâlnire posibilă.

— Eşti laşă.

— Mă insulţi inutil. Nu sunt. Dimpotrivă.

— Eu am nevoie de tine, nu tu de mine.

— Asta nu se poate şti… Eşti atât de tânăr… ce efort va trebui făcut ca să nu fim ridicoli… ca să nu mă simt bătrână!

— Eşti mai tânără ca mine, esenţial tânără!

— Bine… să ne căsătorim, iar peste câţiva ani, când te vei îndrăgosti de altă femeie, eu, disperată, ca să nu te pierd, după divorţ, te voi adopta.

Filip, cu toată furia lui, nu se putut abţine să nu râdă.

— Mă vei obliga la incest. Judeci cu măsuri mărunte…

— Există în orice dragoste un moment când ai putea să tai din rădăcină îndrăgostirea…

— În tot cazul, nu e pentru mine momentul prielnic. Te-ai învăţat Ana să fii mai tare ca ceilalţi oameni, să lupţi cu tine însăţi, şi când ai dat de un om egal ţie, nu îl recunoşti. Voit nu îl recunoşti, nu-l accepţi. Nu este asta laşitate?

— Dacă îl recunosc trebuie să mă căsătoresc cu el? Faptul că-ţi vorbesc ţie aşa cum îmi vorbesc mie, nu este dovada că te-am recunoscut?

— Nu ne putem despărţi. E inutil. Sunt oameni de aceeaşi vârstă şi se despart. Şi de Ion te-ai despărţit. Eraţi potriviţi ca vârstă.

— Ne-am despărţit după patrusprezece ani. A fost multă durere, multă minciună…

— Dar el nu voia să se despartă. Te iubea.

— Felul în care mă iubea nu-mi convenea.

— Graţie ţie a scris cele mai frumoase versuri ale lui.

— După despărţire:

Ca o stea singură
Inima sângeră

— Cum ai avut puterea să te desparţi de el?

— Mă ţinea locului.

— Deci şi eu… dacă…

— Da, şi tu… dacă…

— Şi totuşi, niciun îndrăgostit nu crede, aşa cum te căzneşti tu să faci, în despărţirea chiar de la începutul dragostei…

— Dar ei nu sunt dintru început pecetluiţi de diferenţa asta de vârstă. Ei nu ştiu că despărţirea este inevitabilă… pot crede că dragostea lor va dura toată viaţa…

— Ştim toţi că inevitabil vom muri şi totuşi acceptăm să trăim. Uităm realitatea absolut inevitabilă a morţii.

— Tu vrei să uităm inevitabila noastră despărţire?…

— E prea stupid să stricăm ceva ce ne este dat din pesimiste anticipări. Vorbim de despărţire, când de fapt ar trebui mai întâi înţeles că nu este important dacă o dragoste durează sau nu o viaţă întreagă…

— Dar ce?

— …dacă lângă omul care stai poţi realiza din tine un progres, o deschidere mai vastă a conştiinţei tale, iar nu să devină o adormire într-o efemeră fericire sau ameţirea unei drame pasionale. Eu nu vreau, după fericirea efemeră ori dramă, să-mi dau seama că pur şi simplu a mai trecut în mod agreabil sau dramatic o parte din viaţă. Această stagnare în care nu realizezi decât o narcoză, mă îngrozeşte. Joci poker, bridge, întâlniri, discuţii, intrigi amoroase, sau politice, invidii, ambiţii… apoi cu încetul oamenii se transformă în propriile lor fantome, încep să adune câini şi pisici, să caute bojoc şi veterinari, se împrietenesc prin parcuri cu alţi oameni care au şi ei câini şi pisici… au ce discuta… iar mai spre bătrâneţe merg chiar şi la biserică tot ca să umple zilele până la moarte, ca să nu gândească la moarte de care le este din ce în ce mai frică…

— …oribil tablou! Ce perspectivă!

— Te poţi odihni, distra, îţi poţi chiar tolera slăbiciuni, întârzieri,

cu condiţia să nu te auto-anesteziezi complet pe drum, să rămână viu efortul, tinereţea spirituală. Nu vreau să accept narcoza dragostei lângă tine… Eşti prea periculos prin calităţi… risc să mă supun ţie.

— Tu… în singurătatea ta… nu greşeşti…?!

— Eu acum mă lupt. Nu sunt anesteziată.

— Dacă prin absurd… am presupune că aş accepta acum să mă despart de tine, cum vei realiza ce ţi-ai propus?

Ana îşi aminti de Mişubou… Un control asupra ei însăşi… îşi dădu seama cât de grav greşea, că încă nu avea puterea de-a realiza ce aştepta, dar ca scuză îşi dădu seama că nu „adormise" într-o inconştientă auto-acceptare.

— Aş vrea să pot dovedi că ceea ce doresc să realizez din fiinţa mea, nu este frică, orgoliu, obscurantism, ci un lucru omenesc posibil, care te îmbogăţeşte din toate punctele de vedere şi care trebuie realizat în timp util, înaintea bătrâneţii… Şi că bătrâneţea nu este o stingere a spiritului, ci o concentrare a lui, o împuternicire…

— Atunci… moartea…

— Rămâne un mister inevitabil şi total cu care ne vom confrunta iremediabil. Dar pentru ce să murim sclerozaţi şi să nu murim acceptând acest mister în plină conştiinţă? Exista în noi o putere ce trebuie respectată. Fie ce-o fi, risc totul pentru tot. Accept pariul vieţii şi al morţii, nu mă dau bătută şi nu mă las învinsă înainte de a fi dezlegat acest mister.

— Cum să-l dezlegi?

— În tot cazul, nu prin anesteziere, sclerozare, acceptarea decrepitudinii.

— Bătrâneţea…

— E inevitabilă, dar trebuie înnobilată, nu înjosită. Trebuie să ai forţa să cauţi în tine această putere de a participa cu viaţa, de a căuta în tine izvorul tainic al spiritului…

— Ca Socrate?

— Ei bine, da, ca Socrate! De ce nu? Nu e prima dată când mă gândesc la Socrate. Cred că trebuie căutarea asta: „cunoaşte-te pe tine însuţi" să fie scopul suprem al fiecărui om. Mai bine-zis, al omenirii. Abia atunci poţi deveni cu adevărat om liber şi util celorlalţi. Nu vezi că de milenii şi tot valabilă a rămas „lozinca" lui Socrate? Omul ridicat la rangul de om adevărat, de supremă conştiinţă umană. Numai aşa se va putea naşte „Omul nou": printr-o viaţă dedicată lucidităţii, puterilor latente din om.

— Supranaturale?

— Naturale, naturale, mai ales naturale, nu supranaturale.

În tăcerea care urmă, Ana se înfioră la gândul că lângă Filip, cu Filip, ar putea realiza din ea şi din el, acel efort fertil spiritual, că ar putea să-l antreneze şi pe el în această căutare.

Se înfioră şi la amintirea efortului făcut de Ion timp de patrusprezece ani ca să o mintă „eroic", după cum spusese el. Ori minciuna lui eroică nu ascunsese decât stupide, vulgare poveşti de amor cu diferite femei vulgare şi ele. Singurul rezultat valabil lângă Ion fusese, pentru Ana, că mereu rămasă singură în aşteptarea lui, avusese timp să-şi scrie cărţile şi să caute tocmai aceasta descătuşare din contingenţele minore ale cotidianului.

Filip afirmă fără a surâde:

— Propun ca lângă tine să mă antrenez şi eu în această căutare.

— Această căutare la începutul ei cere totală linişte şi dăruire a fiinţei tale, fără să fii îndrăgostit. Ambiţiile tale, orgoliul tău nu te va lăsa să stai liniştit, interiorizat.

— Dar nu îţi dai seama că nici tu nu poţi încă face efortul necesar? Nu vezi, nu recunoşti că nu poţi, că eşti numai veleitară? Nu îţi dai seama că discuţi toate acestea stând la mine în braţe? Nu vezi că eşti îndrăgostită de mine? Eşti capabilă să mă uiţi pe mine, şi rămânând singură, crezând că-l cauţi pe Dumnezeu, să cazi în braţele altui bărbat, oricărui bărbat!

Ana îşi aminti iar de Mişuboul. I se făcu ruşine de laşitatea ei, de ipocrizia ei. În clipa asta se smeri, îşi recunoscu slăbiciunea şi amână iar scopul propus fără a-l anula însă.

Dorinţa de-a nu ceda se aprinse mai aprigă.

Filip simţi cedarea ei şi o strânse mai tare lângă el. Ana răspunse îmbrăţişării. Îi auzi suspinul. I se păru că este învăluită de bucuria lui. Se lăsă dusă.

Mai târziu, îi spuse:

— Trebuie să mă ierţi când vorbesc aşa... cum ţi-am vorbit, dar nu din cochetărie, oh! nu! dar trebuie să ştii că odată, mult mai demult, am avut experienţa extazului... este ceva atât de extraordinar că nu se poate uita... Este o posibilitate omenească atât de extraordinară încât... face să rişti totul pentru a o realiza.

— Ca Socrate, Ana?

— Da, ca Socrate.

— Şi?

— Nu s-a mai repetat.

— Se va repeta la timpul potrivit. Până atunci... dacă mă goneşti...

mă sărăceşti… pe mine… şi pe tine.

— Da.

— Vezi, eu nu sunt numai îndrăgostit de tine, eu te iubesc. E o mare diferenţă.

— Da, este.

Apoi, Ana i-a şoptit lui Filip, dar încet, ca pentru ea:

— Suntem în cea mai neagră mizerie. Casa ta bombardată, casa mea bombardată. Nu a mai rămas nimic din ele. Ruine. Odăile astea unde locuiesc acum sunt goale, fără perdele, fără covoare, fără scaune. Patul mi l-au împrumutat nişte vecini. Astă-iarnă nu am avut lemne aproape deloc, rufe nu mai am, haine… ce să mai vorbim… Nu am ce să-ţi dau de mâncare. Ştii că de la un timp Vlad şi Verona mă hrănesc? Şi nu sunt nici ei bogaţi. Pentru moment nu pot să scriu, să public… Ce o să ne facem?

Privirea lui Filip se aprinse îndârjit. Anei i-a fost milă de el, o milă ciudată, amestecată cu spaimă şi admiraţie, mila pe care o poţi simţi în faţa unui om excepţional de reuşit şi care poate fi distrus din nebăgare de seamă. Era tânăr, puternic, plin de avânt, inspirat, nu trebuia deprimat. Unde să meargă acest om, unde să fie azvârlit, cine să-i recunoască valoarea în vremea asta de schimbare totală a lumii, dar de încă haos, de încercări uriaşe de a îmbunătăţi lumea, de răsturnare absolută, esenţială, încercări dintre care unele neizbutite, de nedreptăţi?! Filip putea fi un element de victorie, de putere, de afirmare a acestei lumi, dar până atunci putea fi şi zdrobit. Ce rost îşi putea găsi violenţa lui într-o lume de incipiente dar virulente tatonări? Ana resimţi incertitudinea materială în care se afla mai crud ca niciodată. Filip, trăind alături de ea, deveni o realitate a responsabilităţii luate.

Filip zise:

— Dacă ne despărţim, până una-alta tot mizerie va fi şi pentru tine şi pentru mine. Împreună va fi mai uşor să o îndurăm, să luptăm.

În clipa asta, Filip al voinţei căpătă aer de arhanghel victorios, arhanghel cu spadă. Exalta frumuseţea puterii curate.

Ana se văzu păzitoarea arhanghelului. Ce rol!

— Dacă pentru tine este periculos că sunt tânăr, pentru mine este periculos că nu voi mai găsi în viaţa mea o femeie atât de potrivită mie ca tine. Poate mă voi mai îndrăgosti vreodată, dar întotdeauna voi şti că pentru mine ai fost unică.

— Când te vei îndrăgosti, vei uita ce simţi acum şi vei vorbi altfel…

— Nu cred. Simt că te voi iubi toată viaţa.

— Îndrăgostit de altă femeie?

— Da, chiar îndrăgostit de o altă femeie. Aş putea spune că pentru mine ai un singur defect, de care mă tem: că niciodată nu-mi va mai putea place atât de perfect o altă femeie.

O caldă recunoştinţă umplu inima Anei, că i-a fost dat să audă astfel de cuvinte de dragoste. Îşi zise: „Orice va fi mai târziu, când mă va părăsi, clipa asta nu o voi uita, chiar de o va uita el!”

A fost o clipă reper a vieţii ei, de extremă împlinire omenească. După o asemenea clipă, nu mai e permisă nicio căutare de noi izbânzi, nicio acumulare de noi fapte. Devine inutil să umpli Eternitatea cu trăiri minore.

Poate realmente, acum, îi va fi mai uşor Anei să caute liniştea aceea vastă care pentru frivoli poate părea vid, după care tânjea, liniştea cuprinsă în inimă ca un ecou al Eternităţii. Poate căutarea Eternităţii, conştientă căutare, e mai naturală, mai accesibilă, după ce omenescul cotidian a fost dus la extrema lui împlinire.

Filip a mai spus:

— Sufăr şi eu de diferenţa de vârstă care este între noi. Sunt conştient de acest ciudat destin al nostru pe care îl iau asupra mea. Îl accept. Să nu cerem imposibilul şi mai ales să nu stricăm ce ni s-a dat. În clipa asta am certitudinea că nu ne vom despărţi niciodată.

Capitolul XII

Sosise şi ziua în care se împliniseră optsprezece zile de aşteptare cerute de Emanuel Reich lui Vlad Axente.

Optsprezece zile! De câte ori rupea o filă din calendar, Vlad număra şi zilele rămase până la aceea însemnată de el cu roşu. Cu puţin înainte de termen, obsedat, nu mai vorbea decât despre proorocirea făcută lui de Reich.

— Să-l vedem! Încă două zile, auziţi?! Două zile… numai patruzeci şi opt de ore şi o să-l desluşim pe cabalist!

— Vorbeşti ca şi cum te-ar interesa soarta cabalistului, nu a ta… îi spuse Verona, şi adăugă cu încăpăţânare: Ţi-a vindecat copilul, l-a salvat şi în loc de recunoştinţă, umbli după fleacuri. Parcă ai asista la curse de cai!

— De când l-ai cunoscut, ai înnebunit de tot. Eşti toată ziua la el!

— Care „toată”? întrebă Verona cu candoare.

— În tot cazul, în fiecare zi.

— Da, sunt. Şi ce dacă sunt?! Mi-a vindecat copilul. Tu nici nu i-ai mulţumit.

Vlad rămase o clipă pe gânduri.

— Sunt… foarte politicos cu el… la telefon… dar sunt mai pretenţios ca voi. Eu vreau dovezi precise.

Simon Şora mormăi:

— Dovezi precise de ordin ocult.

Fără vrere, Vlad râse. Verona se miră:

— Cum? Mai pretenţios decât să-ţi fi vindecat copilul?

— I-am mulţumit lui Dumnezeu şi doctorilor. Nu ajunge? De ce să-i mulţumesc lui? Mie nu mi-a făgăduit să o vindece pe Marina. Poate ţi-a făgăduit ţie… În tot cazul, Isus când vindeca era mai modest. Spunea: „Nu eu, ci Tatăl din mine”. S-au mai văzut vindecări miraculoase pe lume. Când însă se va împlini ce mi-a făgăduit mie şi încă la ziua exactă…

— Ora exactă, şopti Ana Stavri.

— …atunci… voi merge şi eu la el în fiecare zi. Didona dragă, ia fă dumneata nişte cafele să vedem ce-mi cade… sau mai bine dă-mi în cărţi. Am băut destule cafele azi. Sunt nervos, recunosc.

— De ce să-ţi ghicesc, că tot nu crezi?

Vlad spuse dus pe gânduri:

— Să vă spun drept, m-a apucat şi pe mine o tulburare, o nerăbdare neobişnuită. Nu mai sunt bun de nimic. Zău, Didona, fă nişte cafele pentru toată lumea. Să-i ghiceşti şi Veronei, de faţă cu mine, să vedem ce ascunde.

Vlad tăcu o clipă, apoi izbucni:

— Dacă aţi şti că ieri mi-am cumpărat şi bilet la loterie. Nu de alta, dar ca să-i facilitez cabalistului să se ţină de cuvânt şi să se împlinească proorocirea. Înţelegeţi că am şi eu, nu numai el, tot interesul ca proorocirea lui să se împlinească… Dar nu ştiu de ce, în acelaşi timp, parcă aş dori să se facă de râs!

— Ca să nu pari superstiţios, murmură Verona.

Vlad continuă:

— Şi… în acelaşi timp, aş dori să fie adevărat. Să asist personal la o minune benefică şi încă pe socoteala mea.

— Ţi-a vindecat copilul, şopti Ana.

Vlad înălţă din umeri cu exasperare:

— Vreau să rămân lucid. Recunosc că de când l-am cunoscut, nu mă gândesc decât la el. Dar pentru mintea mea, astea nu sunt decât dovezi ale slăbiciunilor mele. Îmi place să-mi ghicească Didona în

cafea, dar nu cred în ce îmi spune. Luciditatea nu-mi este periclitată. Nu mă confund cu slăbiciunile mele.

Dar în ziua proorocită, Vlad Axente se dezlănţui de tot. Un neastâmpăr de nedescris îl apucă. Telefonă la tot felul de prieteni fără motiv, şi, la un moment dat, plecă de acasă ca să se întoarcă după cinci minute înapoi.

— N-am răbdare! Când să iau tramvaiul, m-am gândit că ce ar fi ca, între timp, să mi se telefoneze şi eu să nu fiu acasă. Infernal! Auzi, ce idiot sunt! Să nu crezi şi totuşi să fii în halul ăsta!

Şi Vlad adăugă:

— În tot cazul, orice ar fi, chiar absolut nimic, tot voi ţine minte această zi. Auzi, să mă înnebunească pe mine chiar în halul ăsta, optsprezece zile, cel mult optsprezece zile şi o mare schimbare în bine va fi posibilă. Atunci viaţa dumitale va lua o nouă întorsătură. Vei fi pus în valoare. Azi e ultima zi hotărâtă de el. E şase după-amiază şi nimic... Vă rog să nu mă lăsaţi singur. Şi mai este şi nebuna de Didona care, în fiecare zi îmi prezice în cafea o bruscă înălţare. Bineînţeles, asta pentru că şi ea crede în cabalist... Auzi! Avere! Glorie! Şi culmea... Veronei îi cade în cafea un mare amor... Auzi Verona, îţi cade un mare amor...

— O fi un amor cu cabalistul, spuse Didona râzând în hohote.

— Poftim? şopti Verona, mai mult un suspin decât o şoaptă.

— Azi ai fost la Emanuel Reich?

— Da, puţin... de dimineaţă.

— Spune-mi drept... El... Ştie... ţine minte... sau a uitat că azi e ziua cu... bucluc?

— Da, ştie.

— Ţi-a spus el?

— Nu, nu mi-a spus, dar ştiu că ştie...

— Şi?

— Nimic.

— Atunci de unde ştii că ştie? Pentru ce nu vorbeşti? Eşti infernală! Iar şi iar numai mistere. De la tine nu poate omul avea nicio părere precisă.

— Mă contrazici chiar când sunt de aceeaşi părere cu tine, de ce să mai vorbesc!

Vlad rămase pe gânduri. Acceptă:

— Asta ar fi dovada că, logic, se poate susţine orice.

— În definitiv, de ce nu-l întrebi chiar tu pe Emanuel Reich?

Didona începu să râdă în hohote de una singură.

— De ce râzi? Râzi de mine?

— Nu, Vlad, nu. Otto, Otto, să vezi…

— Ce?

— O noapte întreagă a discutat în contradictoriu cu bietul Lespezianu până l-a convins că nu are dreptate, apoi când Lespezianu a acceptat argumentele lui, Otto a sărit ca ars, şi a strigat victorios: „Eşti un imbecil, tu aveai dreptate. Am vrut să-ţi demonstrez pe viu, nu numai că logic se poate susţine orice, dar că eşti un nătărău.” Adversarul, adică bietul Lespezianu, a început să plângă. Otto l-a consolat explicându-i cum trebuia să-şi susţină părerea „falsă” ca să fie crezut.

Vlad se amuză copios. Avea o slăbiciune declarată pentru Otto. Îl amuza.

Ana intervine:

— Otto se poate angaja la circ ca atlet intelectual. Ridică greutăţi cu creierul. Din atâta echilibristică mintală, Otto şi-a sterilizat complet fiinţa. Nu crede în nimic. Pentru el nimic nu are valoare… decât cuvintele, cu care se joacă, dovedind orice, aşa, gratuit, fără scop. Circ.

— Iată un act gratuit dar lipsit de nobleţe, sublinie Verona.

Vlad, obsedat, zise:

— Oricum… am impresia că el, Emanuel Reich al vostru, mi-a interzis să-l… „pisez”… Pe mine nu mă pofteşte la el. A subliniat că vom vorbi „pe urmă”, mă evită. Vizibil că mă evită şi o caută pe Verona.

Vlad observă că Didona Dragomir se pregăteşte să plece.

Izbucni:

— Didona, ce faci? Ai înnebunit? Unde te duci? Pentru ce pleci? Te rog, chiar te implor, telefonează pe la prieteni, Otto, Sarmiza, în fine pe cine vei găsi acasă şi cheamă-i… roagă-i… imploră-i să vie aici… să nu mă lase singur. Şi apoi, Didona, ultima ghicire… dar să ştii că dacă ai ghicit prost…

— Ei, şi ce-o să fie?

— Măi copii, ştiţi voi ce înseamnă să fii credul ca mine şi în acelaşi timp total sceptic şi să-ţi spună un om ca Reich că te vei îmbogăţi, că vei reuşi în viaţa… iar tu să fii sărac, necunoscut şi ambiţios? Ascultaţi-mă pe mine! Nu-i uşor. Repet, n-am să uit această zi!

Un ceas mai târziu, la Vlad Axente odaia de primire era plina de oamenii pe care-i chemase.

— Astă-seară să nu plece nimeni. Mâncăm cu toţii aci. Şi de-aţi

muri de somn, vă rog nu plecaţi! Aşteptăm ora douăsprezece.

Ana Stavri îi spune:

— Vlad, te-am văzut ieri…

— Pe mine? Unde? Când?

— Unde şi când nu este important. Important este că ploua, că erai oprit în mijlocul străzii, cu picioarele într-o băltoacă şi ţineai umbrela închisă sub braţ, iar maşinile te ocoleau, stropindu-te, şoferii strigau la tine şi tu nu te clinteai. La ce te gândeai, scumpule?

— A, da! La ce mă gândeam…

— Ghici ghicitoarea mea!

Toţi râseră.

— Bineînţeles – strigă Vlad – la el mă gândeam, la el!…

După o pauză izbucni:

— Dar de ce să nu-mi fi spus, de exemplu, în luna septembrie sau… aşa vag: în anul 1947… Pentru ce 18 august 1946?

— Şi dacă o fi adevărat? spuse Didona.

— În tot cazul, iată că se face seară şi… nimic! Verona, tu, care îl vezi zilnic, crezi că şi-a bătut joc de mine?

— Eu cred că se va întâmpla aidoma cum a prezis! zise Verona.

Vlad o privi uimit:

— Dar când? Când? Iată, e seară…

— Poate mâine… zise Didona.

— Mulţumesc. Mâine nu mai sunt optsprezece zile, ci nouăsprezece.

— Adică, dacă ar fi în nouăsprezece zile nu în optsprezece, întrebă Simon cu o exagerată seriozitate, ai refuza averea şi gloria?

— Nu. Nici averea şi nici gloria, dar să nu se apuce să-mi strice mie nervii cu scamatorii de astea! mi-a luat stiloul meu de aur! Stiloul de aur! Fix optsprezece zile! Şi ce ochi albaştri are! De fapt, eu cred că voi mă înnebuniţi, nu el. Didona cu cafelele, Verona cu încrederea în el, Otto cu ironiile… Ana cu liniştea ei… Şi ea crede în el.

— Dar eu? întrebă Marina, şi eu cred în el?

— Tu eşti păpuşa tatii. Unica lui mângâiere. Unica lui slăbiciune…

— Ce-mi cumperi, tată, dacă te îmbogăţeşti, aşa cum a zis domnul cabalist?

— Tot ce ţi-am promis de când te-ai născut şi până acum, tot ce n-am putut să-ţi cumpăr, şi totul dintr-odată!

Vlad adăugă pe un ton foarte sentimental, privind în jurul lui:

— Am să vă cumpăr şi vouă, la toţi, tot ce doriţi!

Izbucniră în râs toată lumea.

Marina strigă:

— O să fim cu toţii îmbrăcaţi în haine noi!

— Ia să te duci tu de-aici, că nu-i de tine! Iată cum se amestecă mucoasa! Tasia, Tasia, unde eşti? Tasia!

— E la ea în odaie, spuse Marina, are musafiri.

— Musafiri?

— Da, soldaţi ruşi. Cântă la balalaică. Au spus că mă învaţă şi pe mine. Ştii ce drăguţi sunt, tăticule? Tăticule, tu crezi că o româncă s-ar putea căsători cu un soldat rus şi să plece cu el?

Se auzi soneria intrării. Vlad Axente tresări. După câteva clipe, Sarmiza intră în odaie. Vlad zise:

— Tu eşti! M-am speriat! Am crezut…

Cei din odaie izbucniră iar în râs. Râdea şi Vlad. Râdeau cu toţii. Telefonul sună. Toţi tăcură brusc. Vlad se repezi la telefon.

— Nu… greşeală…

Trânti telefonul.

— La naiba! Asta îmi mai trebuia! Auzi, să greşească tocmai azi numărul!

Vlad era încă în picioare lângă telefon. Privirea îi scânteia. Telefonul sună din nou. Se făcu iar tăcere în odaie. Vlad urlă la telefon:

— Nu, domnule, nu! Greşeală! Şi bagă de seamă, ce Dumnezeu!…

Cei din odaie se puseră din nou pe un râs nestăpânit. Vlad se înfurie. Începu să strige:

— Râdeţi! Aş vrea să fiţi voi în locul meu: plin de datorii… plin de…

— Ambiţii… şopti Verona cu condescendenţă.

— Da, ambiţii… şi de ce nu? Sunt atât de capabil să-mi susţin ambiţiile! Sunt un nedreptăţit al soartei… Sunt conştient de ce pot face, doresc, vreau şi cer drepturile mele de la viaţă!…

— Să-ţi dau un calmant… spuse Didona.

— Nu, doctoriţo. Nu de calmant am nevoie, ci de succes: azi e ziua proorocită…

— Ai fumat azi înfiorător de mult, spuse Verona şi privi în scrumieră cu atenţie, apoi la Vlad.

— Ce te uiţi aşa la mine? Te pomeneşti că ştii ceva şi nu vrei să-mi spui? Ţie ţi-o fi spus…

— Nu. Nimic.

— Ce e mai ciudat – v-am mai spus-o şi o repet – e că am

presimţirea puternică că totuşi, într-adevăr, mi se va întâmpla ceva neobişnuit. Ascultaţi-mă pe mine: presimt că mi se va întâmpla ceva extraordinar. Eu de ce să nu am presimţiri?!

— Fix în ziua de optsprezece? întrebă Simon.

— Nu ştiu dacă azi, dar în curând, da. Sigur.

— Rabinul Emanuel Reich a fost mai precis în proorocirile lui decât dumneata, domnule profesor.

— Tinere, de câtva timp ai început să mă cam iei în zeflemea... Îţi baţi joc de mine!

— Caut să vă fac serviciul, să nu vă las să vă montaţi prea mult. Vă poate dăuna...

— Ana, eu cred că tu ai dat tonul acesta de analiză virulentă a tot ce fac eu.

— Să ghicească Didona în cafea cine a început cu zeflemeaua, zise Ana neglijent.

Soneria intrării sună din nou. Vlad tresări iar.

— Cine e? strigă tare. Vedeţi cine e!

Didona se repezi la uşă. Era Otto.

— Salut, onorată clientelă!

— Clientelă la ce? întrebă Vlad, furios.

— Clientelă la superstiţii, bineînţeles. Un om care a studiat legile escrocheriei ca tine, n-ar trebui să se lase impresionat în nicio împrejurare de ea. Te voi denunţa ca propagandist al obscurantismului organizat!

Vlad Axente râse mulţumit.

— Astă-seară, zise Otto, am venit să vă propun să înfiinţăm o societate cu contribuţii benevole pentru căutarea neorganizată a „Super-omului", pentru formularea tipului şi eventual pentru încercarea unei crescătorii forţate a lui, geniile obişnuit umane nemaifiindu-ţi suficiente, poate. Te vom alege preşedinte.

— Ca să fie societatea mai distractivă, se vor accepta şi clovni ca tine...

— Eu însă propun în unanimitate ca preşedintă pe doamna doctor Didona Dragomir, zise Otto.

Didona era căzută pe gânduri. Surâse vag. După o pauză, spuse, visătoare, neparticipând la ce se petrecea în jurul ei:

— Vlad dragă, vroiam mai demult să te întreb... Spune-mi, te rog, dintre toate femeile pe care le-ai cunoscut, care ţi s-a părut cea mai inteligentă?

Vlad, după ce o privi lung, fix, spuse desluşit:

— Ana.

— Ana? şopti Didona, şi păru atât de dezamăgită, încât toată lumea râse.

Didona zvârli Anei o privire otrăvită.

— O glumă proastă, Vlad! îi spuse Ana Stavri.

Dar Didona nu-şi revenea, iar Vlad, cu ostentaţie, se obrăznici:

— Exact: Ana. Dar tu pe cine ai crezut, Didona, că am să numesc? Spune drept… Hai, curaj! Pe cine?

— Pe Verona… spuse Didona, dându-şi seama că fusese demascată.

Vlad râse în hohote:

— Da' ce sunt prost? Asta-mi mai lipseşte, să recunosc că Verona este deşteaptă!

Vlad se întoarse către Otto, ca şi cum în clipa aceea observa că este în odaie:

— Dar tu, ce cauţi aici la ora asta?

— Mai întâi caut să te enervez…

— Văd.

— Apoi, poate, am venit să fiu martor ocular evenimentului…

— Care eveniment?…

— Evenimentul anunţat, evenimentul mult aşteptat, evenimentul…

— La naiba! Eveniment! La ora asta?! Gata eveniment!

— Sau vrei să mă faci să cred că nici nu-ţi pasă? Mi se pare că ai găsit pe unul mai tare decât tine… Nu te lăsa! Arată-i ce poţi tu cabalistului!

— Nu mă las.

Se râse iar. Vlad îi privi cu necaz:

— V-aţi adunat ca să vă distraţi pe socoteala mea?

— Tu ne-ai chemat. Ne-ai rugat să nu plecăm…

— Eu propun – zise Otto – să mergem in corpore la cabalist şi să aşteptăm acolo evenimentul. M-ar interesa figura lui când va suna ora douăsprezece, noi toţi acolo, şi nimic!

Vlad începu să se plimbe de colo-colo. Telefonul sună din nou. Otto se duse cu un pas solemn, răsunător, ca la paradă, pas de gâscă, să răspundă. După doua clipe, cu receptorul în mână, se întoarse către Vlad şi-i spuse, cu un ton foarte ciudat:

— Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi te caută…

— Hai sictir! îi spuse Vlad şi continuă să se plimbe, enervat.

Otto se întoarse către cei din odaie şi zise:

— Zău, e adevărat. Zice că e Preşedinţia Consiliului… O fi o glumă, nu zic nu… dar totuşi… nu putem sictiri pe toţi care telefonează azi…

— Cine ştie cine, zise Didona agale, a auzit de toată povestea asta şi-ţi face o farsă, Vlad.

— Vlad nu fi nebun! E Preşedinţia…

— Hai sictir! îi spuse Vlad şi continuă să se plimbe.

Verona merse la telefon. Vorbi câteva cuvinte, lăsă receptorul jos, telefonul deschis şi înainta către Vlad:

— Vlade dragă, nu cred că este farsă. Nu fi nebun! Mergi şi vorbeşte… Ce te costă?!

Vlad se opri în faţa lui Otto:

— Ascultă, dacă este o farsă de a ta, pusă la cale de tine, o farsă stupidă… să ştii… să ştii că te bat! Te bat măr… Îţi rup coastele…

— Îţi jur… că eu… nu. Poate altcineva… poate…

Vlad merse la telefon. Toţi cei din odaie, adunaţi, îl priviră în tăcere.

— Da, spuse Vlad. Da… eu. Da, da. Preşedinţia Consiliului? Când? La ora asta? Acum? Nu… de ce? Sigur, sigur. Bun, imediat. Aştept…

Vlad închise telefonul. Era palid. Şopti:

— Zice că… spune că… e Preşedinţia Consiliului. Spune că e o consfătuire… că au nevoie de un… că s-au gândit la mine… să-mi propună… Vine o maşină să mă ia… Urc să mă îmbrac…

Merse până la scară. Aci se întoarse către cei din odaie şi spuse:

— Şi totuşi, dacă e farsă… să ştiţi…

Otto răcni:

— Sigur că e farsă! Te sfătuiesc să te duci în pijama ca să-i epatezi!

Vlad urcă scările alergând. Peste zece minute soneria intrării sună. Era şoferul de la Preşedinţie. Cei din odaie se duseră pe rând la geam să vadă maşina. Un Chrysler superb. Vlad coborî scările în grabă.

— Bine, zise, plec.

Când să iasă pe uşă, se întoarse din nou şi spuse:

— Voi… mai staţi pe-aici… Poate că nu întârzii mult… mă întorc… Să nu plecaţi! Vă rog!…

— Vezi să nu fie totuşi o farsă… şopti Didona.

Vlad surâse galben, bolnav. Dădu din umeri cu dispreţ, ca omul gata să îndure orice. Avea un costum gri cam uzat. Pantofii îi erau curat lustruiţi, dar scâlciaţi.

Într-adevăr, fusese chemat la Preşedinţia Consiliului. Acolo, discuţia nu dură decât un ceas. Colaborarea îi fusese cerută, i se

propunea să participe la reorganizarea întregii reţele de telefoane. Vlad acceptase. Urma să se întâlnească a doua zi pentru detalii. Vlad Axente plecă ameţit.

Afară, în faţa Preşedinţiei, maşina care-l luase de acasă îl aştepta. Vlad, ca beat, urcă în maşină. Şoferul întrebă:

— Înapoi acasă, tovarăşe?

După o secundă de ezitare, era un şofer necunoscut, oficial, Vlad, totuşi, spuse:

— Nu, te rog, mai întâi…

Şi dădu adresa lui Emanuel Reich.

— Acolo va fi necesar să aştepţi câteva minute şi abia apoi acasă.

Vlad Axente se instală adânc în fotoliul luxos al maşinii. Se uită repede la ceas: aproape unsprezece. Dar nu luă în seamă. Făgăduise că „după”, dacă va afla ceva important, va merge la el, oricare va fi ora.

Sună la Emanuel Reich. Uşa i-o deschise chiar doctorul. Intrară în birou. Întâi doctorul. Vlad îl urmă. Erau încă în picioare. Emanuel Reich se întoarse cu faţa către Vlad Axente. Îl privi. Vlad râse, jenat şi satisfăcut, destul de emoţionat.

— Doctore, mă dau bătut! Eşti extraordinar!

— Domnul e mare.

— Dar văd că Domnul te ascultă pe dumneata şi nu pe mine…

Emanuel Reich îl privi uimit. O clipă se gândi să-l dea afară. Se stăpâni. Îi zise:

— Ia, te rog, loc. Şezi.

Se aşezară. Emanuel Reich în capul mesei, la locul lui. Vlad Axente alături. Doctorul căută în buzunarul de la piept, scoase stiloul de aur al lui Vlad Axente şi i-l înmână:

— Poftim… zise.

— Adică… cum?

— E al dumitale. Am avut nevoie de el numai ca legătură. Ia-l, te rog…

Vlad Axente puse stiloul în buzunar cu vădită satisfacţie.

— Şi acum, te rog, spune-mi ce s-a întâmplat?

Vlad îi spuse, surâzând crispat:

— Deci, ştiai exact ora şi ziua şi evenimentul, şi acum nu ai putea să ştii ce a fost acolo, ce am vorbit?…

— Mi-am rezervat plăcerea să aflu de la dumneata detaliile.

Vlad îi povesti totul cu de-amănuntul. Ce i se propusese, ce se discutase. Îndoielile lui. Presupunerile lui. Emanuel Reich ascultă,

apoi îi spuse:

— Uite ce este, dragul meu. Trebuie să ne mai înţelegem întâi asupra câtorva lucruri, ca să te pot ajuta. Singur nu te vei putea descurca. Nu vei putea lucra de capul dumitale.

Vlad Axente făcu un gest care cuprindea enervare, frivolitate şi condescendenţă.

— Nu, scumpul meu, nu aşa, continuă Emanuel Reich. Lucrul e foarte grav. Eu te-am recomandat acelor oameni, ei au încredere în mine, dar încă nu în dumneata. E făcut totul de mine, şi o greşeală de-a dumitale mă poate da şi pe mine peste cap…

— Ai spus că Domnul!

— Am spus că prin mine!

— Bine, bine. Condiţiile, te rog?

— Te vei sfătui cu mine. Şi numai după ce vei hotărî cu mine ce e de făcut vei acţiona.

— Singur nu? Niciodată?

— Nu. Vei recunoaşte în curând că vei avea nevoie de mine. De altfel, dragul meu, demonstraţia ţi-am făcut-o. Pentru mine este suficientă. Vrei ca mâine să primeşti un telefon… că totul se amână, că nu e încă momentul… că mai târziu… şi apoi să nu mai auzi vorbindu-se despre propunerea ce ţi s-a făcut, niciodată?… Vrei? Repet, oamenii aceia au încredere în mine, nu încă în dumneata. Şi pot spune că poate… nu meriţi…

Vlad Axente îl privi fulgerător pe Emanuel Reich. Era şi uimit şi înjosit şi plin de admiraţie.

— Domnule doctor… poate că nu mă cunoaşteţi încă destul…

— Sau prea bine…

— E natural să accept condiţiile dumitale, nu din teamă de a pierde situaţia… Am trăit şi până acum sărac… sunt în stare, după „demonstraţie”, să fac pe nebunul şi, să aleg sărăcia, dar accept din admiraţie pentru dumneata. Pot fi folositor… ţării…

— Cuvintele dumitale pline de sens mă fac să cred că, împreună, vom face treabă bună. Te anunţ că ceea ce ţi se va propune şi consecinţele propunerii vor întrece cu mult aşteptările dumitale, după câte mi s-a spus. Vei avea de jucat un rol important şi din punct de vedere tehnic, dar care implică probleme financiare. Cu toate că lucrurile se vor desfăşura ca de la sine, totuşi, în clipa asta mi-ar place să ştiu ce planuri personale de viaţă ţi-ai face dacă puterea de a-ţi hotărî soarta s-ar afla în mâinile dumitale.

Vlad Axente deveni foarte grav:

— Aş dori să fiu profesor universitar. Aş vrea să am elevi pe care, într-o oarecare măsură, să-i pot forma. Am o viziune asupra lumii... Lumea viitorului...

— Lumea calculatoarelor? întrebă Emanuel Reich.

— În tot cazul, lumea golemului, spuse Vlad şi îl privi fix.

Emanuel Reich reţinu un surâs. Spuse:

— Acest lucru te onorează. Vei fi profesor şi vei avea elevi...

— Aş dori să scriu cărţi care să aibă apariţii internaţionale, cu problemele mele de specialitate. Materialul mi l-am adunat.

— Frumos! De acord.

— Bineînţeles, bani destui. Călătorii. Vlad adăugă pe un ton poetizat: De fapt, de când mă ştiu doresc să merg în India.

— India! îl întrebă Emanuel Reich surâzând. Vânătoare de lei, tigri?

— Nu... nu – râse Vlad Axente. La vânătoare de oameni excepţionali. Yoghini...

— Ah, da, interesant! Deci, tocmai acolo vrei să mergi ca să găseşti oameni excepţionali? Se va putea realiza şi plecarea dumitale în India... Dar apropo... Te mai rog încă să nu pleci niciodată din raza acestui oraş, Bucureşti, fără să mă anunţi.

Vlad Axente căscă ochii. Crezu că toate aceste condiţii sunt puse pentru a-l încurca şi, mai ales, pentru a-l supune, poate, într-un fel, a-l înjosi...

— Bine, bine, zise ameţit de perspectivele deschise în faţa lui de cuvintele lui Emanuel Reich. Auzea numai ce-i convenea, hotărât fiind ca pe celelalte să le descurce mai târziu.

— Nu, bine, bine, ci îţi vei lua angajamentul solemn, îmi poţi periclita lucrarea!

— A dumitale? Acum plec, zise Vlad enervat. Aşteaptă jos maşina. E târziu. Iar mâine, după conferinţa pe care o voi avea la Preşedinţia Consiliului, voi trece pe la dumneata. E bine?

— Vei fi binevenit. Te voi aştepta şi primi întotdeauna cu bucurie.

Înainte de a se ridica să plece, Vlad Axente, după câteva secunde de frământare, spuse:

— Vreau să vă mai spun ceva... în privinţa dorinţelor mele... de aşezare a vieţii mele...

— Te rog.

— E greu de spus, de aceea voi fi brutal. Scurt: soţia mea îmi poartă ghinion.

Nicio tresărire nu se văzu pe faţa lui Emanuel Reich. Închise

numai o clipă ochii, ochii lui miraculoşi, albaştri şi mari.

— De ce-mi spui asta tocmai acum, când văd că s-ar părea că un mare noroc a căzut asupra dumitale?

— Noroace am mai avut eu, dar nimic nu a mers la bun sfârşit. Iar eu cred că din pricina ei. Tocmai pentru că acum începe iar norocul să lucreze, îmi este teamă să nu…

— O idee ca aceasta este mai primejdioasă decât însăşi realitatea ideii.

— Nu o cunoşti, domnule doctor…

— E o femeie nobilă…

— O femeie nobilă cu amanţi…

Emanuel Reich închise iar ochii, ca şi cum, neaşteptat, l-ar fi jenat o lumină.

— Amanţi? Eşti sigur că are amanţi?

— Cine poate fi sigur de astfel de lucruri? Dar acum spun eu ca dumneata: o bănuială ca aceasta e mai otrăvitoare ca însăşi realitatea!

— Nu te iubeşte? Eu ştiu că te iubeşte!

— Cine pe lume poate şti ce este în sufletul ei? Niciodată nu spune nimic, ironizează, dar de fapt nu spune nimic. E femeia cea mai misterioasă posibil de imaginat…

— O iubeşti?

— E mama copilului meu. M-am învăţat cu ea. E o femeie frumoasă, deşteaptă. Tocmai asta aş vrea: să am puterea să mă despart de ea. Să terminăm. Să fiu liber…

— Dumneata nu o înşeli?

Vlad căscă ochii mari. Râse satisfăcut.

— Eu?… Ce întrebare! Ce importanţă are? Casa e casă!

— Atunci…

Vlad râse cu poftă.

— Domnule doctor, vorbeşti serios?

— Foarte serios! Dumneata eşti cel care nenoroceşti această femeie…

— Asta-i bună! Văd că ţii cu ea…

— Nu. Ţin cu slăbiciunea pe care o ai dumneata pentru ea. Dacă nu ai iubi-o, dacă ai putea fără ea, nu ai sta să mă întrebi pe mine ce e de făcut. Nici nu ţi-ai aminti că ea există, fie că ai fi aproape sau departe de ea. Eşti obsedat.

— Poate, zise Vlad cu un glas de copil cuminte. În tot cazul, aş vrea să scap de obsesia ei. Şi din pricina asta aş vrea să fiu bogat.

Să-i dau tot ce-i trebuie ca să pot divorţa de ea.

Doctorul râse violent, ironic.

— Când vei fi bogat, ai să azvârli bani ca s-o cucereşti, s-o epatezi…

Vlad se enervă:

— Doctore, dar eu te asigur că este o suferinţă reală să fii obsedat, să depinzi de o femeie despre care nu ştii nimic. N-am nimic de la ea…

— Ai prezenţa ei în casa dumitale. Este enorm.

— Tocmai asta mă exasperează… când o văd liniştită şi nu ştiu nimic despre ea. E din ce în ce mai misterioasă, mai ales de câtva timp. Parcă face dinadins să fie misterioasă… Şi orice o întreb, nu răspunde sau zice că merge la dumneata sau că va merge la dumneata sau că a fost la dumneata…

Doctorul Emanuel Reich se gândi îndelung. O clipă închise iar ochii, apoi vorbi foarte rar:

— Să te ferească Domnul să iubeşti o femeie şi acea femeie să nu stea cu tine, ci cu alt bărbat pe care îl iubeşte.

Vlad rămase pe gânduri:

— Şi asta o fi un chin… în fine… dar eu, eu ce să fac? Ce să fac ca să mă liniştesc? Un divorţ… Sigur că ea îmi aduce nenoroc, sigur că mă înşală, sigur ştie tot oraşul afară de mine, sigur că ştii şi dumneata… Spune-mi, te rog, domnule doctor, mă înşală sau nu? Ţi-a spus?…

Emanuel tăcu iar îndelung. Vlad aştepta cu spaimă răspunsul.

— Uite, zise Emanuel Reich, vorbind rar de tot, eu ţi-aş propune să lăsăm problema asta pentru mai târziu.

— Mi-ar fi mai uşor să ştiu ceva precis.

— Aş putea să-ţi spun de la mine, din observaţiile mele, că te iubeşte, din păcate, chiar prea mult.

— Cum, din păcate?

— Da. Nu o meriţi. O chinuieşti. Nu te chinuieşte numai ea pe dumneata. E o femeie fără apărare. Aş dori mult, din tot sufletul, s-o văd fericită, şi nu este.

— Te-a sedus şi pe dumneata…

— Desigur, zise Emanuel Reich cu simplitate şi căldură. E o femeie deosebită. O respect. M-am ataşat foarte mult. Şi în ceea ce fac pentru dumneata ea are partea majoră. Şi asta dintru început. Şi e bine să o ştii. Fără ea nu m-aş fi ocupat atât de dumneata.

Vlad hohoti nervos în râs.

— Nu mai am cu cine vorbi… în fine, vom mai discuta despre divorţ… Ar fi interesant… Ar fi poate o soluţie. Aşa zi, doctore dragă… crezi cu adevărat că voi fi bogat, că voi avea un rol?…

— Da.

— Şi cum îţi voi mulţumi?

— Când vei fi bogat, voi fi şi eu scăpat de sărăcie prin dumneata. La mine în casă, acum, e sărăcie mare… mare. Dumnezeu să te ferească pe dumneata şi pe ai dumitale să cunoşti un timp de mare lipsă cum am cunoscut noi acum… şi asta după o perioadă de mare spaimă, durere şi persecuţie a neamului nostru evreiesc…

— Ce pot face acum?

— Dacă ai avea o cât de mică rezervă, împrumută-mă cu ceva. Ne vom socoti apoi. Eu nu ştiu cu ce s-au hrănit soţia şi copiii zilele acestea. Numai datorită spiritului de abnegaţie şi devotament al soţiei mele… am putut avea linişte ca să pot lucra pentru oamenii mei. Am mari responsabilităţi. Nu este uşor.

— Dar pentru dumneata, pentru persoana dumitale, pentru familia dumitale nu poţi face nimic ocult? Cabalistic?…

— Ocult?! Cabalistic?!…

— Da.

— Ar însemna să ceri unui om puternic, atlet, să se autoridice de la pământ, trăgându-se de păr sau punând mâinile sub el. Poate nu ştii că există o lege ocultă, să nu poţi lucra pentru tine însuţi. Dar Domnul nu lasă niciodată pe oamenii lui. Trăiesc din ce mi se dă…

Vlad Axente caută în portofel. Luase leafa în ajun. O împărţi cu Emanuel Reich.

— Asta, bizuindu-mă pe spusele dumitale, domnule doctor, că voi fi bogat, căci altfel voi fi nevoit să vin să te rog să împărţi cu mine ce ţi-am dat…

— Eşti un om generos. Nu vei regreta gestul. Mă bucur şi pentru mine, dar şi pentru dumneata.

Vlad Axente îl privi cu mare curiozitate.

— Spune drept, domnule doctor Emanuel Reich, pentru ce m-ai ales pe mine… „golem”?

Emanuel îl privi drept şi lung:

— Pentru că, din păcate, n-am găsit pe nimeni altcineva mai potrivit ca dumneata. Am căutat şi n-am găsit.

Vlad Axente râse stingherit

— De ce nu pe Simon Şora?

— O, el are calea lui. Alta. Şi apoi, îţi repet că am un mare respect

pentru soţia dumitale, o fiinţă atât de aparte, şi apoi am şi pentru dumneata, acum, un sentiment de admiraţie, cunosc valoarea dumitale – valoarea reală. Aş vrea să te ajut. Nu eşti fericit şi te complaci în suferinţă.

Vlad Axente păru brusc mişcat. Întrebă copilăreşte:

— Şi ce să fac? Cum să mă schimb?

— Uite, de aceea te-am ales „golem", fiindcă, cu tot cinismul aparent, afişat, e în dumneata o reală candoare, o umanitate caldă pe care aş fi încântat s-o cultiv.

Vlad Axente se gândi:

— Cum adică? Sunt credul? Adică mă faci să cred acum că dumneata, cabalistul, nu ai contribuit cu nimic la „numirea" mea, la miracolul zilei de 18?

— Cum să nu fi contribuit? Dar cine a umblat, cine a vorbit, şi apoi cine a trăit, a lucrat astfel încât să cunosc oamenii spre a-i face să asculte de mine? Să aibă încredere în mine? Îţi voi spune un mare secret, nu există miracole, nu există decât un singur miracol: să mânuieşti mai bine ca ceilalţi oameni Legile Vieţii. M-am zbătut să fii numit…

Vlad se fâstâci.

— Dumneata, adică, nu crezi într-un Dumnezeu cu barbă care stă… în dosul unui nor?

— Nu. Aşa nu. Dar cred în puterea rugăciunii ca armă a voinţei omului. E mai puternică chiar decât voinţa. Această încredere lucrează mai adânc.

— Atunci unde este Dumnezeul dumitale?

— Pretutindeni şi mai ales în inima mea, dar nu uita că Dumnezeul meu este implacabil, căci este însăşi Legea sacră a Vieţii.

— Atunci, când zici că te rogi… că vei lucra…

— Mă rog, da. Rugăciunea este instrumentul sfânt şi cel mai perfect ca să simţi prezenţa sacră a Vieţii în inima ta. Rugându-ne, noi suntem una cu Dumnezeu.

— Eşti Dumnezeu, deci…

— Vrei să mă ispiteşti, Vlade? Nu, nu sunt Dumnezeu, dar îi este dat oricărui om, dacă nu refuză el acest drept, să simtă şi să ştie că viaţa este sacră. Este un lucru pe care îl posezi şi care, în acelaşi timp, te depăşeşte. Aceasta îţi conferă o mare responsabilitate… şi, cu cât ştii mai bine aceasta, cu atât responsabilitatea creşte. Să nu calci Legile Domnului. Smerenia…

— …iar cabaliştii?…

— Am spus-o, am recunoscut-o şi la conferinţa mea: că ştim mai multe din Legile Naturii şi deci posedăm o mai mare putere de acţiune. Şi în laboratoare omul are mai multă putere ca oamenii obişnuiţi…

— Eşti un om fascinant, dar periculos, Emanuel Reich…

— Nu. Sunt un om modern.

Vlad Axente începu să râdă.

— Şi, te rog… cu mine cum ai procedat? Cum a procedat cabalistul?…

Ochii lui Emanuel Reich sclipiră a sfidare, a putere:

— Scumpul meu, mai întâi ţi-am luat stiloul ca să te pun pe gânduri, ca să mă ţii minte. Că nu oi fi escroc doară! Sunt sărac, dar curat. O, doamne, şi ce lesne te laşi rătăcit în gânduri contradictorii. Am vrut, în acelaşi timp, să-ţi dovedesc alb pe negru că deştept fiind în meserie gândeşti haotic realităţile vieţii. Tot de aceea ţi-am spus o dată fixă pentru reuşita dumitale: ca să te obsedez. Aş vrea să te vindec de această slăbiciune de a fi gata să crezi orice. Contradicţii totale, dumneata… cu pretenţie de luciditate. Pentru ce nu ţi-ai pus problema că eu cunosc atâta lume care mă apreciază şi are încredere în mine, că acum este nevoie de oameni noi şi că un cuvânt de-al meu, hai să spunem insistenţa mea, a făcut să fii chemat unde ai fost chemat?

Vlad Axente întrebă violent:

— Şi dacă tot ce-mi spui acum este din nou o momeală ca să nu mai cred că ai „putere” ocultă şi deci să nu mă tem de puterea dumitale şi să te ascult orbeşte?

— Dacă vreodată vei voi să renunţi la serviciile mele, eşti obligat, auzi? obligat să mi-o spui desluşit. Nu voi cere nicio explicaţie şi va fi fără supărare. Vei fi liber ca înainte.

— Liber! ce este aceea „liber”? Şi la conferinţa dumitale ai rostit acest cuvânt măreţ „Libertate”. Aş vrea să ştiu mai exact ce sens dai acestui cuvânt? Libertate înseamnă că „totul este permis”?

Emanuel Reich se cutremură.

— În tot cazul, Libertatea de care am vorbit la conferinţă nu depinde de nimeni şi de nimic altcineva sau altceva decât de dumneata. Ea se află numai în interiorul dumitale.

Vlad Axente surâse jenat. Spuse cu un ton ciudat:

— Sunt şi cam nebun!

— Fără nebunie nu se poate trăi. Tot ce se cere e ca omul să fie mai tare ca nebunia lui, iar nu nebunia mai tare ca omul. Depinde de

cine conduce: nebunia pe om sau omul nebunia.

Vlad Axente râse satisfăcut:

— Nu ştiu de ce, dar mă simt bine lângă dumneata.

Vlad Axente se opri din râs şi din buzunarul hainei scoase stiloul de aur. Îl întinse lui Emanuel Reich:

— Poftim…

— Ce înseamnă asta?

— Te rog din suflet să-mi faci plăcerea să primeşti acest stilou, celebrul stilou, în dar de la mine: Semn al prieteniei… ce se leagă acum… între noi…

Emanuel Reich se tulbură:

— Sunt mişcat… dar…

— Nici un dar. Insist. Te rog să păstrezi acest stilou ca o amintire. Din toată inima dat…

Emanuel Reich, destul de mişcat, luă tocul, apoi, spontan, aceşti doi oameni se îmbrăţişară.

Vlad Axente plecă. Conducându-l, Emanuel Reich îi spuse:

— Şi nu uita: cât timp lucrezi cu mine, mă consulţi şi mă asculţi şi nu te depărtezi de oraş fără să mă anunţi în prealabil cu douăsprezece ore înainte, am garantat pentru dumneata.

— Mâine, după ce aflu ceva, vin la dumneata.

Vlad Axente coborî scara. Abia ajunsese jos când, deodată, se simţi furios; „Aşa, vasăzică, bătrânul cabalist şi-a bătut deci iar joc de mine!” îi luase tocul atunci la conferinţă din sfidare, îi fixase optsprezece zile din sfidare, şi, probabil, tot din sfidare, îi spunea să nu plece din oraş fără să-l anunţe. „Golem, golem, sunt golemul lui”, îşi şopti Vlad Axente sie însuşi cu furie.

Jos, în stradă, maşina somptuoasă îl aştepta. Se urcă. Spuse şoferului să-l ducă acasă. „Verona e în fiecare zi la el, Simon şi el, Ana Stavri, dacă se poate, şi de două ori pe zi, Didona cât de des o primeşte; iar acum şi eu sunt obligat să-i dau socoteală de tot ce fac. Aceşti oameni înainte erau în jurul meu, acum sunt în jurul lui cu mine cu tot! Mi-a făgăduit, şi-l cred capabil să se ţină de cuvânt, că voi fi bogat, celebru, în fine tot ce vreau, dar nu pot lua nicio hotărâre decât ce doreşte el… în fine… sclavul lui. M-am vândut! Şi mi-a luat iar tocul şi toţi banii din buzunar…”

Maşina îl ducea repede, fără zgomot, fără trepidaţii. Maşină de lux. Şofer bine îmbrăcat, stilat. Vlad privi maşina cu plăcere. Se privi şi pe el în maşină, tot cu plăcere. Gândi: „Această maşină va fi, desigur, a mea. Poate voi cere un tip mai nou. Este elegantă, totuşi învechită…

ca şi hainele mele… La naiba golemul! La naiba stiloul! Face!”

Capitolul XIII

Spre seară, Ana hotărî să meargă la Emanuel Reich. Îl rugă pe Filip să o însoţească. Îşi da seama că întâlnirea acestor doi oameni, Filip Nazarie şi Emanuel Reich, nu putea fi pecetluită decât de importanţă. Se bucura să-i vadă împreună. Într-un fel, avea nevoie de confirmarea lui Emanuel Reich în hotărârea ei de a rămâne cu Filip.

Când au ajuns, îi găsiră acolo pe Verona, Vlad şi Simon. Erau aşezaţi la masă, în jurul lui Emanuel Reich. El se ridică, înaintă spre Ana şi Filip şi îi primi cu obişnuita lui afabilitate. A fost vizibil că, din prima clipă, apariţia lui Filip îl impresionă deosebit de plăcut. A spus-o imediat şi nu se sfii să afirme bucuria ce o are de a-l primi la el în casă.

Emanuel Reich invită musafirii să ia loc, iar el întârzie cu Ana mai la o parte, în picioare. Îi şopti:

— Alegerea te onorează, dar îţi va trebui multă putere, Ana; iar te-ai avântat în ceva neobişnuit, nepreţuita mea soră şi deci, iată, pentru un timp, problema singurătăţii trecută pe planul doi.

— De fapt nu ştim exact care sunt întâmplările care ne apropie de ţel.

— Obsesie?

— Trebuie ca să fie obsesie în ceea ce vrem ca să reuşim în orice condiţii ne-am afla.

Exaltată, Ana confirmă printr-un surâs acceptarea destinului ei.

Între timp, Filip, după ce dădu mâna cu cei din odaie, pe care îi cunoştea şi bucurându-se că-i revede, se aşeză cu deosebită linişte şi maiestate în capul mesei, pe scaunul lui Emanuel Reich, spre marea uimire a celor de faţă, căci nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să se aşeze pe acel scaun, pe „tron”, cum îl denumea Vlad cu o ironică deferentă, dar nimeni nu îndrăzni să-i atragă atenţia.

Când Emanuel Reich se întoarse şi îl zări pe Filip aşezat acolo, se opri şi îi spuse cu răceală:

— Tinere, aci este locul meu şi nu cred că îţi este dat să-mi iei locul.

Mare şi splendid, Filip Nazarie, vizibil şocat, se ridică încet, încercând o vagă scuză de banală politeţe.

— Nu, dragul meu, fără scuze. Nu ai scuză!

Ana ameţi. Cunoştea orgoliul nemăsurat al lui Filip, combativitatea lui, dacă era cât de cât lovit, cunoştea şi puterea lui Emanuel Reich.

Vlad, care avea pentru Filip o vădită admiraţie, spuse:

— Doctore dragă, Filip nu cunoaşte consemnul, de altfel tacit…

— Aşa ceva se ştie fără să fie spus. Voi toţi de ce aţi ştiut? El trebuia să-şi capete pedeapsa, căci altfel mă tem pentru el. Dar văd, după privirea lui, că a fost suficient pedepsit.

Emanuel Reich merse spre Filip cu mâna întinsă:

— Apariţia dumitale în casă la mine mi-a făcut o deosebită impresie, ca să nu te fi pedepsit chiar eu, pe loc, pentru greşeală. Acum, te rog să mă ierţi că am fost nevoit să o fac. Voit am făcut-o, spre binele dumitale. E preferabil să fii pedepsit de mine, decât de viaţă.

Cei din odaie îi priveau suficient de jenaţi şi intrigaţi de izbucnirea lor de orgoliu. Lângă Filip Nazarie, ca statură, Emanuel Reich era destul de mic, dar strălucirea ochilor şi a întregii lui făpturi îi confereau o deosebită putere, care, într-un fel, era superioară celei a lui Filip, încă adolescentină.

Emanuel Reich spuse, ţinându-l pe Filip de mână:

— Pentru acest tânăr, trebuie să recunosc, am avut din prima clipă o marcată căldură. Filip este o făptură măreaţă şi mă simt măgulit că l-am cunoscut. Sper că îi va place să vină la mine şi să stea cu mine. Acest om iubeşte foarte greu, dar cine are norocul să fie iubit de el şi să nu-l dezamăgească, se poate mândri cu iubirea lui. Calitatea iubirii lui e unică. E uşor de văzut că el va şti să-şi cucerească un loc de frunte în viaţă, pe care cu prisosinţă îl merită. Pentru el, singurul pericol va fi să nu întreacă măsurile în apetiturile lui, de… orgoliu… apetiturile terestre…

Emanuel Reich se întoarse complet către Filip şi îl întrebă surâzând:

— Ce o să ne facem cu orgoliul, tinere?

— Sper să-l pot duce.

— Vezi numai să nu rătăceşti măsurile.

— Mă veţi ajuta. Prima lecţie am primit-o acum, azi, de la dumneavoastră.

— Eu nu te voi ajuta… Poate Ana… de o vrea să se amestece…

— Mă voi lupta singur.

— Te onorează curajul… Ce aventură! Lupta cu orgoliul!

Ana îşi aminti cuvintele de dragoste ale lui Filip şi o exaltare eroică îi umplu inima. Poate a fost clipa când cu adevărat deveni conştientă de curajul pe care îl avusese acceptând dragostea unui om atât de aprig hotărât în ambiţiile lui.

Pecetluirea destinului acceptat. Acceptase ea? I se impusese destinul? Dacă Ana se luptase între libertatea alegerii şi scuza destinului ce se impusese, nu putea lămuri de câta libertate beneficiase în alegere şi cu câtă smerită supunere acceptase. Acum, Anei i se păru că acest destin o pecetluise cu o dăruire confirmată de Emanuel Reich.

Îşi aminti iar de Ion, de incapacitatea lui morbidă de a se decide, de a hotărî, în plutirea lui între o sexualitate obsedantă, nimicitoare, şi un romantism dureros, patetic. Totala lui lipsă de sinteză. Toate poeziile ce le scrisese acest om, Ion, fuseseră numai o infimă parte din marile daruri de creaţie poetică cu care fusese cu prisosinţă înzestrat şi pe care le neglijase.

Aventura lui literară, a lui Ion, a putut constitui pentru toată lumea o uluitoare lipsă de eficienţă practică: a refuzat până în pragul morţii să dea spre publicare materialul acumulat, probabil conştient fiind că ar fi putut face mai mult. Orgoliu? Modestie? În tot cazul: dramă.

Acum, cu Filip, Ana a crezut că dragostea ei pentru el va putea fi dusă până la perfecţiune şi că într-adevăr vor merge, ea şi Filip, către o exaltare fertilă a fiinţei lui şi că niciodată nicio degradare nu va atinge splendoarea întâlnirii.

Din primele clipe, Ana hotărâse că nu va fi proprietara acestui om şi că atunci când va simţi că trebuie să se despartă de el, o va face fără amânare, fără lacrimi, binecuvântând cu recunoştinţă timpul întâlnirii lor. Dintru început acceptase despărţirea inevitabilă, vrând să concentreze, prin calitate în timpul sortit să fie împreună cu el, esenţialul.

Dar când va sosi momentul despărţirii? Clipa rămânea taina viitorului. Ana o prevedea, o accepta. Iar durerea va rămâne numai a ei.

Erau cu toţii adunaţi în odaia de lucru a lui Emanuel Reich. Atmosfera devenise agreabilă. Estera Reich, soţia lui Emanuel Reich, sosi în odaie, urmată de fata din casă şi adusese tot ce trebuia pentru a răsfăţa musafirii: tăvi cu cafea, prăjituri, vin, coniac, pahare, farfurioare... Estera Reich a fost primită în odaie cu o deferenţă excesivă. Primul care se sculă în picioare a fost chiar

Emanuel Reich. Ceilalţi îl imitară. Dar Estera Reich, după gesturile şi cuvintele uzuale de politeţe ale tuturor şi ale ei, se retrăsese în odaie, explicând că e nevoită să nu rămână, având treburi urgente cu copiii, cu gospodăria.

Se băuse cafea, vin, se gustase din prăjituri, se vorbise cu aprindere. Fiecare, vădit preocupat, îngrijorat, obsedat de posibilităţile lui de a răzbate în lumea nouă a Revoluţiei ce începuse să ia fiinţă şi pe care nu o cunoşteau decât teoretic şi câtuşi de puţin în practica ei efectivă, acest început pe care fiecare îl imagina după puterile lui. Tocmai această diversitate de aprehensiuni constituia un joc caleidoscopic periculos, ameţitor.

— După primul război mondial, Rusia este cea care a făcut sacrificiul experimentului. Nu e momentul să adaug calificative, pozitive ori negative. Important rămâne că acum reînnoirea pentru întreg pământul e inevitabilă. Viteza, timpul ce va fi necesar acestei desfăşurări şi modalităţile ce se vor impune, nu le cunoaşte nimeni. Presupuneri, numai presupuneri ce pot părea tragice dar care rămân numai speranţe şi temeri. Ce se poate însă cu adevărat afirma, este că o lume nouă ia fiinţă pe acest bătrân pământ.

— Şi nu numai politic. Schimbarea va avea o amploare negândită.

— De pe acum zvonurile sunt uriaş contradictorii…

— Între oroare şi sublim…

Vlad, şi el adânc preocupat de soarta lui, dar nevrând să discute serios, zise:

— Norocul nostru, şi îi arătă pe toţi cei adunaţi în odaie, că am fost mereu sinceri de stânga.

Emanuel Reich îi replică:

— Nu cred că va fi suficient să fi fost de stânga ca să ai „noroc”! Formulele celor de stânga, se vor învechi uşor şi pot deveni grave impedimente. O reală virginitate politică, cu supleţea inerentă ei în ceva cu totul nou şi probabil mereu în reînnoire, în care se vor integra uşor, va fi poate adevăratul „noroc”.

Cei din odaie rămăseseră pe gânduri, fiecare căutând să se verifice în posibilităţile lui de adaptare în lumea nouă ce lua fiinţă.

Verona zise:

— Otto va putea fi avocat la orice cauză, la toate procesele pro şi contra.

— Argumentele nu vor mai avea putere decisivă, Otto va susţine orice cu plăcere şi, culmea, el se va încadra, o vreme, mai uşor ca cei sinceri, în viziunea lor, incapabili să se adapteze permanentului mers

înainte.

— Otto va putea chiar, câteodată, fi luat în serios.

Hohote de râs umplură încăperea. Emanuel Reich, adâncit în gânduri, decretă:

— Prevăd, fără să fiu clarvăzător, ci numai logic lucid, că vor avea mai ales de suferit martirii prin vocaţie, cei care au suferit înainte de a veni la putere.

— Cum aşa?

— Temperamentul lor de martiri îi va face să intre din nou în rândul martirilor. Nu se vor supune niciunei discipline.

În pauza care se făcu nu se auziră decât clinchetul paharelor, al linguriţelor. Emanuel Reich întrebă:

— M-ar interesa să ştiu de la fiecare ce ar dori cel mai mult pentru el însuşi. Tu, Vlad, ce ai vrea, ce îţi doreşti?

— Să reuşesc în tot ce voi întreprinde.

— Vast plan. Tu, Filip?

— Aş fi vrut să fi construit eu piramidele.

Izbucniră exclamaţii de uimire şi râsete.

— Dar ăsta nu este un plan…

— Nu râdeţi, spuse Emanuel Reich, acest răspuns îl defineşte perfect.

Se întoarse către Verona.

— Tu, Verona?

— Ştiu şi eu… Eu cred că aş vrea să mă călugăresc.

Vlad începu să râdă în hohote atât de exagerat ostentative, încât toţi îl priviră cu uimire. Printre hohote, Vlad exclamă:

— La virtute prin saturare.

Numai Simon Şora rămase cu ochii aţintiţi asupra Veronei.. Părea că nu aude râsul lui Vlad, fascinat de expresia speriată a Veronei.

Vlad reuşi să exclame privind-o pe Verona cu aceeaşi uimire ostentativă:

— Ia te uită, ia te uită. *„Voila du nouveau”*.

— Dar tu, Simon? Nu ai răspuns.

La glasul lui Emanuel, Simon tresări; căută să devină prezent.

— Eu, eu nu ştiu încă!

Vlad râse de data asta uşurel:

— Nu ştie încă! Ce sinceritate absolută!… dar vă asigur eu că atunci când se va hotărî, ne va întrece pe toţi! E capabil de orice!

— În orice caz, de nimic urât, zise Emanuel.

— Puneţi pe umerii mei grea povară, şopti Simon, nu ştiu dacă

merit să o duc.

Emanuel Reich se întoarse către Ana şi îi surâse cu o vădită căldură:

— Dar tu, Ana?

Ana ezită o clipă, apoi şopti:

— *„S'i n-y suis que Dieu m'y mette. Şi y suis que Dieu m'y garde"*.

Surexcitat, Vlad izbucni:

— Cred că dacă am fi făcut concurs de întrecere a orgoliului indubitabil Ana câştiga, nu Filip: iat-o nici mai mult, nici mai puţin Ioana d'Arc a României. Filip abia Ramses…

— Până una-alta Ana e veleitară… şi asta nu-i rău! rectifică Emanuel.

— Dar dumneata, doctore, nu ai formulat încă nimic în competiţia noastră, spuse Ana surâzând cald, ecou surâsului lui.

Emanuel Reich gândi şi el o clipă, apoi, cu o voce ciudat de pătrunsă, ca o spovedanie, spuse:

— Sper că orice aş face, cu orice aş greşi, să nu uit că Dumnezeu există, iar El să mă ierte.

Vlad insinuă mieros:

— Asta nu ajunge, doctore. Sunt criminali care se roagă Domnului să le reuşească crima.

Emanuel Reich se schimbă la faţă.

— Mă judeci aspru, Vlad.

— Vrem de la dumneata ce nu putem noi. E poate semnul supremului respect.

— Vlad, Vlad, ar trebui să-ţi fie teamă de felul în care îţi întrebuinţezi inteligenţa. Nu te războieşti cu mine, ci cu tine însuţi.

— Doctore dragă, nu eşti mai puţin inteligent ca mine, de ce să te menajez? De fapt, te contrazic ca să văd cum argumentezi în contradictoriu. Îţi prilejuiesc… performanţe… agreabile…

— Te-ai molipsit de la Otto!?

Verona se amestecă.

— Atletul intelectual al circului. Otto ridică greutăţi cu creierul.

— Fiecare cu numărul lui în vastul circ al lumii!

— Posibilităţile dumitale, Vlad, de a păcătui, sunt altele decât ale mele, dar câtuşi de puţin minore. În tot cazul, îţi lipseşte smerenia faţă de posibilităţile dumitale de a păcătui.

Vlad râse:

— Interesant! Teoria păcatelor posibile şi importanţa lor cântărită prin valoarea smereniei, nu? Orgoliul smereniei, nu?! Doctore dragă,

propun eu acum un alt „joc de societate”: unul se leagă la ochi şi ascultă orbeşte de doctorul Emanuel Reich.

Emanuel Reich îl privi pe Vlad cu o marcată atenţie şi uimire. Vlad se fâstâci:

— …asta nu înseamnă că eu, chiar nelegat la ochi, nu ascult de dumneata.

— Te joci cu focul, Vlad!

— Atunci, propune dumneata alt „joc de societate”.

— Până una-alta, te întreb, te-ai gândit la ciudata coincidenţă a unor îmbinări de litere?

— Cabalistice?

— Da, cabalistice.

— De pildă?

— Uite: Axa, Malaxa, Max Auschnitt, Axente, Examen…

Vlad se schimbă la faţă, spaima îi era în ochi:

— Ce vrei să spui? Mă ameninţi? Mă condamni la moarte?!

— Îţi atrag atenţia: fii prudent. Examen.

Neaşteptat, din nou Vlad izbucni în râsete forţate, ostentative. Cei din odaie se simţeau prost, dar nu ştiau cum să intervină. Schimbul de vorbe între aceşti doi oameni cuprindea nu sfidare, ci ameninţare.

Fulgerător Ana Stavri îi privi pe cei din odaie. Aceşti oameni aveau, acum, toţi, îmbrăcăminte nouă, scumpă. Emanuel Reich purta nu haina lui severă bleumarin, strict închisă în nasturi, ci un elegant costum de un gri agreabil, în armonie cu părul lui, iar cămaşa de mătase, mai albă ca niciodată, strălucea romantic la gât şi mâini. Nu-i lipseau decât dantele.

Vlad Axente bucurându-se copilăreşte că poate da impresia şi să i se spună că este milionar, împărţise bani în dreapta şi stânga.

În ultima vreme, Vlad mersese zilnic la Emanuel, dar cu cât avea mai multă nevoie de sfaturile lui ca să se descurce în responsabilităţile luate unde lucra, cu atât devenea mai arogant. Îl sfida cu virulenţă.

Emanuel Reich vrând să schimbe climatul devenit dezagreabil, spuse cu vervă:

— Ei bine, da, ca să fac plăcere amicului meu, Vlad, voi propune un alt „joc de societate”.

Privirile se îndreptară spre el.

— Aş dori să ştiu ce înţelege fiecare dintre dumneavoastră prin „omul nou”? E ceva ce revine obsedant în toate preocupările lumii… E problema esenţială a zilelor noastre.

Vlad exclamă:

— Epoca tehnicii... Omul nou, va fi omul mecanic... robotul construit de om...

— Golemul? întrebă Emanuel Reich, privindu-l pe Vlad cu un surâs amuzat pe buze.

Vlad se enervă din nou, se înroşi chiar:

— E inutil să te prefaci că nu eşti clarvăzător, doctore, nu te crede nimeni. O modestie ce nu ţi se potriveşte.

Emanuel Reich, dus pe gânduri, părând că nu l-a auzit, spuse:

— Crearea golemului, a omului mecanic a preocupat întotdeauna omenirea...

Vlad îl întrerupse:

— ...mai ales pe magicieni.

Emanuel Reich completă:

— Da, în evul mediu este arhicunoscută încrederea golemului creat la Praga de rabinul Low...

— Actualmente problema e reluată de fizicienii moderni...

Verona şopti:

— Ca specialist, Vlad ar putea să ne lămurească... şi pe noi... ce este un golem modern...

Vorbi evident atacând, dar cu ezitările caracteristice ei, care puteau fi ori lene, ori timiditate, ceea ce nu o împiedica să-l privească pe Vlad cu ostentativă ironie.

— Tu să nu te amesteci în problema golemului. Tu eşti în căutare de zei printre oameni... dar să ştii... că tu nefiind zeiţă, nu vei întâlni zei. Va trebui să te mulţumeşti cu noi.

— Cu golemuri?!

— Şi cu făcători de golemuri.

Simon spuse:

— În construirea omului mecanic, a robotului, omul caută să-l imite pe Dumnezeu.

— Natura, rectifică Vlad.

— Zi-i cum vrei, Natură sau Dumnezeu, că totuna e, dar nu trebuie uitat că omul creează cu materiale date tot de Dumnezeu... de misteriosul Dumnezeu...

— De misterioasa natură, sublinie Vlad.

— Zi-i cum vrei, că totuna e, repetă Simon.

Ana exclamă:

— Ar fi preferabil ca omul să se căznească să perfecţioneze omul actual.

— Fiecare pe cont propriu?

— Vorbeşti de supraom?

— Ei, da, exclamă Ana. Supraomul. Asta ar fi omul nou. Cred că ar fi cel mai important lucru de care ar trebui să se ocupe omenirea, ca să se salveze…

— Mai întâi trebuie rezolvată problema pâinii pentru tot pământul, sublinie Emanuel.

Vlad îl întrebă:

— Şi dacă supraoamenii ar avea roboţi să-i servească, ce v-ar deranja? Nu uita că după planul în perspectivă în vigoare, dacă toată lumea va fi ridicată la rang de liber cetăţean, va fi penurie de servitori, deci nevoie de roboţi…

— Gândeşti din punctul de vedere al unui om-om, om obişnuit, nu al supraomului, tu nefiind un supraom, zise Verona.

— Maşinile sunt bune: e practic să ai automobil, radiouri, telefoane, maşini de calculat, maşini de spălat rufe… Vocea lui Carusso se poate şi acum auzi.

Toată lumea vorbea deodată.

— …maşini la concurenţa cu atributele nobile ale omului.

— …Nu este simpatică ideea robotului poet…

— …oare robotul poate ajunge supraom…!?

— …creat de un om obişnuit.

— …un matematician genial… robot…

— …Un robot ajuns supraom, îşi va alege felul în care vrea să fie înmormântat, în pământ sau incinerat, sau azvârlit la fiare vechi… iată o dovadă ridicolă de libertate…

— …în tot cazul, nici după moarte robotul nu miroase urât…

— …în timpul vieţii nu persecută pe nimeni în numele ideilor lui filantropice salvatoare…

— …Nu se ştie ce-i poate năzări unui robot fanatic?!

— …roboţi martiri ai unei idei sublime, elaborată de ei, în preocupările morale ale roboţilor…

— …roboţi preocupaţi să creeze supraroboţi… care să-i servească…

Ana îşi continuă obsesia:

— Ba nu, zău, mă întreb, şi nu în glumă, la ce i-ar folosi omului perfecţionarea maşinilor, a roboţilor, dacă el, omul, ar rămâne îmbâcsit în problemele lui sufleteşti, minore, chinuitoare, gelozii, invidii, incertitudini despre nemurirea lui sau neantul individual după moarte, ca Hamlet, probleme care odată cu moartea se dizolvă,

mai bine-zis le rezolvă mortul în pământ.

— Posibilităţile omului mecanic vor fi calculate, create şi mânuite de om, în stăpânirea omului.

— Cu materiale create de Dumnezeu…

— De Natură…

Verona, cu aceeaşi timiditate plină de şovăieli, ironice, se amestecă iar:

— Femeia naşte din propriul ei trup un om… pe când robotul mecanic… nu naşte copii. Nu se îndrăgosteşte, nu face dragoste… nu iubeşte…

Vlad îi azvârli o privire fugară, uşor uimită.

Simon spuse:

— Ar trebui mai întâi înţeleasă bine diferenţa dintre omul mecanic şi un om cu răspunderea faptelor lui.

— Răspundere faţă de ce sau de cine? Faţă de roboţi sau de Dumnezeu?

— Faţă de Natură?

— Faţă de el însuşi, de conştiinţa sa.

— Şi tu ce eşti? Este suficient că eşti conştient că exişti şi că vrei să progresezi?

Simon spuse:

— Primejdia golemului modern stă în eventuala posibilitate a „omului nou”, de a deveni el aidoma maşinii perfecte, lipsit de incertitudini, căutare, lipsit de îndoieli: omul-maşină…

Vlad, însufleţit, decretă:

— Există deja teorii matematice care operează cu concepte voit neclare, aşa-numitele mulţimi vagi, şi care vor fi poate folosite mai târziu pentru a înzestra robotul cu capacitatea omenească a unor asociaţii întâmplătoare de idei, cu o memorie afectivă, în sfârşit: cu un suflet.

— Cine ştie ce se va petrece în sufletul robotului, suspina Verona cu voită ironie.

Filip Nazarie, destul de tăcut, se amestecă:

— Întâlnirea unui cabalist cu un fizician al zilelor noastre este realmente un lucru care dă de gândit. Eu am stat în timpul războiului multă vreme în Germania, la studii, în universităţi. Mi-a fost dat să aud vorbindu-se despre „supraomul” nietzschean, adică despre cei câţiva aleşi care vor domina prin forţă pe cei învinşi, rămaşi slugi, sclavi.

Ana spuse cu vehemenţă:

— Diferenţa între supraom-tiran şi supraomul autentic evoluat în mod natural şi care va căuta tocmai nu să domine, ci să elibereze omul, este absolută.

— Deci, după dumneata, comunismul e cel care va da la iveală supraomul?

— În tot cazul, va da posibilitatea masei să se perfecţioneze, şi nu numai ca până acum, câtorva oameni aleşi, elitei, ci mulţimii. Ce s-a făcut până acum pe linia verticală, se va face pe una orizontală, pentru toată lumea pământului.

— Răsturnând verticala? Anihilând verticala?

— Va fi probabil, un timp mai lung sau mai scurt greu, al noilor echilibrări din toate punctele de vedere, cu luări noi de conştiinţă şi responsabilităţi... de năzuinţe. Va fi o avalanşă de scriitori, poeţi, muzicieni, pictori – toată lumea va încerca. Se va ivi poate, din mulţime, geniul.

— Responsabilităţile cui?

— Mai ales ale celor ce li se vor da noi drepturi, noi posibilităţi de evoluare... iar o nouă economie mondială va determina, implicit, unificarea pământului...

— Lung plan... De lungă durată.

— Din punct de vedere individual... lung, dar din punct de vedere istoric nu atât de lung.

— În tot cazul, de va reuşi omul să creeze un om mecanic, cu toate atributele omului viu, chiar şi superioare, îl va crea tot din materialele existente, pe care nu le-a creat el, ele existând susţinute fiind tot de Forţa care susţine lumea întreagă, cu soare şi stele şi chiar cu creierul omenesc cu tot, Forţa care este şi rămâne mister în Eternitate, mister. Nu sunt contra dacă omul ar crea din metal un sfânt.

— Ana, eşti mistică.

— Dimpotrivă, materialistă, dialectic – materialistă.

— Ia te uită!

— Nu poate vorbi omul nimic despre ce nu este cu mâinile palpabil, cu ochii vizibil, fără să fie imediat etichetat de mistic. Nu prea demult riscam să fiu arsă pe rug dacă aş fi spus că microbii există şi că imponderabilul poate fi studiat.

— Mistic e numai cel ce crede în Dumnezeu.

— ...şi materialist cel ce nu se întreabă cine a creat Existentul? Cine a creat Forţa care susţine Existentul? Să nu-ţi pui întrebarea aceasta primordială, că şi asta este obscurantism.

— Dar cel ce crede în Eternitatea materială, ce este, mă rog, tot mistic?

Vlad zise:

— Ultimele date ştiinţifice ar duce la concluzia că totul, absolut totul e susţinut de una şi aceeaşi forţă în nenumăratele ei modalităţi… Forţa unică, manifestându-se în infinite modalităţi.

— …adică… geniu şi cretin… sfânt şi criminal… egali?

— Nu egali. În modalităţile lor nu sunt egali. Sunt egali în Forţa ce-i susţine. Aceleaşi litere, formând cuvinte pot descrie şi binele şi răul dar susţinuţi de aceeaşi forţă a creaţiei, a Naturii… Da.

— De Dumnezeu? întrebă Simon ironic. Sau de Natură?

— Spune-i cum vrei, că tot nu schimbi nimic prin calificative. Depinde numai dacă te simţi la largul tău smerit, ca tine, sau la larg obraznic, ca mine, spuse Vlad.

— Atunci… omul, omul viu… omul Naturii…

— Omului îi rămâne libertatea de a participa, de a se căzni să intre, prin propria sa libertate de alegere, într-o modalitate nouă, superioară celei actuale.

— Libertatea de a nu rămâne la clişeele vechi… libertatea de a-ţi închipui că poţi alege…

— Libertatea de a colabora cu Natura.

— Cu Dumnezeu?

— Spune-i cum vrei, că tot nu schimbi nimic.

Se auziră hohote de râs.

Vlad, ca tot omul care intră în subiectul specialităţii lui, deveni brusc serios:

— Imaginaţi-vă, spuse, un atom de radiu care se poate dezintegra emiţând o radiaţie alfa. Este principial imposibil să se prevadă momentul emiterii radiaţiei. Ori, imprevizibilul este o formă aproape pură de manifestare a libertăţii, a fanteziei… Nu?

— Libertatea materiei?

— Cer iertare, văd că m-am lansat într-un curs de specialitate, totuşi mai trebuie să spun ca să vă dau apă la moară că nu ar fi greşit gândit că libertatea o putem găsi primordial în chiar construcţia atomului. Fantezia materiei de a se manifesta fie undă, fie corpuscul, e dovada libertăţii iniţiale, primordiale. Atomul poate fi studiat, are legi poate părea amorf, puternic, inconştient, poate distruge, dar poate fi mânuit de om, spre binele omului e dovada libertăţii.

— Adică putem crede că alegerea între bine şi rău există? întrebă

Simon.

— Ia te uită! Ia te uită! Alegerea între bine şi rău! Sărişi inevitabil la etică, scumpul meu, ca să nu spunem la metafizică!

— Deci libertatea alegerii este iniţial dată… adăugă Simon, complet dus pe gânduri. Singur să fi fost în odaie şi nu putea părea mai izolat.

— Libera alegere între bine şi rău… totuşi, constrâns de legi inexorabile, spuse Emanuel Reich, întorcându-se uşor către Ana şi, surâzând, adăugă: „Libertatea în necesitate", îşi aduseseră amândoi aminte, sentimental, de prima lor întâlnire la Didona Dragomir…

— Atunci… continuă Simon, tot în semişoaptă, ca pentru el însuşi, să-i spunem: smerenia alegerii, dar alegere.

— Conştiinţa responsabilităţii şi smerenia ar putea fi într-un vocabular nobil omenesc, un echivalent, zise Ana.

— Iată-ne ajunşi de la experiment fizic la pleonasm moral.

— Ceea ce nu uşurează soarta nimănui. Responsabilitatea rămâne act major, fie în morală, fie în laborator. Atomul în fantezia lui, mânuită de mâinile omului, poate face să explodeze pământul.

— Dar tot nu aţi definit ce este omul nou! Cel care va face să explodeze pământul, sau cel care va face pace pe pământ.

— Dacă s-ar accepta tot ce am discutat noi acum, ca o realitate practică, mentalitatea omului nou ar cunoaşte o atare schimbare, aş zice o nouă orientare, de participare cu întregul existent, încât de la sine sentimentul sacralităţii vieţii ar fi iminent. S-ar înlocui astfel de la sine toate religiile care până acum au fost în comparaţie şi ură fanatică în numele Domnului…

— Omul nou ar înlocui concurenţa prin colaborare…

— Şi dacă nu va reuşi?

— Mai practic este să credem că va reuşi.

— E un plan grandios „gândit" de legile evolutive ale Naturii.

— Nu rămâne decât să fie acceptat de om, colaborând astfel cu Natura. Ar fi salvarea pământului.

— Omul nou.

— Nu se poate construi o lume nouă cu oameni vechi, adică cu o mentalitate învechită. Implicit, o lume nouă, socialmente vorbind, va naşte un tip nou de om. Momentul istoric pe care îl trăim e angoasant. Sunt oare oamenii în stare să facă pace pe pământ?

— A fost atâta ură dezlănţuită, ca niciodată, ură organizată.

— Până una-alta, fizicienii au lucrat, nu la un nou golem asemeni omului, ci la cuptoare electrice pentru a omorî oameni, la bunul plac

al unor monştri smintiţi; iar gloata a acceptat, a aplaudat. S-au găsit pe pământ suficienţi oameni ca să execute cu entuziasm ordinele nebuniei criminale.

— Vor veni oare acum oameni noi, masa oamenilor, să impună lozincile participării, ale colaborării, ale ajutorului, ale înţelegerii? Sau ura, în numele unei noi lozinci, fie ea din întâmplare chiar bună? Cine va stăpâni pământul?

— …omul nou…

— Am putea conclude tocmai că semnul omului nou va fi că va lupta pentru pace, eroic, aşa cum a luptat pentru ură. Colaborarea benefică devenit un gest natural, inexorabil.

— Nu va fi uşor. Cei vechi vor striga împotrivă, afirmând că „pe vremea lor" era mai bine; iar cei tineri, nerăbdători, neînţelegând dificultăţile mersului istoric, vor pretinde imediate rezultate perfecte. Vor fi revoltaţi că nu li se dă ce li s-a făgăduit, vor lupta pentru interese minore, uitând ţelul, scopul, cazna…

— În timp ce pământul se va roti în spaţiul etern, împlinind aceleaşi legi ca şi cum nu ar fi amestecat cu poporul ce-l ocupă.

— Pământul sau Dumnezeu?

— Zi-i cum vrei, că totuna e.

Capitolul XIV

Emanuel Reich se deştepta întotdeauna foarte devreme, înaintea întregii case şi, după ce îşi făcea baia, în clipa aurorei, în liniştea odăilor, la el în birou, se ruga.

Azi, rugăciunea îi era seacă. Cu încăpăţânare, încerca să se adâncească în ea. Credinţa îi era nestrămutată, dar inima îi era prinsă în griji lumeşti: Verona nu era fericită. Vlad îl supăra permanent, îl îngrijora. De când îi mergea bine, uitase complet de Revoluţie, îi părea că acest moment politic este chiar momentul prielnic pentru a-şi crea o stabilitate materială, o situaţie strălucită, a deveni celebru. Nu înţelegea că generozitatea lui temperamentală nu-i era o scuză. La el în birou, la instituţia unde lucra, se crease un neîntrerupt du-te-vino al tuturor solicitanţilor, prieteni, cunoscuţi, sau necunoscuţi, care îi cereau bani, slujbe, recomandări… Vlad nu refuza pe nimeni. O mândrie copilăroasă îl făcea să se laude cu ce face, cu ce plănuieşte, cu puterea lui. I se dusese vestea de „binefăcător", de „om al zilei". Părea ameţit de succes, de laudele ce i

se aduceau. Toată lumea îl flata. Azvârlea banii instituţiei, influenţele. Hotăra lucruri neaşteptate, fără a se sfătui cu nimeni. Acum, de curând, Emanuel Reich primise plângeri ca: „protejatul dumitale are cam prea multă fantezie şi… personalitate”. Pe de altă parte, i se recunoştea capacitatea neobişnuită de muncă, realizările efective, spiritul avântat în viziuni noi, posibilităţi fascinante în a proiecta în viitor…

Şi Ana Stavri era prinsă de dragostea ei pentru Filip, neatentă la ce făcea Vlad. Asista fără să vrea să se amestece. Emanuel Reich nu mai îndrăznea să i se plângă nici ei. Simon Şora, distant, părea că îl pândeşte ca să-l verifice. Singur Filip Nazarie sosea zilnic, după-masa, mult mai devreme ca ceilalţi, şi lua lecţii cu el. Învăţa arameea. Talentul lui în a învăţa limbi străine, posibilitatea lui de asimilare, erau uimitoare, de o anvergură absolut rară.

Emanuel Reich îşi termină rugăciunile rituale într-o încrâncenată răceală – inima îi era în pustiu. Împreună mâinile şi, mai mult un suspin decât o şoaptă, murmură:

— Doamne!

Apoi rămase nemişcat la locul lui, pe „tron”, cum continua Vlad să-i spună în batjocură scaunului lui. În faţă, pe masă, îi stăteau cărţile, dar în dimineaţa aceea îi era silă de orice. Îşi aminti că peste câteva ceasuri, trei, patru, Verona va veni la el. Îi făgăduise. La gândul că o vedea se înviora. Cine ştie, poate vreodată Verona îl va înţelege, îl va căuta cu mai multă plăcere ca acum, poate vreodată va veni nu forţată de teamă, de interes… ci poate… vreodată…

Emanuel Reich rămase pe gânduri căutând să-şi redobândească fiinţa. În casă auzea, ca în fiecare zi, cum încet, încet, viaţa reîncepea: uşi, glasuri, paşi, un miros agreabil de cafea şi pâine prăjită veni până la el în odaie… Luă o carte – şi începu să citească cu încăpăţânare ca să scape de pustiul inimii lui.

Dar, deodată, deveni atent; în casă se petrecea ceva absolut neobişnuit: uşi trântite, auzi glasul Esterei cu un strigăt violent, sălbatic, apoi paşi alergând, apoi alt ţipăt al Esterei, mai grozav…

Emanuel Reich nu avu timp să se ridice să meargă să vadă ce s-a întâmplat, şi uşa odăii lui se deschise violent, şi, fără să bată, Estera năvăli înăuntru. Emanuel Reich deschise gura pentru a interzice cu asprime ca astfel de lucruri să nu se mai petreacă; dar Estera, din prag, striga cu groază în ochi:

— Emanuel, Emanuel! Bella a băut apă tare din camera de baie! Moare!

Estera Reich, desfigurată, părea gata să-şi sfâşie hainele, să-şi smulgă părul, îşi frângea mâinile. Emanuel Reich se făcu palid ca un mort. Simţi rece la rădăcina părului, pe şira spinării. O clipă, nu avu putere să se ridice de pe scaun. Trupul îi refuză ascultarea.

— Estera! strigă, Estera, nu-ţi pierde capul. Am nevoie de tine!

Femeia se potoli ca prin minune. Rămase cu ochii holbaţi la soţul ei, o privire dementă.

Emanuel Reich se ridică în picioare:

— Estera, fă tot ce trebuie. Dă-i să bea untdelemn. Imediat, untdelemn şi cheamă Salvarea, imediat Salvarea. Domnul nu ne va lăsa. Estera, copilul nostru se va vindeca. Du-te imediat, dă-i untdelemn, telefonează la Salvare şi la toţi medicii cunoscuţi şi untdelemn...

Estera plecă în goană. Rămas singur, Emanuel Reich se aşeză, îşi ascunse faţa în mâini.

— Doamne... Atât de repede m-ai lovit?!... Atât de aproape de mine eşti, Doamne, atât de aproape, că şi suspinul şi gândul nespus mi-l cunoşti!? Atât de repede ai lovit... atât de tare, atât de tare?!...

Emanuel Reich sta ghemuit, ca omul care a fost lovit şi aşteaptă să mai fie lovit.

— Şi acum, eu ce să fac, Doamne? Tu îmi ştii slăbiciunea şi durerea şi neputinţa şi groaza şi ruşinea... Numai tu ştii... Dar loveşte în mine, nu în copil... copilul e nevinovat... Aş vrea să te implor să-ţi fie milă de mine, dar nu îndrăznesc... Nu pot... căci nu ar fi drept şi nu aş face decât să adaug un păcat. Nu pot decât să mă înfăţişez Ţie şi să-ţi spun că, aşa păcătos cum mă aflu, sunt al Tău, neclintit al Tău, păcătos, dar al Tău, şi de aceea dă-mi voie să îndrăznesc să-ţi cer să ridici acum pedeapsa de pe copil. Mă doare prea tare. Loveşte în mine, sufăr numai eu, nu şi nevinovaţii de lângă mine. Auzi Tu, Doamne, Tu care poţi, vindecă pe Bella. Vindecă, Doamne, pe Bella, scapă Doamne pe Bella şi loveşte în mine.

Când se ruga, Emanuel Reich de obicei simţea dacă rugăciunea i-a fost ascultată, dacă ce a cerut se va împlini. Acum însă, prea tulburat, nu primi niciun răspuns. Un gol. Şi se simţea singur în acel pustiu. Îi era atât de stranie această lipsă de răspuns, încât rămase aşa, copleşit, nemişcat pe scaunul lui şi murmurând mereu şi mereu: „Doamne, Doamne, iartă, Doamne, copilul... Scapă copilul...”

Apoi auzi uşile, uşile toate, paşi grei de bărbaţi care duceau o povară, apoi iară uşi şi apoi linişte, ca de mormânt, linişte. Casa era goală, iar el, rămas singur în golul casei şi al inimii lui.

Începu să se plimbe de colo-colo. Nu avea pe cine chema. Era singur.

Neaşteptat, soneria intrării sună. Era Verona.

— Da, eu, Verona, eu sunt. Ce s-a întâmplat? Eşti bolnav? Emanuel, eşti bolnav?

— Nu... nu eu... intră... îţi voi spune... Bella... Bella...

Erau în odaia cea mare, faţă în faţă, în picioare. Emanuel Reich o privi lung, cu disperare.

— Ce s-a întâmplat? Dumnezeule, ce s-a întâmplat... Vorbeşte...

— Fetiţa mea, Bella... din greşeală, a băut apă tare... din sala de baie...

Verona se schimbă la faţă. Strigă:

— Bella! Unde e?

— La spital.

— Când?

— Adineauri.

— În ce stare e? Unde e?

— Încă nu ştiu. Aştept veşti din clipă în clipă.

Emanuel Reich sta în faţa Veronei cu capul plecat.

— De ce nu eşti acolo, cu ea? De ce stai aici? Să mergem acolo...

— Nu pot. Nu trebuie. Nu am voie. Nici nu ştiu la ce spital se află.

Verona îl privi cu groază şi strigă:

— Nu se poate... nu se poate... trebuie să ştii... să stai cu ea...

— Verona, nu mă judeca. Tu nu poţi şti... îţi făgăduisem că voi face orice pentru tine, pentru a-ţi salva copilul tău... şi iată că...

— Îmi spui asta acum... ca să nu mă pot bucura de copilul meu salvat?!...

— Ce crud!... Loveşti în mine, Verona... fără milă!

— Nu vreau din coincidenţe să-mi fac credinţă, din superstiţii înfricoşări...

— Coincidenţe! Superstiţii! Vorbeşti cu uşurinţă... când eu ştiu ce spun şi ce fac... crezi că mi-e uşor să stau aici... singur, Doamne! Iartă-mă, Doamne, şi fie-ţi milă... şi ţie milă, Verona!

— Dar nu este normal să mă laşi să cred că s-a plătit viaţa copilului meu cu viaţa copilului tău!

— Nu te-am lăsat să crezi aşa ceva... m-am exprimat greşit... m-ai întrerupt... m-ai înţeles greşit... ai dreptate, dar îţi spun, clar îţi spun: tu nu ai nici o vină. Numai eu. Din slăbiciune am vorbit. Îmi este prea greu. Am căutat blândeţea ta... să nu mai fiu atât de singur... Va trebui să îndur singur, să am puterea să tac... Voi trăi cu

speranţa că vreodată mă vei înţelege, Verona... Verona, nu mă înţelegi. Mă judeci... mă judeci...

— Fac tot ce pot... tot ce mi-ai ordonat!

— Oh! Verona, dacă dăruirea ta ar fi fost a sentimentului, totul ar fi fost altfel. Aş fi putut sta lângă tine, fără să-ţi fi cerut nimic, ar fi fost o exaltată prietenie, o romantică exaltare, ne-am fi putut ruga Domnului împreună. Atunci, binecuvântarea lui ar fi fost cu noi şi nu ar fi fost nimic urât. Dar nu m-ai iubit şi nu mă vei iubi niciodată... Acum însă, indiferent dacă am mai trăit sau trăiesc cu tine, sau nu, patima e în mine. Nu mai sunt un om liber. Sunt un om supus patimii mele.

Verona făcu un gest obosit, de neputinţă.

— Atâta am putut... Nu te pot minţi...

— În faţa Domnului, o dragoste a doi oameni care îl caută pe El, găseşte indulgenţă... dar iată că eu am căzut în patima dragostei mele. Va trebui, ca să scap, să mi se frângă şi inima şi tot ce e pământean în mine.

Verona începu să plângă:

— Doamne, în ce am intrat!

— Când te văd frământându-te, mă tulbur adânc. Oh! Verona, nu aş vrea ca Domnul să poată crede că te iubesc mai mult ca pe El... Ajută-mă să-mi recapăt liniştea... să pot lucra... să nu greşesc. Te iubesc, dar dacă ai putea înţelege că inima mea nu este o inimă obişnuită, că nu-mi aparţine, că înfăptuiesc un furt iubindu-te aşa... cu chin.

— Minciuna în care trăiesc...

— Eu, din mânăstire am intrat în căsătorie. E lege...

— Da, da, ştiu, mi-ai mai spus... dar... acum...

— Dacă ai fi divorţată...

— Eu, divorţată! Pentru ce?

Ochii Veronei se măriră de uimire şi spaimă:

— Ţi-a spus el? Ţi-a spus Vlad?

— Da, mi-a spus demult că doreşte.

Verona deveni vehementă:

— I se pare! E refugiul lui să creadă şi să-i convingă şi pe ceilalţi că vrea să divorţeze de mine. De zece ani ameninţă că va divorţa. Niciodată nu a încercat.

— Nu aş dori să gândeşti rău despre el din pricina mea.

— Poate vrei să-l admir din pricina dumitale? Îmi vine să-mi iau lumea în cap.

— Azi am o zi grea. Azi nu ţi-aş fi vorbit decât de fetiţa mea… dar am găsit mai mult amar… lângă tine…

— Iartă-mă, şopti Verona.

— Inima mea te-a iertat dintru început, oricâtă durere mi-ai pricinui. Nu mi-am închipuit vreodată că aş putea iubi atât de tare; că o femeie mă va putea abate de la dreapta purtare faţă de Dumnezeu. Domnul mi-a dat această grea, grea încercare a iubirii mele. Inima, vai, se pregătise să-l iubească numai pe Domnul, credea că îl iubeşte numai pe El când te-am întâlnit pe tine. E greu de dus iubirea mea şi îmi dau acum perfect seama, sunt lucid, am devenit lucid, că a fost o ispită, o încercare, o verificare a mea la o răscruce a vieţii mele. Şi iată că am căzut. Cât de greu! Dar durerea mea e nespusă şi umilirea mea de asemeni. Oh! Doamne, cum poate fi cineva atât de lucid şi de ameţit în acelaşi timp!? Nu aş putea spune că mi-am închipuit vreo clipă că dragostea mea va fi fără suferinţă! Oh! nu! dar am avut îndrăzneala să-l implor pe Dumnezeu să-mi îngăduie această întârziere în calea mea spre El… şi… mi-am zis că, dacă atâta lume se simte bine lângă mine, şi mă caută, că te vei simţi şi tu bine şi mă vei căuta… că ne vom ruga împreună, ca să fim iertaţi… că Domnul mă va tolera.

— Mă simt bine lângă dumneata şi te caut. Eşti unicul meu prieten. Eu nu am absolut pe nimeni pe lume.

— Verona, să ţii minte: şi după moarte voi fi cu tine. Faţă de familia mea, îmi voi face până la urmă datoria. Până la urmă şi în cele mai mici detalii, dar va fi „datorie”. Pe când pentru tine, Verona, tot ce fac e iubire, chiar când durerea mă sfâşie. Prefer această agonie lângă tine oricărei plăceri departe de tine. Verona, ce pot face pentru tine?

— Nimic.

— Vei fi bogată, foarte bogată…

— Văd. Acum sunt bani în casă, dar nu sunt fericită. Nici hainele pe care mi le cumpăr nu îmi fac plăcere.

— Da, o zi grea pentru mine.

— Emanuel, dacă nu m-ai obseda… cu dragostea ta… dacă nu m-ai speria atât… aş putea sta lângă tine mai liniştită. Uite, şi acum, în loc să ne gândim la Bella, vorbim tot de… în fine… M-aş ruga şi eu… aşa, cu biata mea putere… alături de tine, pentru copilul tău. Mila mea e nesfârşită…

— Accept chiar şi mila, dacă asta te apropie de mine. Te rog să mă ierţi… dar gândeşte-te că sunt într-o mare tulburare. Aşteptarea

asta… şi nicio veste de la spital… Tulburarea de azi m-a făcut să te încarc cu durerea mea dar te văd străină mie. Câteodată îmi pare că chiar dragostea mea îţi repugnă!

Verona îl privi repede şi uimită.

— Spune, nu-i aşa? Mărturiseşte, Verona.

— Mi-e groază că din pricina mea eşti în păcat.

— E înfiorător! Ce pot face?

— Nimic.

— E şi mai înfiorător… dar tu, care nu iubeşti, căci n-ai iubit niciodată cu adevărat, nici pe Vlad şi nici pe nimeni, nici copilul nu ţi-l iubeşti aşa cum iubesc unele mame, tu nu mă poţi înţelege. Aş vrea totuşi să ştii că iubirea mea pentru tine e nemărginită şi că eu nu trebuia să mai iubesc aşa, făptură omenească, că iubindu-te calc o lege şi că totuşi, chiar de voi plăti cu viaţa, tot te voi iubi… pentru că nu pot altfel. Nu-i rămâne Domnului decât să-i fie milă de mine.

— Bella!

— Da, Bella. Acum, adineauri, înainte să vii, am cerut Domnului să o vindece. Ea nu este de vină. Domnul să mă lovească direct, nu prin copil. Nu pot îndura, în faţa acestui lucru, renunţ chiar şi la tine. Să nu te mai văd. Prefer să mor, dar Bella să fie vindecată.

Se auzi o sonerie. Emanuel Reich tresări ca electrocutat. Bolborosi:

— Telefonul!? Spitalul?! Nu, uşa de la intrare! Cine poate fi?! Spitalul! Veşti? Doamne! Poate de la spital… Doamne… Doamne!

Plecă grăbit. Se întoarse imediat, urmat de Vlad, Simon Şora şi Ana cu Filip. Intrară cu toţii în birou.

— Am auzit, doctore dragă, spuse Vlad, am auzit şi m-am înfiorat… Am venit să aflăm mai exact şi dacă te putem ajuta… Maşina mea este jos, la dispoziţia dumitale. Pentru ce nu ne-ai anunţat imediat? Crezi, doctore dragă, că vreodată voi putea uita că te-ai rugat pentru copilul meu, când era bolnav… că ai participat… la durerea noastră… că te-ai rugat pentru copilul meu?!

Vlad avu o mişcare de a-l îmbrăţişa. Instinctiv, îl mângâie ca pe un copil. Părea înfiorat. Bunătatea lui reală izbucni nestăpânită.

Verona îl privi cu uimire. Era întâiaşi dată când Vlad îi vorbea doctorului Reich aşa, îşi amintea, recunoştea că Emanuel Reich se rugase pentru Marina.

În clipa asta, Verona simţi privirea lui Simon aşezată asupra ei. Ochii li se întâlniră. Simon susţinu privirea Veronei. Privirea lui Simon era gravă, prea gravă pentru tinereţea feţii lui. Niciodată nu o privise aşa.

— Cine v-a anunţat? îl întrebă Emanuel Reich pe Vlad.

— Didona Dragomir. I-a telefonat ei soţia dumitale, ca să apeleze la Salvare. Didona mi-a telefonat la birou. Simon era cu mine... Bineînţeles, doamna mea nu era acasă... Dar, spune-ne, te rog, ce s-a întâmplat... cum s-a putut întâmpla?

— Nici eu nu ştiu decât foarte vag: şi acum nici măcar nu ştiu unde este şi în ce stare se află!

Verona mai observă că Emanuel Reich era foarte mişcat de sosirea şi purtarea lui Vlad şi a celorlalţi. Îi îmbrăţişase pe rând pe fiecare şi pentru fiecare găsise cuvinte calde. Faţa îi era gravă, severă chiar. Cu Ana rămăsese multă vreme ţinând-o de mână.

— Vă mulţumesc... vă mulţumesc... Prezenţa voastră aci mă face să cred că Domnului îi este totuşi milă de mine, de-mi trimite mângâierea prietenilor atât de apropiaţi mie... mă face să cred că-mi va reda copilul sănătos. E prima clipă, de când am aflat de nenorocire, când simt o uşurare a durerii, a disperării mele. Aş îndrăzni să spun că, odată cu venirea voastră, o mare speranţă mi-a cuprins fiinţa şi o dulce alinare mi-a umplut inima. Domnul nu m-a părăsit. S-a făcut în mine o linişte... prevestitoare... O cunosc. Doamne... în clipa asta vă pot spune că fetiţa mea Bella, printr-un miracol, va fi redată vieţii...

Aci, Emanuel Reich făcu o pauză destul de lungă, în care timp cei din jurul lui rămaseră încremeniţi, aşteptând continuarea frazei.

Emanuel Reich surâse uşor, cu timiditate, cu privirea lui albastră strălucind de lacrimi neplânse. Şopti:

— Da, voi aţi fost trimişi aici ca să mă scoateţi din durere şi să am liniştea necesară ca să pot simţi puterea... Domnului asupra mea. Vă pot spune şi vouă că acum, cu voia Celui de Sus, Bella va scăpa.

— Ai primit veşti de la spital? întrebă Vlad.

— Nu de la spital, încă nu de la spital. De la Cel de Sus...

În clipa asta, Emanuel Reich îşi spuse în taina inimii: „Este bine să le spun şi lor făţiş. Le va face bine să vadă şi să creadă”.

Cei din odaie, cutremuraţi, îl priveau ca pe un nebun, ca pe un om scos din minţi din pricina durerii.

În odaie era tăcere. O lungă tăcere. Nimeni nu îndrăznea să o întrerupă.

Se auzi strident soneria telefonului. Emanuel Reich se repezi ca o furtună. Când se întoarse, faţa îi strălucea. Zise:

— Era spitalul. Mi-au spus că fata e în afară de orice pericol. Se va vindeca.

Se aşeză, căzu mai bine-zis, pe scaunul lui în capul mesei. Ceilalţi se aşezară în jurul lui, tăcuţi. Emanuel Reich şoptea:

— ...da... da... vă mulţumesc că aţi venit... că nu m-aţi lăsat singur.

Capitolul XV

Doctorul Emanuel Reich a fost mirat şi îngrijorat când, înainte de ora opt de dimineaţă, Vlad l-a chemat la telefon, cerându-i voie să vină imediat până la el, având ceva important să-i comunice.

Emanuel Reich trăia într-o permanentă, din ce în ce mai gravă, alertă, din pricina lui Vlad. Se aştepta mereu să facă ceva care ar putea da peste cap lucruri importante. Aprecia vioiciunea inteligenţei şi toate calităţile acestui om, generozitatea lui dar cunoştea bine şi orgoliul, plin de complexe şi bruştele lui nestăpâniri. Permanent izbucnea furia că e condus. Aşa că, până la sosirea lui Vlad, Emanuel Reich nu se putu nici linişti, nici lucra.

Când sosi, Emanuel Reich remarcă imediat că Vlad părea jenat şi gata să amâne explicaţia pentru care venise. Căuta să vorbească fleacuri, să pară vesel, iar când Emanuel Reich îl rugă să-i spună imediat şi clar cărui motiv i se datorează această vizită „agreabilă dar matinală", Vlad se întunecă brusc şi izbucni fără reţinere:

— Doctore dragă, viaţa mea a devenit imposibilă!...

Emanuel Reich îl privi ironic. Vlad arăta bine, se îngrăşase chiar prea mult, era ostentativ de elegant îmbrăcat, iar jos, maşina îl aştepta.

— Ai cumva dificultăţi cu catedra?

— Nu, nu, dimpotrivă! Merge bine...

— Ai cumva dificultăţi cu...

— Nu... nu...

— Cu plecarea la Paris?

— Nu... nu.

— Atunci?

— Doctore... Verona...

— Ah, da! Ai prins-o poate în „flagrant delict"?

— Da! zise Vlad răspicat.

Emanuel Reich simţi un cuţit în inimă. Avu o tresărire lăuntrică. Cunoştea bolnăvicioasa gelozie a lui Vlad, totuşi, nu putu rămâne indiferent la o afirmaţie atât de categorică. Cu un mare efort, nu lăsă

să se vadă pe faţa lui vreo schimbare. Inima însă îl duru. Se stăpâni şi întrebă cu o voce voalată de emoţie, dar liniştită:

— Ai putea să-mi povesteşti şi mie?

— Sigur… desigur… desigur… bineînţeles…

Emanuel Reich îl privi pe Vlad cu o mare atenţie. Vlad îi părea suspect. Avea acelaşi surâs crispat, jenat şi sfidător cu care venise.

— Ascult.

— Ieri, începu Vlad, am fost invitaţi să petrecem toată ziua la conacul prietenului nostru Vasilescu. Verona, eu şi Simon.

— Ştiu.

— De cum am ajuns acolo, Verona mi-a părut suspectă, primise invitaţia cu plăcere, ea, care de obicei face mofturi şi întârzie şi se răzgândeşte. A fost şi gata la timp… Am luat maşina cea mare şi am ajuns. Omul, gazda, părea încântat. Ne-a primit cum nu se poate mai bine, iar pentru Verona pregătise tot felul de atenţii: flori speciale culese pentru ea, buchete ca de mireasă, apoi mâncăruri speciale, care îi plac ei – azi, când se găseşte atât de greu chiar şi strictul necesar – şi apoi nu ştiu, zău, cum de aflase ce-i place… îl cunoşti pe om, adică fizic, cât e de gras, greoi, şi nici tânăr nu mai e, dar e bogat, mult, mult mai bogat ca mine, avere serioasă, stabilă, avere reală, şi m-am gândit…

Emanuel Reich îl întrerupse, dând din umeri, enervat, îi spuse:

— Vorbeşti lucruri ce nu se ţin în picioare. Ce avere stabilă!!! Toată ziua, în plină revoluţie, nu discuţi decât de averi stabile. Şi apoi, ştii bine că pe Verona nu o interesează banii ca pe dumneata… ştii prea bine.

— Atunci îi place omul din perversitate… nimfomanie… că altfel…

Emanuel Reich îl întrerupse şi mai enervat:

— N-ai putea să povesteşti fapte, dragă, fără comentarii? Comentariile dumitale nu sunt nici interesante şi nici valoare documentară nu au! Şi nici noi nu sunt.

— Fapte vrei?… Ei bine, spuse Vlad exasperat că e mânuit ca un ţângău, ei bine… la un moment dat, când eram la masă, eu stam vizavi de ea, ea sta alături de gazdă. Ea îmi părea din ce în ce mai stranie, suspectă. Încetase de a mai vorbi, se uita în vid, la mine deloc, şi…

Vlad se opri.

— Şi? întrebă Emanuel Reich cu enervare.

— Stai, domnule, ce mă iei aşa repede? Lasă-mă să-ţi povestesc sau, dacă vrei, pot să şi tac, ca de atâtea ori… Pot şi pleca dacă vrei,

dacă prezenţa mea te enervează!

— Vorbeşte.

— Ei bine, la un moment dat, complet întâmplător, îmi cade şervetul şi mă aplec să-l iau... în fine... mă aplec şi văd piciorul Veronei lângă piciorul grasului, gazdei... aşa cum nu trebuia să fie... E clar?

— Mai exact.

— ...foarte aproape... aproape... în fine, peste piciorul lui...

Emanuel Reich se ridică de la masă şi începu să se plimbe. Spuse:

— Minţi!

— Domnule doctor...

— Ţi s-a părut.

— Aşa?!

— Cum, şi Verona nu şi-a dat seama că te-ai aplecat?

— Nu. Băuse. Nu mă băga în seamă...

— Ţi s-a părut...

— Ei bine... ei bine... I-am spus lui Simon, care sta alături de mine să se aplece şi să-mi spună de visez...

— Şi?

— S-a aplecat şi mi-a spus că nu visez.

Emanuel Reich se mai plimbă de câteva ori de colo-colo, apoi deodată se opri brusc şi-i spuse răspicat lui Vlad, sacadat. Îşi simţea gâtlejul uscat până la durere.

— Mergi acasă... sau la treburi... dar pleacă. Lasă-mă singur... să mă gândesc. Voi lua o hotărâre şi ţi-o voi comunica.

— Dar... eu...

— Îmi place să fiu ascultat.

— Orbeşte.

— Dacă nu ai nevoie de sfaturile mele, pentru ce vii la mine?

— Bine. Bine... nu te supăra... Dar mă exasperezi când nu mă crezi... Mă forţezi... mă obligi...

Vlad părea speriat, dar Emanuel Reich nu mai avea timp să-l observe. Îi zise:

— Îţi voi telefona. Până atunci, du-te, te rog. Te rog foarte serios să taci, să nu faci niciun scandal. I-ai spus Veronei?

— Da.

— Şi?

— Ei... ca de obicei, minte, neagă, plânge, jură! Oh, cum minte! Cum ştie să mintă!

— I-ai spus că a văzut şi Simon?

— Nu, asta nu... M-am jenat... am venit mai întâi să vorbesc cu dumneata. Te rog să nu-i spui nici dumneata lucrul acesta... S-ar jena... ar fi... Nici lui Simon să nu-i spui...

— Bine, bine. Du-te, te rog!...

Vlad se întoarse încă o dată de la uşă:

— Te rog serios să nu vorbeşti cu Simon... Făgăduieşte-mi.

Emanuel Reich îi făcu semn cu mâna să plece. Vlad avu un fel de râs crispat, zicând:

— Peste câteva zile voi fi la Paris, Roma, Londra, Geneva. Îmi este necesar să am capul limpede, să ştiu precis că nu mă înşală, că nu mă va înşela în timp ce voi fi plecat.

— Pentru ce nu o iei cu dumneata?

— Pentru că... în fine... tocmai ca să fiu liniştit.

Emanuel Reich surâse ironic:

— Pentru că vrei să fii liber s-o înşeli dumneata pe ea acolo.

Vlad râse ca un copil prins la borcanul cu dulceaţă. Zise:

— Atâta lucru merit şi eu. Poate aşa să mi se mai potolească gelozia.

— Dimpotrivă, te asigur...

— Mă înşală. Sunt absolut sigur. Sunt convins că şi dumneata ştii, toţi ştiţi şi nu vreţi să-mi spuneţi.

Şi Vlad adăugă, văzând enervarea crescândă a doctorului Reich:

— Bine... bine... Mă las în voia dumitale. Dar scapă-mă de tortură...

După ce Vlad plecă, Emanuel Reich se plimbă prin odaie enervat, dar abia ocoli masa de două-trei ori şi, deodată hotărât, cu un pas merse la telefon.

— Alo! Simon...

Simon Şora răspunse imediat. Nu era încă ora nouă.

— Da, eu. Ce e glasul ăsta, doctore dragă? Ce s-a întâmplat?

— Te rog să vii puţin până la mine, imediat. Se poate?

Simon Şora sosi vertiginos de repede. Emanuel Reich îl primi fără să se ridice de bun sosit. Îi făcu semn să se aşeze şi de îndată ce-l văzu aşezat şi cu privirea aţintită asupra lui, îl întrebă:

— Ai văzut cu ochii tăi, ieri la dejun, că Verona Axente îşi aşezase piciorul ei peste piciorul domnului Vasilescu, gazda?

Simon Şora se schimbă la faţă, se înroşi.

— Poftim?

— A fost adineauri Vlad aici. Înţelegi acum?

— Nu.

— A fost Vlad acum la mine şi mi-a spus că ieri, la conac, ţi-a spus să te uiţi sub masă şi că ai văzut şi tu piciorul ei lângă… peste…

Simon nu-l lăsă să termine. Îşi acoperi faţa cu mâinile. Şopti:

— Ce ruşine! Vă rog să tăceţi!…

Emanuel încă nu înţelegea. Aştepta încordat. Simon îşi dezveli faţa, îl privi pe Emanuel Reich drept în ochi:

— Minte! E un ticălos! E mârşav! A inventat tot.

Emanuel Reich, deodată liniştit, luminat la faţă, zise:

— Un bolnav…

Dar Simon izbucni:

— Domnule doctor, te implor, spune-mi, spune-mi drept: Pentru ce Vlad vorbeşte aşa? Este femeia aceea în stare să facă astfel de monstruozităţi? Dumneata nu ştii ce candoare, ce puritate era pe faţa ei, mai ales ieri la acea masă. Am observat-o şi m-a emoţionat parcă mai mult ca altădată.

— Scumpul meu, acum te rog să te linişteşti şi nu-l învinui prea tare pe Vlad. Suferă. Gelozia este o boală foarte dureroasă… foarte. Şi acum, te rog să pleci. Am nevoie, trebuie să vorbesc cu ea. Trebuie şi eu să aflu: ori este ea perversitatea personificată, ori el grav bolnav.

Simon se ridică. Emanuel Reich mai adăugă:

— Stai acasă. Voi avea poate încă nevoie de dumneata.

— Da, da. Sigur. Trebuie şi eu să mă lămuresc.

Simon plecă dus pe gânduri. Imediat, Emanuel Reich merse la telefon.

— Alo, Verona, tu eşti?

Vocea i se făcuse de o tandreţe nespusă.

— Verona, eu sunt, Emanuel! Dar ce e cu tine! Plângi?

De dincolo, în telefon, Emanuel auzea plânsul Veronei.

— Verona, ce e? Ce ţi s-a întâmplat?

Numai plânsul îi răspunse.

— Vino până la mine, Verona.

— Nu! hohoti glasul.

— Vin eu până la tine…

— Nu… nu!…

— Vin.

— Să nu vii. Vreau să mor. Asta vreau, să mor. Nu mai pot! Vlad a înnebunit complet!

— Nu-i adevărat ce spune el, nu-i aşa, Verona? De ce m-ai minţi pe mine?… Eu înţeleg orice… dar trebuie să ştiu adevărul… ca să te pot apăra…

— Simt că înnebunesc! Cum? şi dumneata crezi... că eu... Oh, adică, de fapt, tocmai dumneata eşti cel care poate crede că eu mint! Ţi-am dat probe că pot minţi. Dumneata m-ai făcut să mint şi acum nu mă mai crezi nici dumneata... Vreau să mor!... Nu mai pot!

— Copilul meu... taci... nu mai plânge... Lasă-mă să vin. Eu ştiu cât eşti de pură... el este nebun... e bolnav...

În telefon, hohotele nu conteneau.

— Lasă-mă să vin sau vino tu...

— Vreau să mor... Să nu vii, că mă omor dacă vii. Nu mai vreau nimic, nimic! Mă dezgustă tot... tot...

— Nu vorbi cu păcat. Nu pune asupra mea altă durere.. Mi-aş da viaţa să te ştiu fericită...

— Nu te cred. Nu mai cred nimic... Nu mai vreau nimic! Am să-i spun tot lui Vlad... tot... ce este... Am să-i spun că am trăit cu dumneata...

— Lasă-mă să vin, Verona. Aşteaptă-mă...

— Nu... nu! Vreau să stau singură. Vreau să ies în stradă să spun tuturor cum trăiesc... cum mint...

Emanuel auzea hohotele de plâns şi vocea Veronei şi apoi auzi şi ţăcănitul telefonului închis cu violenţă. I se făcu frică. Îl căută în grabă pe Simon la telefon:

— Simon dragă, apelez la tine... te consider atât de aproape de mine... cu toată tinereţea ta... prieten...

— S-a întâmplat ceva rău doamnei Verona? strigă Simon.

— Da şi nu. I se pare ei că s-a întâmplat şi asta e destul de grav. Puritatea ei nu mai poate suporta suspiciunile... bolnăvicioase... ale soţului ei.

— Vorbiţi cu ea.

— Aci e dificultatea, dragul meu. Plânge şi nu vrea momentan să mă primească.

— Doamne, ce e de făcut?!

După glasul lui Simon Şora, Emanuel Reich îşi dădu seama că o milă şi o revoltă neţărmurite umpluseră fiinţa lui Simon.

— Scumpul meu, te rog, te rog pe tine... te consider copilul meu, prietenul meu... în fine, ai încrederea mea... Mergi tu acolo. Pe tine te va primi.

— Pe mine?

— Da, te va primi. Nu se aşteaptă... surpriza... şi spune-i că sunt bolnav din pricina suferinţei ei. Spune-i că ţi-am spus ce mi-a spus Vlad şi că te-am trimis ca s-o implori să nu se mai frământe... că nu

am crezut nicio clipă…

— Bine.

Glasul lui Simon îi sosi ca dintr-altă lume.

— Îţi mulţumesc, Simon. Aştept telefonul tău. Mă vei ţine la curent.

Şi Simon s-a dus. A sunat. Tasia i-a deschis şi i-a spus:

— Ce bine că aţi venit! Nu ştiu ce e cu doamna! Stă la ea în cameră şi plânge… Poate pentru că domnul pleacă la Paris şi nu o ia şi pe dânsa… Şi Marina a plâns. Vrea şi ea să meargă la Paris, dar ea stă cu mine şi o distrez… învaţă cântece ruseşti la balalaică şi din gură cu nişte soldaţi ruşi, prieteni de-ai mei… Unul din ei, Alexei…

— Du-te şi spune-i doamnei că am venit.

Tasia se duse. Bătu la uşa odăii Veronei şi intră. Verona sta pe canapea întinsă, nemişcată.

— Doamnă, a venit domnul Simon.

Verona tresări. Uşa rămăsese deschisă, iar Simon, fără să întrebe, intrase. Tasia plecă.

Verona era pe canapea, lungită pe spate. Simon văzu faţa ei udă de lacrimi, spălată de lacrimi. Faţa avea puritatea statuilor în ploaie. Simon nu spuse nimic. Se aşeză pe canapea chiar lângă Verona. Îi luă mâna. Verona rămase tot atât de nemişcată, cu mâna ei într-a lui.

— Am venit… nu se putea altfel… am venit şi trebuie să înţelegi că ce s-a întâmplat nu este atât de grav încât să laşi să pătrundă tristeţea în inima dumitale… Inima este făcută pentru alte lucruri… Nu pentru tristeţi de calitatea asta, a măruntelor dezamăgiri.

Verona tăcu, dar îi strânse mâna a înţelegere. Veronei îi era deodată nespus, neaşteptat de bine. Prezenţa lui Simon, o liniştea. Privirea lui era de o puritate odihnitoare, vindecătoare. Da, poate acest om avea dreptate: „pentru ce se întâmplase, nu trebuia să lase tristeţea să pătrundă în inima ei!”

Plângea încă, dar plânsul nu-i mai era disperat.

— Ai făcut bine că ai venit, şopti Verona.

Lacrimile îi udau încă faţa, dar acum se simţea liniştită, aproape fericită. Surâse neaşteptat. Se ridică puţin şi-şi aşeză capul pe umărul lui Simon. El o sărută. Verona se apropie mai tare lângă el. Simon sărută faţa udă de lacrimi. Simţea pe gura lui gustul sărat al lacrimilor ei. Îşi simţea şi faţa lui udă de lacrimi, dar nu ar fi putut spune dacă era udă de lacrimile lui sau ale Veronei. Deodată, au fost lacrimi de fericire. Simon o sărută pe gură. Verona răspunse.

Simon se simţea cutremurat de fericire. I se păru că lucrul acesta ar fi trebuit să-l fi făcut din prima clipă când o cunoscuse şi, mai ales, din prima clipă în care Vlad o batjocorise, o pângărise cu bănuielile lui, ea atât de pură, şi că acum, până la moarte va sta lângă ea.

Erau unul lângă altul, obraz lângă obraz, gură lângă gura, şi asta era tot ce-şi puteau imagina ca fericire. Exaltarea lor îi făcu să nu-şi dea seama că timpul trece. Într-un suspin, Verona îi spuse cu groază:

— Şi acum, ai să crezi şi tu ce-ţi va spune Vlad… orice! Doamne!

— O, tocmai dimpotrivă! Abia acum s-a topit din mine oribila îndoială care mă chinuia în ceea ce te privea. Acum totul e limpede… Erai nenorocită…

Verona nu înţelese ce fel de „limpezire" putea fi pentru Simon, când ei i se părea că abia acum totul se complicase dramatic. Verona tăcu. Se mai gândi că Vlad va pleca pentru câteva luni şi că asta, măcar în acest răstimp, îi va fi mai uşor să-l vadă pe Simon. Dar cum va face ca să ascundă iubirea ei pentru Simon, faţă de Emanuel? Ar fi dorit ca, printr-un miracol, să rămână singură pe lume cu Simon. Se simţea fericită. Îşi aminti că Emanuel Reich îi spusese că este incapabilă să iubească… crezuse şi ea că era numai senzualitate şi niciun fel de iubire pe lume în inima ei. Acum iubea. O inimă fierbinte îi sta în trup şi o exalta.

Verona tresări auzindu-l pe Simon spunând:

— Trebuie să-i telefonez doctorului Reich. El m-a trimis la tine. I-am făgăduit să-i dau imediat de veste. Era îngrijorat.

Verona îl cuprinse cu sălbăticie. Îi şopti:

— Nu, nu, să nu-i spui… să nu-i spui. Să nu-i spui că ne iubim…

— De ce să nu-i spun? O să se bucure.

Verona îl privi cu groază:

— O să-i spună lui Vlad!

Simon o auzi vorbind, cu mare disperare. El credea că tocmai asta ar fi fost de făcut: să-i spună şi lui Emanuel Reich şi lui Vlad. Atunci, cu lucrurile limpezite, el şi Verona ar fi putut fi pentru totdeauna împreună. Totul i se părea simplu şi perfect. Fericirea câştigată. Şopti:

— Vlad mereu spune că vrea să divorţeze, iar doctorul pare să ţină atât de mult la tine! Ne va ajuta…

Verona, de spaimă, simţi că e gata să leşine.

— Nu… nu… să nu le spui… nu trebuie…

— Vlad vrea să divorţeze…

— Nu... nu-i adevărat! Uite, şi alaltăieri seară am avut cu Vlad iar o scenă. Ascultă! Am venit acasă. Casa era pustie. Am găsit la mine în odaie, pe masă, o scrisoare de la Vlad. Îmi spunea că, după cum ştiu, pleacă la Paris, dar că ce nu ştiu e că nu se va mai întoarce niciodată, că va avea grijă să-mi trimită bani şi că, mai târziu, o va lua şi pe Marina cu el. „Astea toate, ca să fii liberă, să faci ce vrei, căci ştiu că asta-ţi este dorinţa: să te desparţi de mine." La sfârşitul scrisorii, devenise sentimental, îmi vorbea de primul buchet de violete pe care mi l-a oferit... de copilul nostru, de care va trebui să am grijă... de comunism, în care a crezut toată viaţa... şi pe care, fără voia lui, din pricina mea, îl va trăda... Am citit, am pus scrisoarea din nou pe masă şi, ameţită, copleşită, m-am aşezat pe marginea patului să-mi vin în fire. Atunci, Vlad a ieşit din dulapul cu haine. Se ascunsese. Voia să vadă ce fac, cui telefonez... A căzut în genunchi în faţa mea, mi-a cerut iertare, mi-a spus că nici de gând nu are să stea la Paris, că a scris aşa, că nu mai putea suporta gelozia... Eu am tăcut şi atunci abia a început scena cea mare, pentru comportarea mea de la conac şi că să-i spun drept dacă îl înşel, cu cine, cu câţi, şi că mă iartă.

Ascultând relatarea Veronei, Simon simţea ce poate simţi un om căruia i se toarnă neaşteptat lături pe cap.

— Atunci, voi vorbi numai doctorului Reich. El ne va ajuta. Trebuie să scapi de Vlad. Trebuie să fii numai a mea!

Verona se zvârcoli. Îi era groază şi de viaţa ei, şi de puritatea lui Simon, cu care nu putea vorbi. Părea fără pată, alb, imaculat. Şi îi era groază să nu-l murdărească şi pe el cu viaţa ei, pe care nu o cunoştea nimeni, şi pe care nu o mai putea îndura. O clipă, cuprinsă de remuşcări, regretă că-l amestecase şi pe Simon în viaţa ei tulbure, dar, fără vrere, îşi aminti că e fericită, pentru prima dată în viaţa ei, fericită că pentru prima dată iubea. Îşi spuse: „Vom rămâne aşa în puritatea acestei iubiri care, într-un fel, mă va purifica de toată murdăria în care trăiesc. Nu voi trăi cu Simon, deci nu voi mai adăuga o minciună şi nu voi avea remuşcări."

Îşi aduse aminte de Emanuel Reich şi, în exaltarea fericirii ei noi, crezu că el o va înţelege şi o va ierta, o va libera. Verona îşi făgădui să nu mai trăiască un timp cu nimeni. În zbaterea ei, cel mai odihnitor lucru rămânea gândul că Vlad în tot cazul pleca pentru câteva luni din ţară, poate un an, poate pentru totdeauna. Plecarea asta, acum, îi părea un adevărat miracol.

Îi spuse lui Simon:

— Te rog să nu-i spui tu doctorului Reich nimic.

Simon o întrerupse:

— Dar el aşteaptă, e îngrozit. Ce să-i spun? Trebuie să-l liniştesc.

— ...Să-i spui... că m-am liniştit. Atât. Restul nu tu, eu. Eu trebuie să-i spun. E datoria mea. Eu trebuie să i-o spun, nu tu. Ar fi urât din partea ta. Eu... eu... Te rog, iar eu chiar acum nu pot. Sunt atât de obosită! După plecarea lui Vlad va fi mai uşor. De Vlad voi divorţa. Simon, lasă-mă să mă bucur de clipa asta a dragostei noastre. Numai noi... numai noi...

Şi Verona îl sărută. Exaltat, Simon repetă:

— Numai noi... numai noi...

Verona îşi da seama cu exaltare de câtă totală dăruire şi încredere era în fiecare gest al lui Simon. Gândi: „Da, da, cu el se poate să nu trăiesc niciodată şi să fiu fericită". Credea că astfel simplifică lucrurile. Şi avea nevoie de puritatea unei iubiri adolescentine, de exaltarea poetică a dragostei. Pentru întâia dată în viaţa ei, iubea. Căci Vlad, de al început, cu toată tinereţea lor, o târâse în vâltoarea apetiturilor lui, a pasionalităţii, a geloziei lui, nu avusese cum şi când să se îndrăgostească de el.

Când Simon se ridică spunând că trebuie să meargă la Emanuel Reich, că-i făgăduise, Verona sări de pe canapea şi spuse cu o spaimă nereţinută:

— Vin cu tine!

Simon surâse.

— Bine... bine. Vino. Se va bucura. El te iubeşte foarte mult.

Şi lui îi era mai uşor să meargă cu Verona. Şopti surâzând:

— Ce idee bună! Da, să mergem împreună.

Verona îl privi îngrijorată. Întreaga făptură a lui Simon radia de o bucurie deplină, perfect liniştită. Verona nu înţelegea ce poate simţi şi gândi acest om, care era atât de naiv, încât să nu-şi dea seama că dragostea lor era un păcat? Sau fericirea lui atât de mare, încât îl ameţise şi nu mai gândea nimic? Dar dacă, rămas singur, se va trezi? Ce va face? Oare nu mergea acum la Emanuel Reich tocmai ca să-i povestească tot, cu toate că-i făgăduise că va tăcea? Verona, înfiorată, se grăbi. Merse în cealaltă odaie şi se îmbrăcă iute. Când se întoarsa, îl găsi pe Simon lângă uşă. O cuprinse în braţe, o sărută iar, aceleaşi sărutări exaltate de adoraţie. Părea beat. Se mulţumea s-o sărute şi, ameţit, s-o privească. Apoi, fără să vorbească, o porniră spre doctorul Emanuel Reich. În nicio clipă, fericirea de pe faţa lui Simon, din privirea lui, nu se şterse. Dimpotrivă, acum, pe stradă, o

privea neîncetat, adânc.

Cu cât se apropiau de casa lui Emanuel Reich, cu cât creştea spaima Veronei. Când au fost destul de aproape de casa lui, Verona nu mai putu răbda groaza. Spuse:

— Să căutăm un taxi. Te rog, lasă-mă să merg singură la doctorul Reich. Te rog!...

Simon se opri. Pe faţa lui apăru o mare uimire şi o întunecare vădită. Spuse:

— Se petrece, totuşi, cu tine, ceva ce nu înţeleg...

— Vei înţelege... dar, te rog să nu crezi că-mi este uşor. Vlad... mi-e teamă de el, iar doctorul nu va înţelege nici el uşor! El a luptat să fiu cu Vlad... să am tot ce-mi trebuie... copilul... E... şi habotnic.

— De ce nu-ţi este uşor? Chiar frământările lui Vlad, de care mi-ai vorbit adineauri şi pe care le cunosc demult, arată calitatea dragostei lui, deci dreptul tău de a-l lăsa, dreptul meu de a te iubi. El pleacă. Noi rămânem. Îi vei scrie că te desparţi de el, că mă iubeşti pe mine. Nu ştiu ce-ţi pare complicat?!

— E... şi copilul... Marina. Ea o să sufere. Sunt şi interese materiale... ale copilului... Eşti tânăr. Nu-ţi pot strica viitorul cu responsabilităţi de genul ăsta...

Umbra de întunecare de pe faţa lui Simon se accentuă şi nu se mai şterse. În clipa despărţirii lor, înainte de a se sui în maşină, Verona simţi o sfâşiere în inimă: remuşcări, regrete şi teama de a-l pierde pe Simon. Îl văzu dispărând fără să se mai întoarcă s-o privească. Verona ar fi vrut să strige, să-l cheme şi să plece la el acasă, pentru totdeauna, în odaia lui de student sărac, dar nu avu puterea. Se ghemotoci în fundul automobilului, nemişcată, împietrită.

Uşa i-o deschise chiar Emanuel Reich.

— Verona, tu?! Chiar tu!

Intrară în birou.

— Nu putea Domnul să-mi dea mai mare bucurie ca aceasta: să te văd aici! Trebuie să vorbim, copilul meu. Până când vei lua în serios perpetua comedie în care te ţine Vlad?

— Te întreb şi eu: până când dumneata te vei îndoi de mine şi-l vei crede pe el şi mă vei întreba pe mine şi pe ceilalţi dacă este sau nu adevărat ce spune Vlad? Să ştiţi că mă împingeţi la nebunii şi atunci... o să le aflaţi de la mine...

Verona se opri, înspăimântată. I se păru că s-a dat de gol.

Se făcu tăcere. Emanuel Reich era trist şi total nemulţumit de el.

„Nu l-aş uita pe Dumnezeu pentru ea, gândi, dar aş muri fără ea…” O privi aproape cu curiozitate. Da, şi frumoasă şi tânără şi caldă… Totuşi, simţământul lui pentru ea întrecea tot ce se poate simţi pentru o femeie, chiar mai frumoasă, mai tânără, mai aprinsă. Crezuse că era stăpân al simţurilor lui, într-un fel ascet, nemaidând importanţă acestor lucruri, dar iată că această femeie devenise însăşi viaţa lui.

Vocea Veronei îl trezi:

— Emanuel!

Şi Emanuel Reich tresări căci, de obicei, Verona evita să-i spună pe nume, numindu-l pur şi simplu „doctore”.

— Da, Verona. Ce este?

— Vreau să te rog ceva.

— Cu plăcere.

— Mi-ai spus că divorţul nu se poate face fără voia mea…

— Exact.

— Ei bine, acum te-aş ruga, te rog, fă-l repede. Fă tot ce trebuie înaintea plecării lui Vlad la Paris!

O nespusă bucurie îl cuprinse pe Emanuel Reich.

— Îţi mulţumesc că-mi ceri acest lucru. Într-adevăr, purtarea lui…

— Nu-mi mulţumi, căci nu o fac pentru dumneata, ci pentru mine.

Emanuel Reich nu înţelese şi tăcu.

— Aş vrea, de aceea am venit la dumneata, doctore, ca să vorbesc. Totuşi, Vlad pleacă pentru mai multă vreme. Nu a vrut să mă ia cu el. Şi nici dumitale nu ţi-ar fi plăcut să plec cu el, că altfel îl forţai să mă ia. Am înţeles. Te am şi pe dumneata şi pe el pentru plăcerile voastre…

Emanuel Reich simţi iar acea durere în inimă, atât de binecunoscută lui de câtăva vreme.

— El, Vlad, vrea să fie liber să petreacă, să se răzbune astfel de toate presupusele mele trădări.. Motiv ca să-şi satisfacă poftele… foarte bine… Eu însă vreau să profit de acest lucru şi să mă despart definitiv de el… Este copilul… ştiu. Nu-l pot lipsi pe copil de tot ce-i poate da tatăl lui, avere, prezenţă. Dumneata mă vei ajuta să fac acest lucru cât se poate mai repede şi mai bine gândit. Asta este cererea mea.

— Bine, Verona.

— Şi trebuie să-ţi mai spun că doresc ca, în timpul cât va fi el plecat, eu să… să…

— Spune, Verona.

— …să mă reculeg…

Emanuel Reich tresări. O privi fix.

— Verona, mi-ai făgăduit de la început că nu mă vei lipsi de prezenţa ta.

Verona se îngrozi. Făgăduise, într-adevăr, dar atunci i se păruse uşor. Făgăduise când îi era copilul pe moarte, ca să-l salveze. Acum, această făgăduială îi părea un imens balast. Acum era îndrăgostită, însetată de iubire, de fericire.

— Nu m-am gândit să nu te văd, Emanuel. Aş vrea însă să pot, până mi-oi lămuri viaţa, să nu mai am această frământare pe care tu mi-o cunoşti, sau, mai bine-zis, de care nu vrei să ţii seama. Şi tu eşti însurat şi eu căsătorită. Nici nu ştii cât sufăr între soţia ta şi Vlad. Ea, Estera, având toată încrederea în mine, el, Vlad, toate îndoielile. Bineînţeles, fără cea meritată. Vreau să mă odihnesc… Ah! de-am putea fi numai prieteni, aşa cum mi-ai spus la început!… Ce mult te-aş fi iubit! Câtă nevoie aş fi avut de dumneata!

— Suntem şi prieteni. Pentru tine, sunt în stare de ce nu-ţi poţi tu imagina. Mă voi supune, Verona. Tu nu ştii ce-mi ceri, eu însă ştiu, şi totuşi mă voi supune. După despărţirea ta definitivă de Vlad, te vei simţi altfel. Vei avea o alta viaţă. Îţi voi ajuta să ai o viaţă interesantă. Vei putea voiaja.

Verona şopti cu o timiditate înflăcărată:

— Eu mă gândesc… că… mai bine m-aş călugări!

Emanuel Reich o privi cu uimire:

— Verona, Verona, nu este prima dată când spui lucrul ăsta, dar cât eşti departe de a te cunoaşte pe tine însăţi! Ce spui nu este de tine. Mai repede m-aş teme să nu ai o nouă dragoste! Te sfătuiesc să nu vorbeşti nesăbuit. Nu trebuie vorbit cu uşurinţă; azvârlite cuvintele. Cuvântul are putere, Verona. Chiar şi minciunile spuse, au putere. Nu dezlănţui forţe care, chiar de se împlinesc târziu şi pe căi neaşteptate, îşi au puterea lor. Te sfătuiesc să nu spui că vrei să rămâi singură şi că vrei să te călugăreşti. Pedeapsa adusă de cuvinte nesăbuite, ar fi prea mare!

Verona se gândi fulgerător: „Nu voi trăi nici cu Simon şi acest sacrificiu, va fi o călugărie”. Deodată, Verona se înspăimântă. Simţise neaşteptat o dorinţă fizică, o cutremurare a cărnii la gândul că ar putea trăi cu Simon. Şi pentru întâia dată, îşi dădu seama cu adevărat de drama în care intrase ea şi în care îl târa şi pe Simon. Făptura lui îi păru fără apărare. Realiză în aceeaşi clipă că, cu toate că-l cunoştea pe Simon numai de un an de zile, totuşi, Vlad, în acest

răstimp, el, care era întotdeauna la pânda prietenilor ca să afle ceva urât din vieţile lor intime, judecându-i aspru la cea mai mică abatere, niciodată nu-i spusese nimic despre Simon. Oare Simon nu avusese până acum nicio dragoste? Acest gând o exaltă pe Verona şi mai aprins în a-l dori al ei.

După ce plecă de la Emanuel Reich, odată ajunsă acasă, îl căută la telefon pe Simon. Îl rugă să vină la ea. Simon sosi. Faţa îi era întunecată. Părea uşor absent.

— Te-am chemat să-ţi spun că am fost la Emanuel Reich şi că i-am afirmat că vreau să profit de plecarea lui Vlad pentru a divorţa... lucru...

Simon nu o lăsă să termine fraza. O cuprinse şi o sărută cu disperare, ca şi cum o pierduse şi acum o regăsise.

Verona îi spuse:

— Dar te rog să-mi făgăduieşti că nu vei vorbi tu nimic cu doctorul Reich: numai eu. Nici dacă te întreabă. Auzi? Făgăduieşti?

Şi, în faţa privirii lui uimite, Verona minţi iar:

— Totuşi... totuşi... interesele lor materiale sunt comune, legate. Nu ştiu dacă doctorul doreşte sau nu ca eu să divorţez de Vlad. Trebuie să-l conving. Îi este teamă pentru mine... S-ar speria de ce vreau să fac. Numai eu ştiu cum să-i vorbesc şi când. Nu uita, Simon, că am un copil... că tu nu ai avere, că eşti mai tânăr ca mine şi cu o sănătate şubredă şi că, pentru nimic în lume, nu vreau să pun pe umerii tăi copilul lui Vlad, greutatea. Ne va trebui răbdare ca să nu stricăm dragostea noastră. Până atunci, te rog, fii prudent... nimeni să nu bănuiască nimic...

Şi Verona îi mai şopti, sărutându-l:

— Numai noi... numai noi...

După un ceas şi mai bine, Verona îşi dădu seama că pe Simon nu este nevoie să-l roage sau să se lupte ca să-l împiedice de a trăi cu ea. Cu toată dăruirea îmbrăţişărilor lui, Simon părea că nu va încerca acest natural gest al dragostei lui, fără voia ei. Părea că exaltarea dragostei lui îi este suficientă sau că se înfrânge cu bucurie până la definitiva limpezire a situaţiei. Părea neîntinat, transparent. Era al perfecţiunii, nu al luptei cu cotidianul omenesc.

Capitolul XVI

— Dragul meu, spuse Emanuel Reich către Vlad Axente, trebuie să

înţelegi că purtarea ta faţă de Verona este din ce în ce mai nepermisă, mai haotică. Te-ai dezlănţuit. Pleci la Paris fără ea... ori...

— Dumneata ai spus că e mai bine să plec fără ea!

— În halul în care te afli, obsedat, e într-adevăr mai bine. Acolo vei avea de lucru serios. Şi, recunoaşte că abia aşteptai să-ţi spun că e mai bine să pleci fără ea... În fine... te bucuri că pleci fără ea şi dai vina pe mine. Acolo vei avea mai mult decât probabil aventuri. Ai bani, eşti tânăr, frumos, dar în acelaşi timp frământat de o gelozie înjositoare... O nenoroceşti pe Verona... îţi nenoroceşti soţia...

Vlad plecă ochii, o clipă, apoi izbucni neaşteptat de violent:

— Eu cred că ea nenoroceşte oamenii în jurul ei... din... inconştienţă...

O boare de durere umplu fiinţa lui Emanuel Reich, dar numai pe el se învinui. Un surâs de oboseală, durere amestecată cu acceptarea patimii, a dragostei neîmpărtăşite îi învălui inima.

Vlad făcu o pauză şi, dus pe gânduri, şopti:

— De fapt, inconştienţa nu scuză nimic.

— Nici inconştienţa dumitale nu scuză nimic, îi replică Emanuel Reich, respirând adânc, ca să potolească inima.

Vlad începu să se tânguie:

— Doctore, dar nici chiar dumneata nu ştii de ce este ea capabilă să ascundă, să tacă, să maşineze, să refuze, să explice, să surâdă în loc de a da o explicaţie... Te duce la nebunie, exasperare, dulceaţa ei răbdătoare şi ironică, tăcerea ei încăpăţânată de animal.

Vlad făcu iar o pauză şi adăugă:

— La drept vorbind, eu spuneam de divorţ aşa, ca să văd dacă reacţionează, că declară, în fine, că nu e de acord. Aş... aş... fi preferat să mă mintă decât să tacă în batjocură... ascunzând cine ştie ce!

Şi Vlad, pornit, adăugă pe un ton teatral, patetic:

— Doctore, dumneata ştii că femeia asta cu care trăiesc de cincisprezece ani nu mi-a spus niciodată că mă iubeşte, nici la început, m-a ironizat tot timpul.

— Ai exasperat-o, şopti Emanuel Reich.

Emanuel Reich auzi parcă glasul Veronei: „...nu l-am iubit niciodată...” ...deci era adevărat, nu-l iubea. Era numai legată de el, nevasta lui, mama copilului lor, ca el de Estera... Oare?! Numai atât?

— Şi ea m-a exasperat.

Se făcu o tăcere adâncă, lungă.

— Ar fi, într-adevăr, mai bine să vă despărţiţi.

Cu o privire lirică, Vlad declară:

— Pe Marina o voi lua eu.

— Demult te căzneşti să o laşi fără mamă. Şi asta tot din gelozie, vrei să te iubească numai pe dumneata.

— Doctore, când vei recunoaşte că am dreptate în ceea ce priveşte caracterul Veronei va fi prea târziu, nu minte făţiş, tace şi ascunde.

În clipa asta, Emanuel Reich simţi un junghi în inimă. Nu avu timp să gândească, pentru ce spaima asta neaşteptată în suflet. Primi lovitura de cuţit direct, negândită. Se uită cu spaimă la Vlad, bărbatul Veronei, femeia de care era pătimaş îndrăgostit.

Vlad încă vorbea cu vehemenţă:

— De la început, de când ne-am cunoscut dumneata cu mine, ai trecut de partea ei. M-am bucurat la început, dar acum îţi spun: fii atent, te-a prins şi pe dumneata în mrejele ei.

Emanuel Reich respiră din nou adânc. Reuşi să spună:

— Minciuna ta de ieri a întrecut măsura. Am avut o muncă grea până am putut-o linişti... pe Verona... Suferinţa ei, revolta ei... în fine... trebuie să ştii că, ceea ce doreai de mult, să divorţezi, se va împlini. Verona mi-a cerut insistent s-o ajut să divorţeze.

Vlad strigă:

— Cum!?! Ea ţi-a cerut?

— Da. Nu mai poate suporta viaţa pe care i-o inventezi. A înţeles că pentru amândoi va fi mai bine aşa. Deci azi, Verona va veni, va veni şi Simon... l-am rugat eu să o însoţească, e nevoie de el ca martor, el şi cu mine martori... şi vom perfecta cererea de divorţ. De aceea te-am chemat să vii neapărat.

În ochii lui Vlad apăru spaimă:

— Doctore... doctore, pentru ce să nu amânăm până după reîntoarcerea mea?

— Nu te sfătuiesc să pleci acolo, unde vei avea grave responsabilităţi, legat de această femeie, de care, din prima zi când ne-am cunoscut mi-ai spus că vrei să te desparţi, despre care mi-ai spus că-ţi aduce nenoroc, ghinion şi pe care, ajuns la Paris, o vei înşela pe capete... asta ţi-o spun eu.

Vlad râse stingherit, dar şi cu îngâmfare. Îl surexcita gândul aventurilor posibile la Paris, dar neavând de gând să divorţeze, ci numai să se joace cu gândul unui eventual divorţ, căuta încă să argumenteze pentru o amânare a divorţului. O făcu vizibil, speriat, fără însă să fie în stare să se opună.

Emanuel Reich, privindu-l, îşi zise: „iată un caz clasic de

intelectual, capabil să gândească cu o logică uimitoare în lumea ideilor şi absolut incapabil să se descurce în ale vieţii. Un neajutorat. Te poate chiar înduioşa prin naivitatea lui, dacă, în acelaşi timp, nu te-ar revolta dându-ţi seama de cât rău poate face în jurul lui şi lui însuşi. Verona mereu plânsă, iar pe copilul lor, fetiţa lui, o detracă ţinând-o într-un climat de răsfăţ pe care viaţa, mai târziu, nu i-l va putea oferi. Fata asta va visa toată viaţa la imposibil, va căuta cu disperare un bărbat care să semene cu tatăl ei şi care să-i realizeze concret ce i-a făgăduit tatăl ei. Caz clasic pentru o analiză freudiană. Făgăduinţele lui el nu le-a putea susţine... şi va învinui din nou toată lumea şi mai ales pe Verona... Totuşi, bietul om nu are suflet rău. Nu ştie că face rău, dar cum să-l critic tocmai eu?!! Îl voi ajuta cât voi putea..."

Ceva mai târziu sosiră împreună Verona cu Simon. Imediat, Emanuel Reich le spuse că Vlad acceptă să se înceapă divorţul. Verona şopti cu o îndârjire voită, nepotrivită ei, un: „foarte bine", iar Simon tăcu. Părea adâncit în gânduri, sentimente tainice.

Vlad sfidă:

— Aşa, deci... eu am vorbit numai într-o doară şi acum mă văd constrâns. Aţi complotat împotriva mea.

O privi pe Verona fix. Ea dădu din umeri a nepăsare şi îi întoarse spatele. Simon se înroşi. Era vizibil că făcea eforturi să se abţină să nu spună făţiş tot ce crede, tot ce ştie. Vlad îl privi şi pe el lung şi cu uimire. Fu încredinţat că este înconjurat de duşmani, trădat de propriii lui prieteni şi de soţie. Lui însuşi nu îşi găsea nicio vină. Era uimit de întorsătura pe care o lua viaţa lui, fără însă a bănui cât de cât adevărata realitate şi mai ales vinovăţia lui. Începură să se zbată între bancuri şi obrăznicie. La un moment dat, se întoarse către Emanuel Reich şi îl întrebă umil:

— Doctore... ia spune dumneata... nu cumva ai putea să... să...

Emanuel Reich îi şopti:

— Să... şmecheresc... ceva...

Vlad izbucni în râs.

— Exact, exact... clarvăzător, ghicitor... să... să combini aşa, aşa... un divorţ ocult, fără consecinţe... până la întoarcerea mea din străinătate?!!

— Există, zise Emanuel pe un ton foarte grav, divorţ ocult, dar nici aşa, fără consecinţe, nu se poate. Nu mi-aş lua astfel de răspundere cu un om ca dumneata. Să-ţi iei singur responsabilităţile.

— Păi, până una-alta, văd că ţi-ai luat dumneata

responsabilitatea: ce mi-e ocult, ce mi-e laic. Dumneata ai hotărât divorţul meu. Hotărăşti, văd, pentru toată lumea.

Verona exclamă:

— Nu el… eu, eu vreau. Eu am hotărât.

— Bravo! Bravo! şopti Vlad şi o privi iar şi mai uimit. Ce neaşteptat acces de temperament! De sinceritate!

Vlad se întoarse apoi către Simon şi îl privi şi pe el lung, cu aceeaşi uimire.

— Şi tu, ce zici?

Simon spuse rar, clar:

— Spun ce am spus de prima dată, când mi-aţi spus că doamna Verona e capabilă şi de crimă: că, cu astfel de părere, e mai cinstită o despărţire.

Vlad începu să se jelească în gura mare, dar nici gluma asta nu avu nicio priză. Verona şi Simon îl priveau fără să clipească, iar Emanuel Reich nu-i mai dădu nicio atenţie, ostentativ îl ignora. Părea pătruns de hotărârea luată de a perfecta divorţul.

Vlad, stând în faţa lor, încă mai încerca să glumească ameninţându-i că nu le va trimite ilustrate, că nu le va aduce cadouri de pe unde va umbla… Paris… Londra… Roma… dar totul era zadarnic. Nimeni nu surâse. Îl priveau în tăcere. Păreau pregătiţi să-l rabde până la capăt, când îi vor vedea potolit.

Vlad exclamă:

— Poate nici n-am să mă mai întorc, rămân acolo cu o contesă! Să vedem ce vă faceţi fără mine. *Corason, corason…* fredonă.

— Cu atât mai necesar divorţul, declară Verona.

Între timp, Emanuel Reich se aşeză la masă şi redactă cererea de divorţ. Întâi iscăli Verona cu o marcată hotărâre, apoi Vlad cu furie. Zise:

— Atât vă spun: să nu mă învinuiţi vreodată că eu am vrut. Vă priveşte ce hotărâţi. Împotriva voastră hotărâţi, v-o spun pe faţă. O să regretaţi.

Simon Şora şi Emanuel Reich iscăliră ca martori.

Erau încă la masă, în faţa hârtiei pe care o iscăliseră, destul de taciturni şi obosiţi, când Ana Stavri cu Filip Nazarie sosiră şi ei. Emanuel Reich le spuse imediat şi lor că Verona şi Vlad au hotărât să divorţeze şi că tocmai în clipa aceea se iscălise cererea.

Filip arătă făţiş tulburarea lui. Nu se putu abţine să nu întrebe:

— Tocmai înaintea plecării profesorului Vlad? Nu se putea amâna, până la întoarcerea lui?

— Nu, nu, exclamă Emanuel Reich cu hotărâre în glas.

Vlad exclamă pe un ton ironic şi exagerat revoltat, din nou clovnesc:

— Tocmai asta am propus şi eu, dar n-am cu cine mă înţelege. Nu mi se mai dă ascultare… Nu ştiu ce interese… ce socoteli tainice… oculte, lucrează împotriva mea…

Emanuel Reich îl întrerupse:

— Vlad, iar începi? Toată lumea ştie ce faci, la toată lumea te-ai plâns, toată lumea cunoaşte argumentele divorţului pe care chiar dumneata le-ai…

— Da, da, se auziră glasuri.

— Norocul meu că în lipsă divorţul nu se poate perfecta. Voi putea să-l recuz la întoarcere… vă anunţ… iar până atunci, multe se mai pot întâmpla! E lege! Imprevizibilul…

Şi Vlad făcu cu ochiul către toţi cei de faţă. Nimeni nu râse.

Ana se întoarse către Verona şi îi spuse tare, fără înconjur:

— Verona, pentru ce? Ştii foarte bine că până la urmă n-ai să poţi. E Marina, copilul. O să plângă. Vlad o să refuze!

Verona se încrâncenă cu glas sumbru:

— Ba da. Am să pot. Aşa trebuie. Am să pot.

Se făcu o tăcere penibilă când Estera Reich sosi cu tăvile cu cafea, prăjituri, pahare şi, ca de obicei, refuză să rămână cu cei din odaie, pretextând că o aşteaptă copiii.

Mai târziu sosi şi Didona Dragomir, care, tot ca de obicei, merse mai întâi la Estera Reich cu care părea să fie în cei mai buni termeni. Când sosi în odaia de lucru a lui Emanuel Reich, i se spuse şi ei, de proiectatul, acceptatul divorţ.

Didona Dragomir nu îşi putu ascunde bucuria. A fost o izbucnire de victorie, atât de făţişă, încât, ameţită de bucurie, nici nu observă că cei din odaie o privesc cu jenă şi uimire.

— De când spun eu că aşa o să se termine… Acum e totul limpede… Mă aşteptam… iată o veste… care…

— Doamnă Dragomir, o întrerupse Emanuel Reich, nu am impresia că vestea pe care v-am dat-o acum ar fi motiv de veselie… pentru nimeni.

— Vai, desigur că nu… o simplă constatare… în fine…

— În fine… fără explicaţii, îi spuse Vlad şi îi făcu cu ochiul, apoi tot el începu să se tânguie: Cine o să vadă de mine! cine o să-mi dea de mâncare!

Ana spuse:

— Didona, cine altcineva.

Didona se fâstâci, bâlbâi:

— Bineînţeles… bineînţeles… eu întotdeauna…

Dar cum bucuria victorioasă a Didonei nu se potolea, ca să o ascundă, se ridică şi începu să strângă ceştile, farfuriile, paharele de pe masă. Le puse pe tavă şi zise ieşind:

— O să-i fie mai uşor aşa bietei Estera. Câte are pe cap! Ce să-i fac, nu mă pot împiedica să dau o mână de ajutor oriunde mă aflu!

Emanuel Reich se sculă şi îi deschise uşa.

După plecarea Didonei, Emanuel Reich şi Vlad se retraseră mai la o parte în odaie. Vorbeau în şoaptă. Ana gândi: „Probabil, ultimele recomandări inutile înaintea plecării lui la Paris”.

În cealaltă parte a odăii, la geamul ce da spre stradă, Verona şi Simon, unul lângă altul, priveau afară. Vorbeau în şoaptă.

Ana cu Filip, nu departe de Verona şi Simon, şi ei unul lângă altul. Priveau lucrurile adunate într-o vitrină, lucruri foarte diverse prin calitate şi gust.

Fără vrerea ei, Ana nu se putea abţine să nu se uite destul de atentă la Verona. O mira liniştea neaşteptată a Veronei. O vedea surâzând, ochii ei aveau o strălucire caldă. Oare hotărârea ei de a divorţa o liniştise, o descătuşase de o povară îndelung îndurată? Ana se aşteptase ca dimpotrivă, să o vadă îngrijorată. Era în joc şi viitorul copilului ei, al Marinei. Marina îl adora pe Vlad, iar pe Verona era geloasă. Purtarea Veronei îi păru suspectă Anei. Ceva nesănătos plutea în odaie.

Apoi, Ana văzu cum Simon merge şi aduce haina Veronei, cum o ajută să se îmbrace, cum el însuşi îmbracă un impermeabil de culoare foarte deschisă. Se pregăteau de plecare.

Apoi, aşa îmbrăcaţi încă, unul lângă altul, vorbiră aprins în şoaptă.

Cei din odaie, văzându-i îmbrăcaţi de plecare, se strânseră grup lângă ei. Vlad spuse:

— Plecăm? E maşina jos. Pe cine duc?

Filip se apropie mai tare de Ana şi îi spuse în şoaptă:

— Ana, uită-te la gulerul pardesiului lui Simon. E pătat de roşu de buze. Îi spunem sau nu? Îl lăsăm să plece aşa?

— Nu, nu. Taci… lasă-l, şopti Ana.

În clipa aceea, fără voie, privirile tuturor întârziară pe gulerul lui Simon pătat de roşu de buze. Verona se înroşi. Observase şi ea pata şi observase şi că privirile tuturor erau aţintite pe pată. Singur Simon

sta în faţa lor complet liniştit. El nu putea vedea pata de roşu de buze…

Se făcu în odaie o tăcere neplăcută. Au plecat cu toţii în grabă. În uşă, Emanuel Reich le spuse:

— Vă voi telefona tuturor. Înaintea plecării prietenului nostru la Paris ne vom mai întâlni o dată. Vă rog să fiţi de acord.

Emanuel Reich încuie uşa în urma musafirilor. Rămase o clipă încremenit în faţa uşii închise. Şopti. Îşi auzi glasul: „Doamne, gelozia şi durerea mea e mai gravă ca a lui Vlad! Dă-mi, Doamne, puterea să nu îl judec! Ce nebunie m-a cuprins! Totuşi, cred că prin divorţul lor a fost făcut primul pas spre o clarificare. Dar ce ciudat era azi Simon? Pata aceea de roşu de buze pe gulerul hainei lui apare ca un mister. Eu aş fi garantat de puritatea lui, absolut neobişnuită puritate, şi iată că m-am înşelat. Acest om, care nu vorbeşte despre el nimic! Credeam că nici nu are ce vorbi… în această privinţă!… a roşurilor de buze…

În drum spre casă, Filip spuse Anei:

— Verona s-a schimbat la faţă, s-a înroşit grozav când a văzut pata de roşu de buze pe haina lui Simon. S-a uitat speriată la ceilalţi care priveau şi ei la pată. Nu e bine! Ana, tu crezi că Vlad are dreptate să fie gelos?

— Până acum, cu ştiinţa mea, Vlad nu a avut motive să fie gelos. Dar, cine poate jura!

— Simon cu Verona!… E absurd! nu?

— Ar fi într-adevăr absurd. Nu poate duce la nimic. Nu au puterea necesară pentru o astfel de poveste! Dragostea lor nu ar rezista la complicaţiile inerente…

— Nu ţi-a spus nimic?

— Verona e singura femeie pe care am întâlnit-o care ştie să tacă. Tace. Nu minte. Tace. Ascunde. Un instinct animalic al tăceri. E arma ei. În tot cazul, dacă îl înşală sau îl va înşela, Vlad are partea cea mai mare de vină. Omul acesta admirabil – ştii că noi acum, până una alta trăim pe socoteala lui? şi că în zilele astea el a cumpărat trei haine de iarnă, *mouton doré*, una pentru Verona, una Marinei şi una mie? Verona nu-l înţelege. Cu toată vârsta lor, sunt amândoi nişte copii. Lui Vlad i-ar trebui o femeie care să-l conducă, să-i impună. Verona îl exasperează; iar Veronei i-ar trebui şi ei un bărbat care s-o epateze prin puritate. De fapt, amândoi caută acelaşi lucru, sunt în căutare de puritate, cinste perfectă, ei neavând puterea să o realizeze neconduşi… Ei cer de la viaţă lucruri mari, pentru că într-un fel le

merită, dar din ce au strică cu mâinile lor. Sunt deştepţi, dar inconştienţi.

— Nu le atragi atenţia?

— E inutil să vorbeşti unui om împătimit. Apoi, eu nu sunt tipul de om care să le fie exemplu. Pentru ei, povestea mea cu tine, de pildă, este un prost exemplu. Dacă este sau va fi ceva între Verona şi Simon, nu m-aş mira să fiu eu de vină. Şi Simon e mai tânăr ca Verona…

— Dar ea nu are puterea ta!

— Totuşi, Vlad este un om excepţional! Nu ar trebui să-l lase.

— Da, este, incontestabil, dar te rog, Filip, nu începe ca Didona…

Au râs amândoi, un râs destul de trist.

— De la Vlad, a spus Filip, te poţi aştepta la cele mai valoroase lucruri. Prospeţimea, anvergura viziunii lui intelectuale l-ar putea atrage în orbita unor mişcări de gândire modernă de mare eficienţă. Acum pleacă la Paris. Va contacta acolo oameni. Se va putea impune făcând cinste ţării… Perspectivele epocii noastre, ale matematicii, fizicii, se impun în prim-plan. Vlad le cunoaşte, le poate susţine…

Filip şi Ana au mers mai departe tăcuţi. Simţeau, fiecare în felul lui, că Vlad Axente, Verona, Simon, ca orice om, şi ca şi ei înşişi deci, aleargă cursa destinului din ei.

Capitolul XVII

Din gesturile, din intensităţile glasului lui se putea desluşi agreabila exaltare care cuprinsese fiinţa lui Vlad. Dacă nu s-ar fi cunoscut motivele bucuriei lui, s-ar fi putut crede că este îndrăgostit.

În ultimele zile, sosea acasă încărcat cu pachete, valize, truse, maldăre de haine, rufe şi, de fiecare dată, spunea privind lucrurile risipite pe pat, scaune, fotolii, mese:

— Nu vreau să cumpăr în Bucureşti prea multe boarfe căci, de fapt, vreau să mi le cumpăr acolo, dar nici dezbrăcat ca un sărăntoc nu pot merge, să-mi fac ţara de râs! Trebuie să mă prezint decent!

Verona îl privi ironic:

— Deci, din patriotism cumperi tu atâtea „boarfe”!

Privindu-se în oglindă, Vlad, îmbrăcat în haine noi, încercând costum după costum, cravată după cravată, şopti:

— *Le beau Vlad!*

Îşi surâse şmecher, şi îşi făcu cu ochiul.

— Am să înlocuiesc zdrenţele cu haine croite la Paris, iar astea o să-mi servească să fac daruri la lachei, şoferi, chelneri, boy… la toată lumea cadouri… în dreapta şi în stânga cadouri. Ce, credeţi că se supără cineva dacă îi faci cadouri? Refuză cineva cadouri? Eu ştiu ce ştiu! Eu ştiu cum să mă port cu oamenii ca să-i cuceresc: cadouri, cadouri, speranţe şi interminabile şuete la o cafea… aşa, ca doctorul Reich, celebrul meu protector… Verona, Verona, unde pleci? stai cu mine, nu pleca, ce? dacă ai cerut divorţ e motiv să nu-mi ajuţi la bagaje!? Cine ştie când ne-om mai vedea sau dacă vreodată ne-om mai revedea… Ce vrei să-ţi aduc când mă întorc?

Marina sosi şi ea în odaie. Crescuse neaşteptat de mult. Nu mai era o fetiţă. Semnele adolescenţei se ghiceau în tot trupul ei. Nu era frumoasă. Capul cam mare pentru corp, gura prea mică pentru faţă, dar ochii îi erau superbi, mari, migdalaţi, verzi, cu gene lungi. Un farmec ciudat, sălbatic se desprindea din fiinţa ei. Oarecum, privind-o, ţi se făcea uşor teamă şi nu atât pentru tine, cât pentru ea. O nestăpânită forţă cu complexele orgoliului nesatisfăcut, avid…

Sosi cântând, acompaniindu-se la balalaică, un cântec rusesc: *„Ciornâi glaza”*.

— Unde ai fost? o întrebă Vlad.

— La Tasia.

— Iar la Tasia.

— Şi de ce nu?

— N-ai putea învăţa franţuzeşte sau englezeşte, în loc de ruseşte?

— Învăţ şi ruseşte, tăticule, de ce nu?

Marina începu să cânte un cântec în franceză complet deşucheat. Ochii îi străluceau. Vlad o privi cu admiraţie şi râse amuzat.

— Numai cântece?

— Până una-alta, da.

În ultimele zile, Marina pândea pachetele. Orice lucru cumpărat de tatăl ei îi părea bun pentru ea: cămăşile, cravatele, ciorapii, batistele bărbăteşti… Toate le voia. Prin insistenţe obositoare, căpăta câte ceva.

— Ce faci cu ele, fată? La ce îţi trebuiesc ciorapi bărbăteşti?

— Le ţin amintire… sau le dau şi eu cadou… Tu m-ai învăţat… cadouri… cadouri, începu fetiţa să cânte…

Vlad râse cu duioşie.

— Lasă, fata tatii, că-ţi aduce tăticu mai frumoase de acolo, pe măsura ta. Nu le mai lua pe astea… că doară nu vrei să plece tăticu gol la Paris! Doar fetiţa mică nu vrea să-l facă pe tăticul ei de râs!

Fetiţa „mică”, voinică pentru paisprezece ani, părând de şaisprezece, începu să bâzâie:

— De ce nu mă iei cu tine?

— O să mergi… o să mergi…

Şi, visător, Vlad mângâie fruntea şi părul Marinei. Marina se răsfăţă:

— Când, tăticule, când? Vreau acum.

— Nu… nu acum… mai târziu… altă dată… când o fi tăticu bogat… foarte bogat… atunci o s-o ia şi pe fetiţa lui… Amândoi prin lumea întreagă… oraşe mari, necunoscute… Seara la Operă, la Paris…

— Da, ştiu… tăticu în frac… fetiţa lui în rochie albă lungă, coborând scările de marmură, amândoi la braţ… iar maşina, ultimul tip, lungă cât o corabie… şoferul un negru cu mănuşi albe…

Faţa lui Vlad era plină de o infantilă îngâmfare.

Marina începu să bâzâie:

— Vreau acum. Eşti destul de bogat.

— Bine… bine, poate că te iau.

— Adevărat, tăticule?

— Da… poate…

Vlad o privi repede, pe furiş, pe Verona. Pentru ea vorbise. Sfida. Marina întoarse şi ea capul către mama ei.

— Şi pe mama nu o luăm?

— Nu, pe ea nu o luăm. Ea rămâne aici, că nu ne iubeşte.

Verona strigă:

— Iar începi?!

Marina dusă pe gânduri, poetizată spuse:

— Mămico aşa tare am să te iubesc când ai să fii bătrână!

Verona tresări, o privi o clipă în tăcere. Marina se întoarse către tatăl ei şi îl întrebă:

— Vlăduţule, cum, mergem numai noi doi?

Verona spuse fără să-i privească:

— Marina, potoleşte-te. Nu poate acum să te ia. Nu fi proastă!

— De ce? întrebă Marina, cu o privire de copil candid atât de teatral uimită, încât se văzu bine că se preface.

— Pentru că acolo nu are nevoie de noi… Momentan, nu ne iubeşte destul.

Vlad izbucni:

— Cum poţi vorbi aşa copilului? Cum să nu am nevoie de ea? Cum să nu o iubesc?

— Dar tu de ce îi spui că nu o iubesc, de ce vorbeşti de mine aşa?

— Bă mă gândesc serios să o iau.

Marina izbucni:

— Tăticule, ia-mă. Vlăduţule, ia-mă.

— Vlad, ce sunt toate poveştile astea cu care o detraci?

— Cum o detrac? Dacă e cuminte, o iau.

— Marina, tăticu pleacă poimâine şi tu nu ai paşaport... Vlad, o înveţi să viseze lucruri imposibile. Nici la şcoală nu mai este atentă.

— Văd că învaţă ruseşte. Tot e bine şi asta.

— Învaţă cântece ruseşti, nu ruseşte. Metoda ta de a-i împuia capul cu visuri irealizabile...

— Seamănă cu tine, şopti Vlad şi-i surâse Veronei.

— Marina, înţelege, tatăl tău pleacă poimâine în zori cu treburi serioase, şi tu înţelege, nu ai paşaport.

Marina începu să plângă ostentativ în hohote. Vlad, categoric, spuse:

— Eu am suferit mult în copilărie de mizerie, nu ca tine, care ai fost bogată. Am umblat desculţ iarna pe zăpadă şi am răbdat de foame. Am stat acasă fără să mă pot duce la şcoală, pentru că unica pereche de încălţăminte era la pingelit. Aş fi dorit să dau copilului meu o altă viaţă, să se bucure până la saturare de toate cele... Şi apoi, draga mea, şi asta este o metodă de educare: prin saturare. Da, prin răsfăţ, să ai prea devreme tot ce vrei, îmbuibat până la refuz, astfel plăcerile să-şi piardă valoarea, şi astfel să fii echilibrat. N-ai văzut ce mofturi fac copiii oamenilor bogaţi?! îi imploră să mănânce. Copiii săraci mănâncă fără mofturi...

— Vlad, eşti absurd! Aşa vrei să-ţi educi copilul? Nu o să-i mai placă nimic. O blazezi fără să-i dai cu adevărat ceva. Numai visuri irealizabile...

— Auzi, irealizabile! Ce pesimism! Ce, nu am făcut avere? O voi duce în Elveţia la cel mai mare pension. O să-i cumpăr o maşină sport... Acum, la întoarcerea mea în ţară, voi reţine un loc plătit dinainte! N-ai nicio grijă, fetiţa tatii. De aia pleacă acum tăticu, să cerceteze terenul...

— Marina, ia du-te tu la tine în odaie... am de vorbit cu tatăl tău lucruri care... nu te privesc...

Marina mai bâzâi puţin, de formă.

— Merg la Tasia.

Adună în grabă şi luă vreo două cravate, ciorapi, apoi ieşi din odaie, trântind uşa.

— Nu te ocupi suficient de ea. Educaţia i-o dirijează Tasia şi Didona, nu tu…

— E preferabilă educaţiei pe care i-o dai tu.

Vlad râse uşor stingherit. Se apropie de Verona. O privi de aproape, cu ochii lui de catifea neagră, îi mângâie faţa, părul, şi îi spuse într-o şoaptă caldă:

— Barem de semăna cu tine. Să fi avut frumuseţea ta. Cum îţi închipui că am să divorţez vreodată de tine?! L-am calmat numai pe rabin înaintea plecării mele. O să mă întorc imediat, abia aştept să mă întorc… Vin să te umplu de bijuterii, de bani, de blănuri, de lux. Nimeni nu-mi poate place ca tine.

O cuprinse. Verona se lipi cald de el. În braţele lui Vlad, îşi aminti de Simon… dar cu el nu va trăi niciodată… Şi fără dragoste… era ca moartă fără dragoste… ca fără mâncare.

Vlad încuie uşa.

Din nou Vlad aduna în valize „boarfele” cumpărate. Verona îl privea:

— Teoria saturaţiei! Ştiu, ţi-o vei aplica ţie. Ştiu, vrei să trăieşti acum la Paris tot ce n-ai trăit până acum… Vrei să te simţi burlac… vrei să te simţi bogat… vrei aventură… vrei, la întoarcere, să poţi povesti despre tine orice şi să te creadă lumea: că ai mâncat la restaurant ochi de privighetoare şi cozi marinate de câini turbaţi… în fine, că a rămas Parisul cu gura căscată de apariţia ta, de banii tăi, de frumuseţea ta, de bărbăţia ta… iar savanţii vor rămâne uluiţi de ştiinţa ta… revoluţionară…

— De unde ştii tu toate astea?

— Mi le-a spus doctorul Reich.

Şi Verona râse, sfidând.

— A, da!

— Da.

Se făcu o pauză.

— Şi, mă rog, pentru ce ţi-a spus el toate astea? întrebă Vlad cu o furie reţinută.

— Zice să te las singur, să nu te împiedic, să nu plâng, să nu leşin la aeroport când se va înălţa avionul cu tine… Zice că te-aş stingheri. Zice că te vei întoarce îmblânzit. Educaţie prin saturare… aplicată ţie… probabil.

— Multe mai ştie!

— Ştie. Dacă nu ar şti, n-ai fi toată ziua la el, să te sfătuiască.

— Mă uit la tine, Verona, te ascult şi rămân uimit: oare nu-ţi dai seama de responsabilitatea care a căzut pe capul meu? Nu, zău, crezi că mă trimite statul ca să mă distrez?

— Vei găsi timp şi de distracţii. Nicio grijă!

— Responsabilitate extremă… zic periculoasă. Voi răspunde de o imensă parte a bugetului statului… Prin acţiune, înţelegerile purtate de mine acolo, se va deschide începutul efortului actual, plănuit, de a transforma ţara noastră într-o ţară industrială. Trebuie să ştii că asta este misiunea ce mi se încredinţează. Voi conduce începutul tratativelor a cumpărărilor de maşini. Responsabilitate imensă, şi tu, după ce mă forţezi să accept divorţul, nu ştiu, zău, ce-ţi veni, asta îmi lipsea înaintea plecării… mă sâcâi cu gelozia ta…

— Eu, geloasă? Ce, ai înnebunit?!

— Nici nu ai avea de ce să fii geloasă. Ştii bine că eşti pentru mine – orice aş face – unica femeie pe pământ. Îţi închipui că voi accepta divorţul?! Ce, am înnebunit! Cabalistul te-a învăţat să divorţezi. Vrea să te aibă în totala lui stăpânire.

Vlad rămase dus pe gânduri. Verona îl privi deodată cu o privire speriată. Vlad strigă alarmat:

— Ce te uiţi aşa la mine?! Iar faci pe misterioasa? Ce văzuşi, frate?

— Mi s-a părut… că nu te mai cunosc. Ceva foarte ciudat… zău, Vlad, m-am speriat.

— Adică… *„du déja vécu”*?

— Dimpotrivă! Mi s-a părut că nu te cunosc… n-am ştiut cine eşti… ca un vid… nicio amintire… nu ştiam ce cauţi aici…

Vlad strigă:

— Hai, şi mai taci din gură cu prostiile tale. Şi asta te-a învăţat cabalistul? El te-a învăţat să divorţezi de mine. Vrea să te aibă total în stăpânirea lui!

— Dimpotrivă. El a luptat să rămân cu tine, să fii bogat. Eu, eu vreau să divorţez.

— Aşa! Asta e prietenia lui pentru mine!

Vlad era vădit dezagreabil impresionat. Şi el se simţea străin lui. Prea vertiginos se schimbase totul, averea, casa, meseria, prietenii, acum divorţul… Nu mai avea sentimentul natural al continuităţii fiinţei lui.

Dacă un nebun ar putea fi lucid, ar simţi aproximativ acelaşi lucru când, într-o oarbă azvârlire într-o personalitate nouă, i se pare că este Napoleon. De obicei, tranziţiile care transformă pe copil în bătrân sunt imperceptibile, nu miră pe nimeni, pe când la Vlad

schimbarea fusese atât de violentă, încât îi era greu să se recunoască în omul nou care luase fiinţă în el. Şi totuşi, acest om nou era tot el. Vanitatea din el, latentă, crescuse şi-i umpluse fiinţa prin victorie: omul sărac era acum bogat, umilul savant, ascuns la el acasă, devenise profesor universitar cu răsunet, omul care din economie lua la tramvai bilet de clasa a II-a, se plimba în propria lui limuzină, iar şoferul cobora să-i deschidă uşa, subalternii îl salutau aplecându-se respectuos, dădea bani la toţi prietenii, el, care acum câtva timp nu ştia cum să-şi plătească datoriile făcute ca să-şi hrănească familia... Va merge la Paris, va descinde într-un hotel de lux, princiar, cel mai scump. Valizele elegante, multe, vor sta grămadă în holul hotelului... Trebuia doar să facă faţă, să reprezinte ţara, să se impună, nu să pară un umil milog... Tocmai când se instaura comunismul, el, Vlad, printr-un destin absolut uluitor, ieşea la iveală ca individualitate favorizată...

Îl deşteptă din gânduri sunetul strident al telefonului. Verona merse să răspundă.

— Da, da... eu. Da, numaidecât. Mulţumesc, bine...

Şi Verona strigă:

— Doctorul Reich la telefon. Vlad, pe tine te caută.

Vlad, ostentativ, nu se grăbi. Se ridică alene şi merse încet, cu demnitate, spre telefon, cu o umbră de plictiseală şi aroganţă în mişcări.

— Da, eu, da. Diseară? Bine, doctore, dacă vrei dumneata... Fie cum vrei dumneata. Pot eu să te refuz?... Mă uimeşte că te îndoieşti! Aşa... La ora nouă trecem să vă luăm. S-a făcut... Sunt, precum ştii, la ordinele dumitale, slugă supusă... rob orb!...

Turui totul cu o voce plictisită, tărăgănată, apoi, după ce închise telefonul, adăugă pe acelaşi ton:

— Zice că vrea neapărat să ieşim diseară împreună. Zice că nu se poate altfel, că trebuie neapărat. Scamatorii! Drept să-ţi spun, eu aş fi stat acasă cu voi, m-aş fi odihnit... aş fi revizuit anumite hârtii. Mă miră. El uită că merg acolo cu treburi serioase, nu să mă distrez! uită că poimâine eu plec şi că el poate dormi până la ce oră îi convine. Mă tot comandă de parcă aş fi marioneta lui.

— Golemul, vrei să zici.

Vlad râse.

— Şi unde mergem?

— Dumnezeu ştie! Mergem întâi să-i luăm. El va decide unde mergem.

— Să-i… Pe cine să-i?

— Pe el şi pe soţia lui. Vrea să fie şi madam Estera cu noi. Aşa vrea el… aşa comandă el… *„Tien une idée!”* îi voi propune să divorţeze şi el de nevastă!

— Vlad, potoleşte-te. Uiţi cât îi datorezi!

— Nu uit. Ai dreptate.

Şi Verona spuse, după o uşoară pauză, cu o voce plină de suavitate:

— Atunci… să-l căutăm şi pe Simon Şora.. Să vină şi el. O să ne plictisim mai puţin.

— Şi doctorul a spus să-l căutăm şi pe Simon… să vină şi el… şi pe Ana şi pe Filip… toată trupa. Zice că vrea să fie cu noi toţi.

— Cu atât mai bine! Să mergem, Vlad! De ce să nu mergem?

Verona a telefonat tuturor. Simon spuse că va merge direct la Emanuel Reich, că-l vor găsi acolo. Filip Nazarie era gripat şi nu putea veni, dar insistă să meargă Ana. El va sta acasă. Va citi, va scrie. Ana va veni.

Pe la ora nouă s-au întâlnit cu toţii la Emanuel Reich. De acolo au plecat în cele două maşini care stăteau în permanenţă la dispoziţia lui Vlad.

Au cutreierat prin noapte prin oraşul slab luminat, căutând un restaurant mai puţin trist. Majoritatea erau închise sau spuneau că vor închide curând. Intrau în săli insuficient încălzite ale unor restaurante pustii. Plecau imediat, gonind iar cu maşinile ca să găsească ceva mai potrivit. Sărăcia era strigătoare pretutindeni. Apoi, la unul din restaurante, de altfel tot atât de gol, dar cu un chelner afabil, au hotărât să nu mai piardă inutil timpul şi au coborât cu toţii. Au fost conduşi într-o odaie separată care da pe un gang lung, unde se mai găseau câteva din aceste „separeuri”. Uşile acestor odăi aveau sus câte un bec slab luminat. Un covor roşu traversa în lungimea lui întregul coridor, pierzându-se, în fund, într-un întuneric. Acolo, desigur, erau toaletele.

Odaia în care au intrat era spaţioasă, destul de elegantă şi neaşteptat de bine încălzită. Chelnerul care i-a primit a aprins o mulţime de becuri pe pereţi şi în tavan. Într-un colţ era un cuier unde fiecare şi-a pus paltonul. În mijlocul odăii era o masă cu scaune în jurul ei. Mai într-o parte, o altă masă, mai mică, de serviciu. Ambele mese aveau feţe de masă albe, lungi până în podea. În fundul odăii erau ferestre mari, acoperite cu perdele de pluş roşu uzate. Un

perete era împodobit cu o oglindă imensă, în care se reflecta întreaga odaie. Din pricina ei, musafirii păreau în număr dublu.

Toată lumea s-a aşezat. Emanuel Reich într-un cap al mesei, iar Vlad la celălalt.

Doctorul, împreună cu Vlad, au ales şi comandat mâncarea. S-a adus imediat ţuică fiartă cu zahăr şi mirodenii. În clipa când a plecat chelnerul, Emanuel Reich a profitat de acest răstimp şi a spus, surâzând, dar suficient de solemn:

— Poimâine, prietenul nostru Vlad Axente pleacă la Paris. Am ţinut ca înaintea plecării lui să fim împreună. Aşa se cuvine şi regret că lipseşte iubitul meu prieten şi elev Filip Nazarie. Sunt datini de mare însemnătate, care trebuie împlinite, şi această masă este tocmai o împlinire. Azi s-a împlinit exact un an, 13 februarie 1945, de când a fost bombardată Dresda. 200.000 de morţi. E bine să ne amintim şi să dăm slavă Domnului că s-a făcut pace. Coşmarul a luat sfârşit. Ar fi bine ca omul să nu mai creeze pe pământ un alt coşmar. Azi ridic paharul în cinstea celui sărbătorit, Vlad Axente, şi a tuturor celor văzuţi şi nevăzuţi care îl vor ajuta şi păzi.

La ultima frază, Emanuel Reich s-a sculat în picioare. A turnat puţin din paharul lui pe jos, a închis ochii şi a dus paharul la buze. Cei de faţă s-au sculat şi ei în picioare şi după ce au ciocnit, au băut.

— Doctore, o să trebuiască tot timpul mesei să facem tot ce faci dumneata? a întrebat Vlad cu o privire şmecheră, veselă, care putea fi şi o bătaie de joc şi hotărârea dârză şi manifestă de a se distra executând maimuţăreşte orice i-ar ordona Emanuel Reich. Dar doctorul Emanuel Reich îi surâse îngăduitor, ca unui copil răsfăţat şi neştiutor.

— Nu, dragul meu, nu este nevoie să faci tot ce fac eu. De altfel, scumpul meu, cred că nici nu ai putea, chiar de-ai vrea, cu toate că n-ar fi fost rău să poţi.

— Ştiu, a mormăit Vlad, şi apoi brusc îşi aminti că pleacă la Paris, că e bogat, în plină ascensiune, şi atunci s-a ridicat el cu paharul în mână şi cu putere a spus:

— Să trăieşti, doctore. Să ne trăieşti şi să trăim cu toţii. Fii încredinţat că nu uit ce îţi datorez.

Vlad era în picioare, cu paharul din nou plin. A turnat şi el, cu o exagerată seriozitate, din conţinutul paharului, pe jos. Cei de faţă, din nou cu toţii în picioare, au băut, de data asta în sănătatea lui Emanuel Reich.

Ana a observat că Emanuel Reich este emoţionat. Cu toată

clovneria lui Vlad, urarea îi făcuse plăcere. „Prea mult sentimentalism nestăpânit” şi-a zis Ana.

Apoi s-au adus aperitivele. Emanuel Reich a oferit mai întâi soţiei lui, Estera, spunând Veronei:

— Eşti invitata mea… ca şi doamna Didona şi Ana… era poate natural să te servesc întâi pe dumneata, dar respectul cuvenit unei soţii de rabin, şi respectul pe care îl merită această femeie, mama copiilor mei, mă obligă ca primul gest să-l împlinesc către dânsa…

Estera Reich se arăta măgulită. Surâse cu o satisfacţie duioasă.

Ana Stavri observă că, după acest mic discurs conjugal, Emanuel Reich nu i-a mai dat Esterei niciun fel de atenţie, şi că începu să fie de o mare afabilitate cu Verona, de o căldură şi duioşie ostentativ făţişă, cu toate că în seara aceea Verona părea pierdută în visuri lunare, ceea ce nu o împiedica să mănânce neobişnuit de mult chiar pentru pofta ei proverbială.

Uşa odăii se deschise binişor şi prin crăpătura ei apăru un cap de bărbat cu faţa tuciurie şi ochi bulbucaţi. A rămas aşa, cu numai capul vizibil.

— Ce vrei? a întrebat Vlad.

— Sunt cu muzica, boierule…

— Să ieşi imediat… n-avem nevoie.

— Ba avem nevoie, a spus Emanuel Reich cu pondere. Şi, întorcându-se cu tot trupul către uşă, porunci:

— Puteţi veni.

Au intrat trei bărbaţi, doi cu vioară şi unul cu ţambal. Au intrat cântând. S-au oprit lângă uşă, făcând temenele până în pământ, continuând să cânte.

Vlad Axente, o clipă, a fost enervat că Emanuel Reich îl contrazisese, dar foarte repede cântecele lăutarilor îl amuzară. Cei din jurul mesei tăceau. Încet, frigul care îi pătrunsese afară se topea în căldura bună a odăii. Căldura, muzica, lumina, aperitivele, ţuica, începură să-şi facă efectul. Ana Stavri îşi dădu seama că începuse şi ea să bea cu plăcere. Îi era sete de alcool. De altfel, observă că toţi beau cu însetare.

Au dat şi lăutarilor ţuică fiartă şi foarte repede toţi cei din odaie au fost bine dispuşi. Când a apărut mâncarea, fripturi la grătar şi murături, cartofi prăjiţi, totul neaşteptat de abundent faţă de greutatea cu care se găsea mâncare în acele zile, s-au auzit exclamaţii de satisfacţie.

Emanuel Reich era cel care da tonul de veselie. Ridica des paharul,

îndemnându-i astfel pe toţi la băutură. Ana gândi: „o să-i îmbete prea repede”. Mişcările lui erau ale unui om hotărât să chefuiască cu orice preţ împreună cu ceilalţi, dar, în acelaşi timp, ceva misterios se degaja din gesturile lui, ca şi cum, ridicând paharul, ar fi oficiat ceva foarte important.

Într-adevăr, aşa cum prevăzuse Ana, foarte repede cei de la masă fură ameţiţi, gesturile şi glasurile, râsetele, cântecele erau din ce în ce mai aprinse, mai dezlănţuite. Toţi vorbeau deodată şi nu cu vecinul, ci cu întreaga masă.

Vlad, cel mai surexcitat, îl privi pe Emanuel Reich brusc, fix, ca şi cum până în clipa aceea nu l-ar fi văzut. Îl apostrofă:

— Doctore, eşti aici?

— Da…

— Mă uit la dumneata şi nu-mi vine să cred că te cunosc, numai de câteva luni. Probabil că într-o altă încarnare mi-ai fost tată!

Fără să-i răspundă, cu o simplă azvârlire a privirii lui albastre, Emanuel Reich se adresă celorlalţi:

— Şi acum, să bem în cinstea profesorului Vlad Axente. Pleacă departe, are nevoie de urările noastre sincere. Eu, din parte-mi, îi urez succes şi tot binele.

Într-un gest spontan, Vlad şi Emanuel, plecând de la locurile lor, s-au îndreptat unul către altul şi s-au îmbrăţişat. Aveau paharele în mână. Picături din paharul lui Emanuel s-au vărsat pe haina lui Vlad. Emanuel Reich a spus:

— Te rog să mă ierţi dacă te-am supărat cu ceva. Te rog să mă ierţi pentru greşelile ştiute şi neştiute…

Vlad i-a răspuns:

— Acest lucru trebuia să-l fi spus eu mai întâi, nu dumneata, iubite doctore. Şi acum, din toată inima, te rog să mă ierţi. Ştiu că te-am supărat mult, dar dacă ţii la mine cât de cât, ştiu că mă vei ierta.

— Din toată inima.

Erau sincer emoţionaţi amândoi; de altfel, ca toţi cei de faţă. Văzându-i îmbrăţişaţi, lăutarii au început să cânte: „Mulţi ani trăiască”.

Vlad Axente s-a căutat în buzunarul hainei, a scos portmoneul care era doldora de bancnote noi şi a început să le azvârle în aer spre lăutari. Bancnotele s-au risipit, au zburat, au plutit în aer ca porumbeii albaştri. Lăutarii, în genunchi, în patru labe, le adunau frenetic, fără să se întrerupă din cântat „Mulţi ani trăiască”. Cei de la masă s-au ridicat din nou şi au cântat cu toţii în cor „Mulţi ani

trăiască”. Glasul Esterei se înălţa mai clar ca al celorlalţi. Fără vrere, toţi o priviră, până şi lăutarii, cu plăcere. Emanuel Reich îi surâse cald:

— Bravo, Estera!

— Trăiască doamna Estera!

Emanuel Reich i-a spus Veronei:

— Tu de ce nu bei, Verona? Vrei să creadă Vlad că nu te bucuri că pleacă?

— Doreşti să creadă că mă bucur!?

— Să bem în cinstea doamnei Verona Axente, frumoasei doamne Verona Axente…

Închină mai întâi paharul cu Verona, apoi cu Estera, se aplecă în faţa lor, apoi şi în faţa Didonei şi Anei la fel, cu paharul ridicat. Anei i-a spus:

— Ana, scumpa mea, din toată inima sunt cu tine. Nu-l uit nici pe Filip, să-i spui că tot timpul i-am simţit lipsa. Acum beau în sănătatea lui.

Ce ochi albaştri avea!

Vlad Axente azvârli din nou un teanc de bancnote în aer. O clipă umplură odaia cu zborul lor ameţit de porumbei, nu albi porumbei ai păcii, ci albaştri ai bogăţiei.

Emanuel Reich privi cu satisfacţie cum Vlad azvârle banii. Vlad îi spuse:

— Ştiu că te temi de mine, dar cred că mă judeci greşit. Nu am înţelegere din partea dumitale… de altfel de la nimeni, şi asta mă exasperează, mă scoate din sărite, mă face să fiu altfel decât sunt în realitate. Nu vreau să te dezamăgesc, dar vreau să fiu sincer în clipa asta: prea mă comanzi ca pe un copil!

— Nu te comand, te apăr pe tine, pe Verona, copilul vostru, pe mine şi familia mea. De multe ori m-am gândit că era mai bine să te fi lăsat sărac, dar şi aşa erai capabil să faci o nebunie. E în firea ta, iar acum timpurile sunt severe, încă nu ştii cât de severe. Şi totuşi, toate ar fi bune dacă nu vei ruina rezultatele câştigate. Poţi ajunge la o situaţie socială excepţională… ai toate atuurile de partea ta.

Ana Stavri gândi că intervenţiile lui Emanuel Reich nu explicau nimic, şi se mai întrebă pentru ce Emanuel Reich îl alesese pe Vlad Axente pentru a se realiza şi pentru ce se izolase de problemele şi posibilităţile altor oameni?

Era oare Vlad atât de folositor societăţii sau Domnului, pentru a întrebuinţa limbajul lui Emanuel, încât să-l fi determinat să-l aleagă

pe el în a-l proteja, recomanda, a-l ridica? Nu ar fi fost mai natural, mai eficient, ca Vlad să fi rămas profesor la Universitate, să fi rămas acasă la el, lucrând în specialitatea lui, să fi publicat cărţi de pildă? Era oare nevoie de atâta bănet dat pe mâna lui, bani ai statului, pe care îi mânuia acum la bunul lui plac, era oare nevoie de atâta pierdere de timp pentru lucruri în afara specialităţii lui în a organiza instituţia cu zeci şi zeci de funcţionari, pe care o conducea? Nu ar fi putut face altcineva munca asta, iar Vlad să fi rămas la adevărata lui chemare?

Emanuel Reich spuse:

— Vlad dragă, îţi spun drept, sunt destul de înspăimântat la gândul că vei fi singur acolo, cu marile tentaţii ale banului, ale puterii. Grea responsabilitate, periculoasă responsabilitate mi-am luat asupra mea, scumpul meu, din pricina ta. Ţi se pare că te comand, când de fapt soarta mea este în mâinile tale. Îl rog pe Dumnezeu să nu-mi arate vreodată că am greşit în alegere. De tine, Vlad, depinde acum întreaga mea viaţă. Mă poţi dărâma... te poţi dărâma. Am mai multă experienţă ca tine... ascultă sfaturile mele. Fii prudent, mai ales în mânuirea banilor ce îţi vor fi încredinţaţi. Nu înseamnă că dacă îi ai în mână sunt ai tăi!

— Ia ascultă, doctore, pentru ce ai nevoie de mine, dacă eşti atât de priceput în toate, căci văd că numai de când mă cunoşti pe mine îţi merge, slavă Domnului, şi dumitale bine. Nu pricep de ce nu te-ai îmbogăţit pe cont propriu înainte de a mă cunoaşte pe mine?

Emanuel Reich îl privi cu uluire.

— Scumpul meu, e ca şi cum ai întreba pe un chirurg de ce nu se operează singur de vreo apendicită?! Cum nu înţelegi nici atâta lucru...

— Înţeleg... înţeleg... totuşi...

— Înţelegi şi totuşi gândeşti lucruri necunoscute cu gânduri vechi. Mare greşeală. Dacă nu ştii ce este cabala, puterea rugăciunii, mai bine taci. Iar dacă ai acceptat-o, accept-o fără să o judeci cu valori străine ei.

Ana auzea ce vorbeau ei şi o mare dezamăgire o cuprinse auzindu-l pe Emanuel Reich vorbind aşa. Nu era voie... nu trebuia... şi apoi... nicio viaţă nu trebuie să depindă de o altă viaţă... nimeni de altcineva.

Ana îl privi pe Emanuel cu uimire, apoi îi privi pe toţi şi, cu toate că era şi ea ameţită de alcool, gândurile îi erau neaşteptat de limpezi, exagerat de acerbate, de lucide.

Acum erau toţi aşezaţi în jurul mesei şi aşteptau un nou fel de mâncare. Se făcuse o clipă de tăcere deplină... fiecare adâncit în gândurile lui şi nimeni nu-şi da osteneala să spargă tăcerea, mulţumiţi că pot sta puţin liniştiţi. Erau nemişcaţi ca într-un panopticum, ca păpuşi de ceară, la cele două capete ale mesei, faţă în faţă, Emanuel Reich şi Vlad Axente contrastând ostentativ, ca într-un tablou compus din efecte exagerate. Ochii lui Emanuel Reich, electric albaştri, priveau dominatori. Fiinţa lui spunea: „Vreau". O forţă incontestabilă emana din el. În schimb, ochii de catifea neagră ai lui Vlad erau adânci, grei, senzuali. Obişnuit, senzualitatea nu se urcă până la ochi, dar la Vlad era caracteristica feţei lui: senzualitatea lui densă urcase până la ochi. Privind la aceşti doi oameni, nimeni nu ar fi putut înţelege ce-i leagă.

În clipa asta, cu toată distanţa pe care o punea masa între ei, cu toate discursurile de prietenie, împăcare, şi toate îmbrăţişările lor, încă păreau că se sfidează.

Estera Reich se îngrăşase. Fanată, cu riduri mărunte în jurul ochilor, cu părul vopsit blond, aşezat numai bucle în jurul capului, cu cercei mari la urechi, cu gura puică şi rujată, cu privirea decolorat albastră, cu genele ţepene de rimel şi sprâncene smulse şi aşezate înalt, părea un înger stil baroc îmbătrânit. Mâinile ei grase, cu inele strălucitoare care o strângeau, făcând perniţe şi gropiţe la toate degetele, erau aşezate comod pe masă. Estera Reich, soţia marelui rabin Emanuel Reich aştepta cu o vădită satisfacţie să sosească mâncarea.

Simon Şora, mai angelic, mai pur ca niciodată, transparent şi invulnerabil, ai fi putut, privindu-l, jura că ştie precis ce este bine şi ce e rău, ce sens are viaţa şi că va avea şi puterea să se conformeze ei.

Toţi aceşti oameni, inclusiv Ana Stavri, o priveau fără vrere pe Verona. În clipa asta, dusă pe gânduri, Verona era foarte frumoasă. Poate a fost clipa de cea mai mare frumuseţe a ei, pe care niciodată nu o atinsese şi nu o va mai atinge. Era patetic de frumoasă, nespus de dulce şi fără apărare. Ea nu simţea privirile lor. Sta pierdută în gândurile ei, părea că nu se va mira de nimic, că nu va şti să refuze nimic. O priveau toţi nestingheriţi, beneficiind de frumuseţea ei oferită lor, aşa cum beneficiau de căldura odăii, de cântecele lăutarilor, de lumina lămpilor, de mâncărurile de pe masă, într-o destindere absolută. Nimeni nu vorbea, nimeni nu era stingherit de tăcerea asta, fiecare simţind că nimeni nu doreşte să vorbească sau

să-l audă pe celălalt vorbind. Fiecare era mulţumit de clipa asta de odihnă.

În liniştea suspendată în golul care plana asupra lor, Anei îi păru că aceşti oameni adunaţi aşteptau un verdict, să afle soarta lor care de pe acum era pecetluită, dar pe care încă nu o aflaseră. Vor avea oare puterea să facă faţă destinului lor? Viaţa căpăta valori noi, instabile încă. Vor avea oare puterea să se orienteze în această viaţă care îşi căuta un echilibru, care avea de luptat cu vechiul pentru a instaura noul?

Ana băuse mult şi prea repede şi totuşi, ameţită de băutură, o nestăvilită dorinţă o împinse să bea din nou. Ameţi mai tare şi se complăcu în ameţirea acestui ceas. Lipsa autocontrolului crea asupra ei un vid al fiinţei. Gândi: „Oh! ce mare diferenţă între vidul creat voit, vid al purităţii, pentru a face loc unei forţe superioare şi vidul murdar al beţiei, al alcoolului, vidul slăbiciunii de caracter, al sclaviei, al deteriorării!”

Ana observă cum, asemeni unui tainic joc, cei din jurul mesei, când unul când altul, se ridicau şi, forţaţi de lichidul prea abundent băut, plecau pentru a se reîntoarce după câteva minute. „Merg la toaletă”, îşi spuse Ana, apoi gândi că neapărat va trebui să meargă şi ea şi să intre şi ea în jocul ăsta absurd al closetelor. Se ridică. Odaia începu să se învârtească agreabil în jurul ei. Văzu în oglinda mare de pe perete o mulţime de oameni pe care îi cunoştea, Vlad, Estera, Emanuel, lăutarii… Oamenii ăştia erau şi în odaie şi în oglindă. Erau dubli.

„Ce ar fi, îşi mai spuse Ana, să merg să vorbesc cu cei din oglindă?”, îşi surâse cu indulgenţă. „Şi când dormim şi visăm, ne amestecăm în întâmplări care nu există decât în imaginaţia noastră, dar dacă sufăr sau mă bucur în vis este dovada realităţii vidului. Totul este realitate, devine implacabilă realitate în conştiinţa omului. Posibilele deşteptări, succesive, nu sunt decât dovada realităţii eterne… Realitatea iluziei…” şopti Ana.

Odaia încă se învârtea în jurul ei. Ana, aşa, în picioare, mai bău din pahar. Încă stăpână pe ea, voia să experimenteze marginea conştiinţei ei. O abdicare voită a lucidităţii.

Ameţită, reuşi să meargă spre unde credea ea că se află toaletele.

În gangul lung, slab luminat, înaintă cu precauţie într-un echilibru precar. Într-adevăr, găsi acolo toaletele. După câteva minute ieşi. În gangul lung, slab luminat, văzu la câţiva metri o siluetă masivă care, la apariţia ei, se desfăcu în mod ciudat în două.

Două trupuri care se despart: Verona şi Simon.

Ana trecu pe lângă ei, clătinându-se, fără să aibă nici puterea, nici luciditatea să desluşească ce gândea. Nu privi spre ei. Trecu ca o umbră, cu privirea fix înaintea ei. Îşi zise: „Sunt beată, mi s-a părut. Dar dacă mi s-a părut, nu este şi asta o realitate posibilă? Dar ce-mi veni să văd aşa ceva!!"

O spaimă, un fior o cuprinse. Intră din nou în odaia cu lăutarii, cu cheful, cu oglinda. Muzica era asurzitoare, fumul ţigărilor dens. Fără vrere, îi căută din ochi pe Verona şi Simon şi nu îi găsi la locul lor. Îi căută şi în oglindă. Nu erau nici acolo.

„Deci, nu erau ei nici în gang. Nu puteau fi ei. Mi s-a părut. Coincidenţele pământului. Sunt beată!"

Ana bău din nou. Văzu în odaie pe Vlad, care dansa cu Estera. Şi ei lipiţi unul de altul formau un trup masiv. Estera şi Vlad erau şi în oglindă.

Ana îl căută din ochi pe Emanuel Reich. Era şi el şi în oglinda şi în odaie, în capul mesei. Avea pe buze un surâs misterios, obosit, surâsul unui om care nu se mai poate bucura de victorie. O veste bună, un bilet de loterie câştigător, căpătată pe patul morţii...

„Sunt beată, complet beată, şi beţia asta nu îmi foloseşte la absolut nimic".

Vlad se apropie de Ana. Rămase în faţa ei. Era mai înalt ca de obicei:

— Dansăm? o întrebă.

— N-am dansat în viaţa mea, bâigui Ana.

— Suntem destul de beţi ca să putem dansa fără să ştim.

Ana se ridică, se sprijini în braţele lui Vlad. El o întrebă:

— Nu ştii unde e Verona?

— O fi în oglindă.

— Ana, ai înnebunit?

— Nu.

— O fi la toaletă!

— O fi, spuse Ana şi o trecu un fior de groază. Apoi, deodată, strigă:

— Vlad, uite-i. Sunt în oglindă. Dansează.

Îi văzu şi în odaie şi în oglindă, tot aşa înlănţuiţi cum îi văzuse în gangul lung, slab luminat, care ducea la toaletă.

„Probabil că ei sunt şi acolo, şi aici, şi în oglindă şi că dansau şi acolo în gang. Parcă eu nu dansez cu Vlad şi aici şi în oglindă!"

Aruncă privirea spre oglindă şi se văzu într-adevăr acolo dansând

cu Vlad. I se păru un lucru uluitor.

„Totuşi, cred că este o diferenţă între cum dansa Verona şi Simon în gang şi cum dansează ei acum aici. Acolo nu era muzică."

Dar Ana, ameţită de alcool, nu-şi putea formula exact diferenţa între a-i fi văzut înlănţuiţi în gang şi acum în sală, dar fiorul în trupul ei încă exista.

„Parcă eu nu sunt acum în braţele lui Vlad! Ce idee stupidă să stai în braţele unui străin, în faţa tuturor, şi să te mişti inutil!"

În totală inconştienţă înălţă faţa şi se lăsă sărutată pe gură de Vlad, şi numai în clipa când, fără vrere, răspunse sărutării, căpătă deodată o dezmeticire completă şi cunoscu diferenţa între înlănţuirea Veronei şi a lui Simon în gang şi a lor acum, aici, când dansau.

Se rupse de Vlad şi merse grăbit, cu toată incertitudinea pasului, la Emanuel Reich:

— Emanuel, mergem imediat acasă! Nu ştiu ce se întâmplă?

— Da, Ana, mergem.

Ameţeala alcoolului puse iar stăpânire pe ea. Îl văzu pe Vlad azvârlind în aer bancnote albastre, care zburară prin odaie, îi văzu pe lăutari în patru labe căutând, adunând banii pe podea. Se împingeau, se îmbrânceau. Vlad, înalt, trist, îi privea.

Ana nu şi-a mai amintit când au părăsit restaurantul. Aerul rece de afară o izbi în obraz. Apoi cineva, nu ştia cine, i-a ajutat să se urce în maşină, apoi să urce cele trei etaje ale casei ei.

Rămasă singură în faţa uşii casei ei, nu sună. Se aşeză jos pe trepte, incapabilă şi nevrând să se ridice, să sune sau să scoată cheia din poşetă.

Sta pe trepte, fără niciun gând, nicio nerăbdare, în calmul unei triste acceptări a vieţii.

Mai apoi, şi-a auzit glasul. Aşa aşezată pe treptele casei cânta: „Mulţi ani trăiască".

Atunci, înfiorată, a găsit puterea să se ridice şi să sune. Când Filip i-a deschis uşa, Ana a căzut peste el. Filip a prins-o.

— Sunt beată.

— Nu face nimic, i-a răspuns Filip şi, ridicând-o în braţe, a dus-o în casă.

Ana repeta mereu:

— Sunt beată.

Şi Filip răspundea mereu:

— Nu face nimic. Apoi o întrebă: Dar ce a fost?

— A fost înmormântarea fantomelor. Toţi cei adevăraţi cine ştie

unde erau?! Poate în oglindă. Am mâncat şi am băut cu ei. Eram şi eu în oglindă.

— Hai, taci! Să-ţi ajut să te culci.

— Pot să mă culc şi îmbrăcată! Aşa se îngroapă morţii: îmbrăcaţi. Ce ridicol! Morţi îmbrăcaţi în pământ… dar pe mine, aşa să mă îngropaţi. Vă rog. Nu vreau la crematoriu. Vreau în pământ… când o fi să fie! Îmbrăcată în alb. Mireasa Domnului în care am crezut…

În clipa morţii Doamne
Să stai cu mine
Eu toată viaţa am fost a Ta.

— Acum dezbracă-te. Te ajut. Şi culcă-te.

— Să ştii că m-am sărutat cu Vlad!

— Cum te-ai sărutat cu Vlad!? Ce vorbă este asta?!

— Sunt beată… eram beată… dar este adevărat. Şi Simon cu Verona… s-au sărutat.

— Ce a fost?

— Am sărbătorit plecarea lui Vlad la Paris şi am comemorat pe cei 200.000 de morţi de la Dresda, de anul trecut.

— Cum şi ei? Ce, partuză?

— Cu totul altceva. E mai grav.

— E grav cu tine şi cu Vlad?

— Aş! da' de unde! E grav cu Verona şi Simon! Ce facem!?

— Nimic. Hai, culcă-te. Dormi.

— Sunt beată.

— Nu face nimic. Dormi.

— Aş vrea să plâng şi nu pot.

— Nu face nimic. O să plângi altă dată.

— Da. Am să plâng altă dată.

Ana, înainte de a adormi, a fost din nou, brusc, cuprinsă de o luciditate ciudată, de câteva clipe numai, ca o lumină aprinsă şi stinsă de vânt. S-a ridicat în perne şi cu vehemenţa a decretat:

— Nu e bine. Nu e bine.

— Ce nu e bine?

— Cu ei… orice efect are o cauză…

— Cu cine nu e bine? Care ei?

— Ei toţi. E rău. O să fie rău.

— Nu cobi.

— Am văzut cu ochii mei.

Ana tăcu şi adormi căzând în acest nou vid al somnului fără vise,

fără frământare, fără durere, nici bucurie, fără gând, acel vid total pe care de-am şti ce este moartea l-am putea, poate, asemui morţii.

Poţi oare să nu mai ştii absolut nimic de tine, de viaţă, de gânduri, de sentimente, de durere, şi totuşi să exişti?

Capitolul XVIII

A doua zi după plecarea lui Vlad la Paris, Emanuel Reich, când s-a deşteptat, înainte de a deschide ochii, i-a fost în trup gust de cenuşă. Pleoapele i-au rămas închise, acoperind conştiinţa. Sub pleoape şi-a simţit ochii plini de lacrimi. Şi-a zis: „Pe cine plâng? Cine a murit?" Şi lor gândurile lui i-au răspuns: „Pe tine te plângi. Tu ai murit!" Şi-a simţit inima bătând şi i-a fost milă de propria lui inimă. Şi Emanuel Reich s-a înfricoşat. A căutat să-şi adune puterea prin încurajări: „Nu trebuie să mă sperii. Toţi murim în fiecare clipă. Din clipa în care ne naştem, începem să murim şi ne umplem zilele cu tot felul de lucruri ca să uităm această moarte inevitabilă. Tot ce facem e ca să uităm moartea; iar eu sunt pe pământ dintre puţinii oameni care ştiu că fiecare dintre noi poate învia în el însuşi, şi astfel să ia legătură cu Eternitatea din el. Dar iată că, ştiind, nu am puterea să înfăptuiesc în mine această naştere din nou, viaţa vie, apa vie, înviere fără de moarte. Iată că şi eu, prins în ameţeala vieţii, trăiesc irosind fiecare clipă spre moarte. Trăim, ne distrăm, răbdăm suferinţa, ca să omorâm viaţa. În adânc, inima mea este a bucuriei, a purităţii, dar la suprafaţă înfiorător de dureroasă, este a acelei femei pe care o iubesc. Durerea asta înăbuşă adâncul inimii mele. Ea, Verona, femeia, mă desparte de adevăratul meu suflet, de Dumnezeul meu, pe care îi port prizonier în mine. Şi nu o pot învinui pe ea, numai pe mine. Numai pe mine. Oh! Doamne, răbdarea ta este infinită şi păcatul meu fără margini. La ce foloseşte că ştiu aceste lucruri, dacă nu am puterea să întrec robia mea? Sunt încă al lumii şi a pieirii, visând să fiu al veşniciei. Vreodată se va împlini oare iubirea mea către Tine? Şi când, Doamne, când? Este oare răbdarea Ta nemărginită? Cât mă vei mai aştepta? În Eternitate?

Emanuel Reich îşi simţea fiinţa sfâşiată de tendinţe contradictorii. El, călăul, el victima.

În ajun, Verona nu-i telefonase şi nu venise la el. Pentru întâia dată uitase de făgăduinţa făcută la început: că nu îl va lăsa fără să vină la el sau să-i dea de veste... asta când copilul îi fusese pe

moarte… acum însă…

O aşteptase toată ziua încremenit în aşteptare. Îşi impusese să nu o caute el. Durerea de a nu o vedea era amestecată cu spaimă.

În ajun, plecase Vlad la Paris. Fuseseră cu toţii la aeroport, grupul întreg, spre seară, destul de târziu, când se simţea întunecarea pândind din înaltul cerului.

Erau acolo şi el, Emanuel Reich cu Estera, Simon Şora, Verona, Marina, Ana, Filip şi Didona; funcţionari de la institut, prieteni, admiratori, elevi… Pentru Emanuel această clipă putea părea o victorie: limuzine, flori, aeroport, bagaje elegante, lume, voiaj, afaceri de milioane în perspectivă. Oamenii aceştia toţi erau conştienţi că el, Emanuel, era creierul, puterea acestei victorii, toţi mânuiţi de el. Dar ce simţea Emanuel Reich, acum victorios, era spaimă. Aceşti oameni, adică Vlad, îi putea scăpa din mâini, putea nărui totul, atrăgând după el dezastrul… Şi totuşi, pe el, pe Vlad, îl alesese, lui îi dăduse puterea lui… adică, cinstit vorbind, nu lui, ci Veronei… pentru ea totul… pentru Verona îl alesese pe Vlad… şi, într-un fel minor, îşi plătea totuşi, astfel, şi o datorie faţă de Vlad… faţă de „golem”, cum îi plăcea lui Vlad să se numească în batjocură.

Aeroportul era luminat de faruri puternice. Fâşii de lumini orbitoare alternau pe câmp cu imensităţi de întuneric, întunericul aerului şi al pământului. Sus, cerul sumbru acoperit de nori, va fi toată seara fără stele.

Câteva clipe înaintea plecării avionului, Marina făcuse o scenă penibilă tatălui ei, de se adunaseră oameni străini să vadă ce se întâmplă. Fără să dea drumul câinelui pechinez ce-l avea în braţe, îl luase de gât pe Vlad şi-i cântase, întâi pe ruseşte, apoi pe franţuzeşte, cântece de dragoste, apoi izbucnise în hohote de plâns gălăgioase, cerând să o ia imediat cu el, că altfel se sinucide, că nu o va mai găsi la întoarcere… O scenă ridicolă, în care Vlad, flatat că plânge cineva atât de tare după el, şi că are atâta lume în jurul lui, îşi luase un aer important, sever chiar, dar, prea inteligent ca să nu îşi dea seama de calitatea întregii scene, credea că, făcând din când în când cu ochiul celor de faţă, scapă de orice eventuală critică…

Când Emanuel Reich l-a îmbrăţişat, Vlad i-a şoptit:

— În fine, scăpăm puţin unul de altul. Revederea va fi cu atât mai emoţionantă. Sper, doctore dragă, că n-o să-ţi fie prea greu fără mire, şi nici mie fără dumneata. Când mă voi întoarce, doctore dragă, în semn de admiraţie, sunt capabil să-mi las un cioc, ca dumneata.

Emanuel Reich simţise că-i fuge pământul de sub picioare şi nu

pentru că îl batjocorea, ci pentru că asta dovedea inconştienţa lui Vlad. Ce va face acest om rămas singur? Emanuel Reich era îngrozit. Se simţea prins într-un vârtej. A privit spre Verona. Verona vorbea cu Simon Şora. Păreau amândoi foarte atenţi la ce discutau. „Bine că nu plânge şi ea!" îşi spuse Emanuel Reich şi inima lui cunoscu o duioşie intolerabilă.

Sus, în capul scărilor, înainte ca uşa avionului să se închidă, Emanuel Reich l-a văzut pe Vlad cum s-a întors şi a salutat ridicând o mână. În celălalt braţ avea un imens buchet de flori.

Avionul a decolat şi Emanuel Reich a găsit putere în inima lui să-i binecuvânteze plecarea. Era datoria lui de preot.

În clipa în care avionul a decolat, Vlad a fost cuprins de beţia orgoliului satisfăcut: „În fine, şi-a zis, iată-mă propriul meu stăpân! Realmente acest om mă ţine, după ce m-a ajutat, căci este incontestabil că m-a ajutat, într-o mediocritate naturală lui, dar care pe mine mă înăbuşe. Şi-a ales un golem mai puternic decât el. Îl voi pune în faţa unor lucruri împlinite şi care îl vor ului. Dacă va avea puterea să mă urmeze, bine, dacă nu, pace bună. Voi acţiona singur şi... şi... iar pe el îl voi plăti împărăteşte. Deja a ieşit, graţie mie, din sărăcie. Ce poate dori mai mult? Bani. Vrei bani? Iată bani. Era sărac, acum este şi va fi bogat, graţie mie."

Avionul se înălţă.

După ce avionul a dispărut, Emanuel Reich s-a dus lângă Verona. Acum, Verona rămăsese în Bucureşti numai cu el. Bărbatul acestei femei plecase. Cererea de divorţ se făcuse. Acolo, departe, în oraşe străine, Vlad, ameţit, o va înşela pe săturate.

Verona l-a poftit pe Emanuel Reich şi pe Simon Şora în limuzină, să-i conducă acasă. Ceilalţi toţi, grăbiţi, se urcau în diferite alte vehicule. Estera se urcă cu copiii ei, cu Marina şi Didona într-altă maşină. După ce Emanuel Reich i-a văzut plecând, a acceptat să meargă însoţit de Verona şi Simon, spre casă, unde ajunşi, a ţinut cu tot dinadinsul ca ei să urce la el sus. S-a rugat să rămână cu el o clipă, dar Verona, total absentă, părea că nu înţelege despre ce e vorba. Emanuel Reich o privea cu îngrijorare. Oare suferea de plecarea lui Vlad? Ajunşi sus, Verona abia acceptă să se aşeze şi refuză cu vehemenţă să bea o cafea.

— Sunt obosită, repeta, vreau să merg acasă.

— Să te conduc? Maşina e jos. Te aşteaptă.

— Nu, mulţumesc. Mă va conduce Simon.

Şi Verona a plecat imediat, urmată de Simon. S-a grăbit, jenată,

părea că vizita asta fusese făcută din greşeală, într-o casă necunoscută şi din care scuzându-se nu ştia cum să plece mai repede. Emanuel Reich nu găsi nicio explicaţie grabei. Întristat profund, i-a condus până la uşa:

— Pe mâine, i-a spus Veronei, sărutându-i mâna.

Verona nu a răspuns, ci a plecat cu aceeaşi grabă şi aceeaşi privire pierdută.

Rămas singur, Emanuel Reich şi-auzi inima bătând a pustiu. Şi casa era pustie. Estera, copiii, Verona, Simon şi Vlad plecaţi, El era singur. S-a dus în birou şi după ce a aprins toate luminile, a făcut ordine printre cărţi, apoi a început să citească.

Ajunşi jos, Verona i-a spus lui Simon:

— Vreau să iau puţin aer, să umblu pe jos. Vrei, Simon?

— Sigur. Să dăm drumul maşinii.

Şoferul se arătă încântat să fie lăsat acasă, şi maşina dispăru imediat, iar Verona cu Simon o porniră amândoi pe jos, strâns de braţ. Se întunecase. Strada era pustie.

— Verona, ce imensă fericire! Numai noi doi. Acum suntem liberi.

Verona gândi: „Ce bine ar fi să fim într-adevăr liberi". Îi era poftă de dragoste, dragoste cu Simon. Acasă la ea nu era nimeni. Ar fi putut fi cu Simon, dar se temea de Simon. El spusese că vor aştepta până când va fi complet despărţită de Vlad şi căsătorită cu el... Simon era capabil să refuze orice compromis. Refuzul lui Simon, intransigenţa lui, o făcu să-l dorească mai mult, şi în acelaşi timp să-i pară rău că Vlad este departe. Avea nevoie de dragoste. Se strânse lângă Simon.

Aerul era blând. Se desprimăvăra. Pe jos noroi. Trotuarele desfundate, inegale, pline de băltoace. Mirosea a pământ ud, a zăpadă ce se topea. Forţele naturii erau, şi în adânc şi la suprafaţă, de neînfrânt. Pomii vor înverzi, vor înflori. Mugurii denşi, plini, erau gata să se spargă. Pânda naturii era ameţitoare, implacabilă. O putere afirma viaţa spre dezlegări inexorabile, iremisibile, a unor învieri tainice, învierile Eternităţii.

Simon şi Verona, în întunericul de catifea al nopţii, lipiţi unul de altul, înduioşaţi, umblau fără să simtă oboseala. Băltoacele, trotuarele desfundate, luminile slabe ale felinarelor le păreau poetice. Umblau în tăcere. Când şi când, şopteau cuvinte de dragoste. Când şi când, floare albă, obrazul Veronei i se apleca pe umărul lui. Când şi când, gurile lor se căutau. Erau cuprinşi în misterul naturii, care se deştepta la viaţă...

Ceva mai târziu, Estera Reich, încântată de plimbare, a sosit acasă cu copiii. De la aeroport, fuseseră împreună cu Marina şi Didona să se plimbe cu maşina la şosea. Şi pe ei noaptea dulce, plină de miresme îi îmbiase. După plimbare, au condus-o întâi pe Didona acasă, apoi Estera cu copiii au condus-o pe Marina acasă la ea, unde a primit-o Tasia. Estera a aşteptat până a văzut-o intrând şi închizând uşa.

Dându-i socoteala de plimbare Emanuel Reich o întrerupse şi o întrebă repede:

— Cum, Verona nu era acasă?

— Nu. Încă nu. Era numai Tasia. Dar Verona va sosi curând acasă. Am văzut-o pe drum spre casă. Era cu Simon Şora.

— Pe jos!?

— Pe jos. Nu se grăbeau, mergeau agale de braţ. O fi vrut femeia să ia aer. Nu-i puţin lucru să-ţi plece bărbatul şi tu să rămâi singură... dacă aş fi fost eu în locul ei...

— Estera... am de lucru...

— Ar fi trebuit să iei şi tu aer. O seară splendidă... dar te-ai încuiat iar singur în casă... de ce n-ai venit cu noi la şosea?

— Iartă-mă, Estera, dar am de lucru. Noapte bună... Eu mai rămân...

A doua zi, Emanuel Reich a căutat-o pe Verona la telefon şi nu a găsit-o. Apoi a aşteptat să fie el chemat, dar zadarnic. Da, a trecut o zi întreagă. A stat în casă pândind un semn, o chemare, o vizită a Veronei. A mai căutat-o de câteva ori la telefon şi nimeni nu a răspuns; iar Verona nu îl chemă.

Capitolul XIX

Trecuseră poate trei săptămâni de la plecarea lui Vlad la Paris. Era noapte. O noapte de primăvară. Martie. În casa rabinului Emanuel Reich toată lumea dormea într-o linişte deplină. Nici respiraţiile adânci ale somnului nu se auzeau.

În întunericul şi liniştea acestei nopţi, deodată, sună strident, fără întrerupere, telefonul.

Ca atins de foc, Emanuel Reich a sărit din pat, şi ameţit de somn, a mers să răspundă. Era Parisul. La celălalt capăt al firului vorbea Vlad, Vlad Axente.

— Alo... alo... Casa Reich?

Auzind vocea lui Vlad în noapte, Emanuel Reich se sperie.

— Da, da, eu sunt! Vlad, ce s-a întâmplat?

— Doctore dragă, dumneata eşti? Te rog să mă ierţi, dar neapărat a trebuit să vorbesc cu dumneata.

— Ce s-a întâmplat? S-au încurcat lucrurile?...

— Nu, nu, merg bine, foarte bine chiar. Nu despre asta e vorba... Te rog, doctore, dacă ţii la mine cât de cât, să nu mă iei în derâdere... dar înţelegi...

— Nu înţeleg... Spune, te rog!...

— Uite, doctore, ce este. Te rog să mă înţelegi... Uite, de când am sosit aici, am fost cuprins de o certitudine... otravă care nu-mi dă pace...

— Spune, te rog...

— Uite, doctore, clar şi simplu: sunt absolut sigur ca între Verona şi Simon există o intrigă amoroasă.

Vlad nu primi niciun răspuns. Avu impresia că vorbise în gol, că legătura telefonică fusese întreruptă.

— Alo... alo... strigă exasperat. Alo!

— Te aud, scumpul meu, te aud, îi spuse Emanuel Reich într-un târziu, cu un glas domol. Şi... afară de această nebunie, altceva nimic nou?

— Doctore dragă, doctore, te implor să nu mă iei în derâdere... e intolerabil ce mă frământ! Mă omoară gelozia şi, de data asta, sunt sigur... auzi, sunt sigur, sigur! Doctore, nu doresc nici duşmanilor mei să simtă ce simt eu. Să te ferească Domnul să simţi, doctore, ce simt eu acum... Femeia asta m-a înnebunit... nu-i este milă de mine! Pentru ce nu mi-a spus şi ea, ca tot omul, la plecare, că mă aşteaptă... că n-are să mă înşele...

— Ai înaintat cerere de divorţ.

— Dumneata, doctore, îţi baţi joc, pentru că de atâtea ori mi s-a părut, şi acum nu vrei să mă crezi, nu vrei să mă mai iei în seamă... Dar îţi jur că ce simt acum îmi dă certitudinea că este adevărat ce spun... Cum de am plecat? Cum de nu mi-am dat seama când eram la Bucureşti? Era vizibil, era flagrant, era... Simt că nu mai pot suporta şi că las totul baltă şi mă reîntorc... Iau avionul şi mă reîntorc... Doctore, te implor, nu mă lăsa! Sunt aici, la Paris, şi nu mă pot bucura de nimic. Am căutat să uit... să mă ameţesc...

— Cu alte femei...

— Ei bine, da, cu alte femei! Sunt splendide! Un gen cu totul nou pentru mine... Dar nu mă pot bucura... mă omoară bănuiala... adică

certitudinea că Verona şi cu Simon, elevul meu, într-un fel copilul meu, fratele meu mai mic… El este, de fapt, potrivit cu Marina, fata mea, iar eu îl bănuiesc că mă înşală cu soţia mea.

— Repet, ai cerut divorţul.

— Fleacuri… Doctore, nu a mai rămas pe lume decât să te bănuiesc şi pe dumneata cu Verona… Altfel, am gustat din toate îndoielile… Să ştii că iau avionul şi mă întorc. Las totul baltă şi mă reîntorc.

Emanuel Reich îi auzea glasul, glasul străbătând mii de kilometri, strigându-şi nebunia peste ţări… Era singur în odaie, cu glasul acesta care, în noapte, striga, tocmai ce n-ar fi vrut niciodată să audă!… Verona! Nu o văzuse de trei zile. Îl evita. Plecase lângă Bucureşti, la Snagov, la o mânăstire poetică de maici, cică să se odihnească. Plecase fără să vină să-l vadă. Îi telefonase Tasia că a plecat. O condusese acolo Simon Şora. De trei zile nu o văzuse. Începea a patra zi. În inima lui Emanuel Reich, tristă şi înfricoşată, i-a fost milă de el, dar de data asta şi de Vlad.

— Dragul meu, îi spuse, te rog să te liniştești. Crede-mă că nu te iau în derâdere. Şi, cu toate că sunt absolut încredinţat că ce mi-ai spus este o aberaţie, totuşi, voi face tot ce trebuie ca să aflu, îţi făgăduiesc, şi… te voi chema apoi eu telefonic, să te liniştesc complet. Mâine noapte, probabil… Trebuie să fii liniştit. Ai responsabilităţi mari, nu uita! Şi caută, liniştit ori ba, să fii serios, nu te avânta. Sunt banii, interesele statului. Te implor!

Vlad râse uşor, poate uşurat.

— Spune, doctore, i-ai mai văzut? N-ai observat nimic suspect?…

— Nu, nu, nimic…

— Bine, bine. Aştept. Îţi mulţumesc. Ah, alo, doctore, vezi, te rog, să nu afle ei, că eu… că ei…

— Nicio grijă. Noapte bună. Fii liniştit!…

Au închis fiecare telefonul. Între ei s-a lăsat tăcerea masivă, materială, a acelor mii de kilometri care îi despărţeau. Emanuel Reich hotărî că, după acest telefon al lui Vlad, avea suficient motiv ca să o caute pe Verona. La gândul că o va vedea, inima îi luă foc. A fost conştient, înspăimântat, de imensa putere ce o avea dragostea lui. Dragostea lui, făcută patimă, pusese stăpânire asupra lui şi-l mâna ca pe un sclav orb. Efectiv nu putea trăi fără Verona. Îşi simţea inima până în gât dureroasă, rană mortală. De trei zile nu o văzuse. Emanuel Reich îşi aşează mâna pe inimă. O simţi bătând violent. Şopti: „De s-ar potoli! Poate moartea o va potoli! Sau… nici moartea!!”

În întuneric, surâse, un surâs nevăzut de nimeni, un surâs umil, dezarmat, învins.

Nu se mai întoarse în căldura patului. Intră la el în birou, făcu lumină şi începu să umble de colo-colo. Îşi reamintea totul cu stridentă putere, fiecare clipă de când o cunoscuse pe Verona. Căută să facă planuri de viitor, dar totul era inutil: Verona nu-l iubea şi nu îl va iubi niciodată. Atunci la ce-i mai folosea viaţa? Să o vadă măcar, să o vadă, măcar să-i spună el că o iubeşte... să-i spună că o iubeşte...

Noaptea trecu greu. Apoi încet se lumină de ziuă, o lumină diafană de început de primăvară. În nicio clipă în orele acestea de aşteptare, Emanuel Reich nu gândi că între Verona şi Simon ar putea, într-adevăr, exista ceva. Planurile şi durerile lui erau în afara acestei bănuieli.

Lumina zilei, clară, apoi baia călduţă, o cafea fierbinte, hainele şi rufele curate, scumpe şi noi, îl împrospătară. Se simţi din nou stăpân. Valorile umane îi erau prea cunoscute ca să nu-şi dea seama de propria lui calitate şi putere. Gândi: „Marea magie este să fii conştient de propria ta putere, pe care s-o întrebuinţezi aşa cum se cuvine, după un plan stabilit, iar nu să bâjbâi orb de la naştere până la moarte, în întunericul inutilului efort, nu să bâjbâi ca mine acum. Să poţi formula un plan şi să ai puterea să-l împlineşti clipă de clipă. Libertatea autocârmuirii tale. Căci dacă, pentru a clădi o casă, ai nevoie de un plan dinainte hotărât de arhitect, cu atât mai mult o viaţă de om trebuie să aibă un plan dinainte hotărât. Noi, oamenii, trăim ca turmele care merg la păşune. Mergem, mânaţi de bucurii şi dureri, dar centrul conştient al planului lipseşte! Dar mie la ce-mi foloseşte, dacă am „plan" şi nu am puterea să-l desăvârşesc? Ce grea mi-e această sfâşiere, acest război dus de mine în inima mea! Oh, slăbiciunea care mă abate de la drumul ales de mine! Iartă, iartă, Doamne şi nu mă pedepsi prea aspru pe cât aş merita! Tolerează-mă, Doamne! Nu mă părăsi... Ştiu că trăiesc o ispită, dar iartă-mi slăbiciunea recunoscută de mine, duşmănită de mine, care mă face să lucrez împotriva voinţei mele şi mă omoară. Doamne, mai pot să cer să se împlinească planul ales de mine, al destinului meu, ales de mine, să fiu al Tău când eu, de fapt, acum nu o vreau decât pe ea, pe Verona... Sunt propriul meu duşman."

Emanuel Reich îşi dădu seama că sfârşitul acesta, nu gândit ci implorat, nu mai făcea parte dintr-un „plan", ci din slăbiciunea lui. Se simţea şi el „mânat ca turma la păşune". Şi tristeţea, masiva,

măreaţa tristeţe a omului care-şi da seama că, din vina lui, nu poate participa la „planul” divin al vieţii, îi copleşi fiinţa. Tristeţea era asupra lui, înaltă, legându-l parcă inutil cu nemărginitul. Emanuel Reich îşi simţi grandoarea şi nimicnicia. Fiecare bătaie a inimii lui păreau lacrimi prelingându-i-se pe inimă, calde ca picături de sânge. „Pe cine plânge inima mea? Pe mine mă plânge. Durerea mea o plâng, că l-am trădat pe Domnul…” Fraza asta devenise, de câteva zile, laitmotivul vieţii lui. Îi ţinea loc de rugăciune. Înlocuise rugăciunea. Inima lui superbă cunoscu o clipă de totală smerenie. Se supuse propriului său destin, neînvinuindu-l pe Dumnezeu, învinuindu-se numai pe sine. Îşi acceptă, totodată, şi slăbiciunea, dar şi durerea de a greşi, ştiind că greşeşte. Era umilit de propria lui conştiinţă a greşelii lui şi a imposibilităţii lui de a se desface din păcat. Revolta şi sila erau întoarse asupra lui însuşi. Nu voia să-şi găsească nicio scuză. Cerea numai iertare, pentru că ştia că greşeşte. Avu o clipă de toleranţă pentru toată lumea şi pentru el însuşi, o clipă de răbdare pentru păcatele trecătoare împlinite în eternitatea răbdătoare. Se simţea etern; el însuşi în veşnică devenire. Era o sfâşietoare dramă, remediabilă numai în Eternitate.

Emanuel Reich se plimba de colo-colo prin odaie. Îşi aşeză cărţile pe birou, se uită prin nenumărate hârtii scrise de el, prin notele luate pentru eventuale studii de specialitate. Îşi spunea: „O să se facă iar ziuă. Din nou o zi. Voi telefona Veronei şi-i voi vorbi. Îi voi auzi glasul. Apoi îi voi vedea ochii. Şi o zi va mai trece. Apoi va trece încă o zi, iar una dintre aceste zile va fi ultima zi a vieţii mele. Voi cunoaşte ultima mea răsuflare şi care nici atunci gândul Veronei nu-mi va lăsa gândul la Domnul? Oare tot la ea mă voi gândi atunci? Mă va ierta Domnul? Va muri oare în mine şi ea odată cu mine? Durerea îmi este prea grea. Vlad, omul de la Paris, suferă de gelozie. Eu sufăr din neîmpărtăşita dragoste. Aş dori o clipă, o clipă măcar ca această femeie să mă fi iubit. Poate, apoi, totul ar fi fost mai uşor. De când a plecat Vlad se ascunde de mine. Azi se vor împlini patru zile, azi vor fi patru zile de când n-am văzut-o, de când nu m-a căutat, când ştie că aştept un semn de la ea! Pentru ce? Să aflu de la Tasia şi Marina că a plecat fără să-mi telefoneze?”

Când se făcu ziuă şi Emanuel Reich se hotărî, după ce de o mie de ori se uită la ceas, să telefoneze Veronei, dar în clipa când vru să formeze numărul ei de telefon se răzgândi şi, brusc, cu violenţă, făcu legătura cu Simon Şora.

— Da, eu, Emanuel Reich. Ştiu, e devreme, nu te speria, dar te rog

iar, scumpul meu, să vii până la mine.

Simon Şora, speriat, nu îndrăzni să-l întrebe nimic. Sosi în goană. Emanuel Reich îl primi.

— Scumpul meu, îţi mulţumesc. Graba dumitale îmi dovedeşte că nu-ţi sunt indiferent. Chemarea mea a fost auzită de dumneata. Am nevoie să stau puţin de vorbă cu dumneata.

Simon Şora şi-a simţit inima bătând. Verona îi interzisese să vorbească cu Emanuel Reich, dar iată că acum se afla din întâmplare în faţa acestui om. Îi era acută nevoia de a se destăinui lui. Pentru ce să se ascundă. Verona, fără explicaţii, amâna mereu să vorbească cu Emanuel Reich.

— Scumpul meu, îi spuse Emanuel Reich, nu a trecut multă vreme de când te-am chemat tot aşa, în goană, şi ai venit şi m-ai ajutat. Azi, într-o problemă aproape identică…

Simon Şora exclamă cu spaimă:

— I s-a întâmplat ceva rău doamnei Verona?…

— Eu cred că nu i s-a întâmplat nimic şi mai ales nimic rău, dar repetarea la infinit a aceleiaşi situaţii poate fi şi ea o întâmplare şi chiar rea…

— Nu înţeleg… Eu însumi voiam…

— Vei înţelege.

— Eu însumi… în fine… nu am pe nimeni pe lume decât pe dumneata cu care aş putea vorbi…

— Poţi conta pe mine. Te rog să asculţi ce am eu de spus. Acum câteva ceasuri, în plină noapte, mi-a telefonat de la Paris Vlad…

— Vlad?

— Da. Sunt numai câteva săptămâni de când a plecat. Are acolo mari responsabilităţi. Îmi este teamă de el, de nebuniile lui. M-am speriat când l-am auzit aşa, noaptea, dar, scumpul meu, să nu crezi că ce-ţi voi spune… în fine… omul e apucat acolo din nou de nebunia cunoscutei lui gelozii. Ţii minte cum, acum câtva timp, a afirmat că dumneata i-ai spus… că dumneata ai văzut cum soţia lui, Verona… acolo, la conac, la Vasilescu…

— Da, ştiu… ţin minte… sigur… ţin minte.

Simon Şora surâse, neaşteptat de luminat la faţă. Îşi amintise de ziua aceea, de sărutările Veronei, primele sărutări…

— Ei bine, tinere, îi spuse Emanuel Reich surâzând şi el, de data asta Vlad mi-a telefonat de la Paris ca să-mi spună că are presimţiri precise… ştii, „informaţii precise de ordin ocult…” că între dumneata şi soţia lui există o intrigă amoroasă. M-a rugat să cercetez şi să-i

comunic rezultatul cercetărilor mele… şi…

La ultimele cuvinte, expresia de pe faţa lui Simon Şora îl opri pe Emanuel Reich să mai vorbească.

— Simon nu te supăra, am fost brutal, dar asta e. Pentru asta mi-a telefonat. Nu te supăra. Iartă-l. E bolnav. Totuşi, eu trebuie să-l liniştesc, să-i spun că am cercetat şi apoi să-i telefonez. Ce să-i spun? Cum să ies din încurcătură? Te întreb: ce să-i spun? ca să mă creadă… are acolo mari responsabilităţi…

Simon Şora avea ochii absolut ficşi, ca de sticlă. Devenise palid. O transparenţă sidefată i se aşeză pe faţă. În clipa asta, Emanuel Reich fără vrere îl privi şi el fix. Simon Şora îi spuse rar şi desluşit, cu ochii tot aţintiţi asupra lui:

— Să-i spuneţi că este adevărat… că între soţia lui şi mine există o intrigă amoroasă.

Emanuel Reich, cu un efort vizibil, se reculese. Pleoapele îi clipiră repede. Surâse chiar:

— Te răzbuni, tinere! Te-ai săturat de nebuniile lui… Ar fi într-adevăr o lecţie bună pentru el…

— Nu, nu m-am săturat şi nu mă răzbun. V-am spus că doresc să vorbesc cu dumneavoastră, domnule doctor, tocmai despre „intriga amoroasă” dintre mine şi doamna Verona Axente, voiam să vă vorbesc. Nu am pe nimeni pe lume cu care aş putea vorbi. I-am spus şi doamnei Verona Axente că doresc să vorbesc cu dumneavoastră…

— Şi?

— Şi m-a împiedicat. Nu a vrut. S-a înspăimântat… m-a pus să-i făgăduiesc că nu voi vorbi cu dumneavoastră. S-a speriat îngrozitor când i-am spus; că trebuie să ştiţi şi dumneavoastră… zicea că o să vă spună ea, că e datoria ei să vă spună.

— Trăieşti cu ea? îl întrebă deodată Emanuel Reich pe Simon Şora. În glas a fost parcă strigăt înăbuşit.

— O, nu! răspunse Simon Şora cu acelaşi surâs luminos, exaltat. Cum era să trăim împreună când e încă soţia lui Vlad Axente?… Ne iubim numai… n-aş putea face o mârşăvie. Îl aştept pe Vlad şi îi voi spune şi lui.

Paloarea feţei lui Emanuel Reich a fost atât de vizibilă încât Simon îl întrebă cu grijă:

— Vă este cumva rău?

Emanuel Reich îşi aşeză mâna pe inimă. Zise încet, încet de tot:

— …Inima… câteodată îmi simt inima…

Îşi aminti plânsul lui tăcut în noapte, lacrimile prelingându-i-se pe

inimă, calde ca picături de sânge. „Pe cine plâng? Pe mine mă plâng. Durerea mea o plâng...” Deci, acest tânăr avusese puterea care îi lipsise lui. El nu trăise cu Verona. Era pur.

Fulgerător, în mod absurd, i se păru că poate Verona i-a spus lui Simon că trăieşte cu Emanuel şi că acum spusele lui Simon sunt o înfierare. Îşi dădu seama de absurditatea presupunerii lui, dar simţământul rămase acelaşi: fusese pălmuit. Oare lovitura asta va fi suficientă ca deşteptarea să fie totală, exemplul acestui băiat, suficient ca să-l hotărască să se dezlege de păcat?

Îl auzi pe Simon Şora spunându-i cu grijă:

— Poate că ar trebui să chem un medic... Merg să chem un medic...

Emanuel Reich îl privi pe Simon Şora cu o uimite uriaşă.

— Şi ea te iubeşte?

Simon Şora surâse din nou, surâsul lui de înger dezarmat şi inatacabil. Spuse:

— Da.

— Îţi dai seama ce vorbeşti?

— Da.

Emanuel Reich ridică vocea ameninţător:

— Soţia profesorului, amicului, protectorului dumitale!

— Nu simt că fac lucru cu păcat, dimpotrivă. Eu nu-l pot considera pe Vlad Axente demn de această femeie pe care o ameninţă mereu cu divorţul, între ei nu mai este demult nimic. El a acceptat divorţul. Gelozia lui nu este o scuză. Dumneata ştii toate acestea. Nu ai dreptul să mă învinuieşti, dumneata ştii cât este de pură, de neatinsă...

— Ştiu... şopti Emanuel Reich.

— Ea trebuie salvată din viaţa pe care o duce, pe care Vlad i-o creează. Ea va divorţa realmente, o să se perfecteze divorţul şi se va căsători cu mine... De altfel, vă repet, imediat ce Vlad se va întoarce, îi voi spune şi lui totul pe faţă.

— Te vei căsători cu Verona?

— Da.

Deodată, Emanuel Reich se înroşi. Vinele gâtului i se umflară, ochii i se măriră, supranaturali. O forţă uriaşă crescu în el extravagantă, forţa unui titan în trupul unui biet om.

— Dumnezeule, mă întreb care dintre noi e mai nebun: dumneata, Vlad, sau...

Nu-şi termină fraza. Începu să se plimbe prin odaie cu furie.

— Zici că o iubeşti, dar nu-ţi dai seama că o vei nenoroci?!

— Pentru ce?

— Cum pentru ce? Crezi că naivitatea în care te complaci la o vârstă nepotrivită va fi o scuză suficientă când o vom vedea nenorocită?

— Pentru ce nenorocită?

— E cu cincisprezece ani mai în vârstă ca dumneata… are un copil, o fată, da, o fată cu care ar fi potrivit să te călătoreşti, nu cu mama ei. Cu ce vrei s-o întreţii pe Verona şi pe copilul ei?

— Peste un an termin medicina.

Emanuel Reich râse în hohote mari, dureroase.

— Iubire… iubesc… mă iubeşte… o iubesc… ne iubim. –, şi n-ai nici cu ce o întreţine măcar. Şi până vei câştiga destul ca s-o întreţii, o va întreţine Vlad la el acasă, cu banii lui şi cu gelozia lui… Scumpul meu, sufletul are nevoie de trup, iar amorul de pâine…

— Atunci…

— Atunci… vorbiţi de iubire şi nici nu ştiţi ce înseamnă asta! Dacă ai iubi-o cu adevărat, te-ai fi gândit mai întâi la fericirea ei, la viaţa ei, nu la fericirea dumitale…

— Spune că e fericită… că abia acum, de când eu…

Din pieptul lui Emanuel Reich se înălţă un geamăt de durere înăbuşită, durerea unui leu care este gata să sară, să sfâşie.

— Ah! e fericită… fericită… zice că e fericită, fericită prin dumneata, dumneata, care eşti în stare s-o laşi nemâncată şi nici să nu observi că-i e foame… Dumneata, care n-ai văzut că este o biată femeie inconştientă, o făptură fără apărare… Ai sedus-o cu inconştienţa purităţii dumitale, ai zăpăcit-o cu visuri…

— Până acum a fost într-adevăr nenorocită. Asta nu este tot „foame”? Să vrei să fii fericită şi să nu ai cum…

Emanuel Reich se potoli ca prin minune. Se aşeză pe scaun, epuizat. Îşi puse iar mâna pe inimă. Şopti:

— Ai dreptate… o să trebuiască să consult un medic. Mă doare inima. Mă doare tare… inima…

Simon Şora se apropie de el:

— Sunteţi bolnav… şi nu aţi spus nimănui nimic… Pot merge eu cu dumneavoastră la doctor. Nu am pe nimeni pe lume, domnule doctor, decât pe dumneavoastră. Acum, că v-am spus tot, mă simt uşurat. Şi eu sunt frământat mereu de problemele grave ale „foamei”, dar vom vorbi altă dată. Acum, vă rog să-mi făgăduiţi că nu-i veţi spune nimic doamnei Verona. S-ar supăra că v-am tulburat. Vă

stimează prea mult… şi îi este şi teamă de dumneavoastră. Şi nici profesorului Vlad nu cred că este momentul să-i spunem… să-l tulburăm. Mai târziu…

— Când? întrebă Emanuel Reich în şoaptă. Când? După moartea mea? Şi o incomensurabilă tristeţe i se aşează pe faţă.

Simon Şora îl privi uimit. Vru să-i ia mâna. Emanuel Reich se feri.

— Credeţi că sunteţi chiar atât de bolnav? n-aţi vorbit niciodată aşa…

Târziu, într-un suspin, Emanuel Reich şopti:

— Da. Foarte bolnav. Te rog să pleci. Am nevoie să mă odihnesc. N-am dormit azi-noapte… Du-te… vom vorbi altă dată.

— Îmi făgăduiţi…

— Du-te! Îţi poruncesc să pleci!

Şi-i făcu semn cu mâna spre uşă. Simon Şora îl mai privi o dată. Emanuel Reich sta nemişcat, cu ochii închişi. Părea atât de singur, de izolat, purtând o taină numai a lui, încât Simon Şora nu mai îndrăzni să spună niciun cuvânt, nici să mai întârzie.

Emanuel Reich, în sinea lui, şoptea: „Du-te, şi cer Domnului să nu te mai văd niciodată!" Dar, odată cu numele Domnului, îşi aduse aminte că e preot şi, într-o caznă supranaturală, îl binecuvântă în inima lui pe Simon Şora, pe duşman. O transpiraţie rece îi umezi fruntea. Gândi: „Fii binecuvântat, dar du-te acum şi să nu te mai văd niciodată. Dumnezeu să te aibă în paza şi lumina lui. Doamne, el e nevinovat şi eu păcătos. Amin!"

Speriat de expresia de pe faţa lui Emanuel Reich, Simon Şora plecă repede.

De-ar fi întors încă o dată capul, ar fi văzut că pe faţa rabinului Emanuel Reich curgeau lacrimi. Transpiraţie şi lacrimi. Ca în agonie.

Într-adevăr, în clipa aceea, el, în inima lui omenească „omul de până atunci, murea.

Capitolul XX

Simon Şora, îngrozit că Emanuel Reich este atât de bolnav, că el îi provocase o criză de inimă şi că, fără premeditare, călcase făgăduiala făcută Veronei de a nu spune nimic doctorului Reich despre dragostea lor, speriat şi că Emanuel Reich nu voia să cheme un doctor, odată ajuns în stradă rămase împietrit, nemaiştiind ce să facă. Tot ce crezuse el că este simplu, uşor rezolvabil, nobil şi pur, îi

părea acum insuportabil de încâlcit şi dubios. Pentru ce nu judecaseră ceilalţi oameni ca el? Nu erau lucrurile clare? El o iubea pe Verona şi Verona îl iubea pe el. Împreună erau fericiţi. Deci, Vlad, care era nenorocit lângă Verona, şi o nenorocea şi pe ea, şi acceptase să divorţeze, trebuia să divorţeze, trebuia să dea încă Veronei şi Marinei câtva timp întreţinerea, era natural să le dea. Verona fusese soţia lui, iar Marina copilul lui, iar Vlad era acum bogat. El, Simon, mai întâi i-ar fi spus că nu a trăit cu Verona şi că nu va trăi cu ea până nu se va perfecta divorţul, până nu se va căsători cu ea, că o respectă după cum îl respecta şi pe Vlad. Între timp, va termina studiile, încă şase luni şi va fi doctor, va găsi de lucru. Apoi, era firesc să-i fi spus mai întâi totul lui Emanuel Reich şi ar fi fost tot firesc ca el să-i fi ajutat să limpezească vieţile lor, nu să facă criză de inimă şi să nu vrea să stea de vorbă şi să priceapă că planurile lui erau bune, iubirea lui bună şi că venise la el ca la un prieten.

Simon îşi aminti că de la început, când îl cunoscuse pe Emanuel Reich, spusese şi lui Vlad şi Anei că nu îl înţelegea, că va avea răbdare să-l înţeleagă, iar acum îşi da seama că, deşi îl frecventa de atâta vreme, doctorul rămăsese pentru el un mister. În această dimineaţa misterul se agravase. Ce ascundea acest om? Oare Verona îl înţelegea pe Emanuel Reich? Şi atunci, pentru ce spaima ei de a se destăinui, de a destăinui dragostea ei pentru el, Simon? Pretindea că nu este bine să vorbească pe faţă cu Emanuel Reich şi nici cu Vlad. Ei având interese comune... că mai târziu... Oare ce aştepta Verona ca să lămurească lucrurile?

Simon Şora hotărî să vorbească el cu Verona desluşit, şi... să-i mărturisească cu orice risc ca îşi călcase făgăduinţa făcuta ei, că nu va vorbi fără ştirea ei, cu Emanuel Reich.

Într-adevăr, Verona îngrozită de situaţia ce şi-o crease iubindu-l pe Simon, fiindu-i teamă de Emanuel Reich, plecase la o mânăstire. Un instinct de animal care, făcând pe mortul, crede că scapă de pericol. Nu mai voia să audă, să ştie nimic. Închiriase o odaie la mânăstire. Plecarea îi părea scuza suficientă să rupă orice legătură cu îndatoririle ei cotidiene. Didona Dragomir, fericită că va avea la întoarcerea lui Vlad cu ce o pârî pe Verona, o încurajase să plece, să meargă să se odihnească la mânăstire, că va avea ea grijă de casă şi de Marina. Deci, Didona Dragomir rămăsese cu Marina şi Tasia acasă, iar Simon Şora o condusese pe Verona la mânăstire.

Ce poetică plimbare! Profitaseră că Marina care, de obicei, era atât de dornică pe plimbări de nu puteai scăpa de ea, de data asta

insistase chiar să stea acasă, aşa că plecaseră numai ei doi.

Odată ajunşi acolo, cu toată exaltarea dragostei lor, Verona îi repetase că doreşte să rămână singură în atmosfera de linişte a mânăstirii, ca să se odihnească de toate frământările morale din ultimul timp, dar nu-i spusese că se teme de Emanuel.

Acum, Simon îşi punea tot felul de întrebări: „Oare Verona nu neglija casa şi pe Mariana din pricina lui? Fata avea poate nevoie de mai multă supraveghere, căldură maternă! Să fi avut oare Vlad dreptate când afirma că Verona nu era o mamă bună! Marina era mai toată ziua cu Tasia şi Didona, iar Verona cu el, Simon... Şi care Verona, în ameţitoarea ei exaltare, era conştientă de responsabilitatea pe care şi-o lua iubindu-l pe el, Simon? Dacă avea dreptate Emanuel Reich spunând că le strică viaţa, a Veronei şi a Marinei? Astfel se explica izbucnirea de furie a acestui om care luptase să le scoată din sărăcie, din anonimat. El, Simon, căsătorindu-se cu Verona, Marina va deveni copilul lui. Va avea oare puterea şi cu ce să o crească? Dacă Vlad refuza să le întreţină până va fi el capabil să câştige suficient? Din ce în ce se găseau mai dificil locuri de lucru şi câştiguri bune! Viaţa în toiul Revoluţiei nu era uşoară. Într-adevăr,dacă Emanuel Reich avea dreptate?”

Simon Şora, după ce o condusese pe Verona la mânăstirea Pasărea, se întorsese imediat în Bucureşti, unde avea treburi urgente. Verona spusese că va rămâne acolo numai trei-patru zile... Azi era a treia zi... Poate că se reîntorsese...

Simon grăbi pasul. O! de-ar putea vorbi cu ea! Să se limpezească lucrurile... Să ia împreună cu ea hotărâri definitive... Verona părea că trăieşte într-un vis... Va fi oare capabilă să ia hotărâri... nu numai să accepte zi de zi întâmplările vieţii? Trebuia ca Verona să fie de acord, cu toate riscurile... În fine, trebuia mai întâi să-i spună că Emanuel Reich este grav bolnav, că nu vrea să cheme doctorul... Nu-l putea lăsa aşa, singur. Ce ochi îngrozitori avusese când se supărase, ce izbucnire de furie...

Simon ajunse acasă la Verona. Sună. Tasia îi deschise..

— Doamna... e acasă? întrebă Simon într-o doară.

— Chiar acum a sosit. Era obosită. S-a culcat.

— Spune-i, te rog, că sunt eu şi că trebuie să-i vorbesc.

Şi Simon, văzând ochii miraţi ai Tasiei, ezitarea ei, adăugă:

— Domnul doctor Emanuel Reich nu se simte bine...

— Da... da.

Tasia făcu doi paşi spre odaia Veronei, dar se reîntoarse către

Simon Şora:

— Nu ştiu ce să mă fac... şi poate trebuie să vă spun dumneavoastră... poate dumneavoastră o să-i spuneţi doamnei. Mie îmi este teamă să-i spun.

— Ce e? Ce s-a întâmplat?

— Să vedeţi... Marina... Marina s-a îndrăgostit.

— Marina?... Marina, copilul?

— Păi asta zic şi eu: e un copil şi s-a îndrăgostit.

O clipă, Simon nu îndrăzni să o întrebe pe Tasia de cine se îndrăgostise Marina. S-a temut ca nu cumva Marina să se fi îndrăgostit chiar de el. Îşi aminti de cuvintele lui Emanuel Reich, el spusese că ar fi potrivit cu Marina... nu cu Verona!

Tot ce se întâmpla în jurul lui îi părea atât de încâlcit... Orice era posibil. Depăşi absurditatea acestui gând şi întrebă:

— Vai, Tasia... dar de cine?

— Să vedeţi... eu am prieteni... soldaţi ruşi... eu sunt basarabeancă, ştiu ruseşte. De un băiat... de un soldat rus. Îi cheamă Yuri Smolianoff... E foarte fin... băiat cu suflet, ruşii au suflat... e foarte drăguţ... un copil şi el... doi copii... le stă aşa de bine împreună când cântă la balalaică! Marina are talent... Vor să se căsătorească şi să plece împreună în Rusia... la Kiev... de unde e Yuri... dar el e încă în armată... şi în Rusia e încă mizerie mare... ca după război...

Deodată, Simon îşi simţi gâtul strâns de o emoţie cumplită şi ochii i se înfierbântară: Marina şi Yuri erau copii, şi ei, ca şi el, trăiau în himeră. Ce poveste! Marina cu un soldat rus, ea, de patrusprezece ani, el de douăzeci. Vorba doctorului Emanuel Reich: „Cu ce vor trăi? Ce vor mânca?" Îi veni să strige ca şi el. Se stăpâni şi spuse cu glasul strangulat:

— Dar nu se poate, nu se poate, Tasia!

— Le-am spus şi eu, dar nu vor să înţeleagă. Marina zice că o să-i spună domnului profesor când se întoarce dânsul de la Paris, că dânsul e bogat şi o să-i dea bani şi voie să plece cu Yuri în Uniune... şi că mai târziu o să câştige Yuri... se întorc aici şi îi dă domnul profesor de lucru... Marina zice să nu-i spun doamnei Verona... că doamna nu o înţelege şi o s-o certe... o să-l gonească pe Yuri şi că atunci se omoară... bea otravă... se spânzură...

Simon se îngrozi de tot:

— Ce facem, Tasia?

— Asta vă întreb şi eu?... Să vedeţi ce drăguţi sunt... parcă ar fi

doi îngeri… Copii! Ce ştiu ei ce e viaţa! Copii!

Simon gândi: „Sunt numai cu câţiva ani mai în vârstă ca el şi vreau să mă căsătoresc cu mama Marinei, şi nici eu nu ştiu cu ce o voi hrăni. Mi-e teamă că doctorul Reich are dreptate… că sunt iresponsabil… dar dragostea mea… dar atunci, dragostea acestor doi copii… Dragostea e o scuză?!

Gândurile îi erau ameţite. O amărăciune otrăvită îi era în inimă!

— Bine, Tasia… o să vedem… Poate vorbesc eu cu Marina…

— Nu… că nu vă iubeşte… Marina a vorbit cu Didona.

Simon tresari.

— Şi?

— Ştiu şi eu!! Cred că dumneaei este de acord. Văd că tot şuşotesc!

— Şi doamna Didona nu i-a spus doamnei Verona?

— Încă nu. Şi poate ar fi mai bine să nu ştie încă dumneaei, că află Marina şi nu ne mai spune nimic… nu mai aflăm nimic.

— Poate să vorbesc eu cu doamna Didona.

— Nu ştiu, zău, ce să mai spun!

Simon gândi: „Dacă nu era bolnav, vorbeam cu doctorul Reich”.

Tasia plecă, dar se întoarse imediat din drum şi spuse în şoaptă confidenţială:

— Poftim, am găsit scrisoarea asta… E poate bine să o citiţi şi dumneavoastră.

Tasia îi dădu scrisoarea şi plecă.

Simon desfăcu şi citi:

„Yuri, iubitul meu,

Situaţia noastră e foarte gravă. Sunt foarte nenorocită. Eu te voi iubi toată viaţa. Nu admit să trăiesc fără tine. Dacă nu se va putea altfel, mă voi omorî. Te rog să te omori şi tu. Măcar aşa să fim împreună. A ta pe veci.

Marina.”

O milă acută cuprinse inima lui Simon. Scrisoarea Marinei parcă o scrisese el către Verona. Aceeaşi durere, aceeaşi neputinţă de a accepta partea încălcită a vieţii…

Tasia se întoarse. Simon puse repede scrisoarea în buzunar.

— Doamna vă aşteaptă.

Simon merse la Verona. Ea îl întâmpină, îl îmbrăţişă, îi sărută.

— Ai venit! De unde ai ştiut că m-am întors? N-am putut sta

departe de tine! Tocmai voiam să-ţi telefonez să vii. Dar ce e cu tine?

Simon o cuprinse şi el, dar fără să o sărute îşi aşeză fruntea pe umărul ei, copleşit de tot ce simţea. Verona îi căută faţa.

— Ce s-a întâmplat?

— O! Verona... nu ştiu ce să-ţi spun... Am crezut că o să fie... simplu... clar... că tocmai iubirea mea va rezolva totul şi iată că...

— Că ce?

— Nu ştiu cu ce să încep!

— Repede... repede, Simon! Ce s-a întâmplat?

— ...azi de dimineaţă...

— Acum este de dimineaţă.

— Mai devreme... foarte devreme... aproape în zori, mi-a telefonat doctorul...

— Emanuel!

Numele lui a fost mai mult strigăt decât rostit. Nu-l văzuse de trei zile, azi era a patra... Oare era atât de grav, încât să tragă consecinţe? Întotdeauna se temuse de Emanuel, de el, care îi salvase copilul...

Simon zise:

— Da, el. M-a chemat. Mi-a spus că i-a telefonat Vlad de la Paris noaptea, că...

— Că ce?

— Că are certitudinea absolută, presimţiri certe, că între tine şi mine există o intrigă amoroasă!

Verona exclamă, chiar uşor amuzată:

— De data asta a nimerit-o. Şi tu ce i-ai spus?

Brusc, Verona deveni atentă, îngrijorată.

— Ce să-i spun? Adevărul.

Verona îl privi cu groază, înăbuşi un strigăt:

— I-ai spus... I-ai spus, Simon, i-ai spus?

— Sigur. M-a întrebat... i-am spus.

Uluită, revoltată, Verona gândi că puritatea, cinstea lui Simon, care îi păruse atât de fascinantă la început, acum, când viaţa ei depindea de Simon, îi păru periculoasă, deplasată. Verona îşi frânse mâinile. Întrebă cu vocea strangulată:

— Ce i-ai spus, Simon, ce i-ai spus?

— Că ne iubim.

— Şi el ce a zis? Ce a zis?

— Întâi a urlat la mine că sunt inconştient, iresponsabil, că te voi nenoroci, că te voi lăsa să mori de foame pe tine cu copil cu tot, apoi i

s-a făcut rău... inima, a zis... şi m-a dat afară... M-am speriat, părea foarte bolnav... am venit să te rog să chemi tu un doctor... să nu-l lăsăm...

Verona sta încremenită de dezastrul făcut de Simon. Ea, numai ea avea dreptul să-i spună lui Emanuel sau să-i ascundă... Simon făgăduise că nu-i va spune... Acum ce mai putea face? Nu mai avea putere să lupte cu patimile lor. Voia să fie răsfăţată, iar nu aşa mereu lovită de egoismele lor... chiar şi Simon...

Văzând privirea Veronei, Simon se îngrozi şi el profund şi şopti:

— În clipa asta, Verona, am impresia că te-am pierdut... şi că nu înţeleg de ce?

Verona gândi: „O! Doamne, prea multe lucruri nu înţelege; oare puritatea trebuie neapărat să fie naivitate?!"

Totuşi, Veronei fiindu-i teamă că-l pierde, se azvârli de gâtul lui:

— Numai pe tine te iubesc... de când te iubesc simt că trăiesc. Nimic nu ne poate despărţi, nimic pe lume! Mai bine mor!

Simon îşi aminti de scrisoarea Marinei către Yuri. Spuse:

— Nu înţeleg ce v-a apucat pe toţi. Pentru ce să te desparţi de mine, pentru ce să mori? Abia acum, când s-ar fi putut limpezi totul! Mai bine mergi la doctorul Reich, care e foarte bolnav, hotărăşte-l să cheme un medic, mergi şi linişteşte-l. Explică-i, lui, nu mie, că nu te vei despărţi de mine, că dragostea noastră e bună, că eu te voi aştepta până te voi putea lua de soţie...

Verona strigă:

— Taci, taci! Tu nu ştii... tu nu ştii...

— Ce să ştiu? Verona, ce să ştiu? De ce nu vorbeşti, pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu vorbeşti desluşit? Nu eşti de acord cu mine?

Simon îşi aminti cu groază că Vlad o învinuia pe Verona că tace... o tăcere înfiorătoare... adâncă... inertă... congenitală... că minte... minte...

Simon rezumă:

— Vlad vrea să divorţeze... Zice că eşti nenorocirea vieţii lui. Şi mie mi-a spus-o, mi-a repetat-o... Pleacă fără tine la Paris, te înşală acolo, o ştii prea bine... telefonează de acolo că are presimţiri... Doctorul se supără pe mine şi face o criză de inimă tocmai când eu eram acolo şi voiam să vorbesc serios, desluşit cu el... Lucrurile trebuie clarificate... Ce aştepţi, Verona, ce aştepţi? Te torturezi, strigi că n-ai să te desparţi de mine. Ţi-e teamă de Vlad, că nu va înţelege? că se va opune?

Simon îşi aminti că şi Marina şi Tasia şi Didona tăceau, lucrau în ascuns, se fereau una de alta şi acum nici el, prins în intrigă, nu mai îndrăznea să-i spună Veronei ca Marina s-a îndrăgostit.

Pipăi în buzunar scrisoarea, dovada unei realităţi absurde…

Nemaiputând îndura încâlceala, Simon spuse Veronei:

— Tasia mi-a spus că şi Marina s-a îndrăgostit şi m-a rugat să nu îţi spun.

Verona îl privi pe Simon în aşa fel, încât avu impresia că poate el este nebun, nu ceilalţi.

— De cine? De tine?

— Nu. De un soldat rus. De Yuri.

Verona avu un suspin de uşurare.

— Auzi, mucoasa! O să-i treacă! Trebuie să mă îmbrac şi să merg la Emanuel Reich. Nu l-am văzut de trei zile. Zici că e bolnav!

Da, gândi Simon, e cel mai bun lucru de făcut. Numai el o poate linişti, sfătui ce este de făcut cu Marina şi tot el o să priceapă de la Verona, şi nu de la mine, că nu ne jucăm… că am un viitor în faţa mea…

Verona nu-l asculta. Începu să-şi caute hainele prin dulap. Simon o privi o clipă, atent, foarte atent, apoi, ca să nu o stingherească, se duse la fereastră. Rămase aşa întors cu spatele la odaie privind afară.

Verona nu-l mai băgă în seamă. Începu să se dezbrace în grabă. Gândea: „Trei zile nu am fost la Emanuel, azi e a patra… poate s-a răzbunat… sau a căzut un blestem… s-a împlinit un blestem.”

Verona era încă stăpânită de frică şi furie, groază de supărarea lui Emanuel şi furie de Simon şi Marina: „Auzi, Simon, ce încurcătură! Cum a îndrăznit să-şi calce cuvântul, sub pretextul adevărului, al purităţii, al cinstei… să se mărturisească lui Emanuel… iar Marina, auzi mucoasa… să se îndrăgostească! Ar merita câteva la popou, să se înveţe minte… la cincisprezece ani!”

La gândul că ar putea să afle şi Vlad, şi să afle şi că o neglijase, o trecu o transpiraţie! Da, de când se îndrăgostise de Simon, neglijase absolut totul… pe Marina, casa, pe Emanuel…

Simon, cu spatele la odaie, cu faţa la fereastră, vedea grădina jos. Pomii aveau frunze tinere abia înmugurite, de un verde transparent. Fremătau, cuprinşi de vântul uşor de primăvară, ca de fiori. Suavitatea lor pură îl înduioşă adânc. Simon s-a simţit frate cu transparenţa lor, cu freamătul lor…

În spatele lui o auzea pe Verona cum se dezbracă, auzi pantofii trântiţi, auzi hainele.

Simon îşi lipi fruntea de răcoarea geamului. Rămase nemişcat.

De când devenise conştient că se îndrăgostise de Verona şi că o doreşte din întreaga lui fiinţă şi hotărâse totuşi că nu va împlini gestul până când Verona nu va fi numai a lui, departe de casă şi poftele lui Vlad, îşi înfrânsese dorinţa. Avusese mai ales de luptat împotriva Veronei, care părea a nu înţelege refuzul lui de a trăi cu ea. Avusese chiar momente de milă faţă de ea, care părea să nu înţeleagă reticenţa lui. Cum să fi trăit cu ea, când ea sta în casă la Vlad, mânca cu el la masă, şi aveau acelaşi dormitor, acelaşi pat? La gândul că ar fi putut-o împărţi cu Vlad, se cutremură. De n-ar fi fost decât intimitatea în care ea trăia cu Vlad şi îi era suficient! Oare gelozia lui era mai absolută ca a lui Vlad, care bănuia mereu şi totuşi accepta să o împartă?!

Simţind-o în spatele lui, în odaie, aproape de el pe Verona care se dezbrăca, dorinţa lui Simon deveni mai puternică decât orice gând, întrecând orice altă simţire, gândul că ar putea-o pierde, îl înnebuni. Dorinţa fizică îl otrăvi. Îl duru trupul ca sub o tortură.

Câteva clipe se abţinu cu violenţă să nu se întoarcă cu faţa la Verona, să nu încuie uşa şi apoi să împlinească dureroasa exaltare. Pentru ce amâna? Ce prejudecăţi, ce oprelişti obscure îl reţineau?

Îi păru că dacă acum nu împlineşte dragostea lui, niciodată nu va mai întâlni o asemenea intensă clipa a dragostei şi că va fi pecetluit pe viaţă de înfrângerea dorinţei, o înfrângere hotărâtoare, grea până la o istovire esenţială a tropului, a vieţii.

Hotărî să nu mai aştepte, şi cu orice risc, să împlinească chemarea, să ia asupra-şi toate riscurile vieţii, să depăşească orice oprelişti. Un argument i-a fost şi că, odată gestul împlinit, va fi mai de la sine, acceptarea dragostei lor de către toată lumea: Vlad… Emanuel…

Lucru împlinit, lucru ireversibil.

În clipa când voi să se întoarcă, fără să mai aştepte, auzi vocea Veronei. Verona îl chema.

Simon se întoarse hotărât cu faţa la ea. Întâlni privirea Veronei. O privire rece total străină exaltării lui. Rece.

Simon primi răceala Veronei ca un duş de gheaţă. Se uită cu disperare la Verona. O apucă de umeri şi se uită aşa la ea, ochi în ochi, dar Verona nu simţi nimic. În clipa asta Verona nu-l dorea. Era preocupată, îngrozită de tulburarea spaimei ei. Nu ştia cum se va descurca cu Emanuel Reich.

Un tremur se prelinse prin trupul lui Simon. Îşi aminti freamătul

pomilor de afară… Cu un efort omorâtor, se stăpâni. „Nu ea, ci eu am să mă călugăresc, chiar de nu va afla ea, niciodată, că ea a fost de vină.”

Se simţea într-o izolare ciudată care i se pecetluia în timp cu o înstrăinare de tot ce fusese el până în acea clipă ca şi cum s-ar fi descoperit neaşteptat el cel autentic din adâncul lui ca şi cum din adâncul lui răsărise fiinţa lui esenţială aparţinând unei alte lumi, decât a frământărilor de până-acum. Mirat dar lucid acceptă schimbarea lăsând pentru mai târziu explicaţiile posibile cât şi consecinţele.

Au plecat în grabă nemaischimbând niciun cuvânt, fiecare adâncit în gândurile lui. Verona îşi iuţea mereu pasul. Din când în când şoptea: „Doamne, Doamne” fără să-l mai privească pe Simon.

Simon însă o privea lung, fix. Uimirea lui se făcuse gravă. Acum ştia că nu va accepta haosul, distrugerea – oricât ar fi iubit-o, oricât ar fi dorit-o. Puternica puritate din el refuza compromisul. Puterea îi era tocmai a purităţii, o exaltată puritate.

În drum au întâlnit un taxi. Verona a tresărit şi a oprit maşina. S-a urcat în ea. I-a spus lui Simon:

— Du-te acasă. Stai acasă. Îţi telefonez eu imediat, după…

Verona i-a mângâiat faţa în grabă. S-au despărţit.

Rămas singur, Simon ştiu din nou, de data asta, cu o claritate fără iertare, că ceva esenţial omenesc, murise în el, dar în mod ciudat, nu se simţea sărăcit, frustrat, ci dimpotrivă, o linişte caldă, benefică, îi cuprinsese inima. Era îmbogăţit cu o treaptă mai înaltă a valorilor omeneşti din el. Nu se mai simţea un înger cu aripi tăiate, ca acum câteva ceasuri, ci om stăpân pe puterea dată lui de natură. Era viu, liber şi integru. Neimplicat în fapte obscure, pe care fiinţa lui le refuza în mod natural cu îndârjire.

Verona a ajuns la Emanuel Reich. A urcat alergând scările celor trei etaje. A sunat. Uşa a deschis-o fata din casă, care o cunoştea atât de bine, încât a lăsat-o să intre fără nicio ezitare. Verona a bătut la uşa odăii de lucru a lui Emanuel Reich.

— Intră.

Era vocea lui. Verona a intrat. Se opri în prag. Emanuel s-a ridicat. Era aşezat la locul lui. Ochii lui albaştri o priveau fix. Ochii, atât de vii acum câteva zile, erau acum ca de piatră aburită şi parcă orbi. Verona, fără niciun cuvânt, înaintă repede şi se aşează la locul ei, pe scaun în stânga lui Emanuel. Nu se aştepta ca faţa lui să o

emoţioneze atât de tare. Credea că va fi stăpână, şi că, îl va îmbuna, cu mângâieri, că ea îl va certa pe el, şi că într-un fel sau altul va aranja ea lucrurile. În definitiv, ţinea foarte mult la el, la prietenia lui... Nu-l minţise... nu trăise cu Simon... se plimbase numai cu el... Iar acum, trei zile, numai trei zile, azi era a patra, nu-i dăduse de veste... dar fusese singură la mânăstire... Trebuia să o ierte şi să aranjeze lucrurile cu Marina... încrederea Veronei era între teamă şi superstiţie.

Dar acum, văzându-l, se simţi dezarmată. Încet îi lua mâna, o trase aşa pe masă spre ea, aplecă faţa, îşi lipi buzele de mâna lui, aşa cum făcuse şi prima dată când venise la el, şi începu să plângă. Plângea încet.

Emanuel simţea cum i se udă mâna de lacrimile ei. Verona rămase aşa, plângând. Emanuel o întrebă rar:

— Pentru ce nu mi-ai spus tu? Pentru ce a trebuit să aflu de la el? Pentru ce m-ai înjosit, trădat şi înjosit... Pentru ce te-ai ascuns? De trei zile nici nu ştiam unde eşti, ce s-a întâmplat. Te-am aşteptat clipă de clipă, cuprins de presimţiri rele. Dacă aveai ceva pe suflet, de ce nu ai venit să-mi spui?

— Mi-a fost frică.

— De mine, Verona? De mine?...

După o ezitare, Verona şopti printre lacrimi:

— La mânăstire am fost singură tocmai ca să mă reculeg. Nu ştiam ce să-ţi spun. Nici eu nu mai înţelegeam nimic. N-am trăit cu el... îţi jur... şi pentru mine a fost ceva neaşteptat... Auzi?... Nu am trăit cu el! Ne-am plimbat numai.

Emanuel o opri:

— Taci.

— Îţi jur.

Nu se auzeau decât hohotele ei de plâns.

— Ascultă, Verona: zici că nu ai trăit cu el. Te cred. De ce să nu te cred? Dar îţi dai seama că aş vrea să fiu eu în locul lui? Îţi dai seama că aş vrea să nu fi trăit cu tine şi să fiu în locul lui? Să mă iubeşti. Îţi dai seama că abia acum am înţeles cât de inutil, cât de nimic e ce mi-ai dat, cât de inutil cu ce m-am ameţit, amăgit, cât de inutile clipele în care m-am crezut fericit.

— Ţi-am dat tot.

— Nu mi-ai dat nimic. Am luat. Am fost laş în faţa iubirii mele şi am luat ce nu mi se cuvenea. Uite, Verona, aş fi preferat să trăieşti din întâmplare cu el şi să mă fi iubit pe mine, şi vii şi-mi spui că „n-ai

trăit cu el!" Doamne, cum încurci valorile şi ce mică îţi este măsura cu care măsori iubirea mea! Ştii bine că am făcut tot ce am putut ca să nu te desparţi de Vlad, ca să ai un bărbat al tău, copilul tău să aibă un tată, un cămin. M-am luptat să-ţi dau prin el bogăţie, strălucire socială... dar eşti, din inconştienţă, total dezinteresată... nici măcar pentru copilul tău, şi nu îţi pasă de ziua de mâine. Nu te-ai gândit, ca altă femeie, să ceri bijuterii, bani, ştiu, dar dezinteresul tău e inconştienţă... iar acum te zăpăceşti în plimbări romantice cu ţângăul...

Verona tresări. Pentru ce o insulta pe ea şi pe Simon?

— Eu zic... că tocmai pentru că sufeream că trăiam aşa... în adulter... eu şi dumneata... am vrut ceva pur.

O privire de batjocură apăru în ochii lui Emanuel.

— Vrei să spui că ce era între noi era impur... şi ca prin ţângău te-ai purificat?

Veronei i se făcu spaimă. I se păru că abia acum, când începea să devină conştientă de riscurile ce le lua, se angaja faţă de Simon. Şopti încet:

— Da.

— Nu, Verona. Nu iubeşti pe nimeni. Nici pe Vlad, nici pe Marina, nici pe tinerel şi nici măcar pe dumneata nu te iubeşti. Eşti numai însetată de romantism, rămăşiţe de exaltare adolescentină pe care nici Vlad, nici eu, nu le putem înfăţişa... Eşti stăpânită de o senzualitate inconştientă...

Verona rămase absolut nemişcată. Emanuel o întrebă:

— Vrei să laşi tot, bărbat, copil, situaţie socială, prietenia mea şi să pleci cu el în mizerie, mizerie de lungă durată, şi să înţelegi prea târziu că i-ai nenorocit pe toţi în jurul dumitale, rol de femeie fatală, şi să vezi că l-ai nenorocit şi pe el. Asta vrei?

— Şi pe el?

— În primul rând pe el. Ai crea o situaţie inextricabilă dacă nu te vei reculege.

— Am să las tot şi am să mă omor, sau am să mă călugăresc.

— Alt romantism demodat! Nu este pentru prima dată când ameninţi că te vei călugări. Te asigur că nu ai puterea să o faci. Nu ajunge să mergi la mânăstire şi să îmbraci un costum ca să te călugăreşti. Se cer alte puteri. Eşti în stare, vorba lui Vlad să ai o intrigă amoroasă cu grădinarul mânăstirii. Dar bagă de seamă că, vorbind aşa, atragi consecinţele. Cuvintele rostite au puterea lor. Sunt vii, şi odată spuse, îşi fac drumul lor şi câteodată foarte ciudat

drum. Cuvintele reprezintă voinţa omului, exteriorizată. Este poruncă şi pecetluieşte. Timp de trei zile m-ai lăsat fără ştiri. Te-am rugat, ţi-am explicat de la început, de când era Marina bolnavă, să nu mă laşi în aşteptare. Am nevoie de linişte ca să pot lucra, nu obsedat de tine. Vlad, la Paris, face probabil nebunii. Dumneata, aici, altele. Mergem spre dezastru. Eu ce să-i spun acum lui Vlad? Adevărul?...

Verona tresări. Ridică faţa înspăimântată.

— ...sau să-l mint şi când o veni să vadă dezastrul căminului său? Sau îţi închipui că Vlad nu te iubeşte?

— A consimţit la divorţ...

— Să fim serioşi! Ştii prea bine că nu vrea să divorţeze.

— Trăieşte acolo, cu tot felul de femei.

— Ai prefera să se plimbe cu una singură, să se sărute şi să se dorească cu una singură? Se culcă cu ele şi nici nu le mai ţine minte.

— ...Şi totuşi a consimţit la divorţ.

— El mi-a povestit că niciodată nu i-ai spus că îl iubeşti... niciodată nu i-ai spus că suferi, că te înşală... l-ai exasperat, l-ai înnebunit... De altfel, trebuie să ştii că tu pe Vlad îl iubeşti... din orgoliu nu recunoşti. Când se va întoarce, imediat te vei culca cu el. Ştii bine că aşa vei face... sub diferite pretexte... E uşor de ghicit... Te cunosc suficient ca să pot afirma aceasta şi... aş mai afirma că dacă nu ai trăit cu Simon, e, desigur, numai hotărârea lui, nu a ta. Să nu crezi că sunt clarvăzător. Te cunosc. De altfel, mi-a spus-o chiar el: că nu vrea, până nu se căsătoreşte cu tine, că el, auzi, el nu poate face o astfel de mârşăvie. Adolescentul acesta dovedeşte că e mai puternic ca mine, dar în acelaşi timp că nu te cunoaşte! Fără să fii rea, eu chiar aş putea spune că eşti bună şi caldă, dar cât rău poţi face în jurul tău!

Veronei i se păru că este angrenată în întâmplări fatale, în care nu are nicio vină. Zise:

— Sunt conştientă... ştiu că nu te am decât pe dumneata... dacă te superi pe mine...

De fapt, ce dorea Verona era să fie lăsată în pace, să nu fie trasă la răspundere şi toată lumea să fie mulţumită. Era din naştere obosită. Vitalitatea îi era numai de suprafaţă şi în plăceri.

— Nu te obosi, Verona... dar ce vrei acum de la mine nu se poate. Nu te pot ajuta ca să nenoroceşti pe toată lumea... Ţi-am mai spus că inconştienţa nu scuză nimic. Eşti prima ta victimă... urmează ceilalţi.

Înspăimântată, Verona îşi dădu seama că nu mai poate urmări ce gândeşte Emanuel şi că, în acelaşi timp, el îi ghiceşte gândurile. Îl

simţi zdrobit de durere, dar mai puternic ca ea.

Verona, cu ochii ţintă la el, îi spuse:

— Nu ştiu ce să mă fac... Marina... Marina...

Emanuel Reich tresări speriat.

— Ce s-a întâmplat cu ea? Ce e?

Verona îl privi fix pe Emanuel Reich, ca fascinată, reuşi să spună:

— Marina... s-a îndrăgostit şi ea.

— Marina... Marina... copilul?

— Da.

— De cine?... tot de el?

Ochii Veronei se măriră îngroziţi, ameţiţi. I se păru că poate Emanuel ştie ceva ce nu ştie ea.

— Nu... nu de Simon... De un soldat rus. Un prieten al Tasiei, de Yuri Smolianoff.

— Cum ai aflat?

Fără ezitare, Verona minţi:

— Mi-a spus Tasia.

Verona îl privi atât de fix şi cu atâta spaimă superstiţioasă, încât Emanuel Reich înţelese logica gândurilor ei. Se înspăimântă şi el. Zise:

— ...şi te-ai gândit că poate m-am răzbunat că ţi-ai călcat cuvântul de a nu mă lăsa fără veşti, singur? Te-ai gândit, Verona?

Verona se înroşi. Plecă fruntea.

Emanuel Reich strigă:

— Dumnezeule, ce mi-a fost dat să trăiesc!

Capitolul XXI

Ana îl privi pe Filip cu grijă, îl vedea citind atent, dar în acelaşi timp, într-o mişcare inconştientă se freca pe stomac şi, din când în când, se îndoia în două într-o legănare uşoară, să-şi aline durerea:

— Ce, Filip, nu îţi este bine?

Filip se întrerupse din citit, o privi uimit şi uşor jenat:

— Mi-ar fi foarte bine de nu mi-ar fi atât de foame. Iartă-mă! Nu mi-am dat seama ce fac. E foarte interesantă cartea asta.

Şi Filip râse cu râsul lui splendid.

Ana îl privi atent. O pătrunzătoare privire, până în adâncurile fiinţei lui Filip.

La puterea şi frumuseţea lui, transparenţa căpătată prin foame îi

da o înfăţişare stranie, supraomenească. Ana simţi o crispare în inimă la gândul presimţit că acest om ar putea strica darurile căpătate de la naştere. O crimă ce se putea înfăptui printr-un dezechilibru de respectare a forţelor ce îi constituiau fiinţa. Măsura şi puterea ţinerii în frâu, în stăpânire a darurilor.

Fără preconceputã hotărâre, Ana îi spuse:

— Nu suferi numai de foame, suferi în orgoliu că eşti nemâncat. Slăbiciunea trupului îţi este o dovadă a nereuşitei tale sociale. Eşti flămând pentru că eşti sărac, pentru că nu ai niciun rol în ţara în care trăieşti, nicio importanţă recunoscută… eşti nerăbdător…

Filip prinse privirea Anei. O privi şi el atent. Făcu uşor un gest afirmativ cu capul, acceptarea învinsului. Ana continuă cu acelaşi ton semi-inconştient, sau mai bine-zis supraconştient sosit dintr-o intuiţie ce i se impunea:

— …suferi că eşti slab, Filip, dar eu mă tem ca nu cumva, vreodată să te văd îngrăşându-te peste măsură şi să nu-ţi pese…

— Ce vrei să spui?!

— Nu ştiu… dar ţine minte ce ţi-am spus…

— Parcă m-ai ameninţa.

— Poate că îţi atrag numai atenţia… de ţi-ar folosi… în timp util…

Ana se ridică tăcută şi merse în cămară. Se uită cu spaimă la golul din rafturi: încă un pumn de mălai, un strop de ulei, zahăr aproape deloc… Dacă îi da acum de mâncare pe săturate lui Filip, mâine ce îi va mai da? Ea răbda ceva mai bine, dar Filip se chinuia. Slăbise de i se măriseră ochii.

De când plecase Vlad Axente la Paris, începuseră ei să sufere de foame. Verona era la Sovata la băi, le spusese Tasia, aşa că nu prea mai aveau unde cere ajutor, iar ea şi Filip nu câştigau încă nimic. Scriau cu sârguinţă, dar hârtiile rămâneau acasă.

Era anul de secetă din 1946. Stăpânea foamea. Era foamete în ţară. Cei avuţi mai găseau câte ceva de-ale mâncării şi asta cu greu, cu alergătură multă, cu suprapreţ excesiv, dar pentru cei săraci, ca ea şi Filip, spaima şi foamea erau chinuitoare. Filip se scula noaptea şi în ascuns bea apă să-şi domolească foamea. Dimineaţa, cu puţin mălai făceau mămăligă. O mâncau fierbinte dar goală, şi încă nu pe săturate. Păstrau o parte pentru prânz. Tăiată felii o prăjeau în untdelemn, iar pe ultima felie puneau o amăgire de zahăr. Desert.

Seceta cumplită cuprinsese ţara. Se murea de foame. Oamenii se umflau, cădeau şi nu se mai ridicau. Mai ales copiii mureau. Fugea lumea de colo-colo, într-altă parte a ţării, crezând zadarnic că acolo

va găsi mâncare. Ca un blestem, după război, pământul care fusese îmbibat de sânge, acum se usca din lipsă de ploaie. Seceta începuse de cu iarnă. Pământul rămăsese dezgolit de zăpadă, ţeapăn de îngheţ. Grâul însămânţat în toamnă degerase. În primăvară, pământul uscat ca osul n-a putut fi arat, nici grâul însămânţat, iar sămânţa azvârlită, ultimă nădejde, s-a uscat şi n-a rodit. A crăpat pământul ca guri însetate care aşteptau să bea, dar cerul implacabil n-a lăsat binecuvântarea ploii să cadă. Lacrimile oamenilor se uscaseră şi ele. Era numai groază în ochii lor fierbinţi, iar frunzele pomilor care au încercat să înverzească s-au îngălbenit în toiul verii. Animalele au murit şi ele de foame şi n-a fost nici mângâierea florilor în acel an.

— Eu cred, a spus Filip, că totuşi ar fi bine să mergem la ţară, la părinţii mei. Acolo mai au ceva provizii…

— Du-te tu. Eu ce să caut acolo? Ei nu mă iubesc. Pentru ce să mănânc rezervele lor?

— Fără tine nu plec.

— Poate că pentru o lună ar fi bine să pleci.

— Fără tine nu plec. E inadmisibil. Dacă nu vii caut loc într-o fabrică aici. Lucrătorii mai capătă ceva de mâncare.

— Singură poate mi-ar da lumea mai uşor.

— Nu plec. Degeaba. Plecăm amândoi la ţară şi acolo om vedea! Te rog să vii cu mine. Nu zic îţi ordon, îţi zic; te implor.

— Bine, vin.

— Promis?

— Promis.

— Mă ocup de bilete.

Câteodată, Anei îi părea că e atât de descătuşată de orice sentiment apăsător, că nu ar mai fi nevoie să moară ca să se reînnoiască. Bineînţeles că astea erau gânduri trecătoare şi îşi da imediat seama că realitatea viitorului ei era probabil cu ţeluri de reînnoire, altele decât ce putea concepe mintea ei omenească. Nu ajunge să fii fără duşmănie sau fără gânduri preconcepute sau sentimente obsesive ca să afli ţelurile Eternităţii în care eşti cuprins.

A doua zi, Ana s-a trezit chemată la telefon de Emanuel Reich.

— Ana, eu sunt.

— Emanuel… scumpul meu… Eşti în Bucureşti. Credeam că eşti plecat. Ce s-a întâmplat?

— Da… e foarte devreme… dar întreabă-mă mai bine ce nu s-a întâmplat.

— Vorbeşte-mi, te rog, mai desluşit.
— Nu pot la telefon.
— Să vin?
— Da, Ana. Te rog să vii.
— Mă îmbrac şi vin.

Ana a rămas câtva timp nemişcată lângă telefon. Nu se împlinise un an de când, tot aşa, dis-de-dimineaţă, Emanuel, pentru prima dată, o chema la el în grabă. Vocea lui, acum ca şi atunci, era cuprinsă de un patetism intens. Într-un fel o speriase şi acum, ca şi atunci... Trebuia să meargă imediat. Nu-i putea spune că, slăbită de nemâncare suficientă, îi era greu să vină... dar Ana mai gândi că îi va spune că ea şi Filip duc foamete de când Vlad plecase... Desigur, Emanuel o va ajuta.

Ana s-a îmbrăcat în grabă. Două tramvaie îndesate cu oameni îngrijoraţi. Parcă se înghesuiau nu oameni, ci îngrijorarea lor. Pe feţele tuturor se citea spaima. Ana vedea că oamenilor ăştia şi celor ce umblau pe trotuare le era foame şi groază de ziua de mâine, groază că le va lipsi pâinea cea de toate zilele.

Ana se simţea slabă, transparentă şi ea de nemâncare şi mai ales nu putea uita că lui Filip îi era foame.

I-a deschis Emanuel. Nu îl văzuse de mai bine de trei săptămâni, dar i se păru că trecuse un an, că ceva se repeta sau mai grav, că ceva se încheia.

Acum erau aşezaţi la locurile lor. Ana văzu pe faţa lui Emanuel o crispare dârză, dar speriată, vehemenţă ciudată, dacă se poate spune o vehemenţă încordată. Să fi fost şi la el tot foamea ce îl tulbura? Foamea? Care foame? În tot cazul părea pustiit şi el de secetă, ca ţara întreagă.

— Ana, îi spuse Emanuel imediat ce s-au aşezat, sunt foarte nenorocit.

Ana simţi un şoc în inimă. Îl privi uluită:

— De ce?

— Pentru că sunt singur pe lume.

Ana murmură încet, ca pentru ea:

— Nevastă, copii, prieteni, admiratori...

Cu claritate Ana îşi aminti prima zi a întâlnirii lor la Didona Dragomir. Atunci acest om îndrăznise să spună: „Eu nu sunt singur niciodată” – dar Ana tăcu – nu-i aminti şi lui acea clipă de început.

— Am mai vorbit noi despre posibilele singurătăţi. Eşti singur când nu te înţelege nimeni, când nu mai ai cu cine vorbi, când te doare şi

trebuie să nu plângi, când ţi-e teamă de viitor, groază de trecut, te îndoieşti dureros de prezent şi trebuie să taci… Singur cu tăcerea ta.

Emanuel făcu o pauză şi şopti în continuare cu aprindere, ca şi cum tot ce spusese până acum nu fusese decât o pregătire a ce va urma:

— Cine ştie ce face Vlad acolo… departe!

— Ai aflat… ceva…

— Tu, Ana, ştii aproape… tot… Vlad a plecat şi am certitudinea că acolo va face prostii…

— Nu se va mai întoarce?…

— Nu, nu despre asta e vorba. El se va întoarce… e legat… cu toate că acum a făcut o mică pasiune… pentru una din cocotele hotelului şi este exaltat de satisfacţiile ce i le dă orgoliul, azvârle banii, dar asta nu are importanţă… se va întoarce, e foarte legat de ţară, de casă… Nu îţi poţi imagina orgoliul lui infantil… minciunile ce le poate născoci… Îşi va da drumul la toate fanteziile ca să-şi dovedească puterea. Va căuta să uite că eu exist. Nu se vrea „golem”, mi-a spus-o în faţă după ce a acceptat să-l ajut.

— Nu i-ai explicat…

— Nimeni, când face prostii, nu le face din neştiinţă, ci din incapacitatea de a se stăpâni… E inutil să „explici”. Trebuie ca omul să simtă… pe propria lui piele. Durerea te aşteaptă…

— Ce e de făcut?

— Tocmai de aceea te-am chemat.

— Dacă… eu…

Emanuel o privi adânc:

— Şi Verona mă necăjeşte.

— Verona!

Emanuel întinse mâna, apucă mâna Anei. Imensitatea ochilor lui albaştri o copleşi ca o povară tristă.

— Ana, sunt nenorocit.

— Spune, Emanuel, spune.

— Verona mă necăjeşte. Fuge de mine. Se ascunde.

— Pentru ce?

— Tocmai aici este… greu… înseamnă că ce face nu este bine.

— Dar ce face? E la Sovata la băi.

— Pretext ca să fugă de mine.

— Emanuel, te rog, vorbeşte desluşit.

— Desluşit: e îndrăgostită de Simon Şora. A dat astfel totul peste cap.

— De Simon? întrebă Ana.

— Da… de tinerel!

Ana ameţi, i se păru că, beată, se află iar în gangul lung, slab luminat, cu covorul roşu pe jos şi că, în acea penumbră, un trup masiv se desparte în două: Verona şi Simon. Deci, ce văzuse ea atunci era adevărat, nu iluzie. Noaptea aceea de beţie dezlănţuită, cântecele lăutarilor, bancnote zburând azvârlite în aer, de trânta lăutarilor, să adune banii de pe jos, oare pentru ce o organizase Emanuel, pentru ce o tolerase? Totul era misterios, periculos. Nu aşa trebuie trăit!

Ana se cutremură. Acasă, Filip suferea de foame. Pretutindeni se simţea drama foamei ţării întregi, iar Emanuel îi vorbea de Vlad, Verona, Simon… de amorurile lor…

Ana şopti:

— Verona vroia să divorţeze de Vlad…

— Asta numai după ce s-a îndrăgostit de tinerel.

— Aminteşte-ţi, Emanuel, că şi dumneata ai fost de acord ca ei să divorţeze.

Ca să plece Vlad acolo liniştit. Apoi, un divorţ e cu totul altceva decât să se zăpăcească cineva cu amoruri dezastruoase.

— Într-adevăr… Simon…

— Verona îl va distruge pe el, pe Simon, pe Vlad, pe Marina şi pe mine.

— Pe dumneata?

Emanuel, înainte de a răspunde, vizibil se frământă.

— Tot ce am făcut era ca să aibă ei un cămin, să scape de mizerie. Singur, Vlad nu ştie să se descurce… Acum, Verona a înnebunit complet.

— Vlad avea deci dreptate… când o bănuia?

Emanuel tresări:

— Fac şi eu ca Vlad: oare ştii tu, Ana, ceva precis şi nu-mi spui?

— Adică ce?

— Dacă Verona a avut… amanţi? Pentru ce era Vlad atât de tulburat, bănuitor?

— Eu credeam că ştii dumneata ce nu ştiu eu şi că acum îmi vei destăinui totul!

Emanuel Reich se cutremură. O cutremurare vizibilă a trupului întreg. O clipă, ameţit, nu îşi putu da seama ce vrea să spună cu adevărat Ana… Oare Ana ştia… îi spusese Verona… oare…

Dar Ana continuă cu pondere:

— Verona părea să aibă atâta încredere în dumneata... Credeam că ţi-a mărturisit, tot aşa cum ţi-a mărturisit şi de Simon.

Emanuel avu o respiraţie adâncă, un suspin de descătuşare:

— Nu mi-a mărturisit ea de Simon. Am aflat eu. Nimeni de ea nu va şti niciodată nimic... ce făcea sau ce nu făcea înainte, sau ce face acum! Nimic!

— Ştie să tacă. La un moment dat, intră într-o tăcere încăpăţânată, un fel de hibernare morală!

— Da, ştie să tacă, dar acum s-a dezlănţuit periculos. Nu se ascunde, se făleşte ostentativ cu nebunia ei, sub pretextul infantil că nu trăieşte cu el.

— Nu trăieşte cu el?

— Crezi că asta e important?

— Totuşi... este. Emanuel... este important.

— Dar starea de suflet e mai importantă. Dacă l-a mai înşelat pe Vlad înainte, nu vom afla niciodată... nici dacă îl înşală acum pe Simon... în tot cazul pe Simon îl va înşela cu Vlad, căci cu Simon ce o exaltă e lirismul, puritatea băiatului. O cucerire rară... dar ea are nevoie şi de pământ, nu numai de cer şi îngeri. Legătura ei cu pământul, cu trupul ei, e gravă... o covârşeşte... Nu ai văzut ce mâncăcioasă este? Şi este şi fără voinţă morală sau ambiţii sociale. Se susţine cu un orgoliu infantil; dar trupul ei, firea ei are un apetit neobişnuit, inconştient, cu care se mândreşte, nedându-şi seama că sofisticaţiile ei sunt mai prejos posibilităţilor ei adevărate. Dacă l-a mai înşelat pe Vlad înainte, nu vom şti niciodată, dar până la Simon casa era casă. Acum însă, acolo în casă domnesc Didona, Tasia şi haosul. Totul e lăsat pe mâna lor.

Emanuel făcu o pauză şi spuse desluşit:

— Marina, şi ea s-a îndrăgostit.

— De Simon? strigă Ana înspăimântată.

— Nu, nu de Simon, de un soldat rus prieten cu Tasia, de Yuri Smolianoff. Băiatul a trebuit să plece cu regimentul lui şi Marina ameninţă că se sinucide. Nimeni nu ştie nici dacă Marina, copilul, a trăit sau nu cu el. Tasia şi Didona o păzesc să nu golească cutia cu somnifere.

— Şi... Verona?

— E la Sovata... preocupată de propriile ei amoruri.

— Amoruri, la plural?

— Amor la singular, să-i zicem. Didona însă e periculoasă. Va profita de zăpăceala Veronei, o va ajuta să se zăpăcească, îi

facilitează să se zăpăcească. Abia aşteaptă să se întoarcă Vlad şi să-i povestească tot. Şi între Verona şi Marina maşinează Didona care visează să se căsătorească cu Vlad. Vrea să o cucerească pe Marina de partea ei... îi admite nebunia cu Yuri, şi îi ascunde Veronei ce face Marina. E o intrigantă pătimaşă, înnăscută. Merge cu intriga exagerând-o... până la a-şi periclita interesele... Nu se poate opri. Pe ea nu o pot întreba nimic. Am putut afla de la Tasia că Verona e plecată la băi la Sovata. Tasia s-a mirat că nu sunt cu Verona. Le spusese că e cu mine.

— Verona e într-o criză de romantism adolescentin...

— Deplasat. Poate plăti cu o viaţă întreagă de greutăţi.

— Nu eşti prea sever?

— Vei trăi şi vei vedea. Nu sunt eu sever, viaţa e severă.

— Şi totuşi... Verona e bună, caldă, umană. Va avea întotdeauna prieteni.

— Văd că o iubeşti.

— Da. Repet, e caldă, umană, înţelegătoare, chiar dacă între timp, din când în când, te uită complet... şi îşi face de cap, se întoarce apoi tot atât de „fidelă".

— Nu are puterea să discearnă valorile valabile ale cotidianului. Pentru ce patimile sunt fierbinţi. Cotidianul călduţ.

— În felul ei, fără a avea putere de concentrare ca să dea ceva la iveală e o poetă a vieţii.

— Ana îţi dai seama cât e de dezinteresată? Nu ştie nici ce bani i-a lăsat Vlad! O lasă pe Didona să mânuiască totul. E în stare să cadă în mizerie fără să-şi dea seama şi fără să-i pese. Nici la Marina, la viitorul Marinei, nu se gândeşte!

— Ce e de făcut?

— Repet: tocmai de asta te-am chemat.

Emanuel Reich tăcu iar îndelung.

— Spune, Emanuel, spune.

— Ar trebui să o cauţi, să vorbeşti cu ea, să-i explici...

— Adineauri mi-ai spus că explicaţiile nu servesc la nimic când e în joc patima.

— Trebuie încercat totuşi totul... Măcar să ştim ce face, unde este, unde îi este partenerul... dacă se afişează cu el... dacă sfidează...

— Vlad... ştie?

— Până acum i-am ascuns... dar dacă Vlad află, e dezastru. Ana, te implor, caut-o tu pe Verona şi ţine-mă la curent. Ştiu că ţii şi la mine.

— Şi la Vlad, adăugă Ana, dusă pe gânduri.

— Am vrut să înalţ totul până la sublim şi iată că... îmi pare că sublimul a coborât la un subnivel împuternicind toate scăderile umane posibile... cotidianul trăit în mizerie sufletească... Ana, sunt foarte nenorocit.

Ana tăcu.

— Ana, sunt foarte nenorocit.

— Emanuel, am să vorbesc ca dumneata: Domnul e mare.

Înfiorat, Emanuel Reich se ridică în picioare. Ana de asemeni. S-au aşezat imediat.

— Ana, am o rugăminte. Te rog să mă ajuţi.

— Eu?

— Da.

— Voi merge la Verona, am făgăduit, acum nici eu nu mai am linişte... trebuie să merg. Asta vrei să-mi ceri?

— Bine... bine... ai să mergi, dar nu despre asta e vorba.

— Spune, Emanuel, spune.

Se făcu tăcere foarte lungă, apoi Emanuel spuse încet şi rar:

— Te rog să te rogi pentru mine.

Şi Emanuel adăugă într-o şoaptă stinsă, ca un suspin de moarte:

— Pentru despătimirea mea.

Ana se înspăimântă. I se făcu frică. O spaimă cum poate simţi un om care îşi dă seama deodată că a întârziat în cimitir şi că s-au închis porţile. Va înnopta cu morţii, cu mormintele, în frigul stafiilor. Pentru ce deodată acest fior rece de sfârşit neaşteptat?

— Ce pot înţelege din vorbele dumitale, Emanuel?

— Nu este nevoie să înţelegi. E nevoie să-mi stai alături. Ştii că ai putere. Nu eşti inconştientă. De la început mi-ai spus că ai cunoscut stări de înălţare supraomenească. Ele conferă putere, nu le poţi trăi fără consecinţe. Conferă putere. Te rog să-mi stai alături. Ai puterea să te rogi pentru mine.

— Chiar dacă nu ştiu ce vrei?

— Te poţi ruga şi pentru un necunoscut, chiar şi pentru un păcătos.

— Dar pe dumneata te cunosc, fără însă a şti exact ce vrei. Dacă ce vrei nu este bine?

— Ştii suficient ca să-ţi fie milă de mine. Sunt în pericol să mă prăbuşesc... ar fi bine să fiu descătuşat, eliberat de... grijile ce mă apasă. De la început am spus că am nevoie de linişte... şi iată că liniştea mi-a fost periclitată... linişte nu am. Nu doresc decât

despătimirea mea, Ana. Asta în tot cazul este bine.

— Despătimire de Vlad, de…

— Da, de Vlad, de Simon şi de Verona… şi de Verona. Linişte, Doamne, pentru omenirea întreagă, linişte, şi linişte şi pentru mine. Roagă-te, Ana, roagă-te să capăt puterea descătuşării… a descătuşării, descătuşarea, descătuşarea mea de patimă, să fiu iar liber. Ana, prietena mea, sora mea, să stai cu mine… tu să nu mă laşi. Pe cine pot ruga decât pe Dumnezeu şi pe tine, să te rogi alături de mine Domnului, Ana?

Emanuel sta aşezat pe scaun, pe scaunul lui, pe „tron”. Emoţia lui era mare, glasul fierbinte. Privirea i se mări de lacrimi.

Ana se ridică şi se apropie de el, lângă el în picioare. El îi prinse mâna şi Ana văzu lacrimile acelea adunate în ochi cum se revarsă pe faţa lui.

— Nu mă lăsa, Ana. Sunt la limită. Am nevoie de tine. Va fi un ajutor dat lumii, liniştirea mea. Ar fi bine să fiu iar valabil… liber… Doamne, nu slugă… patimilor…

— Atât de tare te tulbură ce fac aceşti oameni? Ai uitat că eşti dintre fiinţele care nu au voie să se tulbure nici chiar în faţa morţii?

— Asta pot să-ţi spun, Ana, dar tu să mă înţelegi şi să nu uiţi niciodată clipa asta. Ţie, numai ţie ţi-am vorbit. Atâta am vorbit. Atâta am voie să vorbesc, dar să nu uiţi niciodată că sunt nenorocit. Orice ţi s-ar spune vreodată, tu să nu uiţi clipa asta, lacrimile mele. Au curs, le-ai văzut şi tu, eşti sora mea, omul cel mai aproape mie. Ne leagă ce e mai sfânt pe lume: sacra responsabilitate de a fi om pe pământ. Ar fi bine să poată muri omul şi din dragostea aproapelui ca Cristos… nu numai din păcatele lui, ca mine…

Mâinile Anei şi ale lui Emanuel erau strâns legate, cu putere legate.

— Chiar de am greşit, Ana tu să nu mă judeci. Mă voi judeca singur. Rog Domnul să nu mă pedepsească pe cât m-am judecat eu însumi de sever. Nu pledez ca să acopăr, să atenuez, să şterg greşeala, ci numai şi numai ca să rog să fiu acceptat de tine, prin tine de Dumnezeu, ca om al Domnului… Tu eşti martorul meu, unicul meu martor… al durerii mele. Da, m-am legat… de… ei… prea tare… i-am amestecat cu viaţa mea prea profund… m-am amestecat cu viaţa lor aşa… cum nu este permis… Sunt acum responsabilităţi acumulate. Cu legea de „cauză şi efect” nu te poţi juca. Nu poţi opri uşor ce s-a declanşat.

Erau încă unul lângă altul, mână în mână. Ana în picioare, lângă

el. În spatele lui Emanuel, geamul lăsa lumina zilei albă de vară uscată să pătrundă. Se vedea acolo cerul de un albastru metalic neîndurător. Şi ochii lui Emanuel erau albaştri, iar durerea lui fără îndurare. Pe faţa lui, lumina acelei zile de vară se aşezase necruţătoare şi ea. Emanuel îi păru bătrân. Cutele feţei, părul uşor rărit, urmele acumulate ale suferinţei erau vizibile. Părea vulnerabil. Un sentiment ciudat de milă cuprinse inima Anei:

— Emanuel, să nu fii prea sever nici cu dumneata.

— Ana, nu am nevoie de avocat, de pledoaria ta, pledoaria milei. Roagă-te numai, roagă-te, Ana, să vie lumină asupra mea… fie chiar în mormânt.

— Ce cuvinte, Emanuel. Ce cuvinte!

— Nu sunt cuvinte… goale! Au sens, Ana, au sens. Simt în clipa asta că ce am vorbit noi are sens înalt. Mai târziu, mai târziu… vei înţelege… Te implor să ai puterea să mă înţelegi, nimeni pe lume nu va avea puterea să mă înţeleagă, în afara ta.

Ana zise:

— Nu ştiu în ce „cauză şi efect" am intrat, dar omeneşte vorbind nu poţi trăi pe pământ fără să te implici… Îmi doresc mie, îţi doresc dumitale, să nu greşim. Vorbesc, şi am impresia că mă rog, că vorbele mele sunt rugăciune. Nu te pot controla şi în acelaşi timp nu te pot refuza. Nu cunosc decât cuvintele tale, nu şi gândurile tale. Nu cer nimic. N-am cerut niciodată nimic, nici acum nu cer. Mi-ai spus, mi-ai ordonat la un moment dat să cer, asta dintru început, şi am refuzat să cer. Acum cer: să-mi spui dacă iei asupra dumitale toată răspunderea a ceea ce doreşti să se împlinească prin rugăciunea mea?

Emanuel închise ochii copleşit:

— Bine, Ana, bine. Accept.

— Atunci voi dori din adâncul inimii ce e bine să se împlinească. Refuz violentarea destinului. Nu pot dori să se întărească greşelile nimănui! Dumnezeu să te lumineze, să te despătimească.

— Eşti şi mai severă ca mine, Ana îţi dai seama?

Din nou Ana ştiu că ce vorbeşte sunt ordine aduse la suprafaţa din adâncul cel mai tainic al inimii.

Ana zise:

— Mă doare înfiorător tot ce mi-ai spus, dar nu pot dori să continue, să se amplifice rătăcirea.

Emanuel se ridică.

— Ana, te-am obosit fioros. Mai stai. Nu pleca. Te rog sa bem o

cafea împreună.

Ana se aşează. Emanuel o privi.

— Ai slăbit, Ana.

— Filip a slăbit mai tare. Nu prea avem ce mânca de când a plecat Vlad.

— De ce nu mi-ai spus?

— Credeam că eşti la Sovata cu Verona.

Emanuel închise ochii o clipă, ca şi cum l-ar fi durut ceva.

— Nu. Nu sunt cu Verona. Sunt aici, cu tine.

— Filip munceşte foarte mult. Dacă va reuşi să pătrundă, îşi va face imediat un nume. E un incontestabil talent, mă bucur pentru această ţară că va avea în el un mare talent, mondial valabil. Va câştiga. Până una-alta o să plecăm ţară, la părinţii lui. Vrea să intre într-o fabrică lucrător, dar cu toate că pare atletic, nu este puternic, mă tem pentru el. Prea sensibil. Am acceptat de aceea să plecăm la ţară, la părinţii lui.

— Admiţi tu să stai cu părinţii lui? Periculos lucru!

— Îi e foame lui Filip şi nu vrea să plece fără mine. Acolo e ceva mâncare.

— O să-ţi fie greu. Până una-alta îţi pot da eu în locul lui Vlad.

— Să-mi dai ceva acum şi îmi mai dai şi după ce mă reîntorc.

Emanuel Reich care ajunsese la uşă se opri în prag, se întoarse către Ana. Faţa îi era extrem de palidă.

— Deci, Ana, mă părăseşti. Ana, mă părăseşti şi tu. Pleci şi tu.

— I-am făgăduit lui Filip. Îi e atât de foame. Şi de ce părăsire?!? Mă întorc la tine Emanuel cât de curând. Câteva săptămâni.

— Ţine minte ce îţi spun acum: mă părăseşti şi tu. Voi rămâne absolut singur. Îmi este, desigur, dată această singurătate... Te-aş ruga însă, de vei putea, mai târziu... mai târziu, repet, mult mai târziu să nu mă judeci greşit, măcar tu să nu fii aspră cu mine, orice s-ar întâmpla, orice ai afla, orice ţi s-ar spune, orice ar vorbi lumea, tu să ştii că eu am suferit cel mai tare, eu am luptat şi ţi-am fost frate. Trăim în Eternitate, Ana, nimic nu este pierdut chiar de greşim.

Capitolul XXII

Ana nu a putut sta cu Filip la ţară, la părinţii lui, nici trei săptămâni. Îşi dădu seama de la bun început că intrase într-un fel de balamuc particular în care nebunii se autoadministrau.

Din prima seară, la masă după ce sunase un gong şi s-au adunat cu toţii: Diana, mama lui Filip, Ionaş, tatăl lui Filip, cele două surori gemene ale lui Filip, Lia şi Lila, cu cei doi logodnici ai lor, apoi Filip şi Ana s-au luat la ceartă imediat, o ceartă din care Ana nu a înţeles absolut nimic; nici motivul, nici scopul certei, nici cine cu cine ţine sau cine ar avea dreptate. Strigau nelămurit toţi deodată. S-a întrebat Ana chiar dacă nu cumva se ceartă din pricina ei sau pur şi simplu se dezlănţuiseră într-o descărcare tonică, mecanică, temperamentală care le făcea bine şi plăcere! I se păru totuşi că ar fi putut fi vorba de alegerea preventivă a unei meserii potrivite pentru Filip: inginer, doctor sau poet. Filip participa şi el. Ana nu-l văzuse niciodată în postura asta. Îl privi cu uimire.

Anei îi era foame. Era mâncare pe masă şi Ana se bucură să-l vadă şi pe Filip mâncând pe săturate.

Diana a servit personal pe toată lumea, mâncarea preparată de ea, pe Filip întâi, pe Ionaş apoi, la rând pe ceilalţi toţi, pe Ana cea din urmă, împingându-i farfuria de la distanţă într-o alunecare pe care Ana o opri la timp ca să nu-i cadă mâncarea în poală. Sosul o stropi totuşi pe rochie, dar Ana nu s-a putut supăra de întâmplarea minoră, căci cei din jurul mesei erau în toiul răcnetelor şi nimeni nu o băga în seamă. Se trânteau farfuriile, se răsturnau paharele cu apă şi vin, se pocneau tăvile… La urmă, spre uimirea Anei, Diana a azvârlit în Filip cu roşiile de pe masă care, coapte fiind, au plesnit spărgându-se pe pieptul lui gol, împroşcând zeamă.

Filip s-a sculat şi a plecat urlând:

— E infernal!

Iar Diana a strigat către Ana:

— Ce stai?! Aleargă după el! Să nu se sinucidă. Să vie să mănânce, să-l îngraş că l-ai lăsat schelet!

În zilele ce urmară, mama lui Filip, cuprinsă de o gelozie oarbă, nesuportând să asiste la iubirea lui Filip pentru Ana şi înţelegerea lor liniştită, întrecu măsura persecuţiilor clasice ale soacrei faţă de noră. De data asta a fost acerbat veninul geloziei prin ridicol: diferenţa de vârstă între Ana şi Diana, mama lui Filip, între soacră şi noră deci, fiind neobişnuit de mică, se crease în plus de banala gelozie şi o competiţie de la femeie la femeie. Erau rivale. Şi dacă Dianei, mama lui Filip, nu-i trecuse prin minte să trăiască cu fiul ei, voia însă cu orice preţ să fie adorată de el, ca fiind femeia cea mai reuşită de pe glob. Se voia posesoarea desăvârşitei lui admiraţii. Prezenţa oricărei alte femei o isteriza şi cu atât mai mult cea care fusese aleasă de

Filip, fiul ei iubit.

Era frumoasă mama lui Filip, frumoasă ca el. Semănau. Aceeaşi impunătoare apariţie de victorie, de statui în mişcare.

Acolo, la ţară, în căldura cotropitoare a zilelor de vară seacă, în afara oamenilor de serviciu, toată lumea, adică Diana, Ianoş, Filip, surorile gemene, Lia, Lila, cu logodnicii lor, umblau aproape goi şi desculţi, ca pe plajă.

Lumea asta era supusă Dianei. Ea conducea lipsa lor de voinţă. Diana şi Filip erau vârful familiei, ceilalţi, în umbră, îl priveau pe Filip cu fascinaţie ca animalele dresate pe dresor; iar pe Ana cu o curiozitate bolnăvicioasă.

Aveau şi plăcerile lor inocente: jucau dame, tric-trac, pietre şi alte jocuri de societate, umplând astfel agreabil viaţa lor plicticoasă. Ionaş la maximum de desfătare, sorbea dintr-un pahar anume, proprietatea lui personală, vin roşu, muind în licoarea colorată, biscuiţi pe care îi mânca plimbându-se gânditor.

Diana şi Filip, urmaţi de Ana, coborau la vale, în goană, drumul pietruit şi, ajunşi jos, se azvârleau în apele Dunării care, maiestuoasă, curgea chiar la poalele dealului unde era clădită casa.

Înotau ca zeii apelor. Ana îi vedea acolo, departe, plutind în valurile Dunării.

Ana, mai glacilă, necrescută pe malurile Dunării, neînvăţată să înfrunte puterea apei, nu se avânta. Îi privea cu admiraţie şi uşoară teamă. I-ar fi plăcut ca Diana să ştie că nu pusese stăpânire pe Filip, pe fiul ei, ci că dimpotrivă, îl va ajuta după măsura puterilor ei, să-şi trăiască viaţa cu vigoarea cu care ea, Diana, îl înzestrase. Ar fi dorit să poată vorbi cu Diana, dar femeia, în nebunia ei amoroasă pentru fiul ei, era inabordabilă. Respingea orice apropiere cu hotărâri sălbatice.

Ceva mai înaltă ca Ana, o privea de sus cu dispreţ. Era geloasă şi pe talentul Anei, geloasă că şi Ana scria. Ar fi vrut ca fiul ei să fie recunoscut ca unicul scriitor al lumii, acoperind timpurile prezente, trecute şi viitoare cu numele lui.

Povestea la masă, ca o sfidare faţă de Ana, privindu-şi fiul care părea că nu ascultă spusele ei, cufundat în paginile unei cărţi aşezată lângă farfuria din care mânca, cum că ea, Diana, însărcinată fiind, îl citise pe Dostoievski şi hotărâse să nască un fiu scriitor, cu talent pe măsura lui. Astfel se născuse Filip.

Diana şi Filip ieşeau după baie, din fluviu, strălucind în soare, plini de apa care se prelingea pe trupurile lor în stropi limpezi. Filip

se lungea pe nisip lângă Ana. Imediat, Diana se lungea de cealaltă parte, lângă el. Îl lua de mână, îi netezea stropii de pe corp. Furios, Filip se ridica şi aşa ud, o lua pe Ana în braţe şi pornea pe deal cu povara lui spre casă. Diana se ridica în picioare şi îi privea dispărând. În ochii ei pustiul era imens.

— Ce faci, Filip? şoptea Ana îngrozită.

— Tu să taci. Să priceapă că te iubesc.

— O iubeşti şi pe ea.

— O iubesc. E mama mea. Să facă diferenţa între ea şi tine.

Urcau astfel dealul, drumul de piatră, până sus. Ana sta în braţele lui Filip, legănată de pasul lui hotărât. Rămânea în urmă fluviul uriaş şi Diana cu nepotolita ei durere.

Urcau. Vegetaţia susţinută de umezeala fluviului nu se uscase oarecum, ca în restul ţării. Smochinii erau plini de fruct. Bâzâiau albinele, cântau greierii, cântec ameţitor.

Filip culegea, din mers, smochine. Erau calde de soare şi dulci. Le punea în gura Anei: jumătate ei, jumătate lui.

Filip nu se oprea, urca din ce în ce mai încet, până sus, în legănarea dulce, în plin soare orbitor şi mireasma florilor. Şoptea:

— Ce bine ar fi pe pământ de nu s-ar afla atâţi nebuni! Îţi mulţumesc că eşti frumoasă şi te rog să rabzi, să nu plecăm încă, să-mi potolesc foamea.

— E ceartă de când am venit eu!

— S-au certat neîmpăcaţi toată viaţa!

— Tatăl tău... Ionaş...

— Mama îl respectă şi îl dispreţuieşte în acelaşi timp. E unica lor legătură.

— Te-au făcut pe tine... împreună... Recunoşti că este o reuşită... o legătură...

— Probabil fără plăcere, râse Filip.

— Nu fi crud.

— Nu te amesteca... Ana, iubita mea cu ochii verzi... Nu te amesteca.

— Dar mama ta are dreptate să fie supărată! Ce mamă nu ar suferi să-şi vadă băiatul încurcat cu o femeie cu douăzeci de ani mai în vârstă ca el?

— Ar trebui să priceapă că tu nu mă „încurci" nu mă degradezi, dimpotrivă, că este o şansă că m-ai acceptat...

— Ar trebui să priceapă, mai ales, că nu am pus stăpânire pe tine. Nu sunt „proprietarul" tău, dar vorba lui Emanuel: omul cuprins de

patimă nu înţelege ce i se spune, nici măcar binele lui.

Diana, îi scria lui Filip, zilnic, chiar în timpul cât au locuit acolo, imense scrisori. I le punea sub pernă.

Avea şi ea talent literar. Incontestabil, pe ea o moştenise Filip nu numai la trup, ci şi la scris, dar pe când talentul lui era viguros creator, de ample proporţii, ea nu avea putere decât pentru o corespondenţă bolnavă, adresată numai fiului ei. Filip neglija să mai citească lungile ei epistole de dragoste şi disperare că superbul ei fiu s-a îndrăgostit de o femeie, în speţă Ana, ci se uita rapid printre rânduri şi le strângea apoi teanc într-un sertar. „Ai gonit îngerul de lângă tine?" îi spunea Diana în scrisori, „mâna mea nu te mai sprijină", „în dezastrul tău voi muri odată cu tine prăbuşită în pustiul inimii mele".

Casa de pe deal, văruită toată alb, dominând de sus imensul peisaj al Dunării ce curgea grav printre dealuri, era clădită fără etaj, dar mare, întinzându-se vast pe teren în multiple odăi cu ferestre şi coloane. Fusese, în timpul războiului, aspru bombardată de pe Dunăre. Mai existau odăi întregi, mai erau odăi cu pereţi dar fără tavan, mai erau şi odăi cu pereţii dinspre Dunăre lipsă, odăi pe care Diana le amenajase pe nişte terase cu mese şi fotolii de paie, ghivece cu leandri înfloriţi, de unde puteai sta şi privi grandiosul peisaj al Dunării până departe în zare.

Într-una din odăile fără tavan, Diana aşeză ostentativ patul Anei, şoptind cu glas neutru:

— În vara asta nu va ploua, poţi locui aici.

Iar lui Filip îi alese o odaie perfect întreagă şi departe de odaia Anei.

Filip, înalt, superb, a privit aranjamentul valizelor, a paturilor şi, fără niciun cuvânt, când totul a fost gata, a luat valizele toate şi le-a mutat viceversa: în odaia cu tavan valizele Anei, în odaia fără tavan valizele lui.

Tot fără un cuvânt, Diana a luat cu o hotărâre imediată valizele lui Filip şi le-a mutat într-altă odaie, de data asta o odaie cu tavan. Totul în tăcere, ca într-un dans misterios.

Noaptea, cu o lanternă în mână, Diana controla grădina, odăile, în neastâmpărul neadormit. Dacă Filip nu era la el în odaie, ci la Ana, Diana, începea să-l strige neîntrerupt în noapte, foindu-se prin grădină, prin încăperile casei dărâmate, cu lanterna în mână, urmată de haita de câini ai curţii dezlegaţi pe timp de noapte şi care lătrau.

Se auzea de colo-colo, mai aproape, mai departe, glasul Dianei

care chema, apoi plânsul ei, hohotele ei nebune şi iar şi iar numele lui Filip, clamat fără încetare printre hohote, ca un strigăt de chin.

Ana repetă înspăimântată:

— Mergi, Filip, te implor, de o linişteşte.

— Tu să taci. Te-am rugat să rabzi.

Nu dormea nici Filip, nici Ana, până înspre zori.

Târziu se auzea pasul şi glasul lui Ionaş care reuşea să o ducă pe Diana în casă. Se topea în noapte plânsul Dianei şi numele lui Filip strigat spre stele. Se aşternea iar tăcerea tristă a nopţilor de secetă.

A doua zi, la masă, Filip i-a spus Dianei:

— A fost cam multă gălăgie azi-noapte!

— Credeam că te-ai dus să te îneci în Dunăre, disperat de viaţa ce ţi-ai ales. Nu erai la tine în odaie.

— Eram la Ana. Am dormit la ea.

Ana a vrut să o ajute pe Diana la gospodărie, măcar la spălatul vaselor. Când a văzut-o în pragul bucătăriei, Diana a dat-o afară cu vocea strangulată de furie. A ieşit după ea şi s-a plâns imediat lui Filip, cu o sfidare vehementă, în faţa Anei:

— Nimic nu este în stare să facă, nici măcar să spele un vas.

— Face destul în Bucureşti.

— Te lasă să mori de foame, sărăntoaca!

— Contez pe tine, mamă, să ne dai provizii când om pleca.

— Să plece ea... să plece imediat, a spus, strivindu-şi furia între dinţi.

— Om pleca amândoi, când om pleca.

Diana, cu un dispreţ total, o arătă pe Ana, mişcare teatrală de tragedie antică.

— O vezi? Intrusa! Uite cum ne priveşte! E neclintită. E ca de piatră! Poţi să-i spui orice, în faţă, să o insulţi, nici nu clinteşte, nu pleacă, nu fuge, nu plânge. Bravo, puterea nesimţirii!

În timp cât o auzea vorbind, Ana îşi aminti fără vrere de oamenii care mureau de foame, copiii morţi de foame, umflaţi şi morţi, pretutindeni foame... pretutindeni morţi. Şi de Emanuel îşi aminti, de lacrimile lui neînţelese îşi aminti... Se simţea într-adevăr neclintită. Furia Dianei îi părea jucărie faţă de durerea lumii. Îi era milă şi de Diana, dar mai ales milă de Filip. Nu voia să-l vadă suferind de foame, frecându-se pe pântec şi bând apă ca să-şi potolească durerile foamei...

Filip întâlni privirea Anei. Ana îi surâse uşor a răbdare. Filip o luă de mână.

— Mamă, să te potoleşti. Să înţelegi că o iubesc, că voi rămâne toată viaţa cu ea: chiar dacă m-aş căsători din întâmplare cu altcineva… Şi dacă e neclintită, e ca să am eu ce mânca. Îi este grijă de sănătatea mea. Nu vrea să mă vadă fugind de la tine, de neînţelegerea ta, şi să sufăr iar de foame… Ei îi e mai milă de mine decât ţie…

— Deci, o alegi pe ea! între ea şi mine o alegi pe ea!…

— Ce să aleg! Ce vorbe nesăbuite! Nu aleg nimic. Realitatea nu este în alegere. Se impune. Nu te-am ales de mamă, m-ai născut!

— Să plece, să plece, să nu mai văd mutra ei de martoră candidă cu care mă sfidează! Îmi sfidează durerea…

— Ai răbdare, repet, o să plecăm amândoi.

— Tu să nu pleci… să nu pleci, să stai cu mine… ea să plece…

— Voi pleca cu ea după ce te hotărăşti să ne dai ceva provizii, iar de nu, stăm aici până ne trimit americanii alimente…

Filip râse chiar amuzat de idee şi continuă:

— Nu vreau să mă îmbolnăvesc şi nici să o pierd pe ea. Viitorul meu e lângă ea. Ei i-ar fi mai uşor să se descurce fără mine, te asigur.

— Am să mă omor, să te scap de mine!

Diana, acoperindu-şi faţa cu mâinile, fugi în casă.

— Mergi, Filip, şi o linişteşte. Suferă.

— Merg.

A dispărut şi Filip în urma ei. A rămas Ana singură. Se înserase. Ridică privirea spre cer. Încă nu se luminaseră stelele. Era clipa încremenită, de cenuşă, a unui cer care nu voia să dea ploaie. Neîndurător, de piatră albastră… Anei îi era greu în inimă. Ar fi voit să plângă, dar nu avea lacrimi. Avea numai o încăpăţânare grea. Nu ştia unde îi erau rădăcinile. Se simţea pretutindeni. Fără contur. Respiră adânc vastitatea aerului. Sta încremenită pe pământ. Îşi aminti cum îi acoperise Filip trupul cu trupul lui, riscându-şi viaţa, ca să o ferească pe ea de moarte, în ziua aceea de primăvară, când mitralierele au împroşcat moartea în oamenii care cereau dreptate. Nu ştia ce va fi mâine, dar ştia că trebuie să rabde şi, în mod misterios, tainic, i se mai părea că astfel, răbdând, cuprinsă într-o lege a naturii care o depăşea, îşi împlinea perfect datoria vieţii. Atât.

Seara nu a putut mânca. Erau toţi în jurul mesei, ca în prima seară. S-a aşezat şi Ana. Diana părea potolită. Străină întâmplărilor cotidiene. Ce-i putuse spune Filip de o potolise? Chiar la un moment dat, Ana a surprins o privire lungă a Dianei, aşezată asupra ei, o

privire uşor uimită, întrebătoare, parcă o vedea pentru întâiaşi dată fără să poată înţelege ce caută acolo, cine este. Când întâlni privirea Anei, întoarse capul. I-a împins ca de obicei farfuria cu mâncare, ca la câini, dar parcă cu mai puţină furie, cu teamă. Farfuria a alunecat până la ea, a prins-o la timp să nu-i cadă în poală, şi iar văzu privirea Dianei care a urmărit mersul farfuriei pe masă. Când Ana a oprit farfuria, Diana a avut o uşoară tresărire. Dar Ana nu a putut mânca. De fapt, se simţea obosită şi în oboseala ei îşi simţea nervii zdruncinaţi. Îi era şi vag teamă ca nu cumva Diana să-i fi pus, şoricioaică în mâncare.

Când s-a terminat masa, o masă de data asta vorbită în şoaptă, fără urlete de îţi era teamă să nu afli că prin vreun colţ mai întunecat al odăii se află un mort, Ana a băut apă cu puţin vin şi la sfârşit a luat o bucată de pâine şi a pus-o în buzunar.

Când s-a ridicat de la masă, Filip s-a apropiat de ea, a prins-o de umeri şi au plecat aşa din odaie.

Ajunşi afară, Filip i-a dat şi el o bucată de pâine şi două bucăţi de zahăr. Văzuse deci că Ana luase cu ea în buzunar pâine, văzuse că ea nu putuse mânca.

S-au plimbat îndelung. Era o noapte de catifea neagră, caldă, ţintuită sus de stele. Jos în vale se simţea puterea Dunării, respiraţia apelor. Răcoarea învăluise ţinutul malurilor ei. În întunericul nopţii Filip – ca să o hrănească şi să o mângâie – a cules, ca de obicei smochine şi le-a dat Anei. Fructul era încă plin de puterea soarelui.

În noaptea aceea din nou Filip a rămas cu ea; aşa s-a odihnit în braţele lui.

Târziu, neputând dormi, Ana a văzut trecând silueta Dianei prin faţa geamului. Şi Ionaş era cu ea. Aveau două lanterne cu ei. Le-a văzut siluetele în jocul luminilor felinarelor. Câinii zburdau, lătrând uşor a bucurie.

Diana, în noaptea aceea nu a plâns, n-a strigat, s-a foit doar, ea şi Ionaş.

Lângă Ana, Filip dormea adânc. Arăta mai bine. Nu mai era scheletic. Era emoţionant de frumos.

Umbrele de afară s-au mişcat până târziu. Ana nu a îndrăznit să privească pe geam, să nu fie văzută şi nici să-l deştepte pe Filip, să-l întrebe ce se întâmplă. Era un ritm ciudat de du-te-vino liniştit, harnic, concentrat, de marionete jucând sus pe dealul Dunării un act sălbatic, misterios al vieţii, în noaptea de vară, în lumina lunii şi a felinarelor.

Abia dimineaţa, când a ieşit, au înţeles ce fusese noaptea: în odaia de alături erau adunate pachete cu mălai şi făină, macaroane, zahăr, orez şi ulei. Filip a spus:

— Ce ne-a dăruit e ca să înţelegem că trebuie să plecăm. O dare afară generoasă. Merg să caut locuri la autobuz. Tu fă bagajele. Înveleşte în haine alimentele, pune şi cărţi deasupra, să nu se vadă oamenii ce avem. Nu va fi uşor. Foamea în ţară nu s-a potolit.

O dimineaţă de tăcere. Diana şi Ionaş nu s-au arătat. Gemenele Lia şi Lila, sub umbra leandrilor înfloriţi, pe terasă, jucau tric-trac cu logodnicii lor. Priveau cu ochii lor de păpuşi mari peisajul din jurul lor, pe Ana şi Filip, cu naturala uimire a celor numai pe jumătate conştienţi.

Sosi ora plecării. Oamenii care lucrau la grădină au dus bagajele până la autobuz. Ionaş îi conducea.

Lia şi Lila l-au sărutat pe Filip cu timiditate, iar Anei i-au dat mâna uşor, ca în vis, şi au şoptit deodată amândouă, ca un singur glas:

— Drum bun.

Iar Diana, pentru întâiaşi dată, a stat în faţa Anei, dreaptă, statuară, şi fără să-i întindă mâna dar privind-o drept în ochi, i-a spus:

— Vezi de el. Ai răbdare şi vezi de el!

— Da, a spus Ana, cu gâtul strâns de emoţie.

Diana nu a întins mâna nici către Filip. Filip e cel care a luat mâna Dianei, care atârna nemişcată şi a sărutat-o. Era mâna mamei lui.

Au plecat. Ana şi Filip au plecat. Au lăsat în urma lor lumea de pe dealul cu casa albă ce privea cu ochi orbi, a ferestrelor fără geamuri spre Dunăre. În clipa asta, Ana îşi aminti din nou de Emanuel, cu o imensă grijă. În curând îl va revedea. Tristeţea omului cel mai viu din câţi întâlnise şi care se stingea. „Şi tu mă părăseşti, Ana”.

Acum, în curând îl va revedea. Îi era dor şi grijă de el.

Autobuzul în care s-au suit era plin de aburi de benzină de te usturau ochii şi când a pornit maşina a sunat hodorogit a fiare vechi. Era ticsit de ţărani şi de tot felul de drumeţi, toţi îngroziţi de foametea ce se impunea, fiecare purtând boccele, saci, pachete, valijoare cu câte ceva de-ale mâncării, procurate cu caznă. În autobuz mai erau şi raţe şi găini, toate cu labele legate în sfori şi cârpe, aşezate pe jos, ori sus pe portbagaje, de unde îşi făceau nevoile la întâmplare, în capul oamenilor. Orăcăiau, măcăiau speriate în

somnul lor însetat, înfometat, la fiecare zdruncinătură a autobuzului. Scuturaţi de goana autobuzului cu arcuri desfundate, Ana şi Filip, aşezaţi pe bănci de lemn tare, stăteau neclintiţi. Din când în când beau apă dintr-un termos.

Primul orăşel de provincie. Case mici în plin soare de miez de zi şi vară fără ploaie. Totul prăfuit. Obloanele trase şi la case şi la magazine, prăfuite şi ele. Maşina alerga hodorogind.

Alt orăşel şi iar alt orăşel, la fel de pustiit şi plin de praf de parcă era mereu acelaşi orăşel mumificat prin care mai trecuseră o dată.

În piaţa unuia dintre aceste orăşele au oprit să ia benzină. O piaţă pietruită cu spaţiul lărgit din pricina pustiului, înnobilat de catifeaua cenuşie a prafului, a uscăciunii. Dormeau locuitorii sau erau morţi? Dintr-una din case, poate primăria, a ieşit un om. Purta agăţată de gât o tobă. S-a postat în mijlocul pieţii şi a bătut. S-au deschis câteva obloane, din case au ieşit câţiva oameni. S-au adunat în jurul omului cu toba. Omul a strigat:

— Onor populaţie, au luat foc pădurile. Sunteţi chemaţi să stingeţi focul.

Apoi omul a adăugat, pe cont personal, părăsind tonul oficial, un fel de răcnet de disperare:

— E prăpăd!

Autobuzul s-a pregătit să plece din nou. Ana şi Filip, coborâţi o clipă să-şi destindă amorţirea trupului, s-au suit cu gloata înspăimântată la locurile lor.

Au plecat mai departe, spre Bucureşti, cu autobuzul supraîncărcat cu oameni obosiţi, în mirosul de benzină şi găinaţ, în măcăitul raţelor, orăcăitul găinilor, lighioane deranjate în somnul lor precar.

Un oraş, alt oraş…

Au trecut şi printr-o pădure care luase foc.

Copacii vii ardeau. Trunchiul lor era de jăratic roşu, iar coroana în flăcări despletite ce urcau spre cer. Lumina şi căldura incendiului era în concurenţă cu cea a soarelui. S-a făcut în autobuz o fierbinţeală de cuptor. Nu mai era aer. Mirosea a benzină încinsă. Oamenii îşi azvârleau priviri piezişe, îngrozite. Şoferul avea capul umflat de efort şi spaimă. Pe faţa lui sudoarea curgea lăsând dâre. Cămaşa udă se lipise de el. Nu trebuia oprit. Benzina autobuzului putea lua foc. Trebuia gonit, scăpat de iadul focului întâmpinat…

Hodorogit, sunând a fiare vechi, autobuzul alerga vâjâind prin pădurea care ardea în flăcări mari, necruţătoare.

Capitolul XXIII

Emanuel era singur la el în birou. Nu citea, nu scria, nu gândea. Sta copleşit de propria lui deznădejde. Îi părea că trăise inutil, că nu mai avea pentru ce trăi.

Era singur. Estera cu copiii plecaseră la munte, în răcoarea Carpaţilor, printre brazi, goniţi de căldura înăbuşitoare a Bucureştiului. El rămăsese acasă.

Emanuel tresări. Îl trecu un fior rece. Sunase cineva la uşa intrării. Cine putea fi? Verona? Verona, sub diferite pretexte, nu mai venise la el de câteva săptămâni, iar în urmă nici măcar semn de viaţă nu-i mai dăduse; iar Ana abia plecase şi de s-ar fi întors neaşteptat i-ar fi telefonat. Bucureştiul era pustiu. Toată lumea plecase.

Emanuel merse şi deschise. Se cutremură. În faţa lui sta un om al preoţiei. Şi-l reaminti. Îl mai întâlnise... pe vremuri... demult...

— Emanuel Reich?

— Da.

— Am sosit acum... Trimis. Pot intra?

— Desigur.

Îi făcu loc fără alt cuvânt.

Intrară în birou şi se aşezară. Emanuel pe scaunul lui, în capul mesei celălalt la o parte, cu spatele la geam. Lumina de afară, orbitoare, îl învăluia. Aşa îl văzu Emanuel. Dar în lumina zilei.

De statură înaltă, clădire osoasă, foarte brun, palid, ten măsliniu, omul rămase un timp nemişcat şi tăcut. Emanuel aşteaptă. Îşi simţea inima bătând tare.

— Sunt trimis special pentru a te vizita.

— Am înţeles.

— Aş putea întreba, de pildă, ne interesează unde îţi sunt lucrările făgăduite şi pe care le aşteptăm... Traducerea Cabalei în speţă şi... celelalte lucrări?

Emanuel spuse rar, răspicat:

— Le-am vândut... de mai bine de un an. Nu mai aveam ce da familiei de mâncare.

— Dar noi... La noi nu te-ai gândit? Să ne ceri nouă ajutor nu te-ai gândit? Nu ţi-a fost teamă că se vor pierde? Că ne păgubeşti pe noi vânzându-le?!

Emanuel spuse scurt:

— Fusesem dat afară din rabinat.

Se făcu o lungă tăcere. Străinul, cu glas moale, gânditor, afirmă:

— Ştii că putem pedepsi, dar că nu părăsim.

— Nu am îndrăznit.

— Orgoliu?

— Poate.

Se făcu iar o pauză, pauza a doi oameni care nu cutează să înfrunte esenţialul.

— Nu va rămâne oare nimic de pe urma ta?

— Nu pledez... dimpotrivă... aştept acuzarea... astfel voi afla că nu m-aţi părăsit... că mai există om printre voi care vrea să ştie ce fac... Chiar de aş fi învinuit că am greşit... m-ar uşura.

— Spovedanie?

— M-ar uşura, repetă Emanuel şi îl privi pe om drept în ochi.

— Să se fi năruit oare totul în jurul tău?

— Da. Tot. Voia Domnului însă...

Omul îl întrerupse cu violenţă:

— Să nu amestecăm voia Domnului cu păcatele omului. Ştii bine că şi Domnului îi e greu să ajute când omul nu-i dă prilej. Există chiar libertatea de a păcătui. E respectată. Ar fi vorbit despre libertate... cred că mă înţelegi... şi omul strigă deodată repetând: Cred că mă înţelegi.

— Ştiu... ştiu...

Şi Emanuel îşi aminti de toate cuvintele lui, spuse altora în deplină luciditate, cuvinte care nu-l împiedicaseră să greşească. Şopti:

— Voiam să explic...

— Explicaţii? Poţi oare explica pentru ce ai făcut tot ce ai făcut? Şi ce ai făcut din tot ce ţi-a fost dăruit de Domnul?

— Într-adevăr... decât să explic, aş prefera să dau socoteală, imediat. Să nu mai îndur uscăciunea în care mă aflu. Sunt singur. Sunt pustiit.

— Ţi-e milă de tine. Dar ţie, nu ţi-a fost milă de Domnul, strivit în inima ta. Oare?

Emanuel rămase gânditor îndelung. Încă se îndoia dacă va accepta să fie judecat de un om.

— Ba da, neîncetat... acum îmi dau seama că nu mi-a mai rămas decât rugăciunea.

— Şi nu îţi ajunge?

— Mi-e uscată rugăciunea. Aci e chinul.

— Pentru ce ai preferat, când erai puternic, să ceri în loc să te

rogi? Să hotărăşti în loc să te smereşti? Ai vrut să reuşeşti nu ca să ajuţi, ci să-ţi satisfaci ambiţiile, patima…

— Şi totuşi, acum… nu mai cer… nu mai cer…

— Eşti sigur? Cred că te amăgeşti încă asupra ta însuţi… Te lupţi cu tine însuţi ca să nu ia viaţă, să nu învie în tine din nou, o dorinţă pe care ştii că nu o poţi împlini nici stăpâni.

— Poate… poate…

— Răspunde: ai refuza dacă ţi s-ar da acum, ce ai dorit acum un an, ce doreşti încă? După suferinţa zadarnică în care te zbaţi ai avea acum puterea să refuzi ce ai dorit să capeţi… ai avea puterea să refuzi de ţi s-ar oferi?

Emanuel închise ochii.

— Nu aş vrea să mă mint nici măcar pe mine însumi.

— Vorbeşte, Emanuel, vorbeşte. Te omoară tăcerea.

— Până acum am tăcut. M-am învăţat să tac.

— Ar fi bine să poţi vorbi. Îţi ordonăm să vorbeşti. Vorbeşte.

— Da.

Omul trase scaunul lui mai aproape de Emanuel. Îl întrebă în goană, cu respiraţia scurtă. La fiecare întrebare, Emanuel Reich răspundea:

— Da.

După intensitatea întrebării, acel „da" era când şoptit, când răspicat, când timid, greu, ori avântat a sfidare… la urmă ca un geamăt strangulat fără a mai aştepta întrebarea strigă: „da, da. Asta a fost, asta am făcut!" Se lovi în piept, în inimă.

Cel care sta aşezat în faţa lui, s-a ridicat şi cu un strigăt mare a căzut în genunchi şi s-a rugat cu glas tare:

— Doamne, iartă-l pe omul acesta care e al nostru, al Tău, al preoţiei şi crede în Tine. A păcătuit dar îşi recunoaşte păcatul. Iartă-l. Nu-l pedepsi pe cât îi sunt remuşcările de mari. Iartă-l că a păcătuit mai mult decât e voie.

Emanuel Reich a rămas pe scaun cu geamătul lui ieşind din piept sfâşietor, căutând descătuşare. Încă mai şoptea acel „Da" al consimţământului, al răspunderii. În adâncul inimii lui lovită ştia că este al Domnului.

Lacrimi i-au curs pe faţă. Străinul a zis:

— Dacă aş putea cu dureroasa mea neputinţă să-ţi uşurez păcatul…

— Primesc pedeapsa, a fost răspunsul lui Emanuel. Îmi va fi pedeapsa mai uşoară de dus decât pustiul încercat până acum. Nu

mai pot duce întunericul din mine.

La urmă, Emanuel s-a aplecat asupra omului îngenuncheat, i-a luat mâna, i-a sărutat-o şi l-a ajutat să se ridice. I-a şoptit:

— Nu te obosi cu mine, frate! Puterea ta e mică faţă de păcatul meu. Nu trebuie să te istoveşti!

Omul s-a ridicat:

— Cum a putut o fiinţă ca tine, dăruită, un om al Domnului, să se lase dus de pofte şi gânduri lumeşti? Tu, tu, speranţa noastră. Cum de nu ai putut păstra puritatea cerută în care ai fost crescut? Bucuria sfintei renunţări la păcat? Pentru ce nu ai stat la înălţimea darurilor tale? Te-ai mulţumit cu satisfacţii mărunte. Vai, vai, nouă! Cine va curăţa păcatul tău?

— Eu.

— Iei asupra ta? Tu? Poţi?

— Îţi mulţumesc că ai venit. E prima clipă când am simţit că nu sunt singur… Şi, cu toată spaima, sunt pregătit pentru judecata mea. Voi plăti cu bucurie…

Nu au mai întârziat. Fără nicio tranzacţie, omul s-a pregătit să plece. Emanuel Reich l-a condus până la uşă, aşa cum o făcuse cu sute de oameni, de sute de ori, oameni care pe vremuri veneau la el să ceară ajutor.

În prag, la despărţire, s-au îmbrăţişat, tot în goană. Parcă se grăbeau spre un sfârşit îndelung aşteptat… o ţintă apropiată…

— Îţi mulţumesc.

Emanuel Reich s-a întors la el în birou. A privit în jurul lui cu uimire şi, fără să gândească, a îngenuncheat pe locul unde fusese îngenuncheat străinul:

— Pe Tine nu te voi trăda, Doamne, dar simt că voi muri. Omul din mine suferă prea tare ca să mai trăiască, dar pe Tine nu Te voi trăda. Sunt încă prea legat de trup, cu trupul voi plăti. Ce e sfânt în inima mea e neatins, curat, etern curat şi al Tău. Mintea mea e conştientă de lupta uriaşă pe care am dus-o în timpul acestei vieţi a mele. Sunt istovit. Eu nu mă pot accepta. Primeşte-mă, Tu, Doamne. Păcatul meu cel mare e că nu Te servesc pe cât Te iubesc, dar vezi, Doamne, şi dacă voi muri din durerea pe care o simt în inima mea pământeană, că te-am întristat, în clipa morţii mele tot la Tine mă voi gândi, tot Ţie am să-ţi cer să stai cu mine şi am să-ţi spun că te iubesc.

Capitolul XXIV

De îndată ce a ajuns în Bucureşti, Ana îl sună la telefon pe Emanuel Reich.

Nimeni nu-i răspunse. Gândi: „Să fie plecat din Bucureşti? Desigur, pe căldura asta! O fi cu Verona la Sovata!”

Sună din nou, cu încăpăţânare. Într-un târziu, o voce obosită îi răspunse: era Estera Reich.

— Doamnă Estera, e Ana, Ana Stavri.

Se făcu o tăcere, un gol care îi păru Anei imens. Apoi, vocea de cenuşă a Esterei se auzi din nou:

— Doctorul e bolnav... grav...

Ana simţi un fior:

— Doamne, ce are?... Ce s-a întâmplat?

— Poate că treceţi să-l vedeţi... cu toate că nu primeşte pe nimeni.

— Trec. Vin imediat. Vă rog, spuneţi-i că vin... că m-am întors chiar acum de la ţară... vin imediat.

Niciodată Ana nu se grăbise ca acum. Alerga parcă să-l salveze.

Când a ieşit în stradă, o căldură uscată o izbi în faţă. În Bucureşti era şi mai cald ca la ţară. Înăbuşitor. Zidurile, betonul oraşului se încinseseră. În tramvai, oamenii înghesuiţi aveau priviri destrămate. Păreau că nu ştiu unde se duc.

I-a deschis Estera uşa. Faţa îi era umflată, desfigurată de spaimă şi plâns. Nu avea bucle în jurul obrazului ei de păpuşă fanată. Era legată strâns la cap, ca şi cum ar fi fost tunsă sub basma.

— Moare Emanuel, a şoptit şi au năpădit-o lacrimile.

— Ce e? Ce s-a întâmplat?

— Moare... moare...

— Dar ce e... ce e?

— A făcut o intervenţie chirurgicală la gât... un nimica toată... un polip... de acolo i s-a tras... are un chist hidatic... în plămân... o infecţie generalizată... Dumnezeu mai ştie ce are... nu poate fi operat... e inima slabă... o infecţie generalizată...

Când a intrat la Emanuel în birou, Ana a rămas înmărmurită în prag. De emoţie, nu a putut înainta: Emanuel Reich era aşezat, nu pe scaunul lui, pe „tron”, ci mai la o parte, pe unul din scaunele musafirilor. Sta rezemat, cu mâinile pe masă şi atât de slab, de străveziu, că părea micşorat, umbra lui. Era îmbrăcat în halatul de mătase pe care i-l dăduse Ana. La gât se vedea gulerul cămăşii alb ca un pansament. Nu se mişcă, ridică numai privirea, cuţit în inimă.

Era privirea unui om mort, golită de putere pământeană, dusă pe altă lume. Dacă ai fi suflat asupră-i s-ar fi stins.

Privirea asta a lui Emanuel se aşează îndelung asupra Anei, în tăcere. Din ochii lui lipsiţi de viaţă, două lacrimi se prelinseră.

Ana, cutremurată, fără să se mişte din prag, şopti:

— Emanuel…

Mâna lui, aşezată pe masă, se ridică imperceptibil şi făcu semnul tăcerii. Ana încremeni. Îi păru că încercase să vorbească cu Emanuel mort.

Vocea lui Emanuel şopti:

— Şezi.

Ana înaintă şi se aşează în faţa lui. Îi despărţea masa, dar Ana ştiu că-i desparte moartea. Nu îndrăzni să întindă mâna şi să atingă mâna lui. Îşi plecă fruntea, rezemată de masă; ascunsă în mâini şi plânse. Plânse aşa, fără reţinere, în faţa lui. Gândi: „Las' să vadă că plâng. De ce să nu ştie că plâng? Când va fi mort, nu va mai şti că plâng. Să plâng acum, aşa, în faţa lui, să ştie."

Şi plânse.

Apoi îi auzi glasul, glasul lui Emanuel în agonie:

— Ana…

Ana ridică faţa.

— Ana… am păcătuit… am păcătuit.

Ana spuse în şoaptă, dar violent:

— Dacă ai păcătuit… dacă recunoşti… există iertare… Emanuel, există iertare. Nu trebuie să te învinuieşti. Domnul e bun… e învăţat să ierte.

Se făcu iar tăcere. Apoi, Emanuel şopti, verdict, ca un „amin" la sfârşit de rugăciune:

— E prea târziu…

— În Eternitate nimic nu e prea târziu.

— Voi fi… iertat… poate… în Eternitatea de dincolo…

Omul era atât de istovit, încât Ana înţelese într-adevăr că pentru aici, pe pământ, era prea târziu.

Şi Ana plânse mai departe, fără reticenţă aşa, în faţa lui, cu obrazul plecat, îngropat în palmele ei pline de lacrimi.

Deodată, neaşteptat, auzi glasul lui, devenit puternic, ca un bocet:

— Ana… Ana… Ana… Ana…

Nu o chema. Era un geamăt de durere, o spovedanie, o pecetluire a unei legături cu ea, Ana, indestructibilă, a înţelegerii lor dincolo de clipă.

— Ana… Ana… Ana…

Apoi se făcu o tăcere cumplită. Geamătul se stinse pe buzele lui. Totul fusese spus.

Şi Ana plânse mai departe. El o lăsă să plângă. Poate că-i făceau bine lacrimile ei. Muiau uscăciunea durerii. De ce să nu plângă? Era tot ce-i putea da. El, Emanuel, cât mai era încă, trebuia să ştie că ea, Ana, îl plânge… plânge moartea lui timpurie… că o doare că îl pierde… să ştie Emanuel că îl iubeşte… Poate că într-adevăr îi făcea bine plânsul ei, căci nu o opri cu nimic din plâns. A stat nemişcat, primind îndelung ofranda lacrimilor care, tăcute, curăţau păcatul ştiut numai de el.

Într-un târziu, Ana şopti cu sfiiciune, era datoria ei să îndrăznească:

— Să o caut pe Verona? Să-i spun să vină?

Emanuel nu tresări, dar vizibil i se adună o putere în trupul lui istovit şi zise:

— …nimeni… să nu vină… nimeni. Să nu vină.

— Bine. Stai liniştit. Eu… Emanuel… îţi mulţumesc că m-ai primit… îţi mulţumesc că mi-a fost dat să te mai văd. Te-am iubit. Te voi iubi mereu. Eşti în inima mea. În inima mea eşti fără păcat. Rămâi în inima mea aşa fără păcat. Sunt cu tine. Eşti cu mine.

Atunci, Emanuel a mai privit-o o dată, adânc.

Ana s-a ridicat şi a plecat.

Capitolul XXV

Plecând de la Emanuel, Ana merse direct la Verona, cu toate că ştia că dinadins Verona nu o căutase în ultima vreme, că tot dinadins, nu-i scrisese la ţară şi că se ferea de ea, aşa cum făcea de câte ori era îngrozită de complicaţiile vieţii ei. De obicei, Ana, discretă, o lăsa în voia ei, aşteptând o reîntoarcere fără comentarii. Ştia că prietenia lor rămâne neştirbită. De data asta însă, Ana simţea că era datoria ei să o caute şi cât de neîntârziat, înfiorată de despărţirea ei iremediabilă de Emanuel.

Ana se grăbi spre Verona. „A participa cu oamenii nu înseamnă a fi indiscret”, îşi zise Ana, ca să atenueze sentimentul dezagreabil ce-l resimţea mergând neanunţată. Era o violentare a celor mai banale legi mondene, dar câtuşi de puţin ale prieteniei. Fusese prea amestecată în cele întâmplate, ca să nu fi căpătat dreptul „de a şti”,

„de a afla”, şi poate „de a ajuta”.

Se întorsese oare Verona de la Sovata? Aflase oare că Emanuel este pe moarte? Fusese un timp, şi nu demult, când Verona era aproape zilnic la Emanuel. Pentru ce Emanuel spusese cu ultima suflare a vieţii lui să nu vină „nimeni”, deci nici Verona, sau mai bine-zis mai ales nu Verona?

Pe Ana însă o primise. O aşteptase poate… dorise să o mai vadă o dată înaintea morţii lui.

Înfiorată de agonia dramatică a lui Emanuel, Ana se grăbi spre Verona. Ştia că nimic nu mai era valabil pentru vindecarea lui Emanuel, dar poate că i se mai putea uşura moartea. Anei i-ar fi fost imposibil să se întoarcă pur şi simplu la ea acasă, unde o aştepta Filip şi să reînceapă măruntele griji cotidiene, îndepărtând astfel gândul morţii dar inexorabile a lui Emanuel. Voia să ştie, să afle, să capete o explicaţie a dramei.

Exact cu un an de zile în urmă, tot în august, pe aceeaşi căldură, după ce văzuse ruinele arse ale casei ei bombardată, Ana mersese tot neanunţată la Didona Dragomir. Acolo, în acea zi memorabilă, îl cunoscuse pe Emanuel Reich. Acum se despărţise nu de ruinele casei ei, ci de ruina unui om, a unui – prieten: Emanuel Reich era în agonie.

Umblând, Ana ducea greutatea morţii lui Emanuel. Moartea lui Emanuel îi era infinit mai dureroasă Anei mai importantă ca pierderea caselor ei. Era conştientă de aceasta. Casele se puteau, într-un fel sau altul, reclădi, acolo sau într-altă parte, atunci sau mai târziu, recuperarea lor era posibilă în viitor, dar viaţa lui Emanuel, prezenţa lui pe pământ, nu. Murind, lăsa un gol tangibil şi de neîmplinit.

Pentru ce să moară înainte de vreme Emanuel şi pentru ce să moară strigând: „Am păcătuit”, el, care făcuse atâta bine în jurul lui, el, care putea fi atât de cald prieten, eficient în participarea cu viaţa altui om?

Dar Vlad? Se întorsese oare Vlad şi îi interzisese Emanuel şi lui să vină să-l vadă? Nu putuse Vlad face nimic pentru a-l salva de la moarte? Vlad era bogat acum…

Cu toată căldura înăbuşitoare a străzii, Ana se înfioră: rece pe şira spinării; grăbi mai tare pasul pe trotuarul învins de fierbinţeala soarelui ce stăpânea toată ziua. Se simţea în căldura asta foametea, sărăcia, speranţele realizabile sau irealizabile, aşteptările nebune a zilei de mâine care pândea inexorabilă cu necunoscutul ei latent.

Totul apăsa în căldura soarelui aprins cu o greutate invizibilă dar necruţătoare. Victoriile posibile erau încă violente întrebări.

Acasă, Filip desigur o aştepta, nerăbdător.

Era şi el la pânda zilei de mâine. Tot ce lucrase la ţară era valabil. Teanc de manuscrise. Acum, Filip căuta oameni care să-l înţeleagă şi să-l publice. Voia, putea să se afirme. Era clipa prielnică lui de a se afirma în incontestabilele lui admirabile posibilităţi. Pierderea lui Emanuel va fi şi pentru Filip o lovitură gravă din toate punctele de vedere.

Da, Emanuel Reich va muri. Agonia începuse. Ana văzuse ochii lui care se stingeau, ochii lui odinioară atât de vii, vor fi îngropaţi în pământ.

Ana sună la uşa Veronei. Tasia îi deschise.

— Doamna e acasă?

— Da, acasă, de o săptămână, dar să ştiţi că nu vrea să mănânce.

— Cum nu vrea să mănânce? E bolnavă?

— Nu e bolnavă, dar zace şi nu mănâncă. Poate de căldură.

— Spune-i, te rog, că am venit.

Tasia se întoarse după câteva clipe:

— A spus să urcaţi la dânsa.

Ana urcă. În odaie la Verona erau perdelele lăsate şi atât de întuneric, încât Ana rămase în prag. Aşa rămăsese şi la Emanuel în prag…

— Vino, spuse Verona.

Ana înaintă precaut. Ochii i se obişnuiră cu întunericul odăii. O văzu pe Verona întinsă pe pat. Înaintă şi se aşeza lângă ea:

— Te-ai întors, şopti Verona, nu ca o întrebare, ci ca o constatare.

— Da, şopti Ana înfiorată, m-am întors.

Ana făcu o pauză, apoi spuse:

— Am fost acum la Emanuel…

— Moare, şopti Verona.

— Da, moare.

În penumbra odăii, Ana văzu faţa Veronei scăldată în lacrimi, abundente dar liniştite.

— Tu, nu ai voit să-l vezi?

— Nu e voie. Bine că ai fost tu. Îţi mulţumesc.

— De ce tu, nu?

Întâi, Verona tăcu, apoi se înălţă puţin şi o privi pe Ana cu ochii mari deschişi. Din ochi, lacrimile curgeau, apoi, tot fără să răspundă întrebării, se ridică cu hotărâre din pat, merse până la dulap, luă din

raft un pachet învelit într-o batistă de mătase albă şi i-l dădu Anei. Primindu-l, Ana îşi reaminti ameţitor pachetul cu „caseta” de argint învelit tot în mătase albă, pe care o dusese acum un an, din partea Veronei, lui Emanuel.

— Citeşte, îi spuse Verona.

Cu un gest al mâinii, Verona trase un colţ al perdelei. O rază violentă de lumină înjunghie întunericul. Ana se aşează pe un scaun în lumina asta care căzu orbitoare pe batista albă. Desfăcu pachetul: erau scrisori. Un teanc de scrisori. Recunoscu scrisul lui Emanuel.

Şi Ana citi cu înfrigurare, ameţită de ce afla, ameţită de durerea ce se desprindea vie din rândurile scrise în chin. Fără vrere, Ana reţinu crâmpeie din teancul paginilor: „Verona, Verona, scumpă Verona, iată că îţi scriu iar îndemnat de o forţă mai puternică decât mine şi te numesc *scumpă*, căci foarte scump plătesc rătăcirea mea (...) n-am ştiut că va fi *cântecul lebedei*, căci sufletul meu va fi ucis tocmai acolo unde m-am dus după forţă de viaţă. (...) m-ai lăsat să mă apropii de tine, m-ai încurajat găsind uneori cuvinte duioase la adresa mea şi am fost fericit că tocmai prin aceasta voi putea să-ţi fiu de folos (...) Sunt cel mai mare păcătos şi mă voi căii repede şi radical (...) Nu renunţ nici acum la salvarea ta, căci te iubesc cu adevărat (...) Dar tu ai preferat să-mi înfăţişezi dragostea mea ca un *păcat* (...) mi-ai ucis sufletul şi a înăbuşit în mine tot ce am avut mai de valoare (...) nu ar fi fost mai omenesc, mai moral, mai frumos şi util să-mi fi spus: «Sunt îndrăgostită de Simon Şora şi nu pot suferi apropierea altuia?» (...) Dacă nu mă poţi compătimi, nu râde de mine. Am pierdut firul meu de iniţiat şi nici cu maestrul meu nu mă mai pot întâlni în halul în care mă aflu. Este o consecinţă o poziţiei pe care ai luat-o faţă de mine. Sunt deci un simplu muritor pierdut în durerea mea, care invidiază vântul care îţi mângâie obrazul, şi care sărută pământul pe care calci. (...) Robul tău, sclav al slăbiciunii sale. (...) Sunt momente când cred că am înnebunit! Ce bine ar fi să fie aşa! Atunci nu te-aş mai supăra cu nimic, iar eu la rându-mi aş scăpa de chinurile mele de iad! Şi, şi mai dureros este că nu se poate îndrepta nimic, din ce a fost stricat! (...) Voi rămâne o epavă nenorocită tocmai la finele vieţii mele şi mi-e teamă că şi nenorociţii mei copii vor avea de suferit consecinţe grele din cauza mea, că tatăl lor nu mai poate fi ce a fost, nici ca tată, nici ca om, dar mai ales fără putinţa de a mai lucra pentru binele altora (...) Şi mă doare şi de Vlad care, pe lângă că te-a pierdut definitiv m-a pierdut şi pe mine şi ca atare va pierde totul în consecinţă. (...) Se vede că ai avut dreptate spunând că tu nu

ai adus decât nenorocire oamenilor, şi de data aceasta şi mai mult căci le-ai sustras un om care alinase multora durerea şi tu l-ai nimicit (...) Lasă-mă dragă Verona să scriu cât de mult căci sufletul meu este infectat şi aceasta este puroiul care se scurge (...) Nu mă deplânge căci nu mă mângâie plânsul tău, dar nu râde de mine, căci aceasta ar fi insultarea unui muribund, o profanare a unui suflet care nu o merită, pentru că şi acum te iubeşte mai mult decât te-au iubit toţi la un loc până acum (...) Mi-e ruşine de mine şi dacă vrei mi-e şi milă de mine, o milă amestecată cu amărăciune (...) Şi acum te iubesc dincolo de mine şi dincolo de închipuirea ta, căci tu nu poţi imagina o iubire atât de profundă şi complexă şi de aceea voi sta de veghe până la venirea lui Vlad în ţară şi voi face tot posibilul să te salvez (...) Poţi să fii mulţumită căci ai doborât un gigant (...) în tot cazul scrie-mi aşa cum ne-am înţeles căci nu renunţ la salvarea ta nici acum căci te iubesc cu adevărat (...) Am hotărât astă-noapte să vorbesc cu Simon şi să-l conving să se întoarcă la tine, căci numai aşa se poate rezolva această dureroasă problemă, cu toate refuzurile lui categorice. Nu te voi părăsi până nu îţi voi face o situaţie acceptabilă şi cred că numai unindu-te cu Simon Şora o poţi avea (...) căci eu te iubesc dincolo de mine şi chiar dincolo de tine (...) Mâine dimineaţă am o întâlnire cu Simon Şora. Hotărâtoare! (...) Hotărât că nu te iubeşte, căci recunoaşte că totul a fost la el o confuzie pornită dintr-un orgoliu (...) Astea sunt cuvintele lui proprii spuse sincer şi hotărât chiar azi de dimineaţă (...) El s-a dus la poştă cu scrisorile şi cu telegrama mea şi s-a bucurat că îl chem acasă pe Vlad. (...) Îndepărtează-mă de la tine, lasă-mă să înţeleg cât de profund mă urăşti, lasă-mă să simt cât de profund dezgustător este un om care nu este nici tânăr, nici frumos, lasă-mă să mă înec în durerea mea şi să-mi scot din cap că tu poţi să fii prietenă cu cineva care nu are trup, decât suflet şi atunci cred că mă voi vindeca... poate! (...) nu tu ci eu însumi m-am nenorocit, n-ai nicio vină dar milă tot poţi să ai pentru mine (...) Am fost în Paradis căci trăiam pentru binele altora şi am fost gonit de acolo tot printr-o femeie, prin tine, pentru că am îndrăznit să mă întorc la viaţă, pentru că am îndrăznit să mă întorc în viaţă, pentru că am îndrăznit să cred că în fundul mocirlei sunt comori nestemate (...) Robul tău, sclav al slăbiciunii sale (...) Dacă îmi vei mărturisi că îl iubeşti pe Simon Şora cu adevărat, uite în secunda aia mă voi vindeca pe loc (...) Să dea bunul Dumnezeu să rămân profet mincinos dar foarte curând te vei convinge că îţi va lipsi puterea mea (...) Nu-i aşa Verona dragă, că sunt aiurit? Eu am făcut

odată un tron de lemn pentru un nebun care şi-a închipuit că este Napoleon, fă şi tu un tron de fată-morgana pentru acela care suferă pentru tine o nebunie cumplită şi distrugătoare. Spune-mi numai că te-ai întors la mine şi lasă-mă să cred că am pentru ce trăi (...) Este poate ultima mea scrisoare către tine. Consider-o deci ca cererea unuia care moare şi îşi exprimă ultima sa dorinţă: întoarce-te la mine, Verona, sufletul meu (...) De ce n-ai fost sinceră cu mine de la început când ţi s-a aprins inima pentru Simon (...) ca să te feresc de suferinţe, să te pot salva de urgia lui Vlad (...) I-am arătat lui Simon Şora scrisoarea mea către tine în care îţi spuneam că vreau să rezolv definitiv legătura ta cu el. Să fi văzut ce faţă a făcut. Mi-a zis că el personal îţi va scrie, să-ţi scoată din cap prostiile... mă voi răzbuna însă crud murind, lăsându-te fără mine acum, când vin timpuri grele, ameninţătoare (...) Am primit mai multe scrisori de la Vlad. Când le vei citi ai să-ţi dai seama ce mare este tragedia dezlănţuită prin prostia ta. Eu nu-i răspund lui Vlad decât potolindu-l, însă la întoarcerea lui îi voi spune făţiş părerea mea. Dar probabil va afla purtarea ta înaintea sosirii lui, căci în Bucureşti toată lumea cunoaşte tragi-comedia ta cu Simon (...) fiindcă te iubesc îngrozitor de mult, te iubesc şi acum şi iubirea mea nu va înceta decât dacă inima mea va înceta să bată (...) Ai reuşit să rămâi fără Vlad, fără Simon, fără de mine şi fără de nimeni, căci după cum văd şi aud vorbindu-se, nimeni nu mai ţine cu tine. Nimeni, dar absolut nimeni. (...)

Vlad mă învinuieşte pe nedrept că l-am spoliat de toată averea sa (...) dar eu am fost un ticălos cu Vlad, într-o măsură maximă pe care nu o cunoaşte, căci nu i-am spus adevărul. Am voit cu orice preţ să te salvez, căci ştiu că în momentul în care l-ai pierdut pe el, ai pierdut totul: ai pierdut pe fetiţa ta, te pierzi şi pe tine (...) Vlad îşi pune acum problema mult mai grav decât şi-a pus-o când era în Bucureşti (...) Scrisorile lui Vlad sunt pentru mine chinuitoare. Le vei citi şi vei vedea cât de adevărat este în ceea ce îţi spun (...) Pe mine mă vor chinui şi mai departe scrisorile lui Vlad, vizitele cunoscuţilor tăi binevoitori care vin la mine să afle ce este cu Vlad, ce este cu tine, ce este cu voi amândoi, şi mă ucid cu ale lor întrebări (...)

Ce păţesc cu Vlad e de necrezut. Se ascunde. E firesc să nu-mi pomenească de grandomania lui, de viaţa de maharajah şi de risipa de bani ce o face acolo. Dar aflu de la alţii lucruri mult mai grave, cum că ar fi încheiat contracte în străinătate fără acoperire reală şi fără validare în ţară, doar din abuzul lui de putere. Asta poate duce

la cine ştie ce anchete şi verificări de gestiune. Doamne! (...) Probabil că, după cum aud eu aici ce face el acolo, el aude ce faci tu aici cu Simon. Şi îşi poate imagina că este cu consimţământul meu, sub acoperirea mea. (...) Distanţa între oameni poate exagera realitatea, cu toate că nu cred ca de data asta să fie vreo exagerare. Dimpotrivă (...) Caut să nu afle Vlad exacta realitate, căci va lăsa acolo totul baltă şi se va reîntoarce înnebunit (...)

De ce m-ai minţit când ţi s-a aprins inima pentru Simon Şora şi ai continuat să mă tolerezi după ce suferisem atâta pentru tine, devenind nemernic, mincinos şi trădător faţă de Vlad iar acum vrei să cred că te-ai pocăit şi ai devenit sfântă peste noapte? (...) După Dumnezeu cea mai iubită fiinţă, Verona, înainte de toate mă prostern în pulbere la picioarele tale şi îţi cer iertare pentru tot ce am făcut, spus sau scris în tot timpul de când ne cunoaştem, şi să ştii că sunt destul de pedepsit prin faptul că tu ai suferit şi acest lucru mă va durea toată viaţa mea şi va fi rană veşnic arzătoare în adâncul sufletului meu, o rană fără leac căci eu nu voiesc să mă vindec (...) Când te-am cunoscut, trupul şi sufletul amorţite s-au trezit la viaţă împinse de privirile tale, de vocea ta (...) şi te-am îndrăgit pe viaţă şi pe moarte (...) Dar mai mult decât ochii tăi, luceferi pentru mine, mai mult decât glasul tău, muzică divină pentru mine, mai mult au făcut lacrimile tale să te iubesc peste putinţa mea. (...) şi nu uita, Verona dragă, că tu aveai veşnic lacrimile în ochi (...) Văd însă cu groază ce vine, văd şi nu mai sunt în stare nici măcar să încerc să opresc evenimentele. Nu pot încerca, nu mai am putere, mi-ai zdrobit-o tu, fiinţă iubită (...) Eu nu mai am altă dorinţă decât să mor şi să-mi îngrop durerea cu mine împreună în liniştea morţii, în bezna gropii odihnitoare. (...) Nu voi face uz niciodată de oferta ta de-a mă lăsa lângă tine, căci după concepţia ta ar fi un *păcat*. Nu voi face uz de acest lucru deoarece eu ţin cont de poticnirea inimilor, a inimilor altora (vezi *Romani* XIV 21–25 şi *Corinteni* XX Cap. X. verset 29 etc.). (...) Am soţie pe care o iubesc în felul meu, am copii de care atârn cu tot sufletul meu şi totuşi sunt atât de singur în lume, ca un copil găsit părăsit în colţul străzii. Sunt singur în lume şi numai cu durerea mea nemărginită (...) Vreau să-ţi spun ultimul motiv pentru care nu pot primi oferta ta în care mi-ai arătat toată generozitatea ta şi înţelegerea profundă pe care o ai pentru suferinţele mele. Nu o pot primi cu toate că mi se rupe inima, mi se stinge sufletul de dorul tău. Nu pot primi pentru că trebuie să sufăr şi eu, dacă tu, fiinţă iubită, eşti în suferinţă cu Simion Şora. Ce măreţ este să suferi alături de

fiinţa iubită. Este poate mai înălţător decât să fii fericit alături de ea. Şi în fine ce rost ar mai avea această apropiere a mea de tine, dacă ar rămâne o patimă simplă, umană? Ce rost ar avea să-mi desfăt trupul în timp ce sufletele – al meu şi al tău ne-ar fi în agonie? (…) voi căuta să nu afle niciodată sărăcuţa de soţia mea ce s-a întâmplat cu mine, căci ea nu ar supravieţui acestei lovituri grozave, căci ea mă iubeşte, sărăcuţa, simplu, dar cu tot sufletul ei curat. (…) Şi este cea mai mare durere să nu pot spune nimănui în lume păsul meu şi să fiu nevoit să port singur toată povara suferinţei. (…) *Pământule, nu acoperi sângele meu şi să nu rămână niciun loc nestrăbătut de strigătele mele (Iov* XVI. 18). Verona dragă şi nefericită Verona, eu nu pot să zic «a mea nefericită Verona», căci eşti nefericita altuia, a lui Simon, care nici nu simte şi nici nu vrea să ştie de nefericirea ta din pricina lui. (…)

Verona, providenţa Divină te-a adus în calea mea ca să mă ucidă. Şi ce dulce va fi moartea adusă de mâna ta! (…) Mă doare efectiv inima acum, am un mic acces de anghină. De ce nu este atacul mai tare? De ce nu este ucigător? (…) *Se bucură cu bucurie mare şi sunt fericiţi că au găsit un mormânt. (Iov* II 20–22) (…) Şi tocmai fiindcă te iubesc nemărginit de mult, vreau să-ţi dau ultima şi cea mai mare dovadă a dragostei mele, renunţând definitiv la tine (…) Nu fi supărată pe mine, Verona. Ai de-a face cu un nenorocit confuz, care nici nu mai ştie ce vrea. Aş dori să scriu o scrisoare lungă cât toată viaţa şi în ea să-mi îngrop sufletul pentru vecie! Ce interesant ar fi să mor într-un acces de inimă şi să fiu găsit mort asupra acestei scrisori, scrisoare adresată ţie, iubită Verona. (…) Mie Cabalist-Iniţiat nu îmi este dată putinţa să mă refugiez în moarte de boala-amor care este fără de leac. Eu nu pot, nu am voie a-mi trimete sufletul înaintea Tronului de Har, decât când va fi chemat de Cel de Sus. (…) Scrisoarea asta este scrisoarea de adio, de sufletul meu propriu care îl voi îngropa nu ştiu încă în ce, şi voi scăpa de el pentru totdeauna. Şi fiindcă este greu să iei rămas bun de la sufletul tău propriu, de aceea scriu aşa de mult, parcă aş mai putea aştepta o minune cerească ca să nu-mi moară sufletul. (…) Pentru tine eram şi sunt şi acum gata să-mi dau viaţa şi am şi dat-o, căci ca să nu te mai supăr cu prezenţa mea am conceput un plan şi planul acesta înseamnă descompunerea mea lentă dar sigură sau în orice caz dispariţia mea de pe orizontul vostru, evaporarea mea (…) Eu consider relaţiile mele cu Vlad rupte definitiv şi irevocabil. Nu mai vreau nici mierea lui, nici a sa otravă. Dacă mă va mai consulta la reîntoarcerea lui, îl voi sfătui

să te îmbrăţişeze cu toată dragostea şi să caute, dacă îi este posibil, să recâştige dragostea ta, să caute să nu te mai chinuiască pentru trecut, căci altfel îţi va îndepărta sufletul şi mai mult şi iremediabil. Îi voi defini toate sarcinile lui din toate punctele de vedere şi îl voi face să ştie ce crede toată lumea despre el şi în ce pericol se află din pricina aceasta. De ar da Dumnezeu să se cuminţească odată şi să devină un om serios cum se cade pentru situaţia lui şi calităţile lui intelectuale. Eventual aşa ar mai putea duce o viaţă normală şi tu să faci ceva din viaţa ta pentru el şi pentru copilul vostru şi poate chiar şi pentru propriul tău suflet (...) Singura mea fericire poate să mai fie să te împaci cu Vlad şi el cu tine şi să vă văd ducând o viaţă liniştită şi fără griji (...) Sunt praful de pe picioarele tale, al tău şi numai al tău pe vecie (...) Vreau să mă crezi că cele scrise de Simon Şora îl privesc pe el personal. N-au fost ştiute de nimeni cu atât mai puţin ar fi putut să fie scrise de acord cu mine (...) Am păcătuit grav contra ta, iubito, şi nu am nicio scuză decât faptul că eram foarte amărât. Nu te mira, însă de acest lucru, căci afecţiunea mea pentru tine este atât de puternică, încât mi-a luat minţile. (...) Tu, scumpă, îmi ceri mie scuză? (...) În numele lui Dumnezeu, eu te implor, dacă ai puţină milă de sufletul meu zdrenţuit şi mult chinuit, scuză-mă tu pe mine pentru tot, dar absolut tot ce ţi-am făcut neplăcut de când ne cunoaştem (...) căci tare sufăr, sufăr peste putinţă. (...) Scumpă fiinţă, îţi vorbesc simplu şi fără dedesubturi. Am constatat că eşti incomparabil mai nobilă la suflet ca mine şi mult mai cumpătată în suferinţă ca mine, care ar trebui să stau pe o treaptă mai ridicată, iar eu, vai de mine, am fost brutal, plictisitor şi repugnător în toate (...) Iată că ai posibilitatea de a face un gest mărinimos: să mă ierţi tu pe mine. (...) Dacă bunul Dumnezeu ar avea milă de mine ar face să te împaci cu Vlad (...) să pot să vă văd cu ochii mei liniştiţi şi într-o armonie odihnitoare (...) Va fi înălţător, dacă ne vom ridica deasupra micimilor vieţii, deasupra lucrurilor cenuşii de toate zilele (...) prin iertarea ta şi continuarea prieteniei. (...) Te implor, în numele lui Dumnezeu şi în numele mântuitorului răstignit pe cruce, pentru mine ca şi pentru tine, să asculţi glasul meu care de data asta este din fundul unui suflet profund recules şi să nu-ţi faci deocamdată alt plan, decât să te întorci la Vlad (...) Îţi sărut mâna şi sufletul cu gândurile cele mai curate şi te voi iubi pe viaţă şi pe moarte, până ce biata mea inimă va înceta să mai bată (...) Al tău ucisul şi, de vrei, al tău înviatul."

Ana termină de citit. Înveli scrisorile în batista albă de mătase. Aşează pachetul pe masă cu grijă, ca pe ceva viu, cu suflet: acolo era cuprinsă toată durerea unui om. La el acasă, Emanuel murea, omorât de durerea cuprinsă în scrisori.

Îl văzuse în agonie. Plătise cu viaţa rătăcirea lui.

O recunoştinţă dureroasă umplu inima Anei, că-i fusese dat să-l vadă înaintea morţii lui, şi să-i spună că-l iubeşte, că nu îl va uita, că în faţa ei, ei Emanuel, era fără păcat.

Ar fi dorit acum, cunoscând păcatul, ca şi atunci când a stat în faţa lui necunoscând păcatul, să-i spună că există iertare. Plata morţii e totală. Plătise cu viaţa.

Acum însă nu-i putea spune aceasta decât numai în taina adâncă a inimii ei. O dezlegare misterioasă a unui păcat iertat în taină de inima Anei. Indiferent că absolvirea era gândită fără glas, Ana ştia că iertarea era valabil acceptată. Era absolvirea omului din mormânt care nu mai poate face nimic pentru el.

Acum în aceeaşi odaie cu Ana sta Verona, „pe viaţă şi pe moarte iubită Verona", cu faţa scăldată în lacrimi. Emanuel murea. Plânsul ei, era şi el iertarea păcatelor, slăbiciunilor. Prohodul lacrimilor.

Ana şopti:

— Deci, asta a fost.

— Da, asta a fost.

— Verona... Verona... nu l-ai iubit nicio clipă!

— Nu, nu l-am iubit... aşa cum a vrut el... nu s-a putut. Mi-a fost groază de la început. Nu de el, ci de mine groază. Am fost cuprinsă de o spaimă sacră, spaima păcatului, a sacrilegiului. Cu oricine s-ar fi putut, dar nu cu el. Era preot... era... în fine, nu ştiu să explic, dar ştiu ce am simţit... la atingerea lui... dar a fost prea târziu: păcatul se consumase; iar când am văzut patima în care căzuse... groaza mea a crescut... a crescut cu fiecare zi ce trecea.

— Dar de ce ai acceptat... cum de nu ţi-ai dat seama... la timp?

— Doamne... de ce am acceptat?! Într-un moment cu disperare, de singurătate... de slăbiciune. Vlad mă înnebunea... Nu vreau să pun vina pe Vlad, dar nici departe de vinovăţie nu este el de tot ce am făcut şi fac. El nu poate crede decât ce vede cu ochii, deci nu îl poţi convinge decât că păcătuieşti, el nu poate crede că n-ai păcătuit, deci, chinul îndoielii rămâne... Apoi, pentru Emanuel aveam o imensă recunoştinţă... n-am vrut să fac ce face Vlad şi să nu fi crezut că îmi ajutase la vindecarea copilului meu... găsisem un sprijin în el, nu aveam în acea clipă pe nimeni altcineva... numai pe el...

Dragostea lui imensă…

— Titan.

— Da. Şi apoi… sunt atâtea motive pentru care o femeie se culcă cu un bărbat! Poate că eram şi fascinată la gândul că este un magician… poate… fascinaţia…

— Şi?

— La acest nivel, nivelul sexualităţii, diferenţele, calităţile rămân omeneşti. Sunt ale senzualităţii, ale potrivirilor. Numai depăşirea sexualităţii e diferită şi importantă.

— Poate că ai dreptate.

— Întotdeauna m-a cutremurat faptul că acest act, care este şi trebuie să fie sacru, e totuşi atât de uşor o ruşine, un act făcut în taină, un sacrilegiu.

— Şi… Vlad?

— Pe Vlad l-aş fi putut iubi toată viaţa. El ar fi trebuit să fie omul vieţii mele şi poate că socotelile din urma… dar împreună, el cu mine, rezultatul e dezastruos pentru amândoi… Ironia, batjocura îmi este apărarea… l-am înşelat din batjocură, din furie, revoltă reţinută… o supapă la constrângerile lui violente… cotidiene…

Ana nu îndrăzni să o întrebe de cine vorbeşte, cu cine îl înşelase prima dată… cu Emanuel? Adineauri, despre Emanuel vorbise altfel… De altfel, tot ce vorbea cu simplitate dovedea totuşi că o experienţă exista, trădau cuvintele ei…

Verona continuă. Ana nu o întrerupse:

— Pe Vlad l-am batjocorit, îl batjocoresc cu fiecare frază, cu toate că sunt conştientă de reala lui valoare, de autentica lui dorinţă de elevaţie. Mă exasperează scăderile lui morale, incapacitatea lui de a corespunde cu aspiraţiile lui… şi, de aci, implicit, nevoia lui de a nu avea încredere în nimeni, de a minimaliza totul şi pe toată lumea… căutând în oameni o perfecţiune inumană. Se răzbună pe toată lumea de incapacitatea lui de a se menţine la un nivel înalt, ironizând fără preget tocmai fiindcă el este incapabil sa realizeze ceea ce aşteaptă zadarnic de la propria lui făptură… Cred că el, în locul Sfântului Toma, nu s-ar fi convins de realitatea Mântuitorului, nici atingându-i rănile. El nu s-ar fi convins decât fiind el Mântuitorul.

— Iar îţi baţi joc acum de el, Verona.

Verona surâse un surâs dezarmat şi plin de lacrimi.

— Nu am puterea să-l suport… ne vom sfida în continuare.

— Şi Vlad… ştie… a bănuit vreodată ceva de legătura ta cu Emanuel?

— Vlad, care bănuia pe toată lumea, absolut pe toată lumea, de Emanuel nu a bănuit niciodată nimic. Cred că de i-aş fi spus, nu m-ar fi crezut.

— Nu ştie deci nimeni…

— Nimeni. Numai tu cu mine şi cu Dumnezeu.

— Şi nu îi vei spune lui Vlad?

— Lui Vlad? Ce, ai înnebunit, Ana? Să-l batjocoresc pe Emanuel în mormânt?

— Şi totuşi, poate că Vlad ar trebui deşteptat din in-Conştienţa lui infantilă şi… arogantă. Nu are suflet rău… e chiar foarte aproape de o noblețe sufletească neobişnuită… de o elevaţie… e însetat de elevaţie…

— E chiar bun şi generos. A dat bani la toată lumea, decretă Verona.

Ana nu-şi dădu seama dacă Verona ironizează iar sau vorbeşte serios. Putea oare glumi într-o asemenea clipă? Glasul ei fusese atât de grav şi în acelaşi timp parcă neatentă la ce spune, cu gândurile duse…

Ana o privi cu o atenţie totală. O contopire de o clipă cu sufletul Veronei. Şi atunci îndrăzni, în şoaptă, să întrebe:

— Ce e cu Simon? Verona, ce e cu Simon?

Nu formulă mai clar întrebarea. Citise doar scrisorile lui Emanuel. Cu întrebarea deschisese numai o uşă. Aşteptă în prag.

Neaşteptat, Verona se ridică puţin, înălţă faţa şi lacrimile începură iar să curgă, izvor nesecat, cu abundenţa lor limpede, necăznită:

— Ne-am despărţit, spuse Verona.

— Cum despărţit? Şi cu el ai trăit?

— Nu, cu el nu am trăit.

— Dar din scrisorile lui Emanuel reiese că…

— Emanuel nu a înţeles… Nu i-am putut spune ce a fost, nici nu m-ar fi crezut. La atâta patimă, patima lui Emanuel, dramatica lui patimă… nu se mai poate explica nimic. Nu am avut cum să-i explic că…

Verona se opri brusc. Păru înspăimântată.

— Emanuel te învinuieşte… îl învinuieşte pe Simon că te-a părăsit, că nu te-a iubit, că Simon…

— Pe nedrept. Emanuel n-a ştiut ce s-a petrecut. El crede că numai el a iubit, că numai el a suferit…

— A plătit cu viaţa.

— Şi Simon a plătit.

— Simon? Cu viaţa?

— Da. Simon se călugăreşte.

Desluşit, făptura lui Simon îi apăru Anei în gând:

— Gestul îi seamănă, şopti. Ce romantism... ciudat... Acum, în timpul Revoluţiei comuniste.

— Astfel de hotărâri nu depind de evenimente istorice, prielnice... poate dimpotrivă. Să nu judecăm...

— Trebuie să recunoaştem că nu e momentul istoric cel mai prielnic, cel mai uşor...

— Poate fi cel mai folositor. El aşa zice. În tot cazul, dacă nu ştii tot, tot ce l-a determinat, gestul lui pare exagerat.

— Important e ca gestul, deci hotărârea lui să nu fie dintr-o nevoie de ameţire, de consolare, un sacrificiu făcut în tinereţe. Simon e foarte tânăr... să nu regrete mai târziu...

— Asta a fost şi teama mea... să nu fie un gest al deziluziei... de aceea am avut îndrăzneala să-l întreb... i-am spus că sper să nu se călugărească din deziluzie amoroasă, din pricina mea... Mi-a răspuns – surâzând – cunoşti surâsul lui, ca să nu am nicio grijă, căci din pricina mea ar fi rămas laic, nu din pricina mea se călugăreşte, că nu e o consolare, ci o chemare, o autentică chemare. Are planuri grandioase... care îl vor consola, sper... sper... să mă uite...

— Suferi?

— Da. Mi-e dor de Simon, inexprimabil dor, cu toate că sunt fericită că am avut puterea... că Simon a avut puterea...

— Emanuel e în agonie.

— Ştiu. Simon se călugăreşte.

— De ce plângi, Verona, de ce plângi iar atât!? Pe cine plângi? Pe Emanuel, pe Simon?

— Nu plâng, curg lacrimile aşa, de la sine. Nu ştiam că plâng.

— Ba da, plângi...

— Şi ce este cel mai greu de dus, cu toate că cel mai dulce, sfâşietor de dulce, e că ştiu că dacă l-aş chema pe Simon ar veni. Dar nu îl voi chema, îl iubesc prea tare ca să-i batjocoresc viaţa. Căsătoria cu mine nu i se potriveşte. Călugăria i se potriveşte. Călugăria îl va consola, autentic consola... Dar ştiu că mă iubeşte, asta e consolarea mea. Sacrificiul meu şi al lui e poate pentru a păstra curat, integru, ceva care nu poate exista curat decât prin renunţare...

— Nu îl mai vezi pe Simon?

Verona o privi pe Ana cu spaimă:

— Nu aş vrea să fac cu Simon ce am făcut cu Emanuel să am puterea să nu-l mai caut. Ajunge o dată. Simon are putere pentru cu totul altceva, decât pentru o „intrigă" amoroasă, complicată, oricât de tare m-ar fi iubit. Să-l fi încărcat, sub pretext că-l iubesc, cu povara vieţii mele, cu violenţa lui Vlad, cu soarta copilului meu, toate astea în timp de Revoluţie? Era să-l distrug şi pe el şi pe toţi din jurul meu: întâi pe Simon iubindu-l, pe Vlad tatăl copilului meu, apoi pe Marina, copilul meu... Într-un fel am vrut poate, renunţând la Simon, la dragostea mea pentru el, fericirea noastră împreună, să-mi plătesc păcatul comis cu Emanuel. Eu i-am spus lui Simon că nu se poate nimic, eu, eu, i-am spus, nu el. Nu el nu a renunţat, aşa cum l-a învinuit Emanuel că nu m-a iubit, el. Simon, pur şi simplu a avut puterea să se supună. Mi-a spus că oricând îl chem vine. Atât, dar nu mă caută. E liniştit în acceptare... ceea ce dovedeşte că a înţeles cu adevărat valoarea sacrificiului. Respectă valoarea sacrificiului.

Ana o privi cu uimire pe Verona. Tocmai ea să fi avut puterea de a hotărî, de a înfăptui un atât de grav şi complet sacrificiu?!

— M-a îngrozit atât de tare ce am făcut cu Emanuel, că nu am putut accepta dragostea lui Simon, trăită aşa, pe plan de adulter. Poate astfel am redat vieţii un om ca Simon, după ce am omorât un om de valoarea lui Emanuel, un om al libertăţii, subjugându-l. Pentru Emanuel nu mai pot face nimic, decât poate în faţa conştiinţei mele să renunţ la Simon. Poate că exagerez... nu trebuie să cred că sunt sublimă, poate foarte curând am să mă culc cu orice bărbat ce mi-o place dar cu Simon nu. Cu Simon nu. Nu ştiu dacă mă înţelegi, căci de fapt nici eu nu mă înţeleg. Caut să-ţi explic ţie, dar probabil că în fond argumentez pentru mine. Am nevoie să fiu convinsă că e bine ce fac... asta îmi pare mie realitatea...

Lacrimile curgeau pe faţa ei, nestăvilite. Îi era oare durerea tot atât de limpede pe cât îi erau lacrimile ce curgeau pe faţa ei?

Ana îşi aminti lacrimile ce le plânsese ea acum un ceas în faţa lui Emanuel, în faţa agoniei lui Emanuel. Ana o lăsă pe Verona să plângă. Pe cine plângea? Pe Emanuel în agonie, pe Simon, sau îşi plângea propria ei durere? Toate la un loc. Se poate şi aşa.

— Şi acum, ce ai de gând să faci?

— Nimic. Stau. Se întoarce Vlad. O să-mi facă scene retrospective sau imaginare, fără să poată afla ce e cu mine. Da, se întoarce Vlad. Îl aştept. Efortul pe care l-am făcut în urmă mi-a conferit o putere, puterea răbdării, a tăcerii... E şi copilul, Marina. Îl adoră pe Vlad.

— Marina ce face?

— Pentru mine, o durere în plus. Poate că o merit. Am fost atât de hărţuită în ultimul timp. Marina se fereşte de mine. Îl aşteaptă pe Vlad. Bietul Yuri a plecat şi nu se va mai întoarce niciodată, chiar dacă a scăpat viu de pe front... O să le treacă şi lor amorul... O să ne treacă la toţi... dar până una-alta e greu, oh! cât de greu!

Capitolul XXVI

Seara, când Ana s-a întors acasă a găsit odăile pustii. Filip era plecat în oraş.

I-ar fi fost mângâiere să fi putut vorbi cu el, chiar de nu i-ar fi povestit ce aflase, putea totuşi auzi glasul lui, vedea privirea înaripată de toată puterea tinereţii lui exaltată. Dragostea lui Filip îi îmbogăţise viaţa.

Ana umblă prin pustiul odăilor cu amintirea grea a tot ce trăise în după-amiaza aceea: lacrimile ce le plânsese în faţa lui Emanuel în agonie... lacrimile Veronei plânse pentru Simon care se călugărea. Îi răsări apoi în mod neaşteptat în minte ruinele calcinate, făcute zgură a tot ce fusese odată casa ei... îşi aminti de toate despărţirile, de toţi morţii îşi aminti... Un rechizitoriu al vieţii ei... un control a posibilităţilor ei...

La începutul serii, cu toate gândurile triste, un adânc amplu îi sta în inimă nemişcat... Totul devenise simpla amintire a durerilor demult petrecute sau petrecute chiar în vis. O distanţiere evidentă între faptele întâmplate şi ea. Participarea îi era acum fără amestec esenţial. Inima, cuibărită în adâncul ei misterios, avea liniştea pietrei de mormânt, caldă numai de soarele ce fusese ziua în înaltul cerului.

Şi totuşi Ana ştia că mai important ca orice durere era să rămână vie în fiinţa ei, sacra putere care susţine eterna realitate a vieţii.

Amintirea extazului trăit pe vremuri îi da certitudinea că într-adevăr odată cu acel extaz o schimbare esenţială şi de netăgăduit se înfăptuise. Un suflu vast şi liniştit care cuprindea gustul Eternităţii se aşezase în ea şi o stăpânea.

Primea tranzitoriul neîntrerupt al faptelor cotidiene fără acerbarea nerăbdătoare a celor ce se confundă permanent cu clipa. Şi totuşi era mai aproape de oameni ca niciodată. Participare fără confundare.

De fapt ce i-ar fi putut povesti lui Filip? Verona nu era singura care ştia să tacă! Şi ea, Ana, ştia să tacă.

Dar avea oare dreptul să tacă? Să-l lase pe Filip străin de dramele

oamenilor? Periculos lucru naivitatea inconştienţilor, neparticiparea cu omenescul! În orgoliul lui neînfrânat, la Filip tendinţa neparticipării, sau mai bine-zis a unei participări pur intelectuale, livrescă, sau simplu senzuală, era un pericol de uscare sufletească, de eventuală sterilitate, de înstrăinare, el titan în posibilităţi.

Înaintea plecării lor, a ei şi a lui Filip la ţară, Filip dusese teanc de manuscrise unor redacţii, pentru lectură. Probabil acolo se afla acum, în discuţii. Dar pentru ce atâta întârziere, fără să-i telefoneze? Probabil că fusese nevoit, sau îi plăcuse să prelungească convorbirile cu acei oameni, care în curând îi vor fi colegi sau colaboratori. În tot cazul succesul lui va depinde mult de ei. Îl vor înţelege oare?

Tot ce scrisese Filip avea o valoare incontestabilă. Ana recunoscuse în el o vigoare neobişnuită. Era mândră la gândul posibilului lui succes. Desigur, inevitabil succes.

Adâncită în gânduri, în griji, în planuri, în presupuneri, îndoieli şi speranţe, la începutul serii. Ana nu simţea cum trece timpul. Dar mai târziu îşi dădu seama că se făcuse noapte, târziu şi că Filip nu se întorsese, nu-i telefonase. Atunci, a fost cuprinsă de îngrijorare pentru Filip.

Îşi aminti cum, la începutul legăturii ei cu Filip, atunci când încă nu hotărâse să rămână cu el în casă, într-o seară, când plecase de la Ana foarte târziu şi cum a doua zi sosise la ea, bandajat la cap. Îi înmânase Anei o cravată, cea pe care o purtase în ajun, ţeapănă de sânge uscat pe ea.

— Asta e cravata mea şi ăsta este sângele meu, i-a spus Filip, şi tu eşti de vină că era să fiu omorât.

— Eu?! de vină!... Filip, ce s-a întâmplat? întrebă Ana înspăimântată.

— Când am plecat de la tine, gonit de tine, gonit de încăpăţânarea ta, seara târziu... că te încăpăţânezi să mă trimiţi cu punctualitate la gazda la care locuiesc, în laşitatea ta de-a nu-ţi lua responsabilitatea...

— Şi?

— Şi... Ştii prea bine că străzile sunt periculoase noaptea. Ai uitat că trăim în plină Revoluţie... şi te răsfeţi...

— Şi?

— Şi umblând aşa pe străzi, străzi neluminate, am auzit o femeie strigând ajutor. O atacaseră nişte oameni... Am alergat acolo... Rezultatul a fost că m-au atacat pe mine. Femeia a fugit, eu însă a trebuit să lupt... Unul era şchiop, umbla în cârje. Cu cârja mi-a tras

în cap… Pricepi ce ridicol… ce scenă de coşmar, de «grand guiniol». Alt individ mi-a pus un revolver în piept… I-am sucit mâna. Am tras de trăgaci să descarc. Revolverul n-a pornit. Nu avea gloanţe… dar sângele curgea din capul meu, intra în ochi, mă orbea… Am fugit… am sărit un gard… la spaimă omul devine acrobat, zise Filip râzând, râsul lui de tinerească victorie.

De nu ar fi fost cravata plină de sânge şi capul bandajat plin de sânge uscat, Ana ar fi putut crede că Filip fantazează ca să o forţeze să-l accepte în casă cu ea.

Filip a mai spus:

— Şi la noapte, dacă iar ai să mă goneşti, iar am să plec, iar am să-mi risc viaţa. Şi tu ai să fii de vină de tot ce mi se va întâmpla rău…

Filip o privi adânc, apoi surâse şi privind-o cu tandreţe, adăugă:

— …rău şi bine.

Din noaptea aceea se mutase definitiv la Ana.

Trecuse un an, dar străzile erau tot periculoase de întunecată nelinişte.

Oare pentru ce întârzia acum Filip, fără să-i telefoneze? Grija Anei crescu din ce în ce mai acută. Ana continua să se plimbe.

Liniştea ei de la începutul serii se transformase într-o grijă penibilă pentru Filip. Dar nu avea nimic altceva de făcut decât să aştepte. Gândurile o duceau când la Emanuel, când la Simon, la Verona, la ei toţi, când la Filip. Mereu şi din nou la Filip cu o grijă din ce în ce mai grea.

Foarte târziu, foarte obosită, aşezată într-un fotoliu, închise ochii, şi pe nesimţite, aţipise. Un somn uşor ca o ceaţă. Poate că era trează şi numai ameţită de oboseală, de grijă…

În cotropirea oboselii uită pe cine aşteaptă. Aşteptările toate, răsăriră în nervii ei ca o realitate dureroasă… Poate că îl aştepta pe Filip… poate că îl aştepta pe Ion… cât îl aşteptase pe Ion, învăţase tehnica aşteptării…

Obişnuinţa aşteptării, a anilor de aşteptare, se făcură simţită ca o realitate ciudată… Aştepta… cu o încordare densă de o penibilă teamă…

Încet, o revoltă o cuprinse fără a o trezi complet din halucinaţia clipei. Pentru nimeni în lume nu trebuia să-i fie aşteptarea ţel în viaţă şi să o tulbure. Liberă, descătuşată, voia să fie; iar aşteptarea numai speranţa unei nobile deşteptări a adâncurilor inimii. Să aştepte… Nu pe Ion, nu pe Filip… pe nimeni… pe nimeni, zadarnica

aşteptare a oamenilor care, şi aşa într-o zi au să plece definitiv… Nimeni nu scapă de plecarea definitivă fără întoarcere… Inevitabilele despărţiri… De ea însăşi, de inima ei… nu se va despărţi niciodată… de inima ei trebuia să aibă grijă…

Peste măsură obosită, Ana voi totuşi să se deştepte complet, să scape, să scape din crispare, din durerea acestei aşteptări, a grijii pentru Filip, dar nu reuşi…

Pe urmă somnul alunecă într-o altă durere… nu a mai fost durerea ei, ci durerea lui Emanuel în agonie, aşa cum îl văzuse, aştepta… aştepta… o aştepta pe Verona… în vis Ana i-a strigat: „Nu e voie, nu e voie, nu e voie să aştepţi aşa… Emanuel cum ţi-ai permis să suferi atât?”

Şi Emanuel desfigurat de paloarea agoniei spunea: „Ştiu, toate lucrurile sunt de împrumut. Şi Simon e de împrumut… şi Verona e de împrumut… şi dragostea lor e de împrumut.” Ana în şoaptă i-a spus: „Şi Filip e de împrumut.”

Emanuel a zis: „Domnul e Etern”.

Somnul Anei se adânci. Poate numai câteva clipe, dar suficient ca să treacă totul într-un vis pregnant, atât de pregnant încât pecetluit în fiinţa ei, nu-l uită niciodată; sta în genunchi în faţa unei judecăţi. Îi văzu pe acei oameni care o judecau. Unul din ei s-a ridicat şi a spus: „Căutam un om drept”.

Aşa îngenuncheată, capul plecat până la pământ Ana gândi: „Oh! de aş putea fi eu acel om!”

Atunci, cineva îi luă mâna stângă, i-o ridică şi îi puse un inel pe degetul inelar, ca într-o tainică logodnă.

Cutremurată, Ana se trezi. Realmente ar fi vrut să fie ea acel om drept. Cu smerită năzuinţă dori acest lucru.

În odăi lumina lămpilor pălise. De afară, imperceptibil, zorile albe se lipiseră de geamuri şi Filip încă nu venise; iar Ana nu putea face nimic decât să aştepte… să aştepte, să aştepte iar…

Şi când într-adevăr se făcu de tot ziuă, poate era şapte. Ana, încremenită în fotoliu, cu o oboseală care o durea până în oase, auzi uşa intrării deschizându-se. Întâi cheia în broască, apoi uşa. Ana nu se mişcă. Aştepta.

Filip intră în odaie, ochii iradiind lumină. Era viu, nevătămat, splendidă apariţie.

Ana încă încremenită în fotoliu, îl văzu cum înaintează doi paşi şi cum, ajuns în mijlocul odăii, îngenunche în faţa ei cu capul plecat.

Ana se înfioră. Ce putuse face, de trebuia să ceară iertare în

genunchi?

Apoi, fulgerător, înţelese:

— Filip, m-ai înşelat.

Filip zise:

— Dacă s-a ţinut nebuna de mine!

— Filip, te implor, ridică-te. Fii serios!

— Mă scol dacă mă ierţi.

— Te-am iertat.

— Zău?! Adevărat?!

— Hai, Filip, fii serios.

— Nu eşti supărată?

— Nu.

— Vai, ce fericire! Îmi era atât de frică. S-a ţinut nebuna de mâne. Nu am putut scăpa. Tot timpul m-am gândit la tine. Nicio plăcere… sau minimă.

Filip se ridică. Era de o victorioasă frumuseţe în transparenţa stranie a odăii luminată de zori şi de lămpile palide. Părea o arătare şi el de vis.

Ana şopti:

— Mi-a fost teamă. Nu am dormit toată noaptea. Să fi ştiut numai că eşti sănătos… ar fi fost mai uşor.

Filip făcu o faţă dezolată.

— Cum era să-ţi telefonez! M-am tot uitat la telefon! dar de îţi auzeam glasul, nu mai puteam sta acolo… înţelegi!

— Da, înţeleg.

Râse uşor şi Ana.

— Nu ştii ce rău îmi pare. Dacă nu mă iertai, mergeam şi o omoram pe tâmpită.

— Nu trebuie să mă consolezi, insultând-o. Nu este ea de vină. Şi… asta o să se întâmple… mereu. Eşti prea frumos! Eşti periculos!

Filip râse un râs ponosit:

— Şi am să fiu peste toate şi bogat!

Scoase din buzunar un teanc de bancnote:

— Nu le azvârl în aer, ca Vlad, porumbei albaştri. Poftim, Ana, totul e al tău. Mi-a fost teamă să nu-i vadă nebuna. I-am ascuns, cu toate că realmente nu pentru bani s-a ţinut după mine. Se ştie că sunt sărac. Mă bucuram să ţi-i aduc… după atâta sărăcie… Să vezi… mai întâi am mers cu toţii la un restaurant… Şi-au dat seama că mă enervaseră… Voiau să mă împace… s-a băut… s-a băut mult… am întârziat… apoi a fost prea târziu să-ţi mai pot telefona… de-ţi

auzeam glasul nu mai puteam sta departe de tine…

— Mi-ai mai spus… Deci, a plăcut ce ai scris… de ce te-ai enervat?

Filip se întunecă. I se încleştară maxilarele, deveni deodată nu înger ci o fiinţă cu toate tarele primitive ale omului.

— Uite ce e, să ştii că am trecut printr-o mare furie… şi asta m-a ameţit mai tare ca alcoolul băut…

— Furie?

— Da, furie. Îţi poţi imagina că nişte incompetenţi s-au apucat să-mi critice romanul… din punct de vedere comunist, ca şi când ei ar fi fost capabili să priceapă… ei cred că despre comunism, pentru comunism, nu se poate scrie decât în lozinci plicticoase, antiartistice pe care cititorii le refuză… Vor să scrie toată lumea cum le place lor, ei fiind însă incapabili să scrie decât plicticos. Nici nu bănuiesc ce este sensibilitatea artistică, inspiraţia, omoară inspiraţia. Înţeleg să nu te lase să scrii contra, dar prin lipsa lor de gust vor omorî tocmai posibilitatea de a promova comunismul. Vor steriliza arta… Am crezut că îmi retrag manuscrisul. Am ameninţat. S-au speriat… de fapt ei nu doresc să promoveze o literatură, ci să arate ce pot ei ca… funcţionari comunişti. Drept să-ţi spun, în clipa asta mi-am dorit o libertate în care să fiu lăsat să demonstrez că se poate scrie pentru socialism fără lozinci, fără plictiseală…

— Linişteşte-te, Filip. Potoleşte-te.

— Am iscălit contractul. Banii ăştia sunt avansul. Sper să fiu scutit de a mă conforma gustului lor, şi… Vom fi bogaţi… O să cumpărăm mobile, covoare, argintărie… O să epatăm lumea… să vezi gelozie. Regele şi regina…

— O să cumpărăm şi mâncare, şi lemne pentru la iarnă.

— Ce prozaică eşti. Vai ce bine că m-ai iertat. Ana, să mă crezi: mi-a fost tot timpul dor de tine! E oare posibil aşa ceva?

— Probabil că da…

Filip o privi atent:

— Ana, nu înţeleg de ce nu eşti supărată… de ce nu eşti geloasă… Nu mă iubeşti?

— Cred că te iubesc mai mult decât îţi poţi tu imagina. Nu te pot împiedica de la nimic… eşti liber… te iubesc dincolo de mine… În noaptea asta mi-am dat seama; iar acum mi-e teamă ca nu cumva, luat de cine ştie ce apetit, să nu te legi de vreo femeie care să te degradeze.

— Pe mine?

— Eşti vulnerabil, eşti vulnerabil. Te poţi împotmoli în lucruri

secundare.

— Eşti tristă, Ana. Nu trebuie să fii tristă. Te iubesc numai pe tine. De ce eşti tristă? Vrei să plâng, ca să mă ierţi cu adevărat? Să-ţi demonstrez remuşcările mele?

Ana îl privi în tăcere. Avea într-adevăr ochii atât de lucioşi! Ana spuse rar:

— Azi am fost la Emanuel. Este grav bolnav.

— Emanuel, bolnav?

— E pe moarte.

Ochii lui Filip se măriră a spaimă:

— Ana! Cum să moară! Era în plină putere…

— Da, era în plină putere, dar acum moare.

— De ce moare? Ce i s-a întâmplat? Ce are?

— Nu ştiu ce. Important nu e cum îi zice bolii, importantă e realitatea morţii lui.

— Trebuie salvat. Încercat totul.

— S-a încercat totul.

— Şi eu… m-am distrat nepermis…

— Nu-ţi face remuşcări. Nu ştiai că e bolnav. E inutil. Hai, hai, Filip…

Filip o cuprinse în braţe:

— Nu te am decât pe tine. Te rog să mă ierţi. Te rog. Te rog să mă ierţi necondiţionat… în Eternitate să mă ierţi… sunt capabil de atâta slăbiciune, apetituri, încât mi-e teamă ca vreodată să nu te superi cu adevărat pe mine… iar eu nu te am decât pe tine pe lume… Vezi şi astă-noapte…

— Filip, termină. E penibil să ne reamintim. Nu trebuie să ne încărcăm cu inutilităţi. De nu ar fi gândul lui Emanuel, nu ştii ce bine dispusă aş fi… că te-ai întors întreg…

Ana îl mângâie. Într-un fel, îi era milă de el. „Nu sunt proprietăreasa lui”, îşi aminti că acesta era legământul ce şi-l luase asupră-şi. Legământul era în inima ei, valabil.

— Du-te în baie şi te spală, până pregătesc ceaiul.

— Să mă spăl, ca să nu-ţi fie silă de mine?

Ana râse:

— Da, ca să nu-mi fie silă. Şi nu te mai răsfăţa. Ah! stai… trebuie să ştii că Simon…

Filip se opri locului. Strigă speriat.

— Simon? Ce este şi cu Simon?

— Nimic rău. Simon se călugăreşte.

— Glumeşti?

Filip se apropie de Ana.

— Nu glumesc. Auzi ce glumă! E adevărat.

— Dar pentru ce, pentru ce?

— Crede că va fi mai folositor aşa.

— Socialmente?

— Vrei tu să glumeşti, dar nu se prinde. Da, socialmente.

— Deci, nu era îndrăgostit de Verona?!

— Poate că este… poate că tocmai de aceea…

Filip rămase dus pe gânduri.

— Simon… călugăr… E grav ce vrea să facă. Tocmai acum, când bisericile vor trece, trec, printr-o iminentă criză.

— Poate că tocmai de aceea se crede folositor… de mult se pregătea… a terminat şi Teologia… nu-i lucru obişnuit. Poate că simte că este de datoria lui să lupte făţiş, ca să se treacă de la superstiţie, frică, obscurantism, nu la un ateism uscat, orgolios şi nesatisfăcător, un ateism care nu explică nimic, declarat ca o victorie – penibilă victorie – a minţii omeneşti, ci să se treacă la un respect faţă de viaţă, o sacralizare a vieţii… Nu trebuie batjocorit trecutul bisericilor, au avut rolul lor, ci trebuie mers mai departe.

— Şi Simon se simte dator… capabil…

— Au existat întotdeauna oameni care au luat asupra lor tocmai ce e greu. Întotdeauna pionieratul, până la martiraj, şi-a găsit adepţi. Dialectica materialistă ar trebui să funcţioneze în orice problemă, deci şi în privinţa religiei. Comuniştii, dacă vor interzice religia, vor ieşi pur şi simplu inevitabil la iveală tot felul de superstiţii, noi credinţe obscure, subversive, lipsite de nobleţea tradiţiei. Ortodoxismul, la timpul lui, a avut un rol fertil în cultura ţării, nu trebuie uitat, şi dacă acum pare depăşit, trebuie căutată o nouă aşezare. Şi acum, după prelegerea mea, du-te de te spală. O să bem ceaiul. Azi e „a doua zi” de când ai plecat, şi o oră destul de înaintată.

— Da.

Filip o mai privi o clipă cercetător, apoi dispăru.

Rămasă singură, Ana îşi aminti de ea însăşi. Se simţea vie, puternică. Închise ochii şi se găsi întreagă. Îşi aminti visul: „căutăm un om drept”. Da, nu-i era dat să-l oprească pe Filip de la viaţă. Îşi juca şi el soarta. Destinul lui era în mâinile lui, nu în ale ei.

Când Filip se întoarse din sala de baie, masa era pusă, ceaiul pregătit. Ana, bucuroasă, zise:

— Merg să aduc apa clocotită şi pâinea prăjită.

Se sculă şi vru să iasă din odaie. Filip o chemă uşor:

— Ana.

Ana se opri.

— Ana, vreau să-ţi spun că sunt fericit, că îţi mulţumesc pentru toate, pentru această miraculoasă înţelegere a ta, pentru libertatea ce mi-e hărăzită lângă tine, pentru iertarea ta…

Filip făcu o pauză, o suspensie a respiraţiei. Ana, oprită locului aşteptă să audă ce vrea Filip să-i mai spună. Şi Ana auzi:

— Lângă tine totul este perfect. Singurul lucru care îmi lipseşte este că eu, foarte mult aş dori să am copii.

Ana avu o cutremurare. I se păru că a primit o lovitura decisivă, un ordin absolut al despărţirii ei de Filip. O durere atroce i se aşează în trup, nu în inimă, ci în tot trupul, închise ochii şi îşi spuse ei însăşi, în şoaptă: „Am înţeles, şi acum, rabdă, cum te-ai lăudat, rabdă".

Da, verdictul fusese dat definitiv.

Aceasta a fost adevărata clipă a despărţirii ei de Filip. O clipă de o claritate fără remisiune, neştiut de nimeni şi nici de Filip. Despărţirea, verdictul despărţirii îl primi tainic în adâncul inimii. Ea nu putea avea copii. Filip se culcase în noaptea aceea cu o altă femeie, dar asta nu o putea despărţi de Filip; dar faptul că el dorea copii, că-i spusese Anei că dorea copii, el neştiind că Ana nu putea avea copii, o dezlega pe Ana de iluzia Eternităţii dragostei lor.

Oprită locului, neputându-se mişca, Ana acceptă verdictul. Îşi mai zise: „Bineînţeles că despărţirea nu va fi imediat. El nu ştie. Filip nu ştie. E suficient că eu ştiu. Momentul efectiv al despărţirii se va alege de la sine. Clipa despărţirii va veni de la sine, la momentul potrivit. Dar eu ştiu, eu ştiu. Am înţeles." Inima Anei îşi mai zise: „Aş fi dorit ca Filip, să nu intre în banal, să-şi fi născut în inima lui, o suficientă putere, tenace, ca să dea la iveală, nu o sumă de copii, posibil mediocri, ci o sumă de cărţi valabile pentru toţi oamenii pământului. Dar nu poţi cere nimănui ce nu este capabil să dea."

Ana auzi glasul lui Filip:

— Ana, ce-ai încremenit aşa în uşă?! Te doare ceva?

— Nu, nu mă doare nimic. Dimpotrivă, mi-e bine. Merg acum să aduc ceaiul.

Apoi s-au aşezat la masă şi au băut ceaiul. Filip mâncă cu poftă. Ana bău ceaiul cu însetare.

Deodată, Ana a fost cuprinsă de o obscură, dar puternică, senzaţie. Se ridică şi automat merse spre telefon. Făcu un număr

bine ştiut.

— Alo! aci Ana Stavri. Vă rog, aş dori să ştiu cum se mai simte doctorul Emanuel Reich.

Şi Ana auzi:

— Doctorul Emanuel Reich a murit acum câteva minute.

Îşi aminti numai, din înmormântarea prietenului ei Emanuel Reich, de acea după-masă în care frunzele de început de toamnă ale pomilor din cimitir fremătau puternic în soare şi în vânt parcă vrând să se desprindă din strânsoarea pământului care îi pecetluia în nemişcare şi gloata oamenilor îmbrăcaţi în negru, care umblau încet, în tăcere, în urma coşciugului şi mâna, mâna Veronei strâns legată de mâna ei, a Anei.

Umblau încet, ea şi Verona. Mergeau spre groapa ce aştepta deschisă trupul celui ce fusese Emanuel Reich.

Mâinile Anei şi ale Veronei, singurul lucru viu din fiinţa lor. Strânsoarea era ca de piatră conştientă. Asta fusese, asta era.

Nu au avut puterea să meargă să o condoleze pe Estera Reich, soţia lui Emanuel Reich.

Durerea lor era numai a lor. Neştiută de nimeni. Nici lacrimi nu au avut. S-au strecurat nebăgate de nimeni în seamă prin mulţime şi au părăsit cimitirul. Nici pe drum nu au vorbit. Totul fusese spus.

Capitolul XXVII

La aeroport, când a sosit Vlad Axente, era lume multă adunată pentru a-l primi. Sus, în uşa avionului, Vlad a apărut, oprit o clipă în capul scării, tânăr, plin de farmec, excesiv de elegant îmbrăcat. Părea că, de sus, îşi priveşte victoria. Cu toată distanţa, ochii lui negri, cu sprâncenele nobil marcate, s-au văzut desluşit.

A fost întâmpinat mai întâi de oficialităţile Ministerului de care depindea şi de personalul întreprinderii pe care o conducea. Dar, imediat, ochii lui o căutară pe Verona. Când au fost faţă în faţă, a îmbrăţişat-o de ochii lumii, fără să o sărute, formală îmbrăţişare, pretext ca să-i poată şopti:

— Simon nu este în întâmpinarea mea. Deci, ce am auzit n-au fost minciuni. Bravo mie!

Apoi, în grabă:

— Apropo de minciuni, unde este doctorul Emanuel Reich,

celebrul meu protector? Ar fi fost natural să se deranjeze!

Verona a înălţat capul, i-a privit în ochi:

— Emanuel Reich a murit.

— Ce spui? Cum? Iarăşi fantazezi, iarăşi minţi…

— Nu mint. E adevărat.

— Când?

— Acum două săptămâni.

— Ce l-a apucat?

— L-a apucat moartea.

Cu toată lumea adunată la aeroport, Vlad rămase o clipă pe gânduri, apoi, neaşteptat, Verona îi auzi şoptind ca în transă:

— Destinul meu îmi favorizează, prin moartea lui, şi libertatea necesară să pot acţiona acum pe măsura posibilităţilor mele.

— Doamne! şopti Verona înfiorată, înspăimântată.

— Asta nu înseamnă că nu-mi dau seama de tot ce a făcut pentru mine. Dumnezeu să-l ierte şi pe el şi pe mine că nimeni nu-i fără păcat. Eu – din partea mea – îl iert. Să mă ierte şi el pe mine dacă poate.

Vlad se uită în jurul lui:

— Unde e Marina?

— Aici, lângă tine.

— Vai, ce mare şi frumoasă te-ai făcut, mai să nu te recunosc.

Se îmbrăţişară emoţionaţi, îndelung.

Apoi, Vlad privi cu vădită satisfacţie cum i se încarcă valizele, enormul bagaj. Îi spuse Marinei:

— Ţi-a adus tăticu o mulţime de surprize.

Şi întorcându-se spre Verona, îi spuse şi ei pe un ton aspru:

— Şi ţie ţi-am adus, cu toate că nu meritai.

Verona nu se putu abţine să nu surâdă, gândind: „Nu s-a schimbat, e acelaşi”. Şi mai gândi: „Poate că este lucrul cel mai greu să-şi schimbe cineva firea! De ce să-l judec? Poate că şi eu sunt aceeaşi!”

În maşină, spre casă, Marina în faţă lângă şofer, Verona şi Vlad în fundul maşinii, unul lângă altul.

— Deci, presimţirile mele s-au adeverit. Şi să nu crezi în presimţiri! Eram sigur că între tine şi Simon… că aţi înnebunit, cu toate asigurările doctorului că nu-i adevărat…

— Ce ar fi dacă am schimba subiectul şi am vorbi de succesele tale erotice de la Paris? S-a dus vestea!

Vlad nu se putu abţine să nu surâdă.

— Succesele mele nu au importanţă, dar nebuniile tale te asigur că au.

— Le dai tu importanţă.

— Şi tu nu?

Verona simţi un cuţit în inimă. Senzaţia în trup îi aminti de moartea lui Emanuel, de Simon... Un sentiment de spaimă o cuprinse.

Era în maşină lângă Vlad, dar nu ştia spre ce merge...

Vlad începu să vorbească aşa, ca pentru el, dar destul de tare ca Verona să audă:

— Deci, Simon, Simon, bunul meu prieten, la care poate m-am gândit că mi-ar plăcea să-mi fie fiu, poate mai târziu ginere, care vorbea ca omul care se apropie de sfinţenie, care îmi făcea mie morală, m-a minţit, m-a înşelat, m-a batjocorit cu propria mea femeie, s-a degradat, a degradat cei mai sfânt sentiment. Parcă mi-a murit cel mai bun prieten... de încredere...

Verona îl întrerupse:

— Linişteşte-te, lucrurile stau altfel.

— Cum altfel?! Nu mă enerva. Nu începe cu pledoaria!

— Cu Simon Şora n-am trăit şi când şi-a dat seama ce se întâmplă, a hotărât să se călugărească.

Întâi, Vlad avu o nemişcare ca de piatră, o înţepeneala, apoi se întoarse încet către Verona:

— E adevărat?... sau inventezi?

— E adevărat.

Faţa lui Vlad se schimbă. O cutremurare vizibilă. Întâi ochii i se măriră, apoi plecă pleoapele. Mai târziu şopti:

— Şi tu?

— Am fost de acord.

— Nu te mai iubeşte?

— Ba da, dar tocmai de aia... am fost de acord.

— Şi... acum...

— Dacă mă accepţi, voi rămâne cu tine şi cu Marina.

Vlad luă mâna Veronei:

— Sunt cutremurat, şopti.

— Şi eu.

Vlad o cuprinse pe Verona de umăr, un gest de desăvârşită protecţie. Ea îşi lăsă capul pe umărul lui:

— Mai târziu ai să-mi povesteşti...

— Da.

— Unde e?
— La Mânăstirea Antim.
— Îl mai vezi?
— Da, la slujba… când merg la biserică.
— Suferi?
— Da. O să ne treacă.
— Nu te mai iubeşte?!
— Ba da. Dar aşa am hotărât.
— Auzi ce putere a avut băiatul ăsta!… Şi eu îl judecam… sunt un ticălos… Auzi… ăla a murit şi Simon se călugăreşte… şi toate astea în lipsa mea…!!
— Ar fi bine să nu judeci pe alţii până nu ştii tot…
Marina se întoarse către ei. Îi văzu aşa, Verona cu capul pe umărul lui Vlad. O gelozie surdă o frământă. Ar fi vrut să fie ea lângă tatăl ei. Să poată vorbi cu el:
— Vlăduţule, spui că mi-ai adus multe lucruri.
— Da.
— Şi cărţi?
— Şi. I-am adus şi Veronei, mămichii, o mulţime de frumuseţi. Nu ştiu dacă le merită…
— Nu le merită.
Vlad râse, emoţionat. O strânse mai tare pe Verona lângă el.

Capitolul XXVIII

Vlad îi telefonase Anei şi o invitase pe ea şi pe Filip la masă:
— Dacă vreţi să veniţi… numai dacă vreţi.
— Vrem.
— Aţi citit gazetele?
— Da.
— Şi tot vreţi să veniţi?
— Tocmai de aceea am vrea să venim.
— Aţi citit insinuările, învinuirile, presupunerile, exagerările, minciunile…
— Da.
— Puteţi veni fără nicio teamă. Voi, Slavă Domnului, nu aveţi niciun amestec, nu vă pândeşte nicio implicaţie. Spun toate astea pentru că lumea a început să mă evite preventiv. Dacă veniţi, mi-ar face plăcere…

A sosit mai întâi Ana. Filip urma să vină ceva mai târziu. Avea o întâlnire importantă la o editură.

Ana l-a găsit pe Vlad singur. Verona era în oraş, Marina la şcoală.

Intrând în birou la Vlad, primul lucru pe care Ana l-a văzut a fost o scrumieră mare, plină de mucuri de ţigări, teanc de mucuri, aşezată lângă nişte ceşti de cafea goale. Ana s-a speriat. A privit lung scrumiera, l-a privit pe Vlad. Vlad a râs stingherit.

— Una caldă, una rece. Asta îmi lipsea ca să-mi fie viaţa interesantă. Sunt în pericol. Mă pândeşte un mare proces. E inevitabil. Învinuirile ce mi se aduc nu sunt drepte. Să ştii, Ana, ţi-o spun cu toată sinceritatea, dar tocmai aceasta, că învinuirile nu sunt juste, mă sperie, îmi dă certitudinea că-mi caută cu tot dinadinsul vină, că soarta mea este dinainte hotărâtă. Probabil că marile schimbări ale ţării necesită înlăturarea unor oameni, a unor organizaţii învechite. Pentru a schimba mentalitatea, e necesară o schimbare totală. E necesar să înlături anumiţi oameni de sunt sau nu vinovaţi. De nu au vină, le găseşti vină. Logic. Acum mi-a venit mie rândul. Cine pe pământ nu are vină? Şi de nu ţi se găseşte altă vină, atunci ţi se pune în spate, ca un păcat, indiferent de atitudinea ta personală, vina că te-ai născut într-o anumită clasă socială. Exact aşa. Parcă ţi-ai fi ales părinţii! Oameni de valoare, şi care desigur ar putea deveni oameni folositori, sunt înlăturaţi implicit. Cred că asta, această luptă cu duşmani imaginari, va fi poate partea cea mai întunecată a Revoluţiei… dar probabil că este inerentă Revoluţiei în începuturile ei. Revoluţia franceză l-a decapitat pe Lavoisier şi pe alţii. E ştiut. Acum, întâmplător, mi-a venit mie rândul. Ana, îmi pare bine că suntem singuri şi putem vorbi. Ai rămas unicul om cu care pot vorbi… înainte era şi Simon… pe el l-am pierdut… era, să nu mint, şi Emanuel… şi pe el l-am pierdut… cu toate că… nu ne potriveam… deloc… dar apropo, ce face Filip? De ce nu a venit? Vreau să-l vad.

— Vine sigur.

— Învinuirile ce mi se aduc, repet, nu sunt drepte, dar e drept că în faţa lui Dumnezeu sunt un păcătos… păcate pe care numai eu le cunosc. Sunt un păcătos. Îţi spun: dacă e să plătesc, pentru ce ştiu eu, numai eu, cu ce am păcătuit, accept, am să plătesc. E natural să plătesc. Deci nu pentru ce sunt învinuit de asta sunt nevinovat. Repet. Voi plăti însă pentru păcatele mele ştiute numai de mine.

Cu o fiinţă atât de grandioasă toate surprizele sunt posibile.

— Şi rele?

— Da, dar şi bune. Extrem de bune… Eu aştept. Eu nu am furat. Ana auzi. Eu nu am furat. Nu sunt un hoţ. Nu am furat banii. Nici de la Stat, nici de la nimeni. E o înscenare. E nevoie de un ţap ispăşitor şi ascultă-mă pe mine, nu voi fi singurul. Reabilitări „post-mortem" vor fi, dar eu nu accept această soartă. Ascultă Ana, crezi că sunt atât de dobitoc, încât dacă aş fi furat şi aş avea bani în străinătate să mă fi mai întors în ţară!

— De ce eşti atât de sigur de pedeapsă?

— Sunt. Îmi este dat să plătesc. Văd, simt, e inevitabil şi grav. Puşcăria poate însemna moartea. Moartea… Ana… moartea.

Vlad se cutremură.

— Nu cobeşti Vlad?

— Nu. Ascultă, voiam un sfat de la tine… nu am cu cine vorbi… decât cu tine. Ce zici, nu ar fi mai bine să mă sinucid ca pedeapsă? Vorbesc foarte serios, crede-mă. Pentru greşelile mele, păcatele mele ştiute numai de mine?

Ana văzu iar scrumiera imensă plină de mucuri. Deci, Vlad nu dormise… Vlad era palid. Nu glumea.

— Vlad, eu cred că asta nu ar fi o pedeapsă, ci o evadare, o laşitate, un păcat în plus. Iar de e vorba de pedeapsă acceptată şi dacă este inevitabilă, va fi să rabzi ce va veni. Şi… ar mai exista o pedeapsă, dacă o putem numi pedeapsă, poate mai repede aş numi-o disciplină…

— Ce?

— Ar fi să te schimbi. Schimbându-se, omul devenind un alt om, îşi schimbă implicit şi soarta. E cel mai mare efort pe care îl poate înfăptui un om. Tu ştii prea bine că sinuciderea e ultima laşitate, ultimul păcat.

— Deci, mă sfătuieşti să rabd… nedreptăţile ce mi se fac. Auzi, să mă facă escroc înainte de judecată… înainte de proces, de pledoarie în gazete, să citească toată lumea…

— În tot cazul, cea mai mare nedreptate ţi-ai face-o singur prin sinucidere. E prea mare misterul naşterii noastre ca să ne hotărâm moartea. Rabdă, Vlad, rabdă viaţa, nimeni nu îşi cunoaşte sfârşitul.

Vlad se plimbă iar de colo-colo. Aprinse iar o ţigară:

— Dar dacă aş putea fugi, ce zici? Am posibilităţi. Aţi refuza să mă urmaţi, tu şi Filip?

— Eu răspund de mine, nu şi de Filip, iar în ce mă priveşte nu accept.

— Şi nu l-ai împiedica pe Filip?

— L-aş putea sfătui să nu facă aşa ceva, dar nu îl voi împiedica niciodată să-şi aleagă soarta.

— Ia te uită… ia te uită…

Vlad o privi o clipă, apoi îşi reîncepu plimbarea prin odaie. Azvârli ţigara începută şi după câteva clipe aprinse una nouă. Se opri iar în faţa Anei:

— Spune-mi, te rog, tot ce zice Verona este adevărat… adică, ce zice ea despre Simon… ştii povestea cu renunţarea… şi cu călugăria?…

— Du-te acolo la biserica unde slujeşte şi îl vezi. Cum să mintă, când spusele ei pot fi controlate? El este intrat în pregătire… pentru călugărie…

— Te întrebam nu de călugărie… te întrebam dacă este adevărat că Verona nu a trăit cu el în lipsa mea?

Ana îl privi cu uimire şi cu nespusă milă:

— E adevărat. Nu a trăit cu el, dar Vlad, scumpul meu, ţi-ar părea sacrificiul lui, al ei, renunţarea lor, mai puţin valabilă dacă ei ar fi trăit împreună?… Eu aş zice că tocmai dimpotrivă…

— Eu zic că-i e mai uşor Veronei să-mi rabde ticăloşiile săvârşite de mine la Paris, devergondările mele în văzul tuturor, decât mie să rabd să nu cunosc nevinovăţia Veronei, de care mă îndoiesc. Aş îngenunchea în faţa ei de aş fi încredinţat că spune adevărul. Dar să lăsăm comentariile, eu vreau să ştiu precis, absolut precis dacă a trăit sau nu cu Simon.

— Mi-e milă de tine, dar nu mă pot împiedica a-ţi spune că pentru a afla adevărul acesta nu-ţi rămâne decât să-ţi ghicească Didona în cafea.

Vlad râse, stingherit, uşor enervat.

— Bate-ţi tu joc de mine, bate-ţi. Didona a dispărut odată cu atacurile din gazete. Didona, buna mea prietenă, admiratoarea mea ferventă, logodnica mea *in spe*, care aştepta de ani de zile cu neclintire să divorţez de Verona, a dispărut! Ce de oameni dispar! Emanuel mort, Simon călugăr! Didona însă a avut timp să-şi ia în primire cadourile ce i le-am adus de la Paris şi să-mi debiteze toate intrigile posibile şi imposibile pe care de altfel eu le-am ascultat cu însetare: Simon, Verona. Marina, Yuri, bietul copil… cam devreme a durut-o. Mi-e nespusă grijă de Marina… un proces al meu… pentru viitorul ei…

— Nu prea ai pregătit-o pentru viaţă. Iată un păcat real.

Vlad o privi pe Ana clipind din gene a neputinţă, şi continuă:

— Da, Didona a dispărut. Dacă se potolesc lucrurile se întoarce pretextând că a fost bolnavă. Uite, Ana, pe ea nu am întrebat-o de Verona, nici cu cafea nici fără cafea. Nu a fost nevoie, ea s-a grăbit să-mi afirme că e la mintea cocoşului, că ştie o lume întreagă că Verona a trăit cu Simon. Dar Didona minte sfruntat. Nu o poţi crede. Emanuel Reich, e cel care spunea că Didona merge cu intriga până la a-şi periclita interesele. Ar fi fost capabilă să-spună că i-a văzut cu ochii ei... ca să mă cucerească... Biata Didona, cine ştie dacă vreodată va mai avea ocazia să-mi ghicească în cafea... de voi face sau nu puşcărie... să-mi spună că mi-a prevestit ea totul... că Verona e de vină de toate cele... că dacă o ascultam pe ea... Didona...

Vlad râse amuzat, uşor înduioşat. Se opri iar în faţa Anei:

— Hai, Ana, în lipsa Didonei, ghiceşte-mi tu în cafea.

— Nu fi nebun.

— Ghiceşte-mi dacă Verona a trăit cu Simon, asta ştiu că ştii... să ghiceşti... Hai, Ana, hai, curaj, spune drept.

— Pot să-ţi ghicesc şi în ceaşca goală, şi chiar fără ceaşcă. Auzi: Verona nu a trăit cu nimeni de când ai plecat, şi până te-ai întors.

— Sigur?

— Eu pun capul.

— Pentru ce merge mereu să-l vadă la biserică?

— Îi face bine.

— Pentru ce se culcă cu mine cu plăcere?

— E natural. Eşti singurul om de care e legată.

— Eşti infernală. Nu vrei deloc să mă consolezi.

— În cafea?

— Niciodată nu am să aflu adevărul, e îngrozitor.

— Adevărul pe care vrei să-l afli tu e tare mărunt, tare înjositor, tare mediocru, tare de ruşine şi nu e de tine! Ai merita să vrei să afli un adevăr mai nobil, mai fertil, un adevăr esenţial.

— Ştii bine că în realitate asta doresc, dar obsesiile mă tot întorc din drum şi uit ce vreau cu adevărat. Apoi, implicit, vine nostalgia paradisului pierdut... Defectul cel mare al meu, cred eu, este că am nevoie de un om integru lângă mine, iar Verona, cu toate calităţile ei, mă îndeamnă la rău, la batjocură, mă exasperează.

— Cam des uiţi ce doreşti cu adevărat, uiţi esenţialul. Paradisul tău a devenit un adevărat labirint.

— Spun drept, îl invidiez pe Simon. Întotdeauna l-am apreciat... dar dacă a avut puterea ce-mi lipseşte, să se desprindă de patimă pentru a trăi ce-i pare lui esenţial... apoi...

— Da, Simon a avut puterea să renunţe la patimă, să trăiască ce-i pare lui esenţial.

— Spun drept Simon îmi este un exemplu.

…Vlad surâse:

— Nu ca să mă călugăresc dar vreodată la Paris, te asigur că nu mă voi mai răsfăţa la „Moulin-Rouge."

Vlad, plimbându-se, de data asta fără să se oprească, fără să o privească pe Ana, uşor stingherit, o întrebă:

— Spune, Ana… Filip… nu te înşală? nu se culcă cu toate femeile ce-i ies în cale?

— Câteodată da, câteodată nu.

— Ai aflat?

— Da.

— Şi atunci, tu ce faci? Nu este pentru tine o suferinţă insuportabilă?

— Suferinţă da, dar nu esenţială. Mă doare mai tare când îmi pare că el nu va avea puterea să reziste, mai târziu, când va cunoaşte gloria, bogăţia unor tentaţii mărunte, decât de a se culca cu câte o femeie, timpul când va ceda unor iluzorii succese lumeşti, decoraţii date lui de oameni mai mediocri ca el, sau va cădea sub influenţa vreunei femei de nimic, care îl va ameţi… mediocrizându-l… secătuindu-l de talent…

— După ce a fost cu tine?

— Da. De pildă, una mai tânără, mai vânjoasă!

— Spune-i, atrage-i atenţia. Nu-l lăsa să cadă. Păcat de el. O fiinţă excepţională… Orgoliul lui e imens, va lupta cu puterea care a fost aşezată asupra lui. Uite, spuneam că n-am cu cine vorbi şi iată că am minţit. Cu Filip se poate vorbi… cu toată tinereţea lui. Da spune-i, atrage-i atenţia.

— Ştiu de la Emanuel Reich că e inutil să încerci să convingi un om care e împătimit dacă nu caută el singur să înţeleagă, care nu încearcă să facă singur efortul unei autodepăşiri. Uite, ascultă, Vlad, îţi spun ţie acum, cu toată gravitatea posibilă, solemn îţi spun, că tu ai putea să faci saltul calitativ. Eşti la o răspântie grea şi te pierzi în lucruri mai minore decât ceea ce ai putea realmente face… La ce foloseşte că ţi-am spus? Vlad, auzi?

Vlad continuă plimbarea lui, fără să răspundă. Mai târziu şopti:

— Tu, despre tine ce crezi?

— Eu cred despre mine că am făcut un anume salt, conştient, voit, asta la un moment dat al vieţii mele, cu multă suferinţă inutilă, dar

că până acum nu am avut puterea să merg şi mai departe, să desăvârşesc „saltul”. Şi nu din vreo patimă lumească. Cred că dintr-o slăbiciune care se complace, în climatul câştigat până în prezent. Sunt nemulţumită de mine. Momentan, mă autoaştept, dar fără să fie nevoie ca altcineva să-mi atragă atenţia. Sunt conştientă, nu am aţipit. Într-un fel, sper să nu mor înainte de a reuşi încă un salt calitativ. Sper, cred că nu am să adorm pe drum.

— Dar ştii în ce constă saltul calitativ de care vorbeşti?

— Asta nu ştie nimeni precis până nu realizează acel salt.

— Eşti mistică?

— Nu. Sigur, nu. Sunt realistă. Această posibilitate de autodepăşire, nu aş putea-o numi evoluţie sau maturizare, sau să cred că se adaugă ceva, cum ar fi să mai înveţi o limbă străină, sau să cânţi la vioara, ci, mai curând, o curăţire, o degajare din obsesii interioare care ne întunecă, ne robesc, ne ţin în sclavia unor sentimente, apetituri care în ultimă analiză nu au importanţă. O simplitate conştientă, nobilă, curată, o smerenie activă. Atunci, în om se poate întâmpla să se ivească în acea linişte puteri mai adânci, fertile, norme neobişnuite, dar normale totodată. În tot cazul, sublimul în om este şi rămâne un mister, ca de altfel şi naşterea şi moartea. Un necunoscut, ce ne-a fost dat şi în care suntem constrânşi să existăm.

— E foarte important un exemplu pe care ni-l poate da un om, să vezi cu ochii tăi o reuşită, acolo unde tu încă te căzneşti. De pildă, trebuie să recunosc că, în cazul lui Simon, dacă el realmente a avut puterea sacrificiului purităţii, să iasă dintr-o patimă, fără să se degradeze, ci dimpotrivă, înnobilându-se, recunosc că îmi va ajuta mie să rabd mai uşor învinuirile ce mi se aduc pe nedrept. Într-un fel, ăsta ar fi motivul pentru care aş vrea să ştiu dacă a trăit sau nu cu Verona. Mi-ar plăcea ca acest prieten al meu pe care l-am iubit mult, să fi avut puterea să dea exemplul moralităţii pe pământ. Ana, tu ştii că poate mă aşteaptă puşcăria... într-un fel e o moarte şi câteodată chiar moarte adevărată. O autoputrezire. Voi muri oare în puşcărie, fără să mă fi autodepăşit?

Capitolul XXIX

Ana şi Filip îşi dăduseră întâlnire cu Verona la biserica Antim, la o oră destul de târzie. Aşa hotărâse Verona. Îi rugase să vină, să nu o

lase singură, şi au acceptat. Acolo, în acea biserică, îl vor vedea desigur şi ei pe Simon. Acolo îşi făcea el veacul şi stagiul în acea biserică-mânăstire. Acolo locuia acum, într-una din chiliile mânăstirii.

Ana acceptase gândind că este bine pentru liniştea Veronei să-l mai vadă pe Simon un timp, aşa, în biserică. Era o concretizare indiscutabilă, o sacralizare a hotărârii lor de a se despărţi.

De obicei, îndrăgostiţii găsesc mii de scuze, de argumente ca să amâne o despărţire; la Simon însă, hotărârea părea atât de definitivă, încât numai pentru Verona mai trebuiau imagini care, întipărite în inima ei, subliniau hotărârea despărţirii. Verona avea încă nevoie să ştie că sacrificiul ei fusese făcut pentru un ţel înalt care depăşea obişnuitul. Nevoia de romantism la Verona era, aprigă, de neînvins. Se hrănea din romantism.

Îi spuse Anei:

— L-am văzut. În lumina lumânărilor era de o paloare care m-a înfiorat. Am stat în strană şi am plâns.

— De ce te mai duci, Verona? Umbli la răni nevindecate. Doare.

— Durerea asta îmi face bine. Mi-e înălţătoare. Am atâtea motive pentru a plânge! Când îl văd în faţa icoanelor, în fumul de tămâie, în lumina lumânărilor, ştiu pentru ce a făcut gestul despărţirii. De l-aş vedea, de pildă, cu o altă femeie, cred că aş merge acasă şi m-aş spânzura. El e singurul om care nu m-a dezamăgit.

Verona rămase un timp pe gânduri, apoi adăugase într-un suspin:

— Şi Vlad a fost să-l vadă. Nu voia să creadă că este adevărat că ne-am despărţit. Zicea că mint. S-a dus să se convingă. Dar l-a văzut acolo. A venit acasă foarte îngândurat!

— Simon e călugăr? E îmbrăcat în rasă?

— Încă nu. E încă „civil”. E încă în stadiul de probare.

Ana exclamă:

— Dacă nu e îmbrăcat în rasă de călugăr, Vlad nu va crede că hotărârea lui Simon de a se călugări este adevărată. Nu va crede în despărţirea voastră!

Verona râse amar:

— Exact. Până în ultima clipă va crede că e vorba de o înscenare, o camuflare a noastră. Totuşi, am vorbit, chiar în biserică. Prietenia lor era foarte importantă pentru ei amândoi. Îşi duc şi ei, şi unul şi altul lipsa… dar nu se mai poate… nimic… pentru nimeni. Fiecare suferă în felul lui. Uite, mie îmi pare că Simon suferă numai pentru că mă vede pe mine suferind şi că altfel e fericit acolo, şi că mă lasă să-l văd

tot din milă. Pe el, prezenţa mea nu-l tulbură. E complet dăruit călugăriei. E parcă alt om. Da, îi este milă de mine! Din milă mă lasă să-l văd... Oare, numai atât? Oare, odată cu sacrificiul făcut, i-a trecut şi iubirea? Ce grozav! Să-i fie numai milă de mine, că mă vede suferind? E atât de fericit acolo, totuşi cred că dacă aş plânge, dacă l-aş ruga, poate că s-ar întoarce la mine dar numai şi numai din milă, ştiu. Ce putere!

— Doamne! Verona! să nu-l chemi înapoi ca să-i încerci iubirea! Ce dezastru ar fi! Ce înjosire. Tu nu ţi-ai ierta-o niciodată şi nici el nu ţi-ar ierta-o. Să cârpeşti ceva ce-a fost întreg!

— Nu, n-am să-l chem... dar poate... aş fi vrut să ştiu că-i e încă greu fără mine. Emanuel spunea că Simon nu mă iubeşte... că este un om care nu poate iubi...

— Nu-l amesteca acum pe Emanuel. Ţine-ţi inima în frâu. Şi dacă e vorba de suferinţă, nu uita că şi Vlad suferă acum, şi că nu are pe nimeni cu cine se sfătui. Nu-i este uşor să te vadă îndrăgostită de Simon şi în acelaşi timp să trăiască în spaima unui posibil proces infamant.

Da, Ana şi Filip acceptaseră să se întâlnească cu Verona în biserică, să nu o lase singură. Atât pentru Verona, cât şi pentru Vlad.

Când au intrat în biserică, au fost cuprinşi de atmosfera de linişte, atât de deosebită de cea de afară, în acele zile de revendicări, de reînnoiri violente, de zilnice răsturnări, învinuiri, procese, delaţiuni. Ieşeau la suprafaţă oameni care făcuseră într-adevăr puşcărie grea pentru victoria comunismului, suferiseră torturi, martiri ai comunismului, suferinţe care realmente, nu trebuiau uitate; dar existau printre ei şi cei care nu gândeau atât la victoria, limpezirea viitorului, cât la răzbunarea trecutului, a suferinţelor lor personale. A „învăţa minte" pe cei ce chinuiseră le era lozincă. Victoria nu le era suficientă. O camuflată răzbunare le părea datorie incontestabilă şi devenise făţişa lozincă. Erau mânaţi prea mult de amintirea suferinţelor şi nu de bucuria izbânzii. A viitorului ce trebuia construit. Nu mai erau capabili să discearnă printre oameni, pe cei ce trebuiau îndepărtaţi, neutralizaţi, de cei ce le puteau fi aliaţi. Nu ştiau că foarte curând vor trebui să fie şi ei eliminaţi, îndepărtaţi tocmai din pricina încăpăţânărilor lor obscure, demodate, şi că, în curând, lupta se va da cu cei ce se încăpăţânau, să menţină încremenită, mumificată o Revoluţie ce se voia permanentă.

Tocmai acest lucru îl intuise Simon Şora când vorbea de nevoia bisericilor, să fie conduse de spirite suple, mobile, care să înţeleagă

nevoia de o adaptare potrivită actualităţii lor istorice, fără distrugătoarea idee că numai prin ură se poate merge înainte.

Gândurile, oricât de geniale şi generoase ar fi ele, luate şi prelucrate de minţi mediocre, se colorează inevitabil de mediocritatea celor ce le mânuiesc.

Cristos l-a avut pe Savonarola, printre alţii, ca prototip de neagră oroare, comuniştii, savonarolii lor.

Simon Şora ştia că pentru salvarea sacralităţii vieţii în inimile oamenilor epocii lui, trebuia ca bisericile să accepte depăşirea unei mentalităţi de supunere oarbă, total demodată faţă de programul făcut în cercetarea ştiinţifică.

Nu trebuia distrusă nevoia omenească de a respecta Existentul în manifestările lui, ci transformată biserica într-un instrument, într-un fel sau altul încă indispensabil făpturii omeneşti.

Demodaţi şi cei care credeau că comunismul a fost propovăduit de Cristos, dar cu totul alături cu drumul şi cei care credeau că nevoia omului de a respecta Existentul în grandiosul ei mister, poate fi anulată.

Simon Şora credea că dacă simţământul sacrului faţă de viaţă dispare, dispare şi respectul necesar eticii umane, eticii sociale.

Ana şi Filip l-au zărit pe Simon imediat, de îndată ce ochii li se învăţaseră cu umbra bisericii. Era în faţă, spre altar, într-o strană, nemişcat. Avea ochii închişi sau poate numai pleoapele plecate.

Verona, Ana şi Filip s-au aşezat ceva mai la o parte. Apoi, Verona a mers şi s-a închinat la icoane.

Ana şi Filip au văzut-o cum, după ce s-a închinat, a mers şi s-a oprit în faţa lui Simon. El s-a ridicat în picioare. Într-adevăr, Simon părea mai slab şi mai palid ca de obicei. Nu şi-au dat mâna, dar o clipă au vorbit, Verona s-a întors şi s-a aşezat la locul ei lângă Ana. Avea lacrimi pe obraz.

Era destul de târziu. Slujba Vecerniei era pe sfârşite.

Când au ieşit din biserică toţi trei, afară îi aştepta Simon. S-a alăturat lor. Întâi au plecat Ana lângă Verona, Simon lângă Filip; mai târziu, pe drum, pe negândite, Verona a trecut lunga Simon, iar Filip lângă Ana. Au mers aşa mai departe. Se întuneca uşor, ca o cenuşă diafană. Pomii aveau frunze de aramă. Pe jos, căzute, alergau purtate de vânt cu un zumzet de metal. După aerul din biserică dens de tămâie şi fum de lumânări, aerul de afară era de o claritate ce prevestea frigul.

Umblând, Verona şi Simon vorbeau neîntrerupt, ca şi cum ar fi

avut ceva de hotărât. Oare nu fusese spus totul? Ana îi privi cu o strângere de inimă. Îi era milă şi grijă.

— Crezi, întreabă Filip, că vor rămâne la hotărârea lor de a se despărţi?

— Eu, personal, cred că da. Simon e de nezdruncinat. Verona însă ar vrea să ştie totuşi precis că ea a fost marele, singurul amor al vieţii lui Simon... ar vrea să ştie că Simon suferă de despărţire... nu pricepe liniştea lui Simon... E lovită în orgoliu...

— Şi Vlad ar vrea să ştie precis că ei nu sunt capabili să se despartă şi că e imposibil ca Simon să se fi hotărât...

— Probabil.

— Dar până când va dura tortura asta a revederilor zadarnice? a îndoielilor?

— Probabil până când Simon va fi îmbrăcat în rasă!

— Da, atunci, nu va mai fi posibil să umble aşa la braţ cu Verona în înserare, el îmbrăcat în rasă...

Nu era frig, dar începutul de toamnă se făcea simţit.

Au umblat destul de multă vreme. O uşoară oboseală şi plăcerea de a fi împreună în aerul curat al înserării, îi făcuseră fără să-şi dea seama, să încetineze pasul. Umblau agale, Filip ţinând-o pe Ana de braţ, Verona rezemată de braţul lui Simon.

Ajunseră lângă grădina Cişmigiu, pe strada Schitu Măgureanu, care cobora la vale. Strada era destul de prost luminată de felinare cu becuri slabe. Din grădina Cişmigiu sosea boarea pomilor, umezeala molcomă a lacului.

Şi deodată, neaşteptat, neobservat, îi ajunse din urmă Vlad. Poate îi urmărea de mult, poate se ascunsese în calea lor, dar pasul lui, ce se apropiase violent, hotărât, îi făcu pe toţi patru să se oprească, să se întoarcă. Verona încă la braţ cu Simon, scoase un uşor ţipăt şi se desprinse de Simon. Vlad, ca fulgerul, se repezi la ea şi o pălmui, strigând:

— Mincinoaso, eşti o mincinoasă, eşti o mincinoasă.

Vlad nu se uită la Simon, dar Simon cu groază se apropie un pas de el şi îl întreabă cu o uimire de nedescris:

— Vlad, ce ai făcut?

Strada era pustie. Vlad, după faptă, rămase încremenit şi privi speriat spre Verona care, deodată, o luă la goană la vale, neaşteptat intră în grădina Cişmigiu şi dispăru.

Simon începu să alerge în urma Veronei. Dispăru şi el.

I se auzi glasul strigând într-o disperare fără margini, „Verona,

Verona", dar, cu toate că alergase în goană, nu o mai găsi. I se păru că aude paşi, frunze călcate, hohote de plâns. Verona dispăruse în imensa grădină plină de alei, întuneric şi boschete. Simon o mai strigă de câteva ori, încă alergând de colo-colo un timp chemând-o „Verona, Verona", dar rămase un glas fără ecou în liniştea nopţii. Deodată Simon se opri şi din goană şi din inutila chemare. Rămase locului. Se uită cu uimire la liniştea din jurul lui. Simţi tăcerea grădinii cu umezeala ei rece, cu frunzele toate gata să cadă liniştite. Pe jos mirosea a toamnă putredă. Pomii puternici îşi înălţau crengile spre cer, iar deasupra lor cerul imens acoperea totul sub o tainică oblăduire

Simon se simţi cuprins în vastitatea atotcuprinzătoare, implorabilă, cuprins în legea pomilor şi a cerului, cuprins în tăcerea lor. În piept inima îi bătea puternic, de sine stătătoare, liberă, şi îi părură mai aproape de inima lui şi pomii şi imensitatea cerului decât oricare altă poveste a lui, a Veronei sau a altcuiva pe lume. De oameni, parcă nu-l mai lega absolut nimic, niciun fel de poveste, de intrigă sau întâmplare decât numai mila, o imensă milă pentru toate dramele, slăbiciunile, patimile, descătuşat de contingenţa cotidianului, macazul vieţii fusese schimbat spre o Eternitate ce i se făcu simţită în toată fiinţa lui, mila însă rămăsese aceeaşi şi pentru Verona şi pentru Vlad, aceeaşi milă pentru amândoi, pentru oricine şi milă chiar pentru el însuşi, el cel al trecutului cel ce suferise de toate slăbiciunile şi faptele omeneşti, mila îi deveni aproape abstractă dar gata să ajute. Îi era milă de omenirea întreagă.

Se aşeză pe o bancă. Transpirase. Simţea umezeala frunţii şi a întregului trup cum i se lipea rece de el.

„Până acum mila mi-a fost numai slăbiciune. Din milă am făcut numai rău. Vlad are dreptate. Suntem nişte mincinoşi. Ne minţim pe noi înşine. Pe mine mă mint. Dacă am ales mânăstirea, alegerea trebuie să-mi fie deplină… sau îmi este deplină."

Grădina şi cerul erau total liniştite, Simon se simţi cuprins în binecuvântarea lor.

Spaţiul imens al nopţii cu cerul asupra lui i se aşezase în inimă ca o putere ce-i aparţinea. Se simţi pregătit pentru a răspunde acestei puteri. Fără cuvânt, fără alt gând, hotărârea întregii lui fiinţe i se făcu simţită.

Smerit, dar hotărât, părăsi încet grădina şi se întoarse în acea seară la mânăstire, în chilia lui. Fusese ultima lui întâlnire cu Verona.

Verona alergă mult timp fără ţel, înnebunită. Auzise glasul lui Simon, dar nu se opri. Nu ştia ce vrea. Alerga, voia parcă să creeze o cât mai mare distanţă între ea şi tot ce fusese. Voia, poate, să fie singură, departe. Îşi aminti şi de Emanuel, de durerea lui. Alergă mai departe pe aleile grădinii şoptind: „Iartă-mă, iartă-mă, Emanuel, iartă-mă şi nu mă pedepsi prea tare”. Alergă, apoi, frântă, cu respiraţia care o sufoca, se aşeză pe o bancă. Se uită în jurul ei. Era deplin întuneric, deplină tăcere. I se făcu frică. Dacă porţile grădinii fuseseră închise… Aleile erau pustii. Băncile goale… Căută o ieşire. Ajunse la o poartă. Era ferecată în lanţuri şi lacăte. O porni din nou înspăimântată, prin imensa grădină. Alergă la o altă poartă. Aici, găsi poarta descuiată. Merse mai departe pe străzi neştiute printre oameni neştiuţi. Ajunse în faţa mânăstirii lui Simon. Nu voia nimic. Nu voia nici măcar să ştie că e acolo. Trecuse prin faţa zidurilor mânăstirii fără gând. La o fereastră era o lumină slabă, galbenă. Poate era fereastra odăii lui Simon… poate altcineva veghea… Nu se opri. Merse mai departe. Nu-i era dor de nimeni. Auzi parcă aievea glasul lui Simon strigând-o. Avea certitudinea că era ultima oară când îi aude glasul, Chemarea aceea, numele ei strigat în noapte, ca o durere la care datoria ei fusese să nu răspundă, i se întipări în întreaga fiinţă…

Apoi spre dimineaţă s-a întors acasă. Era frântă de oboseală. Din poartă a văzut casa cu toate ferestrele luminate. De sus şi până jos, casa luminată cu toate lămpile ei. Ca de sărbătoare, sau cine ştie ce tainică întâmplare. Casa astfel luminată o deşteaptă dintr-un vis ciudat, visul nopţii în care alergase fără ţintă, prin întunericul unei grădini, unde pierduse un om, cel mai scump om.

A găsit poarta şi uşa casei larg descuiate şi deschise. A intrat şi a urcat scările. Când a ajuns sus, în dormitor, l-a găsit pe Vlad.

Era aşezat pe marginea patului. Nu îşi scosese pardesiul. Înfăşurat în pardesiu, sta nemişcat cu faţa răvăşită.

Când a văzut-o pe Verona, fără să se mişte, a privit-o lung şi i-a spus:

— Te-ai întors! Credeam că n-ai să te mai întorci… Te aşteptam…

Capitolul XXX

Era profesoară la liceul unde învăţa Marina Axente, fiica lui Vlad şi Verona Axente.

Numele acestei fiinţe nu trebuie divulgat, căci şi această fiinţă inuman de rea, şi care avea un nume de om acum a murit, timpul ei a putrezit.

A murit destul de tânără ca vârstă, dar a trăit suficient ca să aibă timp să reverse în jurul ei cât de mult venin a putut.

A murit de cancer, acea boală care a putut fi numită *„la maladie de la tristesse”* dar care, de data asta, ar putea fi numită „boala veninului”.

La urmă, când a fost înlăturată din învăţământ şi partid, a fost convinsă şi a strigat încrâncenat că este persecutată de propriii ei tovarăşi, care nu au înţeles-o şi pentru care, zicea ea, s-a sacrificat o viaţă întreagă.

Auzi, să o scoată din învăţământ sub pretext de abuz de putere, ea, care clarificase prin severitatea ei atâtea minţi fragede ale elevilor, atâtea idei greşite, educaţii greşite!

Lăsase prin testament ca, după moartea ei, să fie arsă la crematoriu, iar cenuşa să-i fie depusă lângă cenuşa unor eroi comunişti. Era încredinţată că răutatea ei merită această onoare.

Dar bătrâna ei mamă a ars în taină nu trupul ei, ci testamentul ei şi a chemat preotul şi l-a rugat să-i cânte prohodul şi să-i facă nişte dezlegări de iertarea păcatelor ştiute şi neştiute înainte de îngropăciune: „că tare a mai fost rea, săraca, şi mult m-a mai chinuit şi pe mine. Dumnezeu să o ierte de o putea, că eu de mult am iertat-o”.

Cine ştie, poate această postumă iertare a mamei ei, a păcatelor ştiute şi neştiute, să fi ajutat ca până la urmă răutatea inimii ei să fi putrezit fără urmă în pacea pământului.

Există obiceiul ca, postum, să se reabiliteze unii oameni recunoscuţi buni, judecaţi şi pedepsiţi greşit; nu ar putea oare fi iertaţi, postum, alţii care au făcut mult rău?

Căci au existat, din păcate, nu numai martiri şi sfinţi ai comunismului şi ai altor crezuri, ci şi oameni care prin întunecata lor răutate nu au făcut decât să degradeze pe cât le-a stat în putinţă comunismul. Au speriat şi îndepărtat o lume prin veninul acţiunilor lor.

De fapt, aceştia au fost adevăraţii duşmani ai comunismului, iar nu cei cărora le-a trebuit un timp ca să-l înţeleagă şi să-l accepte.

Acele minţi întunecate de orgoliu şi venin nu au făcut decât să dea drumul tuturor refulărilor din fiinţa lor mărginită, clamând că acţionează în numele a mai binelui pe pământ.

Propaganda făcută de faptele sterile ale acestor oameni, cărora li s-a dus vestea, a fost virulent repulsivă.

Ea, era profesoară de meserie. Era o fiinţă rea, urâtă şi plină de complexe chinuitoare. Era profesoara Marinei. Feţele fragede ale elevelor de liceu îi întărâtau răutatea. Prospeţimea lor o scotea din fire. O iritau privirile ochilor lor abia deschişi la viaţă. Se lupta cu îndârjire să atingă bucuria adolescenţilor. Găsea tot felul de pretexte ca să facă din legi nobile, lozinci încrâncenate, care îi serveau să acopere răutatea ei virulentă. În răutăţi nu avea complexe. Era inventivă. Era şi foarte mândră de vigilenţa ei neobosită. Şi celorlalte profesoare le era teamă de ea, nimeni nu îndrăznea să spună ce gândeşte.

În ziua aceea, plecând de acasă spre şcoală, găsise în cutia de scrisori, ca în fiecare dimineaţă, gazeta zilei. O deschise şi o răsfoi în goană. Nu voia să întârzie nici o secundă de la ore, şi nici nu întârziase niciodată, citi deci numai titlurile articolelor. Dar deodată tresări şi deveni atentă... Axente... Vlad Axente... Axente... proces... escrocherii... fraude... deturnări de fonduri...

„Ia te uită, îşi zise, ce extraordinar ar fi... Oare Marina Axente din clasa mea de dirigenţie... să fie fiica escrocului?... Auzi, ce obrăznicie, să fii fiica unui escroc!... duşman... Ce neobrăzare... I-aş explica eu cine sunt duşmanii comunismului şi ce merită aceşti duşmani... Auzi, ticăloasa, să aibă un asemenea tată!... Şi... după câte îmi pare, are şi pretenţii de sexapil... dă din şolduri când iese la tablă... şi ce privire are... sigur că va fi o stricată... E capabilă de pe acum, dacă are un asemenea tată, să umble cu bărbaţi... Îi voi explica eu... o voi lămuri eu!"

Se opri locului cu respiraţia întreruptă şi citi cu însetare, cu un ciudat simţ al victoriei, învinuirile, bănuielile enunţate pentru un eventual proces...

Ajunsă în cancelarie, nu spuse nimănui nimic. Ascunse gazeta. Erau capabile colegele profesoare, mai puţin vigilente ca ea, să o împiedice să-şi facă datoria. Ar fi putut spune că până nu e nimic sigur, că numai pentru bănuieli şi cercetări, nu se poate acţiona... dar ea ştia că o lecţie de morală proletară este oricând binevenită, folositoare, constructivă. Oricând. Ai, n-ai dreptate!

Intră în clasă victorioasă, cu catalogul şi gazeta în mână. Avea ceva important de făcut. Simţea că trăieşte. Avu chiar o agreabilă senzaţie în sex.

Strigă catalogul, apoi îl aşeză cu pondere pe catedră. Şi fără să-l

închidă, fără să ridice ochii, spuse răspicat:

— Axente Marina.

Marina se ridică.

— Cum îl cheamă pe tatăl dumitale?

— Axente Vlad.

— Ah! da!... Ei bine, vino te rog aici şi... poftim, citeşte-ne şi nouă ce scrie... azi în gazetă... Poate că n-ai citit încă azi gazeta... E bine ca omul să fie la curent cu realităţile vieţii actuale, mai ales în ziua de azi, când e datoria noastră sfântă să fim la curent cu acţiunile mârşave ale unor duşmani ai poporului...

Marina înainta spre catedră.

— Hai, mişcă-te, şi nu te mai uita aşa la mine. Sau ce... crezi că eşti Don Juan, să mă dai gata cu sexapilul dumitale?

Marina, ajunsă la catedră, luă gazeta din mâna dirigintei, care i-o dădu cu grijă, deschisă la pagina cu articolul eventualului proces...

— Citeşte în gura mare, să audă clasa.

Marina începu să citească, apoi se făcu albă ca varul, scăpă ziarul din mâini şi vru să fugă din clasă. Se prăbuşi peste bănci leşinată.

Se auziră strigătele colegelor... strigăte de spaimă, apoi cuvântul „apă", repetat ca un bocet de vocile întregii clase, vocile tragediei... voci pure de adolescente: „...apă... apă... apă..."

Capitolul XXXI

În faţa patului Marinei, care avea febră de 40° şi delira, Vlad Axente luă definitiv hotărârea fugii lui din ţară.

Gândul îl frământase imediat după întoarcerea lui de la Paris, de fapt imediat ce îşi dădu seama că îl pândeşte un proces.

Învinuirile erau foarte încâlcite, dar din ce în ce mai virulente. Scuzele, argumentele lui erau ale unui om cu o mentalitate total nepotrivită cu actualitatea politică a ţării. Explicaţiile, din punctul lui de vedere, nu se potriveau cu realităţile concrete, ele fiind cu totul altele decât cele pe care Vlad îşi argumenta pledoaria. Acolo, la Paris, hotărâse multe, prea multe lucruri fără a lua în seamă părerile altora, care erau mai la curent cu schimbările sociale din ţară, şi nici acele hotărâri luate de el nu puteau dovedi o corectitudine perfectă, o limpezime a cinstei lui, fără greş. Ce îi păruse lui acolo inteligente şi dibace mânuiri de fonduri, se dovedeau în clipa de faţă obscure, dubioase.

După precaute tatonări, Vlad, dându-şi seama că nici Verona, nici Ana cu Filip nu l-ar fi susţinut, sau urmat în hotărârea lui de a pleca din ţară, luă de unul singur, tainic, această decizie.

Realmente, tatonările ce le făcuse nu găsiseră la cei mai apropiaţi oameni ai lui nicio înţelegere. Net, clar, erau absolut împotriva perspectivei evadării ca soluţie.

Vlad Axente şi-a spus, ca să capete curajul necesar, că, odată ajuns acolo, la adăpost, scăpat de spaima unui proces ce părea dintru bun început hotărât, proces care îl putea costa viaţa, va căuta să explice, ce făcuse, pentru ce procedase astfel, şi să dovedească cinstea lui şi că Statul nu fusese lezat financiarmente, ci dimpotrivă, şi că până la urmă acest lucru va fi clar.

Vlad mai luă hotărârea să caute să-şi schimbe firea, să se stăpânească în violenţele, grandomaniile lui, să se smerească şi astfel să-şi răscumpere o parte din greşelile morale. Vlad recunoştea că nu fusese bine, nici prudent, că tocmai când în ţară era foamete, sărăcie, Revoluţie, din toate punctele de vedere restricţii, el se lăfăise, cheltuind cu nesocotinţă în destrăbălări. Acesta era un lucru de care Vlad se învinuia cel mai mult. Tot acest lucru, probabil, îşi spunea Vlad, contribuise şi ca Verona să fi făcut ce făcuse în lipsa lui.

Ca întotdeauna de câte ori hotăra să se domine, credea că-i va fi uşor să realizeze o schimbare temperamentală esenţială şi că astfel va începe o viaţă nouă. Bineînţeles că imediat gândurile lui adăugau: dacă i se vor oferi condiţiile necesare, favorabile.

Avea vaste planuri de viitor. Acolo, departe, la adăpost, va putea lucra şi se va putea impune în specialitatea lui. Oameni ca el sunt repede apreciaţi. Îşi făcuse relaţii, se putea descurca.

De acolo, de îndată ce situaţia i se va limpezi, va trimite tot ce îi va fi posibil ca să uşureze materialmente viaţa Veronei şi a Marinei.

Iar înainte de plecarea lui, îi era posibil să le lase suficienţi bani ca ele să poată trăi o vreme comod, iar mai târziu va lupta să le aducă şi pe ele acolo cu el; sau dacă situaţia lui se va limpezi, se va reîntoarce. Se vedea de pe acum ministru… reabilitat.

Fuga o pregătise cu bani grei. Fiind în pericol şi cu renume de om bogat, i se ceruse dublu de cât auzise că se cere de obicei. Plătise fără să se tocmească. Dăduse însă numai jumătate din preţ, restul urmând să fie plătit după ce ar fi ajuns la destinaţie. Plătise cu un sens al victoriei certe, încredinţat că procedează ca un om deosebit de abil.

Hotărârea, la căpătâiul Marinei bolnave, îi fusese fierbinte şi

legământ. Marina era bolnavă din pricina lui. O remuşcare surdă ce nu ştia cum să se răscumpere, îl prinsese într-o încleştare dramatică: „Bietul copil, cu ce o fi el de vină de greşelile mele? Eu, numai eu sunt de vină! Trebuia să-mi dau seama că nu trebuia să procedez aşa cum am procedat. Voi răscumpăra. Nu trebuia să mă întorc. Trebuia de acolo să clarific lucrurile. Aici voi fi pus la stâlpul infamiei, exemplu, şi cred că şi familia mea va avea de suferit. În clipa de faţă, exemplificările sunt esenţiale."

Da, trebuia să plătească, trebuia să rişte, să facă gesturi care să-l uşureze de păcat. Asta îşi şoptise la căpătâiul patului Marinei, el pentru el, numai el şi cu conştiinţa lui. Va plăti.

Planurile lui, hotărârea lui îi păreau deschiderea spre o viaţă nouă. Trebuia să rişte, fără precupeţiri, să fie liber ca să dovedească tuturor care vor afla mai târziu de fuga lui, că avusese curajul riscului total pentru o răscumpărare. Şi nu ca duşman al înfăptuirilor din ţară, ci numai ca avocat al propriilor lui greşeli. În tot cazul, chiar de ar avea de adus critici mişcării revoluţionare din ţară, o va putea face cu mai mare eficienţă de acolo, de departe, decât din ţară, timorat, unde mereu ar risca să sufere fără să se poată apăra. Dacă, la Paris, Roma, în fine, în Occident, avusese curajul devergondării, al desfrâului, acum va avea curajul răscumpărării. Va duce o viaţă sobră, exemplară.

Luat de impetuosul avânt temperamental al firii lui, Vlad Axente crezu cu desăvârşită sinceritate că ce gândeşte este cinstit salvator, posibil eficient. Ca întotdeauna, era realmente sincer chiar în contradicţiile lui. Mai târziu va arăta, lumii ce poate el. Va dovedi adevărata lui valoare umană. Mai târziu… Asta voia, numai asta voia. Să se autopedepsească, să nu-l pedepsească alţii…

Ca să-şi desăvârşească autohipnoza, îşi mai zise chiar că abia ajuns acolo, reînnoit, va putea arăta lumii cum poţi fi un adevărat comunist, un adevărat patriot. În exaltarea lui tainică, tot ce gândea îi părea valabil.

Parlamentările evadării le dusese cu cele mai subtile precauţii, în desăvârşit secret, ca nimeni să nu poată bănui ceva din hotărârea lui de evadare. Aşa numea el trădarea plănuită: „evadare".

Totul fusese minuţios gândit, minuţios împlinit, câteva mici voiajuri cu conferinţe de specialitate în diferite oraşe ale ţării etc.

Existaseră oameni care, voind să plece din ţară, fuseseră prinşi, omorâţi. De aceea, Vlad, care aflase de dificultăţile celor ce nu reuşiseră să fugă, îşi luase toate precauţiile pentru reuşita evadării.

Se felicită pentru incontestabila lui inteligenţă. Un fior de copilăroasă îngâmfare îl cuprinse ca la o victorie certă împlinită. Ce aventură!

Ajunse la Constanţa seara. Avea cu el numai o servietă. Nu trase la niciun hotel. Se plimbă îndelung pe chei, apoi într-o oarecare cârciumă mai petrecu vreo două ceasuri până ce se întunecă de tot.

Atunci merse spre plajă, la locul ştiut. Se duse agale, ca un om ce se plimbă poetic pe malul mării.

Cu mintea plină până la refuz de planuri de viitor, înaintă spre mare. Ajunse pe plajă. Acolo, departe, se zărea o lumină slabă care îl aştepta.

Vastitatea cerului, a mării, îl cuprinse. Se auzea vuietul valurilor care se spărgeau în mal. O putere, a naturii covârşitoare. O înfiorare îl cuprinse. Începu să înainteze greu pe nisipul ud şi adânc. Pantofii i se umplură de nisip. Atunci Vlad se opri, se aplecă şi se descălţă. Piciorul gol pe nisipul ud îi făcu o plăcere imensă. O descătuşare, prima descătuşare efectivă.

Aşa, în picioarele goale, geanta pe care o purta în mâini îi păru obiect ridicol, deplasat. Nu avea nevoie de geantă, de pijama. La naiba pijamaua; lăsă jos servieta şi plecă mai departe. În buzunar, la piept, avea actele necesare şi, bineînţeles, fotografia Veronei şi a Marinei. Avea şi ceva ţigări prin buzunare şi un plic de chibrituri. Vag îşi aminti de peria de dinţi... Mutată în geantă. Surâse...

Înaintă pe plaja pustie şi neagră, purtat de un avânt vital. Acolo, departe, dar din ce în ce mai aproape, lumina aceea îl aştepta. Tot ce era generos în el se înălţă în inima lui.

Îşi aminti de Emanuel Reich. O vagă remuşcare sentimentală i se făcu simţită: „Şi cu el m-am purtat prost. L-am necăjit mult. Dumnezeu, să ne ierte pe amândoi şi pe el, şi pe mine. Şi pe Verona o voi ierta de câte ori mă va înşela... în fine, iată că de data asta voi fi sigur că mă va înşela, şi o voi ierta... Iată-mă liber. În fine liber. Bineînţeles că Ana ar zice că „libertatea" nu există decât numai în interiorul omului, că celelalte libertăţi sunt numai simulacre ale libertăţii. Poţi fi, într-adevăr, sclavul propriilor tale slăbiciuni, oriunde, oricând şi liber în puşcărie. Sclav la Paris la «Moulin-Rouge»! De fapt, avea dreptate Ana şi probabil că şi Simon gândeşte ca Ana şi că, desigur, recunosc că şi eu gândesc în principiu ca Ana. Îi dau dreptate, dar până una-alta să mă văd departe de puşcărie. Sunt tânăr... am tot timpul să realizez şi libertatea de care vorbea Ana... libertatea interioară... las pe mai târziu... Până una-alta mi-am

organizat libertatea hotărâtă de mine şi odată ajuns acolo, la Paris, la «Moulin-Rouge», voi căuta să mă eliberez şi de propriile mele încătuşări cărora, trebuie să recunosc, le-am fost sclav".

Auzea valurile puternice ale mării care se spărgeau pe mal ritmic ca un cânt al veşniciei. Simţea sub tălpi scârţâitul nisipului, a miliarde de fire de nisip. Deasupra, în spaţiul imens, sclipeau tot atâtea stele. Fiecare pas îl simţea conştient. I se părea că înaintează spre ceva esenţial, că realmente înaintează într-o descătuşare necunoscută lui până acum, o descătuşare total nouă. Niciun fel de piedică, niciun fel de constrângere, niciun fel de gând supărător, decât acea miraculoasă înaripare a inimii. „Oare acesta e «extazul» de care vorbea Ana? Aceasta să fie oare libertatea? Poate că da, poate că nu… Dumnezeu ştie dar ce lucru miraculos!… Să te simţi deodată liber… în conştiinţa ta… în planurile tale de viitor…"

Uimit de puterea din el, Vlad se opri o clipă, deschise ochii mari, privi în jurul lui. Aceeaşi solemnă vastitate a cerului, a mării, a pământului şi, mai încolo, aceeaşi lumina care îl aştepta. Acolo mergea, acolo trebuia să ajungă, la acea lumină geamănă inimii lui, care îi lumina calea.

Era cuprins în acea putere uriaşă a naturii, în vastitatea mării, a cerului, în vuietul valurilor mării ce se spărgeau ritmic.

„Am să ţin minte clipa asta toată viaţa. Nu o voi uita niciodată. Oh! de nu aş pierde-o. Merită să-ţi dai viaţa pentru o asemenea clipă… o clipă perfectă… perfectă… perfectă…"

Purtat de avântul clipei, Vlad mai făcu câţiva paşi. Apa îi ajunse la brâu. Lumina care îl aştepta nu se mişca, nu se apropia. Privi spre ea, îngrijorat. Înţelegerea fusese alta. Trebuia să fie întâmpinat. Se grăbi. Mai făcu câţiva paşi. Un val imens îl răsturnă. Reuşi să se ridice. O clipă rămase nemişcat, descumpănit, privind mereu la lumina ce sta nemişcată pe mare. Valurile erau acum imense. Hainele şi le simţea grele de apă, îl apăsau, reci. Alt val îl răsturnă iar. Îşi zise cu groază: „Că n-am să mă înec ca ţiganul la mal! Ce stupid! Ce stupid! Dar ce au de gând de nu se apropie?!" şi se uită cu spaimă şi nedumerire în jurul lui şi la lumina aceea nemişcată, slabă, ca lumina unei lumânări, a clipei din urmă, aprinsă pe mare.

Se auzea numai marea care îşi spărgea în ea eterna ei putere.

Sub picioare încă mai avea sprijin, lumina încă veghea, dar parcă mai departe, mai slabă. Îi păru înfiorătoare ca lumina morţii.

Înălţă un strigăt de disperare din toată puterea lui bărbătească, un strigăt pierdut, zadarnic, neauzit de nimeni. Atunci începu o şoaptă a

lui neîntreruptă, neauzită decât în inima lui: „Doamne, Doamne”.

Un val uriaş îl răsturnă. Altul nu-l lăsă să se ridice, încercă să se întoarcă. Nu mai avea putere. Hainele îi erau de plumb. Un nou vai îl lovi în cap. Îl ameţi, îl doborî şi-l trase într-un imens vârtej, în largul mării fără fund, al morţii.

Bucureşti, 1979

CUPRINSUL

Capitolul I..... 4
Capitolul II..... 12
Capitolul III..... 30
Capitolul IV..... 40
Capitolul V..... 51
Capitolul VI..... 68
Capitolul VII..... 79
Capitolul VIII..... 87
Capitolul IX..... 100
Capitolul X..... 109
Capitolul XI..... 119
Capitolul XII..... 125
Capitolul XIII..... 143
Capitolul XIV 156
Capitolul XV..... 164
Capitolul XVI 177
Capitolul XVII 185
Capitolul XVIII 203
Capitolul XIX 207
Capitolul XX 216
Capitolul XXI 229
Capitolul XXII 240
Capitolul XXIII 250
Capitolul XXIV 254
Capitolul XXV 256
Capitolul XXVI 270
Capitolul XXVII 279
Capitolul XXVIII 282
Capitolul XXIX 288
Capitolul XXX 294
Capitolul XXXI 297

Lei 9,75

S-a deșteptat în mine puterea
dară a iubirii în adâncul
cărea am descoperit că există
taine rădăcina unei pasiuni
fericiri a Vieții.

Henriette Yvonne Stahl-

EDITURA MINERVA